RUDOLF STEINER

CONGRESUL DE CRĂCIUN PENTRU ÎNTEMEIEREA SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE 1923/24

GA 260

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 6

PREFAŢĂ LA EDIŢIA DIN 1985LA CUMPĂNA ANILOR 1923/1924 15

I DISCURSUL DE LA REPREZENTAŢIA DE EURITMIE 25

II PROGRAMUL CONGRESULUI DE CRĂCIUN DE ÎNTEMEIERE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE*..32

III DESCHIDEREA CONGRESULUI DE CRĂCIUN DE CĂTRE RUDOLF STEINER.....34

IV CONFERINŢA DE DESCHIDERE A LUI RUDOLF STEINER „Statutele Societăţii Antroposofice” 54

V PUNEREA PIETREI FUNDAMENTALE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE PRIN RUDOLF STEINER.....67

VI ADUNAREA DE ÎNTEMEIERE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE DORNACH, CRĂCIUN 1923..... 77

VII ŞEDINŢA CONSILIULUI DIRECTOR, A SECRETARILOR GENERALI AI SOCIETĂŢILOR DIN DIFERITE ŢĂRI ŞI A SECRETARILOR ACESTORA 83

VIII CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 99

IX CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 112

X CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 145

XI EXPUNEREA LUI RUDOLF STEINER LA ŞEDINŢA ASOCIAŢIEI ŞCOLARE PENTRU ÎNVĂŢĂMÂNT LIBER DIN ELVEŢIA.....176

XII ŞEDINŢA CONSILIULUI DE CONDUCERE AL SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE, A SECRETARILOR GENERALI AI SOCIETĂŢILOR DIN DIFERITE ŢĂRI, A SECRETARILOR ACESTORA ŞI A GRUPELOR DIN ELVEŢIA.....179

XIII CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 193

XIV CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 202

XV CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE 216

XVI IDEEA VIITOAREI CONSTRUCŢII DIN DORNACH 223

XVII DISCUŢII LIBERE ALE DELEGAŢILOR ELVEŢIENI...233

XVIII INVIDIA ZEILOR – INVIDIA OAMENILOR RETROSPECTIVĂ ASUPRA INCENDIERII GOETHEANUMULUI ÎN NOAPTEA ANULUI NOU 1922/1923.....248

XIX CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE.....263

XX CONFERINŢA ŞI CUVÂNTUL DE RĂMAS BUN ALE LUI RUDOLF STEINER: INTRAREA JUSTĂ ÎN LUMEA SPIRITUALĂ. RĂSPUNDEREA CARE NI SE IMPUNE 281

XXI CUVÂNTUL DE MULŢUMIRE DIN PARTEA MEMBRILOR ŞI CUVÂNTUL DE ÎNCHEIERE AL LUI RUDOLF STEINER.....297

POSTFAŢĂ DE MARIE STEINER LA EDIŢIA I, 1944.....300

ANEXE 303

CUVÂNTUL DE ÎNCHEIERE AL LUI RUDOLF STEINER 303

CUVÂNTUL DE SALUT ROSTIT DE RUDOLF STEINER LA „ROUT" 306

NOTE..... 308_Toc85220824

INDICE DE PERSOANE 327

Facsimile MANUSCRISE ŞI DESENE REALIZATE PE TABLĂ DE RUDOLF STEINER ÎN TIMPUL CONGRESULUI.....347

CUPRINS PE LARG

Prefaţă la ediţia din 1985

La cumpăna anilor 1923/1924. Cuvânt înainte de Marie Steiner la ediţia I, 1944

Anul 1922 ca punct culminant al activităţii dr. Steiner în viaţa publică şi ca început al înscenării acţiunilor răuvoitoare contra sa. Incendierea Goetheanumului. Dr. Steiner subliniază cu putere misiunile Societăţii Antroposofice. Constituirea Societăţii Antroposofice Generale. Congresul de Crăciun şi legătura sa cu un tragism nesfârşit. Ce a însemnat pentru dr. Steiner preluarea karmei asupra sa. Îmbolnăvirea gravă a dr. Steiner la începutul anului 1924 şi conferinţele susţinute până la 28 septembrie 1924.

I. Discursul lui Rudolf Steiner la reprezentaţia de euritmie — *Dornach, 23 decembrie 1923*

Eurtimia ca arta izvorâtă cu totul originar din antroposofie. Arta curge în evoluţia omenirii numai atunci când dispune de forţe suprasenzoriale; într-o orientare de gândire materialistă arta nu poate înflori. Legătura imaginaţiunii, inspiraţiei şi intuiţiei cu euritmia, precum şi cu recitarea şi declamaţia.

Apelul lui Rudolf Steiner la Adunarea Generală a Societăţii Antroposofice în Elveţia — *Dornach, 22 aprilie 1923*

Societatea Antroposofică are o misiune faţă de care oamenii pot să nutrească respect.

II. Programul Congresului de Crăciun

III. Deschiderea Congresului de Crăciun de către Rudolf Steiner — *Dornach, 24 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Importanţa faptului că Goetheanumul şi Societatea Antroposofică îşi au punctul central pe pământ elveţian. Mulţumiri adresate lui Albert Steffen pentru conferinţa sa.

IV. Conferinţa de deschidere a lui Rudolf Steiner. Citirea statutelor — *Dornach, 24 decembrie 1923, ora 11:15 dimineaţa*

Ruinele Goetheanumului sunt un simptom al condiţiilor existente în lume. Mişcarea antroposofică, ca legătură cu originea omenescului în lumea spirituală şi Societatea Antroposofică, ca înveliş al mişcării antroposofice. Învăţăminte din experienţa de zece ani. Imbolduri pentru hotărârea de a prelua conducerea Societăţii. Societatea Antroposofică Generală, statutele sale, activitatea sa pe deplin publică, răspândirea liberă a manuscriselor tipărite şi protecţia morală a acestora. Introducerea nedisimulată a mişcării antroposofice prin intermediul, de exemplu, al euritmiei, artei recitării şi declamaţiei sau prin terapia medicală. Citirea statutelor. Rudolf Steiner propune membri pentru consiliul director.

V. Punerea Pietrei Fundamentale a Societăţii Antroposofice Generale prin Rudolf Steiner — *Dornach, 25 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Punerea ideal-spirituală a Pietrei Fundamentale, cu maximele rezultate din cele mai importante cercetări ale ultimilor ani, întru înnoirea vechiului dicton al misteriilor antice, „Cunoaşte-te pe tine însuţi”. Maxima de Crăciun, cunoaşterea armonioasă a omului. Chemarea pentru întemeierea unei adevărate uniri a oamenilor în jurul antroposofiei, pentru mersul înainte al lumii.

VI. Adunarea de Întemeiere a Societăţii Antroposofice Generale — *Dornach, 25 decembrie 1923, ora 11:15 dimineaţa*

Referate ale reprezentanţilor societăţilor antroposofice din diferite ţări.

VII. Şedinţa Consiliului Director, a secretarilor generali ai societăţilor din diferite ţări şi a secretarilor acestora — *Dornach, 25 decembrie 1923, ora 2:30 după-amiază*

Răspunsuri la subiecte ca: acceptarea de noi membri, clasele Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală, alegerea secretarilor generali, răspândirea concepţiei antroposofice în curentul opiniei publice.

VIII. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 26 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Legătura dintre deschiderea publică totală a Societăţii Antroposofice şi un esoterism mai profund. Meditaţia Pietrei Fundamentale cu explicaţiile lui Rudolf Steiner. Referate ale secretarilor generali. Dezbaterea statutelor. Despre desfăşurarea Congresului.

IX. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 27 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale cu explicaţiile lui Rudolf Steiner. Dezbatere generală: Contribuţii la revista „Das Goetheanum". Sarcinile consiliului director central. Raportul Societăţii Antroposofice din Elveţia cu ramura de la Goetheanum. Clasele şi secţiunile şcolii. Dezbateri speciale pe marginea paragrafelor 1-3.

X. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 28 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale cu explicaţiile lui Rudolf Steiner. Dezbateri speciale asupra paragrafelor 4 şi 5 (propunerile lui Rudolf Steiner referitoare la conducătorii secţiunilor), precum şi asupra paragrafelor de la 6 la 14. Adăugarea paragrafului 15 referitor la formarea consiliului director şi răspunsuri la întrebări pe această

temă. Completarea paragrafului 2. Adoptarea statutelor la a treia citire.

XI. Expunerea lui Rudolf Steiner la şedinţa Asociaţiei Şcolare pentru Învăţământ Liber din Elveţia — *Dornach, 28 decembrie 1923, după-amiază*

Condiţiile sociale actuale fac imposibilă finanţarea unui număr mai mare de şcoli Waldorf. Necesitatea, în special în Elveţia, de întemeire a unei şcoli cu adevărat libere, ca o şcoală-model. Baza financiară pentru o şcoală liberă în Elveţia.

XII. Şedinţa Consiliului de Conducere al Societăţii Antroposofice Generale, a secretarilor generali ai societăţilor din diferite ţări, a secretarilor acestora şi a grupelor din Elveţia — *Dornach, 29 decembrie 1923, ora 8.30 dimineaţa*

Societatea Antroposofică din Elveţia şi raportul acesteia cu ramura de la Goetheanum şi cu Societatea Antroposofică Generală. Despre stabilirea unui cuantum necesar al contribuţiei fiecărui membru al Societăţii Antroposofice. Discursuri ale secretarilor generali din diferite ţări asupra contribuţiei fiecărui membru. Amintiri ale lui Rudolf Steiner şi Marie Steiner despre munca lor la Berlin.

XIII. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 29 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale cu explicaţiile lui Rudolf Steiner. Contribuţii ale delegaţilor la tema adversarilor şi la tema Societatea Antroposofică Liberă din Germania.

XIV. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 30 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale şi meditaţia de Crăciun. Contribuţii ale delegaţilor pe teme ca: mişcarea de

tineret, munca antroposofică din Anglia, şcoala liberă din Haga. Problemele Societăţii referitoare la urmaşi şi la intrarea în spaţiul public. Despre conţinutul contribuţiilor la revista societăţii. Adversarii din Olanda. Situaţia financiară a şcolilor Waldorf. Activităţi de euritmie în America de Nord.

XV. Continuarea Adunării de Întemeiere — *Dornach, 31 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale şi meditaţia de Crăciun. Opoziţia diferitelor domenii particulare ale ştiinţei actuale faţă de perspectivele spiritual-ştiinţifice. Necesitatea de a uni toate domeniile ştiinţei într-o concepţie despre lume. De la Societatea Antroposofică trebuie să vină impulsul pentru a crea punţi peste prăpastia dintre artă şi ştiinţă. Succese ale cercetării antroposofice. Este stringent necesară conectarea cercetării antroposofice la civilizaţia actuală.

XVI. Conferinţa lui Rudolf Steiner: Ideea viitoarei construcţii din Dornach — *Dornach, 31 decembrie 1923, după-amiază*

Reconstrucţia Goetheanumului, necesităţile financiare, viitoarea formă: betonul ca nou material de construcţie. Dificultatea realizării unui stil artistic prin folosirea betonului. Temelia va fi o combinaţie între o clădire cu forme rotunde şi una cu forme în colţuri. Sălile şi spaţiile, dispunerea acestora în noua clădire, încheietura acoperişului prin contopirea unor suprafeţe. Schimbările survenite în cadrul mişcării antroposofice de la construcţia primului Goetheanum impun alte cerinţe noului Goetheanum. Despre paragrafele 5 şi 7 din statut.

XVII. Discuţii libere ale delegaţilor elveţieni sub conducerea lui Rudolf Steiner — *Dornach, 31 decembrie 1923, ora 2:30 după-amiază*

Preşedinţia şi administrarea Societăţii Antroposofice din Elveţia. Reprezentarea ramurilor sale în adunarea delegaţilor. Despre orientarea Congresului de Crăciun spre spaţiul public şi spre societate. Politeţea nescrisă în paragrafele statutelor.

XVIII. Conferinţa lui Rudolf Steiner: Invidia zeilor – invidia oamenilor. Retrospectivă asupra incendierii Goetheanumului în noaptea Anului Nou 1922/1923 — *Dornach, 31 decembrie 1923, ora 8.30 seara*

Incendierea Templului din Efes şi expresia venită din Antichitate referitoare la invidia zeilor. Misteriile ca locuri de întâlnire şi de înţelegere între oameni şi „zeii cei buni". Invidia zeilor luciferici şi ahrimanici. Fapta de pe Golgotha prin zeul care este capabil de cea mai înaltă iubire. Ceea ce înainte erau chestiunile dintre zei şi oameni, în epoca libertăţii devine o chestiune a vieţii fizice a omului. Modestia sub care se înfăţişa în perioada Evului Mediu înţelepciunea zeilor. Învăţăturile unui maestru rosicrucian către elevul său: raportul corpurilor fizic-eteric-astral cu pământul; apartenenţa acestora la ierarhii; legătura specială a omului cu căldura. „Vorbirea" noii revelaţii spirituale prin formele arhitecturale ale Goetheanumului. Statuia zeiţei din Efes – statuia Reprezentantului Omenirii de la Goetheanum. Incendierea Goetheanumului şi invidia oamenilor. Transformarea durerii în încredere şi putere de acţiune privind impulsul spiritual al Goetheanumului.

XIX. Continuarea Adunării de Întemeiere. Conferinţa lui Rudolf Steiner: Despre reconstrucţia Goetheanumului — *Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 10 dimineaţa*

Meditaţia Pietrei Fundamentale. Contribuţii ale delegaţilor la problema adversarilor, cărţi. Despre forma porţilor, ferestrelor, pilaştrilor, coloanelor şi despre acoperiş în noua clădire a Goetheanumului. Forma

interioară şi exterioară drept construcţie organică. Contribuţii ale delegaţilor referitoare la finanţarea noii construcţii. Răspunsuri la întrebări legate de contribuţia de bază a membrilor.

XX. Conferinţa şi cuvântul de rămas bun ale lui Rudolf Steiner: Intrarea justă în lumea spirituală. Răspunderea care ni se impune — *Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 8:30 seara*

Privire asupra ţelurilor din viitor ale străduinţei antroposofice: împiedicarea trecerii Pragului de către omenire – eveniment istoric obligatoriu să se petreacă – prin folosirea abuzivă a capacităţii de gândire exclusiv în direcţia lumii materiale. Misiunea Dornach-ului, ca loc în care trebuie să se vorbească deschis despre realităţile spirituale. Necesitatea lipsei de compromis şi a adevărului în legătură cu impulsul antroposofie din diferitele ramuri ale vieţii practice. Despre speranţa legată de Congresul de Crăciun. Meditaţia Pietrei Fundamentale şi meditaţia de Crăciun.

XXI. Cuvântul de mulţumire din partea membrilor şi cuvântul de încheiere al lui Rudolf Steiner

Postfaţă de Marie Steiner la ediţia I din 1944

Munca dr. Steiner după Congresul de Crăciun, conferinţele, cărţile şi articolele sale pentru dezvoltarea a ceea ce fusese iniţiat la Congresul de Crăciun.

ANEXE

Cuvântul de încheiere al lui Rudolf Steiner — *Dornach, 31 decembrie 1923, înainte de amiază*

Cuvânt de salut rostit de Rudolf Steiner la „Rout” — *Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 4:30 după-amiază*

Note

Referitoare la ediţia actuală

Privitoare la text

Observaţie specială referitoare la mantre

Indice de persoane cu date biografice

Facsimile de manuscrise şi desene realizate pe tablă de Rudolf Steiner în timpul Congresului.

Anexa 1 (filele I-IV): Proiectul de Statut al Societăţii Antroposofice Generale

Anexa 2 (filele I-IV): Textul tipărit al Statutelor cu modificările şi completările manuscrise introduse ca urmare a dezbaterilor pe marginea articolelor statutului

Anexa 3 (filele I-V): Varianta Meditaţiei Pietrei Fundamentale pentru Congresul de Crăciun

Anexa 4: Desenele şi notaţiile la tablă

Anexa 5 (filele I-IV): Varianta Meditaţiei Pietrei Fundamentale publicată în „Nachrichtenblatt" („Foaia de ştiri"): „Was in der Antroposophischen Gesellshaft vorgeht" („Ce se întâmplă în Societatea Antroposofică"), an. I, nr. 1 din 13 ianuarie 1923.

PREFAȚĂ LA EDIȚIA DIN 1985

Conferinţele, cuvântările şi contribuţiile aduse la discuţii de către Rudolf Steiner la Congresul de Crăciun pentru întemeierea Societăţii Antroposofice Generale 1923/1924 au devenit accesibile 21 de ani mai târziu, când ele au fost publicate pentru prima dată de către Marie Steiner. Pentru prima ediţie ea însăţi a revizuit textele şi a scris prefaţa şi postfaţa. La această nouă ediţie care apare în cadrul seriei „Opere complete de Rudolf Steiner" s-a păstrat forma originală a ediţiei îngrijite de Marie Steiner. În măsura în care pe baza surselor existente au fost făcute modificări, acestea au fost indicate la *Note*. Ca o completare a acestei noi ediţii a fost adăugată o anexă cuprinzând facsimilele după manuscrisele lui Rudolf Steiner şi după schemele şi desenele făcute de el pe tablă în cadrul congresului.

La congres au avut acces numai membrii Societăţii Antroposofice. Acest fapt a marcat modul expunerilor lui Rudolf Steiner, mai ales în cazul conferinţelor. „Într-un cadru intern, mi-a fost îngăduit să vorbesc despre unele lucruri într-un fel care ar fi trebuit să fie diferit, dacă ele ar fi fost destinate de la bun început publicului larg" (***Cursul vieţii mele***)

Iniţial nu se intenţiona tipărirea acestor texte bazate pe stenograme pe care Rudolf Steiner nu le-a putut revizui el însuşi. Chiar dacă putem considera că ele sunt în cea mai mare parte redarea fidelă a spuselor sale, totuşi trebuie să se ţină seama şi aici, ca şi în cazul tuturor conferinţelor sale care au fost tipărite, de rezerva exprimată de el: „Dar va trebui să ne împăcăm cu gândul că în textele nerevizuite de mine există greşeli. *O judecată asupra conţinutului unor asemenea texte particulare tipărite* va putea fi acceptată, în

orice caz, numai din partea cuiva care cunoaşte premisele unei asemenea judecăţi. Această premisă este, pentru cele mai multe dintre aceste texte tipărite, *cel puţin* cunoaşterea antroposofică a omului, a cosmosului, în măsura în care ea este descrisă în antroposofie şi în ceea ce se găseşte, ca «istorie antroposofică», în comunicările din lumea spirituală" (***Cursul vieţii mele***).

LA CUMPĂNA ANILOR 1923/1924
Cuvânt înainte de Marie Steiner la ediţia I, 1944

În cartea apărută de Crăciun, *Rudolf Steiner şi misiunile pentru civilizaţie ale antroposofiei* [Nota 1], s-a încercat, cu ajutorul cuvântărilor şi activităţii spiritual-ştiinţifice ale lui Rudolf Steiner, să se ofere o imagine a energiei uriaşe şi a sacrificiului de sine plin de altruism, cu care el a încercat să dea omenirii impulsul spiritual de care ea avea atâta mare nevoie la această răscruce a vremurilor. Punctul culminant al activităţii publice de conferenţiere a lui Rudolf Steiner s-a înregistrat în anul 1922, pe când de organizarea conferinţelor sale din Germania se ocupa Agenţia de concerte Wolff din Berlin [Nota 1], şi când cele mai mari săli din oraş nu mai reuşeau să cuprindă publicul ce se revărsa spre ele. În Berlin, strada Köthenerstrasse ce ducea spre sala Filarmonicii a trebuit chiar să fie blocată de poliţie, pentru că îmbulzeala era prea mare. Cu valijoarele lor, oamenii veniţi din împrejurimi stăteau în faţa barierei şi nu puteau intra. Acest succes exterior evident a aprins voinţa de distrugere a adversarilor. Pe atunci în cercurile celor ce se numeau „die Alldeutschen" (Pangermani) [Nota 3] se lucra fără scrupule, prin înscenarea de tulburări publice, prin organizarea de ambuscade, ba chiar prin crime, cărora le-au căzut victime Erzberger [Nota 4],

Rathenau [Nota 5] şi mulţi alţii. Pentru a lichida o mişcare spirituală în creştere, ce părea primejdioasă pentru propriile lor interese, s-au unit partide care de obicei se hărţuiau între ele. Pangermani, catolici, pastori protestanţi, comunişti şi reprezentanţi ai ştiinţei erau uniţi în această străduanie. Iar puternicele cercuri evreieşti din domeniul finanţelor şi al presei au făcut totul pentru a sprijini şi aţâţa prin articole furibunde voinţa de distrugere a adversarilor. Aşa că nu a fost greu să se însceneze scandaluri. Acestea au fost deosebit de violente în timpul conferinţelor dr. Steiner din München şi Elberfeld [Nota 6]. Agenţia Wolff credea că dispune de suficiente forţe organizatorice auxiliare pentru a asigura desfăşurarea conferinţelor, în care era interesată din punct de vedere financiar. Credea că are posibilitatea de a sonda cu exactitate terenul şi de a putea lua apoi suficiente măsuri preventive împotriva eventualelor tulburări. Dar cercetările ei în această direcţie au obligat-o în cele din urmă să declare că organizarea adversarilor e atât de puternică, încât, din păcate, ea nu este în stare să dea garanţii pentru securitatea conferenţiarului şi pentru buna desfăşurare a conferinţelor; acuma trebuia ea însăşi să dea sfatul de a se renunţa. Astfel activitatea publică de conferenţiar a dr. Steiner a fost oprită prin mijloace de forţă, în momentul când ea se desfăşura cu cea mai mare eficienţă. Ca orator-propagandist destul de neînzestrat, şi-a făcut apariţia în mod obscur, dar cu atât mai lipsit de scrupule, generalul G. von G. [Nota 7], a cărui ură crescuse şi mai mult din cauza unor neînţelegeri de familie şi a ranchiunei personale născute de aici. Campania de hărţuire din partea adversarilor, cu o organizare de anvergură, a erupt în principal în anul 1922, la sfârşitul căruia a avut loc incendierea Goetheanumului, şi în 1923.

Cu atât mai viguros a căutat dr. Steiner să aşeze în faţa privirii Societăţii Antroposofice misiunea ei pentru cultură şi omenire, şi s-o îmbărbăteze din punct de vedere moral. Ea trebuia să devină instrumentul prin care, cu toate atacurile puternice ale forţelor adverse, să se încerce înnoirea spirituală a omenirii. Pe baza afirmaţiilor şi faptelor sale, acest lucru este descris în cartea *Rudolf Steiner şi misiunile pentru civilizaţie ale Antroposofiei* şi este întărit prin discursurile sale din anul 1923 [Nota 8] referitoare la această temă, apărute sub formă de broşuri separate. Evenimentele relatate în această carte merg până în momentul când – pe fundamentul grupelor nou-înfiinţate din diferite ţări – s-a putut realiza reconstituirea Societăţii Antroposofice ca Societate Antroposofică Generală cu sediul la Dornach. Înainte de aceasta mai era necesară eliberarea de vechile legături care ne uneau cu Berlinul, ca centru al activităţii de până atunci. Aceasta era prin destin sarcina mea.

Spre sfârşitul anului 1923, în Germania se atingea punctul cel mai înalt al inflaţiei. Pe atunci un bilion de mărci valora cât o marcă înainte de război. Să faci faţă unei astfel de prăbuşiri, care după 1920 se manifesta într-un ritm tot mai rapid, necesita o suprasolicitare de forţă nervoasă, care-l epuiza pe cel care avea de condus o întreprindere şi care, pe lângă bunurile materiale, avea totuşi înainte de toate în sarcina sa bunuri spirituale. Căci hotărârile oficiale cărora trebuia să li te supui se schimbau în permanenţă după evenimentele exterioare, iar studierea acestor lucruri înghiţea timp şi forţă. Dacă îţi asumaseşi povara de a reprezenta interesele altor oameni şi trebuia să te îngrijeşti de chiriile şi impozitele lor (în afară de tot felul de taxe pentru despăgubirile de război, pentru armată, pentru Ruhr şi de alte contribuţii materiale), te sufocai socotind cu

multitudinea de zerouri, iar ziua următoare îţi arăta mereu o altă imagine decât precedenta. Timbrul poştal de pe plicul în care venea o factură de plătit, în scurt timp avea o valoare mai mare decât nota ce trebuia achitată. Nu lipseau întâmplările pline de un umor negru, prin a căror povestire căutai să te uşurezi de povara acestor situaţii apăsătoare. Aşa, de pildă, pe vremea când înmulţeam „numai" cu sute de mii, un drag membru mai vârstnic s-a întâmplat să spună: „Ah, Doamne, dacă ai ajuns la şaptezeci de mii de ani, nu te mai descurci cu asemenea socoteli!" Iar ştrengarii de pe străzile Berlinului se făleau unii către alţii: „Ce? Spui că steaua de colo este la o distanţă de patru sute de bilioane de mile de cealaltă? Ei, ce mare lucru sunt bilioanele? O nimica toată!" O asemenea diminuare a noţiunilor valorice nu putea să nu aibă o influenţă distructivă asupra tăriei morale a generaţiei tinere.

Multe lucruri erau distruse acum în Germania! Nu după multă vreme, nici noi nu ne-am putut păstra domiciliul din Berlin. Iar Editura Filosofic-Antroposofică, pentru a putea să existe în continuare, a trebuit să fie mutată la Dornach. Nici măcar domnişoara Johanna Mücke [Nota 9], berlineză până-n măduva oaselor, nu mai vedea nici o ieşire. Lăsată mereu singură, era în pragul disperării. Noi: mereu în călătorii sau cu munca arzătoare de la Dornach; ea, fără răspuns la scrisorile urgente sau adesea pusă în situaţia de a lua singură decizii pentru care nu credea că îşi poate asuma răspunderea. Dr. Steiner era împovărat la maxim cu munca şi trebuia să pregătească Congresul de Crăciun, să întreprindă toate demersurile pentru acordul internaţional şi noua constituire a Societăţii. Dar într-un final trebuia ajutată şi domnişoara Mücke. Grija pentru ea şi pentru existenţa în continuare a editurii a făcut necesară împărţirea muncii: sarcina mea

era să mă grăbesc spre Berlin şi să rezolv situaţia locului nostru de muncă de acolo.

Aşa că după încheierea congresului din Olanda am plecat direct la Berlin [Nota 10]. Între timp anunţasem că vom părăsi locuinţa. Acum mai trebuia să salvăm din biblioteca dr. Steiner ceea ce am fi dorit să păstrăm pentru viitor, să triem hârtiile sale, să selectăm ceea ce era important din munţii de scrisori vechi şi de manuscrise ajunse fără valoare, reviste etc. Înaintea fiecărei călătorii de conferinţe a dr. Steiner, ultima noapte era dedicată unei astfel de ocupaţii, în care umpleam mai multe coşuri de hârtii rupte – şi totuşi mai erau încă nesfârşit de multe asupra cărora trebuia efectuată în măsură şi mai mare aceeaşi muncă de distrugere. Aceasta a devenit ocupaţia de seară timp de mai multe săptămâni. La ea lua parte, în afară de domnişoara Mücke, şi domnişoara Vreede, care venise la Berlin şi voia să ne ajute. Ceea ce doream să păstrăm, trimiteam la Stuttgart. Pentru editură trebuia procurată permisiunea mutării la Dornach şi trebuia făcut transportul conform prescripţiilor vamale de trecere a graniţei. Sarcina de a ne ajuta la această operaţiune, dr. Steiner a încredinţat-o domnului dr. Wachsmuth, care a venit de la Stuttgart la Berlin pentru a supraveghea lăzile încărcate şi pentru a se ocupa de expedierea lor peste graniţă. A fost doar o vizită scurtă. La întoarcere, cei doi oaspeţi ai noştri i-au descris destul de dramatic dr. Steiner impresiile lor de la Berlin.

Noi ne-am dus munca până la capăt. După ce am încheiat-o, n-a mai rămas decât grija pentru adăpostirea picturilor şi a tablourilor, pentru repartizarea mobilelor între sala ramurii Societăţii din Berlin, Euritmeum-ul din Stuttgart şi locuinţa noastră din Landhaustrasse. Un ultim cuvânt adresat prietenilor ... şi ne-am despărţit de vechiul

loc al activităţii noastre, de care fuseserăm legaţi timp de 21 de ani. Spre Elveţia au fost trimise cinci sute de lăzi cu cărţi, împreună cu dulapurile şi rafturile aferente. Domnişoara Mücke, care a trebuit să arate personal oamenilor care împachetau, cum se face cu entuziasm acest lucru, a trebuit să mai rămână o vreme în Berlin; dar cel puţin scăpase de marea grijă şi avea alinarea de a fi salvat editura. Loialităţii sale exemplare îi datorăm faptul că aceasta a putut înflori din nou la Dornach.

M-am întors astfel la Dornach cu foarte puţin timp înainte de Congresul de Crăciun, după ce munca de lichidare a activităţii de la Berlin fusese încheiată. Este de la sine înţeles faptul că această parte a muncii îmi revenise mie. Vechea formă trebuia să fie dizolvată, înainte ca noua constituire a Societăţii la Dornach, cu domeniile de activitate corespunzătoare extinderii mişcării şi noilor ei sarcini culturale, să-şi dobândească propria ei formă. Distrugerea e însoţită întotdeauna de durere, chiar dacă prin aceasta bucuria viitoarelor sarcini pedagogice şi artistice nu e mai mică. Şi era vorba de dezintegrarea unui trecut infinit de important, în care era ancorată garanţia unei înfloriri rodnice pe mai departe.

Am fost uimită când în timpul primei conferinţe introductive de la deschiderea Congresului de Crăciun, dr. Steiner a pus în faţa sufletelor noastre, astfel încât să se întipărească adânc, imaginea ruinelor Goetheanumului şi a inclus în această imagine şi editura. Pentru că lăzile pline sosite puteau crea numai aparent, în mod exterior, impresia unor ruine; şi prin această imagine în auditori fusese creată o reprezentare nepotrivită cu realitatea. Când, după aceea, l-am făcut atent pe dr. Steiner şi l-am întrebat ce a vrut să spună, s-a dovedit că din cauza citirii unui raport, îşi formase impresia că prin devalorizarea

banilor se pierduse mai mult decât în realitate. Dar când, după câteva luni, domnişoara Mücke i-a putut prezenta personal registrele ei de conturi, el a spus bucuros: „Dar aceasta dă o cu totul altă imagine, totul e în ordine". Şi a felicitat-o pentru salvarea editurii din acele situaţii complicate.

Să faci o descriere a Congresului de Crăciun este, fără îndoială una dintre cele mai grele sarcini pe care cineva şi le poate propune. Perspectiva noastră limitată abia dacă poate vedea în ansamblu ce forţă stimulatoare se află în spatele lui. A fost cea mai grandioasă încercare a unui educator al oamenilor de a-şi înălţa contemporanii deasupra propriei Sine mici, de a-i trezi la voinţa conştientă de a fi, dacă li se îngăduie, unelte ale înţeleptei conduceri cosmice. Dar acest Congres de Crăciun este în acelaşi timp legat de un tragism infinit. Căci nu putem altfel, decât să spunem: Am fost desigur chemaţi, dar nu aleşi. Nu am fost la înălţimea chemării. Evoluţia în continuare a lucrurilor a arătat acest lucru.

Înainte de toate, fiecare dintre cei care au participat la acest congres a fost ca ridicat deasupra lui însuşi, pătruns de căldură şi totodată zguduit în interiorul lui cel mai profund. Dar deasupra întregului plana un destin care a trebuit să fie purtat în alte sfere de existenţă. Sfârşitul a arătat ce anume a însemnat pentru dr. Steiner să ia asupra sa karma noastră.

În aceasta constă esoterismul profund al acestei jertfe. Nu în tălmăcirea ce se dă în mod obişnuit cuvintelor „conducere esoterică". Esoterismul cel mai profund ar putea consta acum în aducerea la un echilibru armonios a curentelor esoterice, până acum divergente, din anumiţi reprezentanţi ai acestora. Aceasta ar fi fost o misiune esoterică, care ar fi putut fi îndeplinită în colaborare cu dr.

Steiner, prin înţelegerea, forţa şi capacitatea lui de iubire ieşite din comun. Dar karma noastră, ca oameni individuali şi ca Societate, s-a descărcat asupra lui – şi anume imediat după încheierea Congresului de Crăciun. Căci în ultima dintre acele zile, pe 1 ianuarie 1924, el s-a îmbolnăvit grav şi cu totul neaşteptat. A fost ca o lovitură de sabie, care i-a străpuns viaţa în cursul acelei întruniri reconfortante, la care s-au oferit ceai şi alte lucruri plăcute, trecută în program sub numele „Rout“. Cu toate acestea, până la 28 septembrie, ziua când ne-a vorbit pentru ultima dată [Nota 11], el a fost permanent activ, într-o măsură ce depăşeşte cu mult pe cea normală. Forţele sale fizice, în scădere, au fost hrănite şi susţinute de focul spiritual şi au crescut dincolo de capacitatea lor. În cele din urmă însă, după realizările supraomeneşti din luna septembrie, puterea acestei flăcări interioare l-a mistuit.

În această lumină tragică stă Congresul de Crăciun pentru acela care are posibilitatea să contemple în ansamblu evenimentele. Nu avem dreptul de a ne întoarce gândul de la gravitatea şi suferinţa acestor evenimente. Căci din suferinţă vine cunoaşterea – din durere se naşte ea. Iar această durere trebuie să ne ducă până acolo, încât să ne abordăm cu o voinţă cu atât mai puternică propriile sarcini.

Putem învăţa mult din dezbaterile care au avut loc atunci, şi care ni s-au păstrat în stenograme. Dacă le parcurgem zi după zi, aşa cum s-au desfăşurat, rezultă o imagine a ceea ce atunci a trebuit să ne rămână totuşi neclar, pentru că munca suprasolicitantă şi năvala de dorinţe din partea membrilor ce curgeau spre noi nu ne-au dat posibilitatea de a cuprinde pe moment totul cu privirea. Cu timpul, tot ceea ce în primă instanţă a fost schiţat de dr. Steiner în linii generale, ca intenţii pentru viitor, va fi dobândit contururi mai clare, iar realizarea

treptată a acelor intenţii va fi dat posibilitatea unei perspective de ansamblu. Pentru aceasta însă, era necesar un răstimp. Mai întâi, baza spirituală trebuia aprofundată şi fortificată. Aceasta s-a întâmplat prin ciclul ***Lăcaşuri de misterii ale Evului Mediu. Rosicrucianism şi principiul de iniţiere modern*** [Nota 12] şi prin ciclul de conferinţe ***Antroposofie*** [Nota 13], care în timp a condus la susţinerea primelor ore de clasă esoterică [Nota 14]. Totuşi nici programarea călătoriilor pentru conferinţe nu putea fi întreruptă; acestea l-au purtat pe dr. Steiner dincolo de ţările vorbitoare de limba germană, spre vest, până în Franţa, Olanda şi Anglia. Pretutindeni revărsarea de oameni spre forţele dr. Steiner era ceva nemaivăzut. În septembrie lucrurile ajunseseră atât de departe, că s-ar fi putut începe cu a doua clasă esoterică, dacă afluxul de membri înspre Dornach n-ar fi fost atât de mare şi nu ar fi trebuit să se ţină seamă de nevoile şi posibilităţile de asimilare ale noilor-veniţi. Pe lângă cele patru conferinţe de curs zilnice [Nota 15], erau de satisfăcut atâtea dorinţe personale, încât epuizarea fizică totală a învăţătorului şi dăruitorului a devenit inevitabilă. După 28 septembrie, dr. Steiner a trebuit să renunţe la activitatea în mijlocul membrilor. De acum înainte a fost nevoit să rămână în vechea tâmplărie [Nota 16] transformată în cameră a bolnavului; când era vorba de călătorii trebuia să ne roage pe noi să îl înlocuim şi de acum încolo a scris de pe patul de suferinţă restul scrisorilor către membri [Nota 17] şi articolele despre cursul vieţii sale [Nota 18].

Sarcina noastră, acum, este ca prin discursurile şi conferinţele lui Rudolf Steiner păstrate în stenograme să lăsăm să vorbească Congresul de Crăciun însuşi. Ceea ce au spus funcţionarii sau diferiţi membri, dacă s-ar fi inclus aici, ar fi însemnat numai o supraîncărcare a acestei cărţi.

Ceea ce ei au întrebat, reiese din răspunsurile la întrebări. Dezbaterile în totalitate sunt pentru noi un drum pe care ne putem educa în ceea ce priveşte felul de a conduce o adunare şi de tratare a problemelor sociale. Dar toate acestea sunt scăldate în atmosfera celei mai înalte spiritualităţi, adusă ca o jertfă de rugăciune şi de recunoştinţă puterilor superioare. Stăpâneşte strădania de a îndeplini în mod practic şi plin de sens lucrurile acestei lumi, însă de a le subordona voinţei unei conduceri înţelepte a lumii. Cotidianul e înălţat astfel în sfera ţelurilor spirituale şi a necesităţii superioare.

Se adunaseră, în număr mare, membri din toate societăţile diferitelor ţări. Nu numai sălile alăturate sălii pentru conferinţe din vechea tâmplărie au trebuit să fie unite cu sala mare, ci au trebuit demontaţi şi pereţii unor încăperi care de obicei slujeau ca atelier sau ca garderobă la alte evenimente, pentru a forma o anticameră mare. În afară, pe peisajul acoperit în întregime de zăpadă pe atunci, se proiectau ruinele sărăcăcioase ale Goetheanumului ars.

Oaspeţilor care sosiseră deja pe 23 decembrie şi care-şi ocupaseră camerele închiriate cu această ocazie, li s-a oferit la ora 4:30 după-amiază o reprezentaţie de euritmie. Deja în cuvântul de întâmpinare al dr. Steiner către oaspeţi, care era totodată şi o introducere la spectacol, au fost atinse unele dintre motivele fundamentale care aveau să străbată temele conferinţelor prezentate în timpul congresului. Seara a avut loc ultima dintre conferinţele care s-au păstrat, din ciclul premergător Crăciunului, ***Forme ale misteriilor*** [Nota 19]. Deschiderea propriu-zisă a congresului a avut loc în dimineaţa zilei de 24 decembrie. Reproducem mai întâi discursul de întâmpinare a oaspeţilor, ţinut cu ocazia reprezentaţiei de euritmie din ziua de 23 decembrie.

I
DISCURSUL DE LA REPREZENTAŢIA DE EURITMIE

Dornach, Duminică, 23 decembrie 1923

Dragii mei prieteni!

Pentru că astăzi, la această reprezentaţie de euritmie de deschidere, sunt prezenţi înainte de toate, în măsura în care au sosit deja, oaspeţii noştri din afară, nu este necesar să vorbesc în mod special despre esenţa euritmiei. Ea este cunoscută prietenilor noştri din expunerile noastre anterioare deja publicate. Totuşi, ţinând seama de faptul că suntem iarăşi împreună la o activitate antroposofică, aş vrea să spun câteva cuvinte de introducere şi la această reprezentaţie de euritmie.

În euritmie avem mai întâi acea artă care îşi are în întregime originea în solul antroposofic. În lume a fost întotdeauna aşa, că orice activitate artistică care a adus ceva nou în civilizaţie a izvorât din străduania spre suprasenzorial a omenirii. Ne putem uita la arhitectură, la sculptură, la pictură, la muzică, la poezie, pretutindeni vom găsi în primul rând faptul că impulsurile care ne întâmpină în desfăşurarea exterioară a evoluţei artistice a omenirii se întorc într-un fel sau altul la fundamente oculte, suprasenzoriale, fundamente pe care trebuie să le căutăm în natura misteriilor. Arta se poate revărsa în evoluţia omenirii numai dacă are în sine forţe, impulsuri de natură suprasenzorială. Însă concepţiile pe care omenirea le are în prezent despre artă sunt legate în esenţă de întreaga orientare materialistă a gândirii, care a cuprins Europa şi America începând cu secolul al XV-lea. Chiar dacă un anumit fel de cunoaştere ştiinţifică poate înflori în acest

materialism, arta, arta adevărată, nu poate să înflorească în el. Arta adevărată nu poate izvorî decât dintr-o viaţă spirituală.

Şi de aceea putem vedea ca pe ceva, aş putea spune, de la sine înţeles, faptul că din viaţa spirituală a mişcării antroposofice s-a născut şi o orientare artistică specială. Trebuie să ne fie clar faptul că arta trebuie să se nască prin mijlocirea omului, din suprasenzorial. Dacă coborâm de la suprasenzorial până la aparenţa senzorială exterioară, sus, aş putea spune, acolo unde omul se contopeşte cu suprasenzorialul, avem intuiţia. Când omul se situează deja în mod independent în faţa suprasenzorialului, când îl aude, când îl poate lăsa să se reveleze, atunci avem de-a face cu inspiraţia. Şi atunci când omul poate să unească elementul inspirat cu propria sa fiinţă atât de intens, încât este capabil să-i dea formă, atunci apare imaginaţia.

În vorbire avem ceva care apare ca imagine exterioară, dar care în această imagine exterioară este extraordinar de asemănător inspiraţiei. Putem chiar spune: Ceea ce purtăm de fapt în suflet atunci când vorbim, este asemănător intuiţiei; iar ceea ce ni se aşază pe limbă, în cerul gurii, pe buze prin mijlocirea dinţilor, atunci când vorbim, este imaginea senzorială a inspiraţiei.

Dar de unde vine ceea ce noi, din viaţa noastră sufletească interioară, împingem afară în vorbire? Vine de la forma mobilă a corpului nostru, aş putea spune de asemenea, de la forma corpului nostru în mişcare. Posibilitatea de mişcare, atât a picioarelor, cât şi a braţelor şi a mâinilor, a degetelor, este aceea prin care omul, când este copil mic, îşi simte la început raportul lui cu lumea exterioară. Prima vieţuire care poate pătrunde în conştienţa sufletului este ceea ce avem în mişcarea fizică a braţelor, a mâinilor, a picioarelor. Celelalte mişcări sunt

mai mult unite cu omul; dar tocmai acele membre pe care omul, ca să spunem aşa, le întinde de la sine în afară, îi oferă simţirea lumii. Şi la fel cum omul îşi întinde piciorul ca să meargă sau să sară, cum îşi întinde braţele ca să apuce, degetele ca să pipăie, tot aşa, ceea ce el vieţuieşte acolo curge înapoi. Şi curgând înapoi, aceasta ia în stăpânire limba, cerul gurii, laringele etc. şi devine vorbire.

Şi aşa organismul este expresia mobilă a întregului om. Şi când începem să înţelegem aceasta, simţim cum ceea ce în vorbire este mai asemenea inspiraţiei, poate coborî în imaginaţie. Putem să reţinem ceea ce este ca un dar pentru membrele noastre, pentru limbă, pentru laringe, pentru cerul gurii etc., îl putem face să se curgă înapoi, şi putem întreba în felul următor: Ce fel de sentimente, ce fel de simţiri curg prin organism spre exterior încât să rezulte un A? Vom găsi întotdeauna: Un A ia naştere prin ceva care se exprimă într-un fel sau altul în aer printr-o mişcare specială a organelor noastre de vorbire sau în axele ochilor, ce se încrucişează [Nota 20] ş.a.m.d. Şi apoi ceea ce s-a revărsat în acest fel în afară şi a devenit sunet, element al vorbirii, îl vom putea trimite înapoi în omul întreg, în omul membrelor şi astfel vom obţine, ceea ce face ca vorbirea să fie asemenea inspiraţiei, ceva ce poate fi privit, ce are formă, ceva ce e asemănător imaginaţiei.

Şi de aceea a luat naştere de fapt euritmia , pentru ca ceea ce acţionează inconştient în om astfel încât posibilitatea lui de mişcare să devină vorbire, este luat acum înapoi din vorbire în posibilitatea de mişcare. Şi astfel facem dintr-un element inspirativ unul imaginativ.

De aceea, de înţelegerea euritmiei se leagă faptul că tocmai prin ea ajungem să ne dăm seama cum se raportează una la alta intuiţia, inspiraţia, imaginaţia. Avem, firește, numai imagini, dar imaginile vorbesc clar.

Luaţi, dragii mei prieteni, poezia – poezia aşa cum trăieşte ea numai în suflet. Dacă omul se identifică cu totul lăuntric cu poezia, dacă, să spunem, a preluat-o în sine atât de mult, cu atâta forţă, încât nu mai foloseşte deloc cuvintele, ci are sentimentele, şi aceste sentimente pot vieţui în suflet: el trăieşte în intuiţie. Să presupunem că el ajunge acum să recite poezia sau s-o declame. El încearcă în sunetul vocalelor, în armonie, în ritm, în mişcări consonantice, în tempo, tact etc., el încearcă, aşadar, în vorbire să exprime prin recitare sau declamare ceea ce se află în simţire: Inspiraţia este ceea ce este vieţuit în acest fel. Din ceva pur sufletesc, localizat în sistemul nervos, prin elementul inspirativ totul este împins în jos în laringe, cerul gurii ş.a.m.d.

Să lăsăm acum ca aceasta să coboare în membre, aşa încât omul exprimă în propria sa formă corporală mobilă ceea ce este vorbirea – atunci avem în poezia euritmizată cel de-al treilea element: imaginaţia.

Aveţi, aş putea spune, în imaginea coborârii evoluţiei universului până la om acea scară, pe care omul trebuie să o parcurgă înapoi: de la imaginaţiune, prin inspiraţie, la intuiţie. În poezia euritmică aveţi imaginaţiune, în recitare şi declamare aveţi inspiraţie în imagini; iar în poezia trăită numai în interior, la care nu deschidem gura, ci o vieţuim numai lăuntric, identificându-ne noi înşine cu ea, devenind una cu ea, – avem intuiţie.

Şi astfel, când aveţi în faţa dumneavoastră o poezie euritmică, pe care o vieţuiţi lăuntric, care este recitată, aveţi cu adevărat cele trei trepte – totuşi într-o imagine exterioară. Aici în euritmie avem de-a face cu un element artistic care a trebuit să izvorască dintr-o necesitate cu totul interioară din mişcarea antroposofică. Esenţialul este să devenim conştienţi de ce anume înseamnă dobândirea

cunoaşterii modului de a te ridica de la imaginaţiune, la inspiraţie, la intuiţie.

***

Până aici s-au luat note. După câteva cuvinte referitoare la program, a început reprezentaţia de euritmie.

La 24 decembrie a fost deschis Congresul de Crăciun, al cărui program îl includem aici (p. 32-33). El fusese precedat în cursul anului de câteva adunări generale ale Societăţii Antroposofice în Elveţia, la care se discutase despre problemele ce trebuiau rezolvate; deosebit de vii au fost discuţiile de la adunarea delegaţilor ramurilor elveţiene din 8 decembrie 1923 [Nota 21], întâlnire pregătită deja la adunările din 22 aprilie şi din 10 iunie. La adunarea generală a Asociaţiei Goetheanumului din 17 iunie [Nota 22] fuseseră deja prezenţi mulţi reprezentanţi ai grupelor din alte ţări. S-au întrunit în număr mare la adunarea internaţională a delegaţilor din 20-22 iulie [Nota 23], care a fost consacrată problemelor reconstruirii Goetheanumului şi asigurării bazei financiare pentru aceasta.

Dr. Steiner şi-a dat acordul să fie prezent la aceste consfătuiri, însă fără să aibă rolul de a le conduce. Totuşi, a fost rugat de mai multe ori să-şi spună părerea. El a subliniat mai ales necesitatea fundamentării morale. În *Aufbaugedanken und Gesinnungsbildung* (*Gânduri întemeietoare şi formarea unei atitudini*) găsim unele din discursurile sale ţinute atunci.

În protocolul adunării din 22 aprilie, printre altele, găsim [Nota 24] următorul apel:

„Vreau să mă refer doar în câteva cuvinte, nu în mod formal, ci numai potrivit simţirii, la cele ce au fost spuse până acum astăzi. De la adunarea ce a avut loc recent la

Stuttgart [Nota 25] şi de la aceasta de aici – şi sper că în alte ţări vor urma altele – se aşteaptă ca ele să decurgă într-un mod pozitiv, aşa încât din voinţa adunării să rezulte cu adevărat ceva pozitiv. S-a indicat felul cum este organizată Societatea. Acum trebuie să spunem că Societatea Antroposofică se distinge tocmai prin faptul că nu este organizată – în nici un fel –, ba chiar că cea mai mare parte a membrilor nu a voit până acum să ştie nimic de nici un fel de organizare, nici măcar omenească. Acest lucru a mers, într-un anumit grad, până la un moment dat. Dar având în vedere situaţia actuală, e imposibil să se continue aşa. E necesar să apară cu adevărat ceva despre care să se poată spune că, măcar pentru cea mai mare parte a membrilor, problemele ce privesc Societatea ca atare sunt tratate în mod pozitiv de către membri, că sunt urmărite cu interes, în primul rând.

Când am fost întrebat recent ce aştept eu însumi de la această adunare, am fost nevoit să arăt că e pur şi simplu necesar ca Societatea Antroposofică să-şi propună o misiune adevărată, astfel încât să existe ca Societate, aşa încât să fie ceva deosebit pe lângă mişcarea antroposofică, adică să-şi propună o misiune ca Societate. Căci, atâta vreme cât această misiune nu există, condiţiile despre care s-a vorbit astăzi nu se vor schimba niciodată; dimpotrivă, ele se vor înrăutăţi tot mai mult şi mai mult. Organizarea adversarilor este prezentă, este o realitate; dar pentru cea mai mare parte a membrilor, Societatea Antroposofică nu este nicidecum o realitate, pentru că de fapt nu există nici o misiune pozitivă care ar putea izvorî dintr-o hotărâre de voinţă pozitivă. Din acest motiv au fost ţinute adunările de la Stuttgart şi aceasta de aici. La Stuttgart – pentru că adunarea delegaţilor nu s-a putut hotărî să dea Societăţii o asemenea misiune – s-a încercat să se recurgă la soluţia de

a-i separa în două pe membri Societăţii Antroposofice din Germania, sperând ca din raporturile reciproce ale acestor două societăţi să se dezvolte cu timpul ceea ce n-a rezultat din adunarea delegaţilor. Adunarea de astăzi ar trebui să aibă ţelul măreţ şi frumos de a oferi un exemplu despre cum se poate da Societăţii Antroposofice ca atare o misiune activă pozitivă, care să inspire respect şi oamenilor din afara ei. Aşadar, astăzi aici se poate întâmpla ceva măreţ, dacă nu doar vom asculta ceea ce diferitele personalităţi expun în mod atât de frumos, aşa cum s-a întâmplat până acum, ci dacă, într-adevăr, din Societatea însăşi, din ansamblul Societăţii izvorăşte o voinţă comună. Altfel această adunare se va încheia şi ea fără nici un rezultat, fără nici o concluzie.

Vă rog, dragii mei prieteni, nu vă despărţiţi astăzi fără nici un rezultat, ci ajungeţi să-i daţi Societăţii Antroposofice ca atare o misiune, faţă de care oamenii să poată avea un anumit respect."

Deschiderea Congresului de Crăciun pentru Adunarea de întemeiere a Societăţii Antroposofice Generale a avut loc în ziua de 24 decembrie, ora 10 dimineaţa. Dr. Steiner i-a salutat pe cei prezenţi şi a rostit cuvintele de introducere la conferinţa domnului Albert Steffen: *Aus der Schicksalgeschichte des Goetheanums* (*Din istoria destinului Goetheanumului*).

II
PROGRAMUL CONGRESULUI DE CRĂCIUN DEÎNTEMEIERE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE*

*Programul era asemenea textului din „Das Goetheanum”, seria 3, nr. 19, 16 dec. 1923.

	Luni 24 dec. 1923	Marţi 25 dec. 1923	Miercuri 26 dec. 1923	Joi 27 dec. 1923	Vineri 28 dec.1923	Sâmbătă 29 dec. 1923	Duminică 30 dec. 1923	Luni 1 ian. 1924	Marţi 2 ian.1924
10⁰⁰	Conferinţă de Albert Steffen: „Din istoria destinului Goetheanumului”	Punerea Pietrei Fundament ale a Societăţii Antropo-sofice Generale de Rudolf Steiner	Adunarea membrilor. Tema: Munca în viitor a Societăţii Antropo-sofice Internaţion ale şi a societăţi-lor din diferite ţări	Antropo-sofia şi cunoaşter ea naturii. Dr. Guenther Wachsmu th: „Chipul Pământu-lui şi destinul omenirii”	Antroposo fie şi artă. Jan Stuten: „Muzica şi lumea spirituală”	Adunarea Societăţii Antroposo-fice. Referat introductiv: Louis Werbeek: „Despre adversarii antroposofi ei”. Referate şi discuţii despre problemele şcolilor Waldorf etc.	Antropo-sofie şi religie: Dr. Karl Schubert: „Antroposo fia, un conducă-tor spre Christos”	Adunarea Societăţii Antroposofi ce: Referate şi discuţii, medicină, cercetare etc.	Adunarea Societăţii Antropo-sofice: Referate şi discuţii, literatură antroposofi că, reviste etc.
11¹⁵	Conferinţă de deschidere, Rudolf Steiner	Adunarea de întemeiere a Societăţii Antroposof ice Generale							
16³⁰	Paradis – Spectacol de	Naşterea lui Christos	Spectacol de Euritmie	Cei trei magi –	Spectacol de	Naşterea lui Christos -	Spectacol de Euritmie	Cei trei magi –	

	teatru	– teatru		spectacol de teatru	Euritmie	teatru		spectacol de teatru	
18^{00}	Paradis – Spectacol de teatru (reluare)								
20^{00}	Conferinţa 1: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 2: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 3: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 4: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 5: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 6: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 7: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 8: Dr Rudolf Steiner	Conferinţa 9: Dr Rudolf Steiner
	Ciclul de conf.: ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii spiritului uman*** [Nota 26]								
	Atragem atenţia asupra faptului că primele două zile ale Congresului sunt cele mai importante. În conferinţa sa de deschidere de luni dimineaţa, 24 decembrie, dl dr. Steiner va expune liniile orientative pentru Congresul de Crăciun şi pentru munca de viitor. Marţi, 25 decembrie, odată cu punerea Pietrei Fundamentale prin dr. Rudolf Steiner, Societatea Antroposofică Internaţională îşi va primi consacrarea. În cadrul adunării de întemeiere de marţi, 25 decembrie, secretarii generali, respectiv preşedinţii societăţilor din diferite ţări vor relata despre întemeierea şi evoluţia Societăţilor Antroposofice din propriile ţări, după care urmează să aibă loc întemeierea Societăţii Antroposofice Generale. Acei prieteni care vor să ia parte activ la organizarea Congresului sunt rugaţi să ajungă în Dornach cel mai târziu duminică, 23 decembrie. Rugăm secretarii generali, respectiv preşedinţii să facă cunoscut acest lucru în ţările lor. Pentru probleme de cazare încă nerezolvate, adresaţi-vă doamnei dr. Vreede, Dornach, Haus Friedwart, etajul 1. Întreaga corespondenţă referitoare la Congresul de Crăciun, rugăm să fie trimisă către: Secretariatul Societăţii Antroposofice, Dornach, Elveţia, Haus Friedwart, et.l. Pentru toate conferinţele se va achita o taxă de 15 fr. Pentru spectacolele de euritmie şi cel de Crăciun se vor emite bilete de intrare separate. Întrucât Congresul de Crăciun este destinat exclusiv membrilor Societăţii Antroposofice, prietenii sunt rugaţi să vină cu cărţile de membru. Pentru Societatea Antroposofică din Elveţia, Albert Steffen şi Dr. Guenther Wachsmuth								

III
DESCHIDEREA CONGRESULUI DE CRĂCIUN DE CĂTRE RUDOLF STEINER

Dornach, 24 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Dragii mei prieteni!

Îmi este îngăduit să vă anunţ prin aceste cuvinte deschiderea Congresului nostru de Crăciun pentru întemeierea Societăţii Antroposofice Generale. În viitor, după cum veţi simţi desigur şi dumneavoastră ca fiind ceva just, vom avea mereu gândul din inimă că pentru dezvoltarea Societăţii Antroposofice va însemna ceva faptul că îşi găseşte aici, pe pământ elveţian, centrul şi lăcaşul, aşa cum va fi exprimat în statutele pe care le voi propune.

Societatea nu va purta nici un fel de caracter naţional, dar vom rămâne conştienţi de faptul că am fost primiţi aici de dragii noştri prieteni elveţieni ca un fel de oaspeţi ideali, şi vom şti să respectăm acest lucru în mod corespunzător, în toate vremurile viitoare. Atât în discuţii particulare, cât şi în diferite expuneri publice, eu am pus în lumină în faţa prietenilor noştri importanţa faptului că ne-am aşezat aici, tocmai pe pământul Elveţiei, cu Goetheanumul nostru şi cu ceea ce Societatea Antroposofică vrea să fie. Acest lucru, dragii mei prieteni, motivează suficient faptul că primul cuvânt, în cadrul Congresului nostru de Crăciun, îl are dragul nostru prieten Albert Steffen. El va vorbi aici, bineînţeles, ca membru şi co-fondator al acestei Societăţi Antroposofice. Dar ceea ce noi simţim în mod particular prin aceea că Goetheanumul, ca centru al Societăţii Antroposofice, se află aici pe pământul Elveţiei, va fi exprimat în mod simbolic prin faptul că îl rog pe dl Albert

Steffen, dragul, veneratul nostru prieten, pe excelentul poet, a cărui prezenţă în mijlocul nostru trebuie să o socotim un mare noroc, să ia primul cuvântul în cadrul adunării noastre.

Conferinţa lui Albert Steffen: *Din istoria destinului Goetheanumului* a fost publicată în „Nachrichtenblatt" („Buletin informativ") a Societăţii Antroposofice Generale, 1924, nr. 2,3 şi 6.

Dr. Steiner:

Dragul meu domn Steffen!

Prin cuvintele dumneavoastră, pătrunse de o iubire atât de frumoasă, aţi oferit un preludiu splendid adunării noastre de aici, şi fără îndoială că n-am fi putut avea parte de un preludiu mai frumos decât ceea ce dumneavoastră aţi spus aici, în faţa noastră, dintr-o inimă antroposofică atât de caldă. Sunt convin că însufleţitoarele cuvinte pe care le-aţi rostit vor străluci ca o stea luminoasă deasupra adunărilor şi întrunirilor noastre şi că noi toţi vom şti să vă purtăm o caldă recunoştinţă pe durata întregii perioade în care vom fi aici, împreună cu simţirea din inimă pentru cele ce ne-aţi spus în prima dimineaţă. Putem fi convinşi de aceasta: ne vom putea simţi întotdeauna cald cuibăriţi pe tărâmul minunatei Elveţii, dacă această simţire specific elveţiană – căci ea este conţinută, ca ton fundamental, în cuvintele dumneavoastră – deci, dacă acestă simţire specific elveţiană va adia mereu în jurul nostru o atmosferă atât de frumoasă, aşa cum este acum. Şi ştiu că vorbesc din inimile tuturor, dacă acum, în punctul de pornire al dezbaterilor noastre, vă exprim, dragă prietene Steffen, mulţumirile cele mai cordiale pentru că ne-aţi oferit într-un mod atât de minunat preludiul pentru cele ce urmează să se întâmple în zilele următoare.Vă mulţumim din inimă!

Sunt convins că aceste mulţumiri vin din inimile tuturor celor adunaţi aici.

La ora 11.30 dr. Steiner a susţinut conferinţa de deschidere.

IV
CONFERINŢA DE DESCHIDERE A LUI RUDOLF STEINER

Dornach, 24 decembrie 1923,
ora 11:15 dimineaţa

Dragii mei prieteni!

Începem Congresul nostru de Crăciun pentru întemeierea Societăţii Antroposofice sub o formă nouă, având în faţa noastră un contrast izbitor. Am fost nevoiţi să vă invităm, dragii mei prieteni, să vizitaţi un morman de ruine. Privirea pe care aţi putut-o lăsa să se desfăşoare peste lăcaşul nostru, când aţi urcat colina de la Dornach, a căzut mai întâi peste mormanul de ruine al Goetheanumului, distrus acum un an. Şi în sensul cel mai propriu al cuvântului, această privelişte este simbolul ce grăieşte atât de adânc inimii, pentru revelarea exterioară nu doar a muncii noastre, a năzuinţelor noastre pe tărâmul antroposofiei aici şi afară în lume, ci această privire căzută pe un morman de ruine este astăzi simptomatică pentru situaţia generală din lume.

În ultimele zile, într-un cerc mai restrâns, a trebuit să privim la un alt fel de ruine. Şi aceste ruine, la rândul lor, au trebuit să fie privite de dragii noştri prieteni, la fel ca ruinele Goetheanumului, care ne devenise atât de preţios şi de drag de-a lungul ultimilor zece ani. Dragii mei prieteni, poate se cuvine spus că o mare parte a acelor impulsuri ce

au pătruns în lume în ultimii douăzeci de ani, ca impulsuri antroposofice, se află în acele poate mult prea multe cărţi apărute în primul rând la Editura Filosofic-Antroposofică din Berlin. Veţi înţelege că o muncă de douăzeci de ani este legată de ceea ce se desemnează sub denumirea de „Editura Filosofic-Antroposofică" şi că aici se află şi ceva din inimile celor care au colaborat la întemeierea şi desfăşurarea activităţii acestei Edituri Filosofic-Antroposofice. Şi la fel ca în cazul Goetheanumului, şi în ceea ce priveşte Editura Filosofic-Antroposofică ne aflăm, din punct de vedere exterior, în faţa unor ruine [Nota 27]. În acest caz, aceasta s-a întâmplat numai datorită condiţiilor economice îngrozitoare care domnesc pe tărâmul unde a existat până acum această Editură Filosofic-Antroposofică. În condiţiile în care impozitele au crescut într-o măsură cu totul ieşită din comun, depăşind orice posibilitate de a le face faţă, valurile evenimentelor epocii – putem spune aceasta în sensul cel mai literal al cuvântului –, valurile evenimentelor epocii s-au izbit de această editură.

D-na dr. Steiner a trebuit să se ocupe în ultimele săptămâni cu pregătirea, pentru drumul spre Goetheanum, a ceea ce este ancorat în această Editură Filosofic-Antroposofică. Şi vedeţi deja aici, între sala cazanelor (Heizhaus) şi biroul Arhitecţilor (Casa vitraliilor) cum se ridică o mică clădire [Nota 28], care în viitor va adăposti această Editură Filosofic-Antroposofică. Aşadar, şi în această situaţie avem parte de ceva care, în mod exterior, la început, poate fi considerat drept un morman de ruine.

Şi oare putem, dragii mei prieteni, să nu punem în legătură ceea ce a provocat apariţia acestor ruine cu evenimentele perioadei actuale? Aceasta stă în faţa noastră în primul rând ca o imagine apăsătoare. Şi am putea spune:

Acele flăcări care în noaptea de Anul Nou, în urmă cu un an, se ridicau spre cer aici, atât de înfricoşător în faţa ochilor noştri fizici şi atât de sfâşietor în faţa ochilor noştri sufleteşti, acele flăcări le vedem în spirit ridicându-se peste multe din cele ce am construit în ultimii douăzeci de ani.

Aceasta este, în primul rând, o imagine care se aşează în faţa sufletelor noastre. Dar în acelaşi timp, trebuie să mai spun: Poate că în nici o altă împrejurare din perioada actuală nu ne poate întâmpina în mod atât de nemijlocit adevărul vechii concepţii orientale, potrivit căreia cele exterioare sunt Maya, iluzie. Şi vom găsi dispoziţia potrivită, dragii mei prieteni, pentru acest Congres de Crăciun, dacă vom putea face să se mişte în inimile noastre sentimentul că ruinele în faţa cărora ne aflăm sunt Maya, iluzie, că multe dintre cele ce ne înconjoară aici, în mod nemijlocit, sunt Maya, sunt iluzie.

Să ne imaginăm mai întâi că suntem în afara situaţiei imediate. A trebuit să vă invităm în această baracă de lemn. A trebuit să o construim provizoriu în două zile [Nota 29], fiindcă abia atunci ne-a devenit clar ce aflux de prieteni va veni spre noi în aceste zile. A trebuit să ridicăm această baracă provizorie. Şi nu mă pot opri să spun: Acest înveliş exterior al adunării noastre nu se prezintă nici el altfel, decât ca un cămin în mijlocul unor ruine, ca un cămin sărac, înfricoşător de sărac. Introducerea a început ieri, cu faptul că prietenii noştri au îngheţat groaznic în ceea ce le-am putut oferi aici. Dar şi acest frig, care ar putea veni de la multe din cele ce v-au întâmpinat aici, dragii mei prieteni, vrem să-l adăugăm la ceea ce este Maya, iluzie. Şi cu cât ne putem transpune mai mult în această dispoziţie, că exteriorul care ne înconjoară este Maya, iluzie, cu atât mai bine vom dezvolta acea dispoziţie viguroasă, activă, de care vom avea nevoie în următoarele zile aici, acea dispoziţie

care nu poate fi în niciun fel negativă, ci care trebuie să fie în fiecare amănunt întru totul pozitivă. Şi aş putea spune: Acum, la un an după ce flăcările au izbucnit de aici din cupola Goetheanumului nostru, acum ceea ce am construit în spirit în cei douăzeci de ani de existenţă ai mişcării antroposofice ne poate apărea, nu ca flăcări mistuitoare, ci ca flăcări constructive, în faţa inimilor noastre, în faţa ochilor noştri sufleteşti. Căci pretutindeni, din ceea ce este conţinutul spiritual al mişcării antroposofice ne poate veni căldură, căldură care este în stare să vivifieze nenumărate seminţe pentru viaţa spirituală din viitor, seminţe pe care le ascunde tocmai solul de la Dornach şi ceea ce aparţine de el. Şi nenumărate seminţe ale viitorului pot începe să se maturizeze prin această căldură ce ne poate înconjura aici, aşa încât să poată sta cândva în faţa lumii ca roade depline, prin ceea ce vrem să facem pentru ele.

Căci astăzi, mai mult ca oricând, ne putem aminti faptul că o mişcare spirituală cum este aceea pe care o desemnăm cu numele de mişcare antroposofică, nu este una născută dintr-o voinţă pământească arbitrară [Nota 30]. Şi aş vrea chiar de la începutul congresului nostru să vă atrag atenţia asupra faptului că tocmai ultima treime a secolului XIX a fost vremea când, pe de o parte s-au înălţat talazurile materialismului, şi când în aceste talazuri ale materialismului a izbit, din cealaltă parte a lumii, o revelaţie grandioasă: revelaţia unui spiritual, pe care cel care are o constituţie interioară receptivă o poate primi de la puterile vieţii spiritului. S-a deschis revelarea unui spiritual pentru omenire. Şi impulsul pentru mişcarea antroposofică nu s-a revărsat dintr-o voinţă pământească arbitrară, ci din chemările care au răsunat din lumea spirituală; nu dintr-o voinţă pământească arbitrară, ci din contemplarea imaginilor grandioase provenite din lumea

spirituală, ca revelaţii contemporane pentru viaţa spirituală a omenirii. Această mişcare antroposofică nu este un serviciu pământesc, această mişcare antroposofică este în ansamblul ei, în toate detaliile ei, o slujire a zeilor, un serviciu divin. Şi găsim dispoziţia potrivită faţă de ea, dacă o privim în totalitatea ei, ca pe un astfel de serviciu divin. Şi în acest sens vrem să o primim în inimile noastre la începutul acestui congres, vrem să înscriem adânc în inimile noastre că această mişcare antroposofică ar dori să unească sufletul fiecăruia dintre cei care i se dedică cu izvoarele originare a tot ce este omenesc din lumea spirituală, că această mişcare antroposofică ar vrea să-l conducă pe om către acea ultimă iluminare, care deocamdată este posibilă în evoluţia omenirii pe Pământ şi care, faţă de revelaţia începută, se poate înveşmânta în cuvintele: Da, acesta sunt eu ca om, ca om voit de Dumnezeu pe pământ, ca om voit de Dumnezeu în univers.

Aş vrea să pornim astăzi de acolo de unde am fi pornit bucuroşi încă din 1913 [Nota 31]. De acolo vrem să reluăm firul, dragii mei prieteni, şi vrem să înscriem în sufletele noastre, ca principiu cel mai înalt pentru mişcarea antroposofică, care trebuie să-şi aibă învelişul în Societatea Antroposofică, că totul în ea este voit din spirit, că ea vrea să fie o împlinire a ceea ce semnele timpului vorbesc cu litere strălucitoare inimilor oamenilor.

Societatea Antroposofică va continua să existe numai dacă putem face în acest fel din mişcarea antroposofică problema cea mai profundă a inimii noastre. Dacă nu vom putea face aceasta, ea nu va continua să existe. Căci lucrul cel mai important dintre toate care urmează să fie făcute aici în aceste zile, trebuie făcut în inimile dumneavoastră, ale tuturor, dragii mei prieteni. Cele ce spunem şi auzim, le vom face în mod just drept punct de plecare pentru

dezvoltarea cauzei antroposofice, numai dacă sângele inimii noastre este capabil să bată pentru aceasta. Şi tocmai din acest motiv v-am chemat de fapt aici, dragii mei prieteni, ca să realizăm o armonie a inimilor într-un sens autentic antroposofie. Şi ne dăruim speranţei că tocmai acest apel va putea fi înţeles în mod just.

Dragii mei prieteni, aduceţi-vă aminte cum a început mişcarea antroposofică. În ea acţiona în cele mai diverse moduri ceea ce trebuia să fie revelaţia spirituală pentru secolul XX ce se apropia. Şi în ciuda a multor lucruri negative, putem spune, fără îndoială, cu putere faptul pozitiv că diferitele forme ale vieţii antroposofice care s-au revărsat într-un fel sau altul din cercuri interioare în societatea exterioară au atins cu adevărat inimile dragilor noştri prieteni antroposofi. Şi la un moment dat noi ne-am putut înălţa până acolo încât să arătăm, în dramele-misteriu, cum lucrurile intim-umane, chestiunile de inimă şi de suflet ale omului sunt în legătură cu marile evenimente cosmice şi cu marile evenimente istorice din evoluţia omenirii. Şi sunt convins că unele dintre lucrurile referitoare la această legătură dintre sufletul uman individual şi lucrarea sufletesc-spiritual-divină din cosmos au străbătut sufletele prietenilor noştri în timpul acelor dragi şi preţioşi patru-cinci ani, în care dramele-misteriu au fost reprezentate la München [Nota 32].

A venit apoi ceea ce cunoaşteţi cu toţii, prin urmările sale pustiitoare: aşa-numitul război mondial. Toate străduinţele au mers în direcţia de a conduce cauza antroposofică, în acele vremuri grele, astfel încât ea să poată trece peste toate piedicile şi opreliştile care urmau să apară în mod inevitabil în timpul acestui război mondial.

Acum nu se poate nega faptul că multe dintre cele ce au fost făcute din necesităţile impuse de condiţiile timpului

au fost greşit înţelese şi în cercurile prietenilor noştri antroposofi. Privitor la acea atmosferă care în ultimul deceniu a scindat atât de mult omenirea în tot felul de grupuri posibile, privitor la urmările pe care acest război mondial le-a provocat, abia în viitor îşi va putea forma o judecată corespunzătoare un număr mai mare de oameni. Astăzi despre grozăvia pe care o trăim noi toţi, tocmai ca urmare a acestui război mondial, nu se gândeşte în mod just. Aşa că putem spune: Într-un anumit fel, şi Societatea Antroposofică – nu mişcarea – a ieşit fărâmiţată din războiul mondial.

Şi au venit apoi tot felul de lucruri – deja dragul nostru prieten, domnul Steffen, s-a referit la acestea – care au fost introduse într-un mod nu mai puţin eronat în Societatea noastră Antroposofică. Dar astăzi aş dori să vorbesc în principal numai despre lucruri pozitive. Aş vrea să atrag atenţia asupra faptului că, dacă această adunare se va desfăşura aşa cum trebuie, dacă această adunare va deveni conştientă că spiritual-esotericul trebuie să fie temelia întregii noastre activităţi şi existenţe, atunci acele seminţe spirituale care sunt pretutindeni, încălzite de dispoziţia dumneavoastră sufletească şi de entuziasmul dumneavoastră, vor putea încolţi. Şi noi propunem azi, pe de o parte, să avem acea dispoziţie, care ştie să ia în adevărata sa gravitate acest lucru: Cele exterioare sunt Maya, iluzie; din Maya, iluzie încolţeşte, spre încântarea – nu spre slăbirea noastră, ci spre fortificarea forţei noastre pentru voinţa pe care vrem să o desfăşurăm, ceea ce poate trăi invizibil printre noi, ceea ce poate trăi în numeroase seminţe invizibile printre noi. Pregătiţi-vă sufletele, dragii mei prieteni, ca să primească în ele aceste seminţe; căci sufletele dumneavoastră sunt terenul şi solul potrivit pentru încolţirea, pentru desfacerea, pentru dezvoltarea

acestor seminţe spirituale. Şi ele sunt adevărul. Ele strălucesc însă şi în afară, ca nişte raze de soare care luminează toate ruinele pe care le vede privirea noastră exterioară. Să lăsăm chiar astăzi ca în sufletele noastre să strălucească cea mai adâncă chemare a antroposofiei, a spiritualului în general: în exterior – Maya şi iluzie, în interior – adevăr ce înfloreşte pe deplin, viaţă divină şi viaţă spirituală ce înfloresc pe deplin. Antroposofia trebuie să vieţuiască ceea ce este recunoscut în ea drept adevăr.

Şi unde vieţuim noi învăţătura despre Maya şi despre lumina adevărului? Să o vieţuim, înainte de toate, în timpul acestui Congres al nostru de Crăciun, şi să vieţuim în timpul acestui Congres de Crăciun aprinderea luminii lumilor în faţa păstorilor ce purtau în ei numai puritatea inimilor lor, ca şi în faţa regilor-magi ce purtau în ei înţelepciunea lumii întregi, să facem ca această lumină de Crăciun ce se aprinde, această lumină cosmică a Crăciunului să devină simbolul pentru ceea ce trebuie să se întâmple prin propriile noastre inimi şi suflete!

Ceea ce ar mai fi de adăugat la aceste cuvinte, voi spune mâine, cu prilejul punerii Pietrei Fundamentale a Societăţii Antroposofice. Acum însă, dragii mei prieteni, aş vrea să vă spun următorul lucru: În ultimele săptămâni mi-a pătruns adânc în suflet întrebarea: Ce trebuie, de fapt, să luăm acum ca punct de plecare chiar la acest Congres de Crăciun şi ce ne învaţă experienţele celor zece ani de existenţă ai Societăţii Antroposofice?

Şi din toate acestea, dragii mei prieteni, s-a ivit pentru mine o alternativă. Din motive bine întemeiate, am spus în anii 1912-1913 că Societatea Antroposofică ar trebui să se conducă pe viitor singură, şi că eu trebuie să mă retrag pe locul sfătuitorului, al celui ce nu intervine în mod direct în acţiuni. Astăzi însă lucrurile stau aşa, că în

ultimele săptămâni, după o grea biruire lăuntrică, în mine s-a înălţat următoarea cunoaştere: Mi-ar fi imposibil să duc mai departe mişcarea antroposofică în cadrul Societăţii Antroposofice dacă acest Congres de Crăciun nu-şi va da acordul ca eu să preiau acum din nou conducerea, respectiv preşedinţia Societăţii Antroposofice ce urmează să fie reîntemeiată aici în Dornach, la Goetheanum.

În cadrul unui congres de la Stuttgart [Nota 33] a devenit necesar să iau dificila hotărâre de a da sfatul ca Societatea din Germania să se împartă în două: una care să fie continuarea vechii Societăţi şi una în care urma să fie reprezentat mai ales tineretul – Societatea Antroposofică Liberă.

Vă spun, dragii mei prieteni, că a fost o decizie greu de luat, aceea de a da un asemenea sfat. A fost o decizie dificilă pentru că un astfel de sfat venea în contradicţie cu principiile Societăţii Antroposofice. Căci, dacă nu aceasta, atunci ce uniune de oameni de pe pământ ar putea să fie un lăcaş în care tineretul, tineretul de azi să se simtă în siguranţă? Era o anomalie. Şi poate că a fost unul dintre simptomele cele mai importante care s-au revărsat apoi în hotărârea de a vă spune dumneavoastră aici, că eu pot purta mai departe mişcarea antroposofică în Societatea Antroposofică numai dacă voi prelua eu însumi preşedinţia Societăţii Antroposofice ce urmează să fie întemeiată din nou aici. Este aşa, că la răscrucea dintre secole, adânc, adânc înlăuntrul vieţii spirituale s-a petrecut ceva care îşi arată efectele în întâmplările exterioare sub care se află oamenii pe Pământ.

Pe tărâmul spiritual a avut loc una dintre cele mai mari cotituri. Ea a fost pregătită la sfârşitul anilor '70 şi a ajuns la apogeu chiar la răscrucea dintre secole. Vechea înţelepciune indiană a indicat-o drept sfârşit al epocii Kali

Yuga. Multe s-au spus prin aceasta, dragi prieteni. Şi când, în ultimul timp, în călătoriile mele prin ţările în care am putut ajunge, au venit spre mine pe căile cele mai diferite prieteni mai tineri – mereu şi mereu – a trebuit să-mi spun: Ceea ce bate în aceste inimi tinere, activitatea spirituală care se aprinde într-un mod atât de frumos şi adeseori atât de imprevizibil, aceasta este expresia exterioară pentru ceea ce s-a petrecut în cel mai adânc lăuntru al urzirii spirituale cosmice din ultima treime a secolului XIX până spre începutul secolului XX. Şi, dragii mei prieteni, să nu luaţi deloc ca pe ceva negativ – pentru mine este un lucru pozitiv ceea ce vreau să spun acum: Adeseori, când m-am întâlnit cu tineri care năzuiau să se alăture unei organizaţii, mereu forma organizaţiei nu s-a potrivit cu ceea ce voiau de fapt ei. Mereu existau tot felul de condiţii despre felul cum trebuie să fii sau despre ce trebuia să faci dacă vrei să aparţii unei asemenea organizaţii.

Vedeţi dumneavoastră, toate acestea s-au concentrat în sentimentul că lacuna fundamentală a Societăţii Teosofice [Nota 34], din care s-a dezvoltat Societatea Antroposofică, a constat în formularea celor trei principii de bază ale sale. Trebuia să te declari de acord cu ceva. Iar felul şi modul cum trebuiau semnate formularele de primire în rândurile societăţii, aşa încât părea că trebuia să-ţi dai acordul faţă de ceva dogmatic, este ceva care nu se mai potriveşte cu constituţia fundamentală a sufletelor omeneşti din timpul nostru. Sufletul omenesc de astăzi se simte străin faţă de orice dogmatism, faţă de orice sectarism. Şi nu se poate nega că este dificil să se elimine tocmai acest sectarism din cadrul Societăţii Antroposofice. Dar el trebuie lichidat. Şi în viitor, în noua Societate Antroposofică ce urmează să fie înfiinţată, nu e voie să rămână nici o fibră oricât de mică de sectarism. Aceasta

trebuie să fie o adevărată societate universală, faţă de care cel care i se alătură trebuie să aibă sentimentul: Da, aici găsesc acel ceva care mă mişcă. Faţă de care cel mai în vârstă să simtă: Aici găsesc ceva către care m-am străduit toată viaţa împreună cu alţi oameni. Iar tânărul să poată simţi: Aici găsesc ceva care vine în întâmpinarea tinereţii mele. Cu câtă bucurie nu aş fi răspuns câte unui tânăr prieten, atunci când a fost întemeiată Societatea Antroposofică Liberă, la întrebarea: Care este condiţia ca să fii primit în Societatea Antroposofică Liberă? Bucuros aş fi dat încă de pe atunci răspunsul pe care vreau să îl dau acum: Nu există nici o altă condiţie, decât să fii cu adevărat tânăr, în sensul în care omul este tânăr atunci când toate impulsurile epocii prezente îi umplu sufletul.

Şi cum e cineva, în sens just, dragii mei prieteni, bătrân în Societatea Antroposofică? Atunci când are o inimă receptivă la tinereţea-cosmică care se revarsă astăzi din substraturile spirituale ca un izvor în omenire, înnoind toate domeniile vieţii noastre.

Vă sugerez numai dispoziţia sufletească ce m-a îndemnat să preiau această misiune, de a fi eu însumi în fruntea Societăţii Antroposofice. Această Societate Antroposofică – asemenea lucruri se întâmplă adeseori – a purtat tot felul de denumiri. Aşa, de pildă, ea a purtat denumirea de „Societate Antroposofică Internaţională”. Ei bine, dragii mei prieteni, ea nu trebuie să fie o societate internaţională, ea nu trebuie să fie o societate naţională, şi aş vrea să dau glas aici din inimă rugăminţii de a nu mai folosi niciodată denumirea de Societate Internaţională, ci să se vorbească numai de faptul că există o „Societate Antroposofică Generală”, care vrea să-şi aibă centrul aici la Goetheanum, în Dornach.

Şi veţi vedea că statutele sunt astfel concepute, încât din ele a fost eliminat tot ceea ce este administrativ, tot ceea ce ar putea vreodată să aibă tendinţa de a se transforma în birocraţie. Aceste statute sunt în acord cu omenescul pur. Ele nu sunt orientate spre principii, spre dogme, ci în aceste statute se spune ceva care este legat de realitate şi de omenesc, dragii mei prieteni. În aceste statute este spus: Aici în Dornach există Goetheanumul. Acest Goetheanum este condus într-un anumit fel. În acest Goetheanum se încearcă să se întreprindă o activitate sau alta. În acest Goetheanum se încearcă să se stimuleze evoluţia omenirii într-un fel sau altul. În ce măsură se poate aplica acum la acestea cuvântul ”just” sau ”nejust”, despre aceasta nu este permis să stea scris nimic în aceste statute, care sunt concepute într-un sens cu adevărat modern. Acolo stă scris numai faptul că există un Goetheanum, că cu acest Goetheanum sunt uniţi oameni care fac un lucru sau altul şi care cred că prin aceste fapte cultivă evoluţia omenirii.

De la acela care vrea să se alăture acestei Societăţi nu se cere nici un principiu, nici o mărturisire de credinţă, nici o convingere ştiinţifică, nici o intenţie artistică nu vor fi proclamate într-un mod dogmatic, ci se cere numai şi numai ca el să se simtă aici ca acasă, să fie unit cu cele ce se întâmplă la Goetheanum.

Tocmai la formularea acestor statute s-a încercat să se scoată din sfera principialului ceea ce urmează să fie întemeiat aici, şi să se aşeze pe omenescul cel mai pur. De aceea priviţi-i pe oamenii care vă vor prezenta activităţile ce urmează să se desfăşoare aici în zilele următoare, ca să vedeţi dacă puteţi avea sau nu încredere în ei. Şi dacă veţi declara la această adunare de întemeiere că sunteţi de acord cu ceea ce se voieşte să se realizeze la Dornach,

atunci veţi fi declarat un fapt real; atunci nu vă veţi fi legat în nici un fel, ci veţi fi declarat ceva faptic real pe baza simţirii dumneavoastră. Şi atunci toate celelalte vor veni de la sine. Da, ele vor veni. Atunci nu va fi nevoie să fie desemnaţi sau numiţi de la Dornach o armată de oameni de încredere, ci atunci Societatea Antroposofică va fi ceea ce eu am sugerat adeseori când, spre marea mea satisfacţie, am avut prilejul să fiu prezent la întemeierea societăţilor din diferite ţări [Nota 35]. Atunci Societatea Antroposofică va fi ceva ce se va putea naşte în mod independent, pe baza a ceea ce s-a format în societăţile din diferitele ţări. Însă atunci şi aceste societăţi din diferitele ţări vor fi cu adevărat autonome. Atunci fiecare grupă care se formează în această Societate Antroposofică va fi cu adevărat autonomă.

Pentru ca să ajungem însă la acest punct de vedere uman, dragii mei prieteni, trebuie să ne fie clar că astăzi, tocmai legat de o societate care este clădită pe baze spirituale în felul descris, ne izbim de două dificultăţi. Aceste dificultăţi trebuie să le biruim aici, aşa încât în viitor ele să nu mai existe, aşa cum au existat în trecutul Societăţii Antroposofice.

Una dintre dificultăţi este aceasta: Conştienţa epocii actuale – oricine înţelege în mod just această conştienţă, va fi de acord cu aceasta, după cum cred – pretinde ca tot ceea ce se întâmplă să fie pe deplin public. Şi o societate clădită pe baze solide nu are voie să păcătuiască mai ales împotriva acestei cerinţe a epocii. Se poate prea bine întâmpla ca cineva să prefere ca pentru un lucru sau altul să ia în considerare numai forma exterioară a misterului. Dar tocmai o societate cum este aceasta, care este clădită pe baza adevărului, ori de câte ori va lua în considerare în mod serios acest mister, va ajunge în conflict cu conştienţa

epocii şi vor apărea piedicile cele mai serioase pentru mersul pe mai departe al societăţii. De aceea noi astăzi nu putem face în nici un alt fel, dragii mei prieteni, decât să adoptăm un caracter pe deplin public pentru Societatea Antroposofică Generală ce urmează să fie întemeiată.

Aşa cum am expus deja într-unul dintre primele articole care au apărut în „Luzifer-Gnosis" [Nota 36], Societatea Antroposofică trebuie să stea în faţa lumii ca oricare altă societate, care se întemeiază, să zicem, pentru scopuri ce ţin de ştiinţele naturii sau ceva asemănător. De toate aceste societăţi ea trebuie să se deosebească numai prin conţinutul care curge prin venele sale. Asupra formei sub care oamenii se întâlnesc, pe viitor nu mai poate exista nici o deosebire faţă de alte societăţi. Imaginaţi-vă numai câte piedici evităm, dacă declarăm încă de la început că în Societatea Antroposofică totul se va întâmpla în mod absolut public.

Prin aceasta trebuie să ne situăm întru totul pe solul realităţii, şi anume pe solul conştienţei epocii actuale. Aceasta presupune însă, dragii mei prieteni, ca în viitor, referitor la ciclurilor noastre de conferinţe, să apară cu totul alte uzanţe decât cele obişnuite în trecut. Istoria acestor cicluri este un capitol tragic în evoluţia Societăţii noastre Antroposofice. Aceste cicluri au fost iniţial publicate cu gândul că vor putea fi menţinute într-un anumit cerc; ele au fost publicate pentru membrii Societăţii Antroposofice. Astăzi situaţia este deja de mult timp de aşa natură că, referitor la informaţia exterioară, adversarii se interesează mult mai mult de ciclurile noastre, decât înşişi membrii societăţii. Nu în mod lăuntric, să nu mă înţelegeţi greşit, nu în mod lăuntric. În mod lăuntric, membrii societăţii se ocupă, desigur, cu aceste cicluri. Dar aceasta rămâne numai lăuntric, rămâne ceva egoist, chiar dacă un

egoism frumos, în cadrul societăţii. Interesul care-şi trimite valurile afară în lume, interesul care caracterizează societatea în faţa lumii, acest interes este întâmpinat astăzi de adversarii ciclurilor. Şi vedem cum azi apare un ciclu – iar în trei săptămâni el este citat în publicaţia cea mai rea a adversarilor. Ne ascundem capul în nisip şi credem că dacă pentru noi e întuneric, e întuneric şi afară în lume – dacă vom continua vechile practici faţă de ciclurile de conferinţe.

De aceea pentru mine s-a născut, deja de ani, întrebarea: Ce e de făcut propriu-zis cu ciclurile de conferinţe? Şi astăzi nu există nici o altă posibilitate, decât aceea de a trasa zidul despărţitor – pe care până acum voiam să-l trasăm în mod fizic şi care a fost străpuns peste tot –, să trasăm acest zid despărţitor la nivel moral.

Acest lucru am încercat să-l fac în proiectul pentru statute. În viitor, toate ciclurile, fără excepţie, trebuie să fie vândute în mod public, ca orice alte cărţi. Dar, dragii mei prieteni, gândiţi-vă că ar exista undeva o carte despre integrarea ecuaţiilor diferenţiale parţiale. Pentru un mare număr de oameni cartea este extraordinar de esoterică şi poate că nu greşesc deloc spunând că probabil şi în aceste două săli, cercul esoteric ce se poate ocupa în mod rodnic cu integrarea ecuaţiilor diferenţiale parţiale sau a ecuaţiilor diferenţiale lineare e extraordinar de mic. Putem trasa foarte mic acest cerc esoteric al celor interesaţi de integrarea ecuaţiilor diferenţiale parţiale lineare, dar această carte poate fi vândută oricui. Dar dacă vine pe urmă cineva care nu numai că nu înţelege nimic din ecuaţiile diferenţiale parţiale, dar nici nu se pricepe deloc la calculul diferenţial şi integral, care poate că nu ştie nici măcar despre logaritmi nimic altceva decât că o carte despre logaritmi e ceva care a aparţinut unuia dintre fiii lui

– ca tată, el nu a ştiut nimic despre logaritmi, dar fiii au trebuit să înveţe ce sunt logaritmii –, el s-a uitat odată în cartea de logaritmi, a văzut un număr după altul şi nu a înţeles nimic din toate acestea. Atunci fiii lui i-au spus că acolo sunt înscrise numerele caselor din toate oraşele lumii. Atunci tatăl s-a gândit: Ei da, e foarte bine să înveţi asemenea lucruri, atunci ştii imediat, dacă ajungi la Paris, ce număr e de la casa cutare sau cutare.

Vedeţi dumneavoastră, nu e dăunător dacă cel care nu înţelege nimic dintr-o problemă emite o judecată în legătură cu problema respectivă. Căci spunem: Acesta e un diletant, un profan. Şi viaţa însăşi trasează graniţa în ceea ce priveşte facultatea de a emite sau nu o judecată.

De aceea putem face măcar încercarea de a trasa graniţa, referitor la cunoştinţele noastre antroposofice, nu ca mai înainte, pe cale fizică, ci pe cale morală. Noi oferim ciclurile de conferinţe tuturor celor care vor să le aibă, dar declarăm de la început cine poate fi competent pentru a emite judecăţi asupra acestor cicluri, în aşa fel încât noi să luăm în seamă judecata sa; oricine altcineva e diletant faţă de cicluri. Şi declarăm că pe viitor nu ne vom mai ocupa deloc de judecata pe care un diletant o emite asupra ciclurilor. Aceasta e singura protecţie morală pe care o putem găsi. Dacă o vom aplica cum trebuie, vom reuşi să facem ca şi ciclurile noastre să fie abordate în acelaşi mod în care sunt abordate cărţile despre integrarea ecuaţiilor diferenţiale parţiale. Astfel încât oamenii să-şi dea seama treptat că e la fel de absurd ca cineva, oricât ar fi de învăţat în alte domenii, să emită o judecată asupra unui ciclu de conferinţe, pe cât e de absurd ca cineva care nu cunoaşte nici măcar logaritmii, să emită o judecată şi să spună: „Ceea ce stă scris în această carte despre ecuaţiile diferenţiale parţiale e curată absurditate!” Trebuie să ajungem ca

deosebirea dintre un diletant şi un cunoscător să se poată face într-un mod just.

Un alt lucru care ne face mari greutăţi, dragii mei prieteni, este faptul că în general impulsurile mişcării antroposofice nu sunt apreciate într-un mod temeinic. Poţi auzi pur şi simplu aprecieri care chiar neagă cu totul mişcarea antroposofică, prin faptul că este pusă în paralel cu ceea ce în evoluţia omenirii trebuie să fie înlocuit prin ea. Mie mi s-a întâmplat iarăşi în ultimele zile ca cineva să-mi spună: „Dacă aduci în faţa oamenilor un lucru sau altul izvorât din antroposofie, acesta este acceptat chiar şi de cei mai mari practicieni; însă nu trebuie să le vorbim oamenilor despre antroposofie şi tripartiţie; pe acestea trebuie să le tăgăduim." – Vedeţi dumneavoastră, această atitudine este adoptată de mulţi antroposofi, deja de mulţi ani. E lucrul cel mai greşit pe care-l putem face. Noi trebuie să păşim pretutindeni în lume, în orice domeniu, sub semnul adevărului, ca reprezentanţi ai esenţei antroposofiei. Şi trebuie să devenim conştienţi că dacă nu putem face aceasta, atunci nu putem să promovăm mişcarea antroposofică. Orice introducere camuflată a mişcării antroposofice nu duce, în ultimă instanţă, la ceva bun.

Bineînţeles că în aceste chestiuni totul este individual. Nu poate fi cuprins totul într-un şablon, dar lucrul la care mă refer de fapt vreau să îl lămuresc prin câteva exemple.

Iată euritmia. Euritmia, aşa cum am spus şi ieri înainte de începerea reprezentaţiei de euritmie, este scoasă şi cultivată în realitate din substraturile cele mai adânci ale antroposofiei. Şi trebuie să fim conştienţi că prin euritmie, oricât de imperfectă ar fi ea astăzi, noi aducem în lume ceva absolut originar, primar, care nu poate fi

comparat în nici un fel cu altceva care există astăzi în lume, dar care poate părea că seamănă cu ea. Acest entuziam trebuie să-l aducem astăzi pentru cauza noastră, entuziasm care exclude posibilităţile de comparaţie superficiale exterioare. Ştiu cât de rău poate fi înţeleasă o asemenea afirmaţie, dar o rostesc totuşi aici, în cercul dumneavoastră, dragii mei prieteni, pentru că ea exprimă una dintre condiţiile fundamentale pentru înflorirea mişcării antroposofice în Societatea Antroposofică.

Tot aşa, în ultimul timp a trebuit să transpir cu mult sânge, aş putea spune – bineînţeles că mă exprim într-un mod simbolic – în urma nenumăratelor discuţii despre forma de recitare şi declamare dezvoltată în societatea noastră de d-na Steiner. La fel ca în cazul euritmiei, nervul vital al acestei declamări şi recitări este scos şi cultivat din temeliile antroposofiei. Şi acest nerv vital este lucrul după care trebuie să ne orientăm. Pe el trebuie să îl recunoaştem. Să nu credem că dacă ici sau colo introducem o fărâmă oarecare din ceea ce există ca lucru bun sau chiar mai bun în alte formaţiuni similare, am obţine ceva mai bun. De acest caracter originar, primar trebuie să devenim conştienţi, în toate domeniile noastre.

Un al treilea exemplu: Unul dintre domeniile în care antroposofia poate deveni deosebit de rodnică este cel al medicinei. În mod absolut sigur, antroposofia va rămâne sterilă pentru medicină şi îndeosebi pentru terapeutică, dacă va exista tendinţa ca, în cadrul practicării medicinei în mişcarea antroposofică, antroposofia ca atare să fie împinsă în fundal, iar partea sa de medicină să fie expusă într-un mod plăcut reprezentanţilor punctului de vedere de astăzi din medicină. Noi trebuie să introducem cu tot curajul antroposofia în toate domeniile, de asemenea, şi în medicină. Numai atunci vom putea trăi în mod corect cu

antroposofia ca atare, în sens restrâns, cu ceea ce trebuie să fie euritmia, cu ceea ce trebuie să fie recitarea şi declamarea, cu ceea ce trebuie să fie medicina şi cu multe alte elemente care trăiesc în mod distinct în cadrul Societăţii noastre Antroposofice.

Prin aceasta v-am sugerat puţin condiţiile fundamentale care trebuie puse în faţa inimilor noastre, la începutul Congresului pentru întemeierea Societăţii Antroposofice Generale. În sensul menţionat, ea trebuie să fie societatea unui anumit mod de a gândi şi de a simţi şi nu societatea unor statute. Statutele trebuie să exprime doar în mod exterior ceea ce este viu în suflete.

Şi astfel aş vrea să dăm citire propunerii de statute [Nota 37] [Vezi manuscrisul propunerii şi Statutele în anexele 1 şi 2.], care este orientată în direcţia pe care am sugerat-o pentru început într-un mod fugitiv:

„Statutele Societăţii Antroposofice"

„1. Societatea Antroposofică să fie o uniune de oameni care vor să cultive viaţa sufletească în omul individual şi în societatea omenească pe baza unei cunoaşteri adevărate a lumii spirituale.

2. Baza acestei societăţi o formează persoanele adunate în perioada Crăciunului 1923 la Goetheanum, în Dornach, atât cele individuale, cât şi grupele care şi-au trimis reprezentanţi. Ele sunt pătrunse de concepţia că în prezent există deja o ştiinţă reală a lumii spirituale şi că civilizaţiei actuale îi lipseşte cultivarea unei asemenea ştiinţe. Societatea Antroposofică trebuie să aibă ca misiune a sa această cultivare. Ea va încerca să se achite de această misiune prin faptul că va face din ştiinţa spirituală antroposofică care se cultivă la Goetheanum, în Dornach, cu rezultate pentru convieţuirea fraternă a oamenilor, pentru viaţa morală şi religioasă, ca şi pentru cea artistică

şi, în general, pentru viaţa spirituală a omului –, centrul strădaniilor sale."

Observaţi, dragii mei prieteni, cum prin aceasta nu se clădeşte nimic pe principii, ci pe oameni, pe acei oameni care s-au adunat aici. Şi ce vor spune ceilalţi oameni care ni se vor alătura? Că sunt de acord, în esenţă, cu aceşti oameni, privitor la cele scrise aici. Astfel, această Societate Antroposofică este clădită, ocolind toate abstracţiunile, pe oameni.

„3. Persoanele adunate la Dornach ca bază a Societăţii" – vedeţi, pretutindeni persoanele sunt cele avute în vedere – „recunosc şi sunt de acord cu concepţia conducerii Goetheanumului referitoare la următoarele: «Antroposofia cultivată la Goetheanum conduce la rezultate care pot sluji oricărui om, fără deosebire de naţionalitate, stare socială, religie, pentru impulsionarea vieţii spirituale. Ea poate conduce la o viaţă socială clădită cu adevărat pe iubirea frăţească. Însuşirea ei, ca temelie pentru viaţă, nu e legată de nici un grad de formare ştiinţifică, ci numai de fiinţa omenească lipsită de prejudecăţi."

Cu aceasta este exprimat faptul că ceea ce apare aici ca rezultat este inteligibil pentru toţi oamenii, în măsura în care sufletul omenesc nepărtinitor îi poate veni în întâmpinare.

Oarecum altfel stau însă lucrurile, şi aceasta va fi exprimat imediat, cu cercetarea care conduce la aceste rezultate. Această cercetare trebuie delimitată în mod strict. De aceea în continuare stă scris:

„Cercetarea şi aprecierea obiectivă a rezultatelor cercetărilor sale presupun însă şcolirea spiritual-ştiinţifică, care se realizează treptat. Aceste rezultate sunt în felul lor la fel de exacte ca rezultatele cercetărilor din ştiinţele

naturii. Dacă vor dobândi, la fel ca acestea din urmă, o recunoaştere generală, ele vor aduce în toate domeniile vieţii un progres asemănător, nu numai în domeniul spiritual, ci şi în cel practic."

„4. Societatea Antroposofică nu este o societate secretă, ci una absolut publică. Poate deveni membru al ei orice om, fără deosebire de naţionalitate, stare socială, religie, convingere ştiinţifică sau artistică, dacă vede ca fiind justificată existenţa unei instituţii cum este Goetheanumul de la Dornach, ca Şcoală Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului."

Vedeţi, dragii mei prieteni, am avut chiar prudenţa ca nici măcar aici, unde trebuie să se ştie exact cum poate cineva să devină membru, să nu spunem că cine vrea să devină membru vede ca fiind justificată existenţa Goetheanumului, ci numai „vede ca fiind justificată existenţa unei instituţii cum este Goetheanumul de la Dornach, ca Şcoală Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului." Trebuie să reflectaţi temeinic la fiecare întorsătură de frază din acest proiect de statut. El este scurt. Statutele trebuie să fie scurte, nu trebuie să constituie o carte; dar veţi vedea că am încercat să formulăm fiecare întorsătură de frază în aşa fel, încât aceasta să fie scrisă nemijlocit din conştienţă.

„Societatea respinge orice tendinţe sectare. Ea nu consideră că politica face parte din sarcinile sale".

De această propoziţie avem nevoie, pentru că au apărut numeroase neînţelegeri cauzate de atitudinea oarecum neclară a multora dintre membrii noştri faţă de tema tripartiţiei. A ajuns în multe cercuri să se considere că antroposofia ar vrea să se amestece în problemele politice ale lumii – ceea ce ea nu a făcut şi nu poate să facă niciodată –, şi aceasta prin faptul că prieteni ai noştri au

adus în faţa partidelor politice tema tripartiţiei. Ceea ce a fost din capul locului o greşeală din partea acestor prieteni.

„5. Societatea Antroposofică vede în Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului de la Dornach un centru al activităţii sale. Aceasta va consta din trei clase."

Vă rog, nu vă speriaţi de aceste trei clase, dragii mei prieteni. Cele trei clase au existat deja iniţial în Societatea Antroposofică până în anul 1914, numai că sub o altă formă [Nota 38] .

„În ea sunt primiţi, la cererea lor, membri ai Societăţii, după ce au deţinut calitatea de membri o anumită perioadă de timp, pe care o va hotărî conducerea Goetheanumului. Ei ajung prin aceasta în prima clasă a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului. Primirea în a doua, respectiv a treia clasă, are loc dacă cei care solicită aceasta sunt consideraţi apţi de către conducerea Goetheanumului."

„6. Fiecare membru al Societăţii Antroposofice are dreptul de a participa la toate conferinţele, programele de orice fel şi adunările organizate de ea, în condiţiile de participare stabilite şi făcute cunoscute de către conducere."

„7. Organizarea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului îi revine în primul rând lui Rudolf Steiner, care trebuie să-şi numească colaboratorii şi eventualul succesor."

Fac deja observaţia că în viitor intenţionez să împart această Şcoală Liberă pentru Ştiinţa Spiritului în diferite secţiuni, la a căror conducere voi chema apoi personalităţi apte pentru aceasta. Aceste personalităţi capabile, care vor conduce Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului din Dornach în diferitele sale secţiuni, vor fi în acelaşi timp

membri în conducerea ce urmează să fie constituită şi despre care voi vorbi imediat mai departe.

„8. Toate publicaţiile societăţii vor fi publice, aşa cum sunt şi cele ale altor societăţi publice. De asemenea, de la acest caracter public nu vor face nici o excepţie, nici publicaţiile Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului". În viitor ciclurile se vor numi: Publicaţii ale Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului – „însă conducerea şcolii îşi rezervă dreptul de a contesta din capul locului orice judecată despre *aceste* scrieri, care nu are la bază şcolirea din care aceste scrieri au apărut. În acest sens, ea nu va considera justificată nici o judecată care nu se sprijină pe studii preliminare corespunzătoare, la fel cum se obişnuieşte şi în lumea ştiinţifică recunoscută. De aceea, scrierile Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului" – acestea vor fi în viitor ciclurile – „vor purta următoarea notă: «Tipărit ca manuscris pentru membrii Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului, Goetheanum, clasa...». Nu se recunoaşte nimănui o opinie competentă faţă de aceste scrieri, dacă nu şi-a dobândit cunoaşterea preliminară oferită de această şcoală, prin ea sau pe o cale cunoscută [Nota 39] de ea ca fiind echivalentă."

De cumpărat, poate cumpăra oricine; dar de judecat, poate judeca numai cel ce aparţine clasei corespunzătore cerinţei din această notă: „Tipărit ca manuscris pentru membrii Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului, Goetheanum, clasa..."

„Alte judecăţi vor fi respinse, în sensul că autorii scrierilor respective nu intră în nici o discuţie referitoare la acestea."

„9. Scopul Societăţii Antroposofice va fi încurajarea cercetării în domeniul spiritual, cercetare realizată de

Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului însăşi. O dogmatică, în orice domeniu, va fi exclusă de către Societatea Antroposofică."

„10. Societatea Antroposofică organizează în fiecare an la Goetheanum, în perioada de la începutul anului, un congres ordinar, în care conducerea prezintă o dare de seamă completă. Ordinea de zi la acest congres împreună cu invitaţia vor fi comunicate tuturot membrilor cu trei săptămâni înainte."

Asupra acestui lucru pot fi desigur luate hotărâri.

„Conducerea poate convoca adunări extraordinare şi poate stabili pentru acestea ordinea de zi. Ea trebuie să trimită membrilor invitaţii, cu trei săptămâni înainte. Propunerile din partea membrilor, în mod individual sau în grupe de membri, trebuie trimise cu o săptămână înainte de adunare."

Aici va trebui să se includă încă un pasaj, în sensul că şi membrii pot cere adunări extraordinare.

„11. Membrii se pot asocia, pe baza oricărei comuniuni teritoriale sau de interese, în grupe mai mici sau mai mari."

Pentru Societatea Generală, aici sunt incluse orice grupe, şi cele de nivel naţional. Societatea Generală nu e nici internaţională, nici naţională, ea este general-umană – şi toate celelalte sunt pentru ea grupe. Prin aceasta dobândim în mod real o viaţă bazată pe libertate – în Societatea Antroposofică şi pretutindeni unde această viaţă autonomă vrea să înflorească. Altfel nu putem merge înainte.

„Societatea Antroposofică îşi are sediul la Goetheanum. Consiliul Director va transmite membrilor sau grupelor de membri ceea ce el consideră că este misiunea societăţii."

Această frază, dragii mei prieteni, este de o deosebită importanţă, pentru că ea conţine modul în care se concepe pe sine conducerea societăţii. Ea nu se concepe ca un grup de oameni care au fost aleşi, ci ca pe un grup de oameni care spune: Noi vrem aici la Goetheanum să facem ceva şi ca să facem un lucru sau altul vom intra în legătură cu oameni individuali sau cu grupuri care vor şi ei lucrurile respective. Noi vom recunoaşte drept membru pe orice individ sau orice grup care recunosc şi sunt de acord cu aceste statute.

Cu aceasta, Consiliul Director clarifică faptul că el se situează în modul cel mai liber în societate: Că el nu vrea să fie altceva decât un grup de oameni cu iniţiativă pentru cauza antroposofică. Şi această manifestare a iniţiativei pentru cauza antroposofică va trebui să fie sângele ce pulsează prin inima acestui Consiliu Director. Aşadar, el nu este o reprezentare de oameni in abstracte, ci reprezentant al cauzei antroposofice aici, la Goetheanum. El are misiunea de a reprezenta aici, la Goetheanum, cauza antroposofică. Şi a se mărturisi drept membru al unei societăţi pentru care acest Consiliu Director vrea să existe, înseamnă a te ataşa la stimularea cauzei antroposofice. Raportul dintre calitatea de membru şi Consiliul Director va fi conceput în viitor într-un mod absolut general-uman,într-un mod absolut liber. Acest lucru încă nu l-am reuşit; însă acest raport trebuie să-l punem în faţa lumii întregi. Atunci nu vor mai apărea judecăţi ca aceea a lui Leisegang [Nota 40], cum că în ultimii zece ani ar fi existat un consiliu director care s-a autonumit în mod arbitrar, care nu a fost ales nicăieri. Trebuie să subliniem de la bun început cu tărie faptul că o alegere propriu-zisă în Societatea Antroposofică nu este posibilă, ci aici numai iniţiativa este posibilă. Aşadar, acest Consiliu Director:

„Intră în raporturi cu funcţionarii care sunt aleşi sau numiţi de diferitele grupe."

Cum apar aceştia, e problema statutelor diferitelor grupe. Pentru noi aici va fi vorba numai şi numai ca, din motive pe care ni le vom impune, să avem relaţii de încredere cu alţi funcţionari.

„Diferitele grupe se îngrijesc de primirea de membri; totuşi, confirmările de primire trebuie înaintate Consiliului Director din Dornach şi semnate de către acesta pe baza încrederii în funcţionarea grupelor. În general, fiecare membru trebuie să adere la o grupă; numai acela căruia îi este absolut imposibil să adere la o grupă ar trebui să fie primit ca membru chiar la Dornach."

„12. Contribuţia de membru va fi stabilită de fiecare grupă în parte. Totuşi fiecare grupă are de achitat către conducerea centrală de la Goetheanum, pentru fiecare membru al ei..."

Aici am pus puncte-puncte, deşi am deja o părere în legătură cu aceasta şi la nevoie o voi şi prezenta. Dar deocamdată am pus puncte-puncte, ca să se poată reflecta în mod cât se poate de cuprinzător la aceasta până mâine, când vor fi discuţiile. Căci şi noi vom avea nevoie de bani. Idealismul nu poate consta în faptul, am spus aceasta deja de mai multe ori, că spunem: Ah, ceva atât de îngrozitor ahrimanic cum sunt banii! Să nu lăsăm idealurile să fie atinse de aceasta! Să menţinem idealurile cât mai libere de aceasta. Mâna stângă pe portofel, dreapta sus, pentru idealuri! Trebuie să facem odată şi incomoda mişcare cu mâna dreaptă în buzunarul cu bani din stânga. Pentru a menţine sus idealurile trebuie să aducem pentru ele şi mici jertfe.

„13. Fiecare grupă de lucru îşi elaborează propriile sale statute; însă aceste statute nu trebuie să intre în contradicţie cu statutele Societăţii Antroposofice."

„14. Organ al societăţii este revista săptămânală «Goetheanum», care în acest scop este prevăzută cu un supliment menit să cuprindă comunicările oficiale ale societăţii.

Această ediţie mărită a revistei «Goetheanum» va fi distribuită numai membrilor Societăţii Antroposofice.

Acesta este un paragraf care de asemenea îmi stă în mod deosebit la inimă, pentru că peste tot pe unde am ajuns, membrii cu capacitate de diferenţiere a lucrurilor mi-au spus: De fapt nu se aude nimic despre ceea ce se petrece în Societatea Antroposofică. Tocmai prin această facilitate vom purta o corespondenţă atentă, care va putea deveni tot mai mult o corespondenţă din partea fiecărui individ şi prin acesta se va putea trăi cu totul în interiorul Societăţii Antroposofice.

Acum, dragi prieteni, pentru cazul în care reflectaţi şi ajungeţi la concluzia că sunteţi de acord cu propunerea ca eu însumi să preiau preşedinţia Societăţii Antroposofice, voi mai avea de propus şi Consiliul Director, cu care voi putea îndeplini în realitate sarcinile pe care le-am prezentat aici într-un mod sumar.

Pentru o conducerea reală, efectivă, a cauzei antroposofice, membrii consiliului trebuie să fie personalităţi care stau aici, în Dornach. În felul cum îmi reprezint eu societatea, nu se poate să căutăm consiliul pretutindeni prin lume. Aceasta nu va însemna că diferitele grupe nu îşi vor putea alege funcţionarii, potrivit autonomiei lor. Şi când aceşti funcţionari vor veni la Dornach, în timpul şederii lor aici, vor fi primiţi la şedinţele Consiliului Director ca membri consultativi. Aşadar, în

întreaga chestiune trebuie să pătrundă viaţă: Nu un consiliu birocratic răspândit în toată lumea, ci funcţionari responsabili pentru diferitele grupe, care vin chiar din interiorul grupelor şi care vor avea oricând prilejul să se simtă pe de-a întregul membri ai Consiliului Director, care însă este stabilit în Dornach. Munca trebuie însă asigurată de aici de acest Consiliu Director din Dornach.

Membrii Consiliului Director trebuie să fie anumiţi oameni care şi-au dedicat în totalitate, exterior şi interior, viaţa cauzei antroposofice.

Şi pe baza unor îndelungi cugetări din ultimele săptămâni, îmi permit să vă propun aici următoarele personalităţi care să constituie Consiliul Director:

Cred că de nicăieri nu va apărea nici cea mai mică opoziţie, ci, dimpotrivă, că în toate inimile se va înălţa aprobarea cea mai unitară, mai deplină, dacă vă propun să-l avem ca locţiitor al preşedintelui pe domnul *Albert Steffen* (aplauze vii).

Cu aceasta în Consiliul Director devine evident un lucru asupra căruia am atras deja atenţia astăzi: legătura noastră ca Societate Antroposofică cu Elveţia. Şi dau glas în faţa dumneavoastră, cu hotărâre, pot spune, convingerii mele: Dacă este să avem un elveţian de nădejde în Societatea Antroposofică, drept membru al Consiliului Director şi drept locţiitor al preşedintelui, nu vom putea găsi altul mai bun.

Apoi se cuvine să avem în consiliu şi personalitatea care este unită cu Societatea Antroposofică încă de la primele începuturi ale acesteia, care a construit în mare parte Societatea Antroposofică şi care acţionează astăzi într-unul din cele mai importante domenii din cadrul Societăţii Antroposofice: doamna *dr. Steiner* (aplauze vii).

Prin aceasta dumneavoastră aţi spus deja totul şi aţi exprimat că nu trebuie să ne fie nici o teamă că alegerea noastră în această direcţie nu ar fi cea justă.

Ca un alt membru al Consiliului Director, trebuie să vă propun, pe baza faptelor din ultimele săptămâni de aici, acea personalitate cu care am în prezent posibilitatea de a pune la încercare entuziasmul antroposofic într-un mod just, prin faptul că am şi început să elaborez împreună cu d-na dr. Ita Wegman sistemul medicinei antroposofice: doamna *dr. Ita Wegman* [Nota 41]. (Aplauze vii).

Prin munca ei – şi în special prin modul în care şi-a conceput munca – ea a arătat că poate pune în valoare într-un mod just antroposofia în acest domeniu important. Şi eu ştiu că acest lucru va avea efecte binefăcătoare în viitor. De aceea am şi început împreună cu doamna dr. Wegman munca de elaborare a sistemului de medicină al antroposofiei. Acesta va apărea în faţa lumii şi atunci vom vedea că tocmai în membrii care lucrează în acest mod avem prietenii potriviţi ai Societăţii Antroposofice.

În continuare am a vă propune un membru care a demonstrat cu adevărat că este capabil pentru munca de la Dornach, în ansamblu şi în toate detaliile acesteia, şi care s-a dovedit întotdeauna a fi un membru de încredere. Membrii Consiliului Director sunt aleşi cu adevărat într-un mod just, după cum cred – nu trebuie să fie o automăgulire. Albert Steffen a fost deja antroposof înainte de a se fi născut. Trebuie să recunoaştem aceasta la el. Doamna dr. Steiner a fost desigur întotdeauna antroposof, de când există o Societate Antroposofică. Unul dintre primii membri, care a intrat în societate după noi, la început de tot, este doamna dr. Wegman. Ea este membru al mişcării antroposofice de peste douăzeci de ani. Cu excepţia

noastră, ea este cel mai vechi membru al societăţii de aici din sală.

Un membru foarte vechi este şi personalitatea la care mă refer acum, care s-a dovedit până în cele mai mici amănunte o colaboratoare cum nu se poate mai fidelă, lucru cu care puteţi fi întru totul de acord: d-ra *Dr. Lili Vreede* (Aplauze.)

Şi acum mai avem nevoie în consiliul antroposofic de încă o personalitate, care-şi va asuma multe dintre grijile noastre, pe care nu le putem lua noi înşine asupra noastră. Iniţiativele trebuie să fie separate, însă trebuie să fie unul care să gândească pentru toţi. Atunci când ceilalţi (nici aceasta nu trebuie să fie o automăgulire) se vor strădui să aibă capetele luminate un pic în chesiuni antroposofice, e nevoie de unul care să nu-i lase pe oameni să se lovească cap în cap, ci care să menţină capetele împreună. Aceasta va fi o personalitate care în multe privinţe abia de acum înainte va fi pusă la încercare, dar despre care eu cred că va trece cu bine toate probele. Este vorba de dragul nostru *dr. Guenther Wachsmuth*, care în tot ceea ce a realizat pentru noi a depăşit deja o serie întreagă de probe şi a arătat că poate colabora în modul cel mai armonios. Cu timpul vom fi tot mai mulţumiţi să îl avem printre noi. Vă rog aşadar să fiţi de acord şi cu dr. Guenther Wachsmuth. Casier nu vrea să fie, dar va funcţiona la noi ca secretar şi trezorier. (Aplauze.)

Consiliul Director trebuie să fie mic, de aceea lista propusă s-a încheiat, dragii mei prieteni. Şi, de asemenea, s-a încheiat şi timpul pe care ni l-am propus pentru această dimineaţă. Îmi mai permit să dau glas rugăminţii ca în decursul acestui congres să avem cu toţii, înainte de toate, dispoziţie, dispoziţie şi iarăşi dispoziţie. Din această dispoziţie, din această dispoziţie antroposofică se va naşte

ceea ce avem nevoie pentru zilele următoare. Şi dacă o vom avea în zilele următoare, o vom avea şi în vremurile care vor urma pentru Societatea Antroposofică. Am apelat la inimile dumneavoastră, la acea parte din înţelepciunea dumneavoastră care poate fi pătrunsă cu căldura inimii dumneavoastră, care poate fi transformată în entuziasm. Fie ca să putem aduce în cadrul şedinţelor ce urmează această pătrundere cu căldura inimii, această căldură, acest entuziasm şi prin aceasta să putem realiza în zilele următoare ceva cu adevărat roditor.

Mai avem de făcut două anunţuri: Azi după-amiază va avea loc de două ori reprezentaţia uneia dintre piesele de Crăciun, piesa despre Paradis. Prima reprezentaţie va avea loc la ora 4,30. Cei care nu pot intra la această oră – toată lumea poate vedea astăzi piesa despre Paradis – o vor putea vedea la ora 6.

Următoarea noastră adunare este seara la ora 8, când va avea loc prima mea conferinţă. ***Istoria lumii în lumina antroposofiei***.

Mâine, marţi, ora 10, ne vom aduna aici pentru punerea Pietrei Fundamentale a Societăţii Antroposofice, urmată de adunarea de întemeiere a Societăţii Antroposofice [Nota 42].

Mai trebuie să anunţăm apoi că adunarea secretarilor generali şi a delegaţilor, anunţată pentru astăzi după-amiază, nu va mai avea loc astăzi, pentru că e mai bine să se desfăşoare după Adunarea de întemeiere a Societăţii. Ea se va ţine mâine la ora 2:30, în Casa arhitecţilor din Casa Vitraliilor (Glashaus), şi cu participarea Consiliului Director, a secretarilor generali şi a secretarilor acestora.

V
PUNEREA PIETREI FUNDAMENTALE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE PRIN RUDOLF STEINER

Dornach, 25 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Dr. Steiner îi salută pe cei prezenţi cu cuvintele:

Dragii mei prieteni!

Fie ca drept prime cuvinte să răsune astăzi prin această sală expresia concentrată a ceea ce poate sta în faţa sufletelor dumneavoastră drept cea mai importantă vieţuire din ultimii ani.

Pe urmă va trebui să spun unele lucruri despre aceste cuvinte care, înainte de orice, reprezintă o sinteză. Mai întâi însă fie ca urechile noastre să fie atinse de aceste cuvinte, spre a înnoi în sinea noastră, din semnele prezentului, dictonul vechilor misterii: „Cunoaşte-te pe tine însuţi".

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,

Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.

Dragii mei prieteni! Dacă privesc astăzi înapoi la cele ce au putut fi scoase din lumile spiritului în vremea în care îngrozitoarele furtuni ale războiului agitau lumea, acestea trebuie sintetizate în mod paradigmatic în această trinitate de maxime, care tocmai au răsunat urechilor dumneavoastră.

A putut fi percepută acea tripartiţie a fiinţei umane, prin care omul poate vivifia într-o formă nouă acel „Cunoaşte-te pe tine însuţi" în întreaga sa fiinţă de spirit, suflet şi trup. Această tripartiţie a omului a putut fi percepută de decenii. Eu însumi am putut-o aduce la

maturitate abia în ultimul deceniu, în vâltoarea războiului [Nota 43]. Pe atunci am încercat să arăt, în mod schiţat, că omul trăieşte şi din punct de vedere fizic în sistemul metabolism-membre, în sistemul inimă-ritm, în sistemul cap-gândire-percepţie. Şi putem fi convinşi de faptul că omul – abordând just această tripartiţie, prin aceea că îşi vivifiază inima într-un mod corespunzător prin antroposofic, cum am arătat ieri – ajunge la cunoaştere. Datorită faptului că învaţă să cunoască prin simţire şi voinţă, ce face el când, vivifiat de spiritele cosmice, se transpune prin membrele sale în depărtările spaţiului, atunci el cunoaşte, în cuprinderea activă a lumii – nu în cuprinderea inertă, pasivă a lumii. Atunci cunoaşte în cuprinderea activă, făptuitoare a lumii, prin aceea că-şi îndeplineşte îndatoririle, sarcinile, misiunea lui în lume – esenţa iubirii umane şi cosmice care pulsează în toate, care este o parte din fiinţa totală a lumii lor. Şi putem fi convinşi că atunci când omul cunoaşte minunatul mister ce există între plămâni şi inimă – în care se exprimă lăuntric perceptibil modul cum ritmurile cosmice care acţionează de milenii, prin eoni, pătrund cu bătaia lor în ritmul pulsului şi al sângelui şi trezesc în om însufleţirea cosmosului –, putem spera că, sesizând aceasta în mod înţelept cu inima ca organ de cunoaştere, omul poate experimenta apoi cum imaginile cosmice, date de zei, revelează din ele, în mod viguros-activ Cosmosul. După cum în mişcarea noastră activă cuprindem iubirea cosmică stăpânitoare, la fel vom cuprinde imaginile originare ale existenţei lumii dacă vom simţi în noi misterioasa trecere dintre ritmul cosmic şi ritmul inimii şi prin aceasta ritmul omului, care se desfăşoară tainic, sufletesc-spiritual între plămâni şi inimă. Şi dacă omul va percepe în mod just, prin simţire, ce anume se revelează în sistemul capului său, care

îi odihneşte pe umeri chiar şi atunci când el merge, atunci el va vieţui cum în sistemul capului său se revarsă căldura inimii, gândurile cosmice care pulsează, acţionează, urzesc, le va simţi în propria lui entitate.

Şi el va sesiza astfel trinitatea întregii existenţe: iubirea cosmică, pulsând în iubirea omenească, imaginaţia cosmică, pulsând în plăsmuirea organizării umane, gândurile cosmice, pulsând misterios, subteran în gândurile omenirii; el va sesiza această tripartiţie şi se va cunoaşte pe sine ca om individual liber în cadrul lucrării zeilor în Cosmos; se va recunoaşte ca om cosmic, ca om individual în omul cosmic, acţionând ca om individual în omul cosmic pentru viitorul lumii. Din semnele prezentului el va reînnoi vechiul dicton: „Cunoaşte-te pe tine însuţi!"

Grecilor încă le mai era îngăduit să lase deoparte partea a doua a acestei maxime, nu pentru că la ei Sinea umană încă nu devenise atât de abstractă ca la noi, strânsă în abstractul punct al Eului sau cel mult în gândire, simţire şi voinţă, ci pentru că ei puteau încă să cuprindă natura omenească ca întreg, după spirit, suflet şi trup. Astfel grecilor le era îngăduit să creadă că întâlnesc omul întreg ca spirit, suflet şi trup, atunci când lăsau să răsune cuvântul, străvechiul dicton solar, dictonul lui Apollo: „Cunoaşte-te pe tine însuţi!"

Dacă din semnele timpului prezent reînnoim în mod just acest dicton, atunci noi trebuie să spunem: O, suflet al omului, cunoaşte-te pe tine însuţi în urzirea ta fiinţială din spirit, suflet şi trup. Atunci am înţeles ceea ce stă la baza întregii fiinţe umane. Iar această substanţă cosmică, în care lucrează, fiinţează şi trăieşte spiritul, curge din înălţimi şi se revelează în capul omului. Forţa lui Christos, care acţionează pretutindeni în ambianţa Pământului, care urzeşte cu aerul, rotindu-se în jurul Pământului, acţionează

şi trăieşte în sistemul nostru respirator; când recunoaştem forţele care se înalţă din adânc, din interiorul Pământului şi acţionează în membrele noastre şi dacă acum unim aceste trei forţe – forţele din înălţimi, forţele din ambianţa Pământului şi forţele adâncurilor – într-o substanţă plăsmuitoare: Atunci în această cuprindere sufletească putem sta în faţa dodecaedrului cosmic, a dodecaedrului uman. Şi din aceste trei forţe: din spiritul înălţimilor, din forţa lui Christos din ambianţa Pământului, din lucrarea creatoare a Tatălui, care izvorăşte din adâncuri, vrem să formăm în acest moment în sufletele noastre Piatra Fundamentală dodecaedrică, pe care o cufundăm în solul sufletelor noastre, pentru ca ea să fie prezentă ca semn puternic în temeiurile viguroase ale existenţei noastre sufleteşti şi pentru ca în viitor activitatea Societăţii Antroposofice noi să poată sta pe această Piatră Fundamentală solidă.

Vrem să rămânem permanent conştienţi de această Piatră Fundamentală, formată astăzi, pentru Societatea Antroposofică. Vrem să păstrăm amintirea Pietrei Fundamentale cufundate azi în solul inimilor noastre, pentru tot ceea ce vrem să facem, afară şi aici, pentru impulsionarea, pentru dezvoltarea, pentru înflorirea deplină a Societăţii Antroposofice. Să căutăm în omul tripartit, care ne învaţă iubirea, care ne învaţă imaginaţia cosmică, care ne învaţă gândurile cosmice, să căutăm în el substanţa întemeietoare a iubirii cosmice, să căutăm în el imaginea originară a imaginaţiunii după care dăm formă în inimile noastre iubirii cosmice, să căutăm forţa de gândire din înalturi, spre a face ca această plăsmuire imaginativă dodecaedrică a iubirii să strălucească în modul cel just! Căci atunci vom duce cu noi de aici cele de care avem nevoie; atunci această Piatră Fundamentală va străluci în

faţa ochiului nostru sufletesc – această Piatră Fundamentală care-şi are substanţa din iubire cosmic-umană, care-şi are plasticitatea, forma, din imaginaţiunea cosmic-umană şi din gândurile cosmic-umane, acea lumină-strălucire care oricând poate veni spre noi cu o lumină caldă, care să ne stimuleaze fapta, gândirea, simţirea, voinţa, în orice clipă când ne vom aminti de ea.

Iar solul potrivit în care trebuie să punem Piatra Fundamentală de astăzi, solul potrivit sunt inimile noastre în colaborarea lor armonioasă, în voinţa lor bună, străbătută de iubire, de a duce împreună în lume voinţa antroposofică. Acest lucru va putea străluci spre noi ca un îndemn din lumina gândirii, care poate străluci înspre noi oricând dinspre piatra dodecaedrică a iubirii pe care astăzi vrem să o cufundăm în inimile noastre.

Acest lucru, dragii mei prieteni, vrem să îl preluăm în mod just în suflet. Cu el vrem să ne încălzim sufletul, cu el vrem să ne luminăm sufletul. Şi vrem să ocrotim această căldură sufletească şi această lumină sufletească, pe care astăzi, dintr-o voire bună, le-am sădit în inimile noastre.

Le sădim, dragii mei prieteni, într-un moment în care amintirea omenească care înţelege cu adevărat lumea priveşte înapoi la acel punct de la răscrucea vremurilor din evoluţia omenirii, când din întunericul nopţii şi din întunericul simţirii morale a oamenilor, intrând cu putere, la fel ca lumina cerească, s-a născut fiinţa divină devenită Christos, fiinţa spiritului care a pătruns în omenire.

Şi noi putem fortifica cel mai bine acea căldură sufletească şi acea lumină sufletească de care avem nevoie, dacă le vivifiem cu acea căldură şi cu acea lumină care la răscrucea vremurilor, a strălucit drept lumina lui Christos în întunericul lumilor. Şi noi vrem să dăm viaţă în inimile, în cugetele, în voinţa noastră, acestei nopţi originare de

Crăciun, care a avut loc acum două mii de ani, pentru ca ea să ne ajute, când vom vrea să ducem afară în lume ceea ce ne străluceşte prin lumina de gândire a Pietrei Fundamentale a iubirii transpuse în omenesc.

Şi aşa, fie ca simţirea inimii noastre să se întoarcă iarăşi spre noaptea originară de Crăciun din vechea Palestină.

La răspântia timpurilor
Lumina Spiritului lumilor
A intrat în curentul pământesc de existenţă;
Întunericul de noapte
Şi-a încetat domnia;
Lumină clară de zi
Radie în sufletele omeneşti;
Lumină,
Care încălzeşte
Modestele inimi de păstori;
Lumină,
Care iluminează
Înţeleptele capete de regi.
Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare,
Încălzeşte
Inimile noastre;
Iluminează
Capetele noastre;
Ca bun să devină
Ceea ce noi din inimi
Întemeiem,
Ceea ce noi din capete,
Conştienţi de ţel să făptuim vrem.

Această transpunere cu simţirea înapoi în noaptea originară de Crăciun ne poate da forţa de încălzire a inimii,

de iluminare a capului, de care avem nevoie pentru a exercita în mod just, acţionând în mod antroposofic, ceea ce poate rezulta din unitatea armonioasă a cunoaşterii tripartite a omului.

Şi de aceea, fie ca în faţa sufletelor noastre să fie pus din nou, în mod sintetizat, ceea ce rezultă dintr-o înţelegere adevărată a lui „Cunoaşte-te pe tine însuţi după spirit, suflet şi trup"; să fie pus aşa cum acţionează el în cosmos, pentru ca asupra pietrei noastre, pe care am cufundat-o în solul inimilor noastre, să vorbească de pretutindeni către fiinţa omului, către viaţa omului şi activitatea omului, ceea ce lumea are de spus fiinţei omului, vieţii omului şi activităţii omului.

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor,
În adâncurile lumilor, existenţă creând.
Serafimi, Heruvimi, Tronuri,
Faceţi să răsune din înalturi
Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri;
Şi care în ecoul adâncurilor
Face să răsune din nou

Taina Înalturilor;
Aceasta cuvântă:
Ex Deo nascimur.
Aceasta aud Spiritele Elementelor
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca oamenii să audă.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Prin spiritele Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
Faceţi, voi spirite, să se învăpăieze din Răsărit
Ceea ce se formează dinspre Apus,
Şi focul din Răsărit,
Care-şi primeşte alcătuirea dinspre Apus,
Aceasta cuvântă:
In Christo morimur.
Aceasta aud Spiritele Elementelor
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi;
Fie ca oamenii să audă.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,

Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.
Arhai, Arhangheli, Îngeri,
Faceţi ca din adâncuri să fie cerut
Ceea ce în înalturi este ascultat,
Şi dacă este înţeles în mod just,
Aşa cum răsună dinspre Arhai, Arhangheli, Îngeri,
Dacă din adâncuri este cerut,
Ceea ce în înalturi poate fi ascultat,
Atunci cuvântă străbătând Cosmosul:
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.
Aceasta aud Spiritele Elementelor
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca oamenii să audă.

Şi auziţi, dragii mei prieteni, cum aceste cuvinte răsună în inimile voastre! Atunci voi veţi întemeia aici o adevărată uniune de oameni pentru Anthroposophia şi veţi purta spiritul care pulsează în lumina strălucitoare a gândului, în jurul pietrei dodecaedrice a iubirii, îl veţi purta în lume, acolo unde el trebuie să lumineze şi să încălzească pentru progresul sufletelor omeneşti, pentru progresul lumii.

VI
ADUNAREA DE ÎNTEMEIERE A SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE [Nota 44] DORNACH, CRĂCIUN 1923

25 decembrie 1923, ora 11:15 dimineaţa

Dr. Steiner îi salută pe cei prezenţi cu cuvintele:

Dragii mei prieteni!

Cu aceasta, îmi permit să declar deschisă Adunarea de întemeiere a Societăţii Antroposofice. Prima mea sarcină este să comunic numele fiecărui secretar general, care va vorbi aici din însărcinarea societăţilor din diferite ţări:

America, Statele Unite: dl Monges
Belgia: doamna Muntz
Danemarca: dl Hohlenberg
Germania: din însărcinarea conducerii: dr. Unger;
din însărcinarea Societăţii Antroposofice Libere: dr. Biichenbacher Anglia: dl Collison
Finlanda: dl Donner
Franţa: domnişoara Sauerwein
Olanda: dr Zeylmans van Emmichoven
Honolulu: doamna Ferreri
Italia: din însărcinarea conducerii:
Baroana de Renzis, Roma,
Ducele de Cesaro,
Domnişoara Schwarz, Milano. Norvegia: dl Ingerö
Austria: din însărcinarea conducerii: contele Polzer
Suedia: Cu mandat: domnişoara Henström
Elveţia: dl Steffen
Cehoslovacia: Cu mandat: dr. Eiselt, dr. Krkavec

În al doilea rând trebuie să dau citire unei telegrame care a sosit: „Vă rugăm să transmiteţi adunării salutările noastre cele mai cordiale şi urările cele mai bune pentru un rezultat bun, în numele antroposofilor din Suedia."

Înainte de a trece la ordinea de zi, aş vrea să întreb dacă cineva doreşte să spună ceva privitor la ordinea de zi.

Nu este cazul.

Atunci trecem la primul punct de pe ordinea de zi. Dau cuvântul dlui Steffen, care va vorbi în acelaşi timp şi ca secretar general al societăţii din Elveţia, ai cărei oaspeţi suntem.

Albert Steffen ia cuvântul.

La sfârşit, se dă citire unei rezoluţii a delegaţilor elveţieni:

Delegaţii subsecţiilor elveţiene au hotărât să facă publică următoarea rezoluţie cu ocazia adunării de întemeiere:

„Astăzi, deoarece adunarea de întemeiere a Societăţii Antroposofice Generale are loc la Dornach, Societatea Antroposofică din Elveţia ar dori să dea glas recunoştinţei şi entuziasmului ei pentru faptul că Goetheanumul, care slujeşte vieţii culturale a întregii omeniri, va fi reconstruit în Elveţia. Ea vede în aceasta un destin bun şi o mare cinste pentru ţara ei. Totodată, doreşte să-şi reafirme voinţa de a face totul pentru ca inepuizabila bogăţie de impulsuri spirituale pe care le transmit operele lui Rudolf Steiner să se poată revărsa de aici mai departe. Speră ca prin activitatea comună cu societăţile din celelalte ţări, izvorul curat şi aducător de mântuire să găsească acces spre toţi oamenii care îl caută."

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni, cred că buna desfăşurare a adunării cere ca discuţiile în legătură cu asemenea comunicări, cum este cea pe care tocmai am

auzit-o, să fie amânate pentru mai târziu, pentru un moment ce urmează să fie fixat în funcţie de desfăşurarea în continuare a adunării.

Şi acum, ca al doilea punct de pe ordinea de zi, aş vrea să introduc comunicările pe care le au de făcut secretarii generali ai societăţilor din diferitele ţări. Vă rog să ridice mâna, dacă cineva nu e de acord cu această desfăşurare a adunării.

Se pare că nu e cazul.

Atunci vom rămâne la această desfăşurare a ordinii de zi. Îi rog pe secretarii generali respectivi să vorbească de pe podium prietenilor. Trebuie să dau cuvântul în primul rând secretarului general din Statele Unite, dr. Monges.

Dl Monges îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Aş dori să dau acum cuvântul secretarului general al societăţii din Belgia, doamna Muntz.

Doamna Muntz mulţumeşte pentru cinstea care i se acordă, se declară de acord cu toate expunerile şi doreşte o bună desfăşurare a congresului.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul secretarului general al societăţii din Danemarca, dl Hohlenberg.

Dl Hohlenberg îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Dăm acum cuvântul reprezentantului conducerii societăţii din Germania, dr. Unger.

Dr. Unger relatează despre munca societăţii germane. El încheie prin următoarele cuvinte, care ni s-au păstrat sub formă de stenogramă:

„Pentru unificarea acestei societăţi avem nevoie în momentul de faţă de un aparat destul de cuprinzător, care însă, în sensul întemeierii Societăţii Generale trebuie pus în acord deplin cu statutele pe care dr. Steiner le-a prezentat aici. Noi declarăm că Societatea Antroposofică din

Germania va prelua în propriul statut toate punctele acestor statute şi că va pune acest statut în fruntea tuturor statutelor sau hotărârilor Societăţii Antroposofice din Germania. Totodată, mi s-a dat însărcinarea specială de a exprima dlui dr. Steiner profunda mulţumire pentru asumarea grelei obligaţii pe care şi-a luat-o asupra sa, prin întemeierea Societăţii Antroposofice Generale. Chiar sub impresia acestui congres va trebui să se vadă dacă tot ceea s-a lucrat într-o societate mare cum este cea germană, poate şi vrea să ia parte în mod just la ceea ce vrea Dornach-ul. A fost de la sine înţeles că, de când dr. Steiner îşi are locuinţa la Dornach, de când există munca de la Dornach, centrul activităţii sale trebuie văzut în cele ce se întâmplă la Dornach. Ceea ce va mai trebui spus despre munca Societăţii din Germania, e mai bine să fie prezentat pe parcursul adunărilor noastre. Ca să anticipez, noi am desfăşurat în ultimele luni o muncă foarte intensă în spaţiul public. Au fost susţinute sute de conferinţe, dintre cele mai diferite, şi, cel mai important, dintr-o voinţă pur antroposofică, mai ales în sudul Germaniei, până în cele mai mici localităţi. Am putut constata cu nepărtinire şi cu acordul tuturor celor care au participat – şi erau mulţi – că, pretutindeni, până în localităţile cele mai mici există un interes real pentru antroposofie, că pretutindeni inimile o aşteaptă şi că peste tot unde se vorbeşte în mod deschis şi clar despre felul cum vrem să ne situăm pe solul cercetării spirituale pe care dr. Steiner a dat-o lumii, oamenii simt aşa: Ni se aduce aminte că avem un suflet şi acest suflet începe să devină iarăşi conştient de existenţa sa. Aşa este în toate sufletele omeneşti, până în localităţile cele mai mici şi aşa ne este îngăduit să privim plini de încredere înspre munca din viitor."

Dr. Steiner: Dau cuvântul şi reprezentantului Societăţii Antroposofice Libere din Germania, dl dr. Büchenbacher.

Dr. Büchenbacher îşi prezintă raportul şi încheie cu cuvintele: „Îngăduiţi-mi să spun că noi nutrim sentimentul celei mai profunde recunoştinţe pentru faptul că dr. Steiner a preluat el însuşi conducerea Societăţii Antroposofice. Aceasta ne dă voinţa şi curajul de a colabora cu forţele pe care le avem în acest curent general de forţe al Societăţii Antroposofice. Noi dăm expresie mulţumirilor noastre celor mai profunde pentru că a săvârşit această faptă. Rugăm ca şi Societatea Antroposofică Liberă să aibă permisiunea să colaboreze, după capacităţile ei, la îndeplinirea misiunilor pe care dl dr. Steiner i le-a dat."

Dr. Steiner: Îngăduiţi-mi să dau acum cuvântul secretarului general al Societăţii Antroposofice Engleze, dl Collison.

Dl Collison îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Permiteţi-mi să dau cuvântul secretarului general al Societăţii Antroposofice din Finlanda, domnul Donner.

Domnul Donner îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Acord acum cuvântul secretarului general al Societăţii Antroposofice din Franţa, domnişoara Sauerwein.

Domnişoara Sauerwein îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul secretarului general olandez al Societăţii Antroposofice, dl dr. Zeylmans van Emmichoven.

Dr. Zeylmans von Emmichoven îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Acum, dragii mei prieteni, vă voi ruga să mai rămâneţi doar câteva minute pe locurile dumneavoastră. Primul lucru pe care îl am de comunicat

este că avem obiecte uitate, care au fost adunate toate la ieşire, şi pot fi luate înapoi de cei care le-au uitat, de la dl Kellermüller.

În al doilea rând, am să vă comunic că programul zilei va continua după cum urmează: azi la ora 2:30 Consiliul Director, cu secretarii generali şi cu ceilalţi secretari se vor întâlni jos, în Casa Vitraliilor, biroul arhitecţilor. Aşadar, numai Consiliul Director, secretarii generali şi eventual secretarii acestora.

La ora 4:30 aici va avea loc reprezentarea piesei despre Crăciun, cu tema Naşterea lui Christos.

Apoi, din cauza unei repetiţii a echipei de euritmie, care trebuie ţinută, conferinţa mea de seară va începe la ora 8:30.

Cer permisiunea să amânăm adunarea cu membri programată pentru azi, până mâine la ora 10, când vom continua această adunare. Voi avea atunci cinstea să dau cuvântul mai întâi reprezentantului din Honolulu, doamnna Ferreri, apoi reprezentanţilor diferitelor grupe care nu au vorbit astăzi. Cu acestea, adunarea este amânată până mâine la ora 10.

VII
ŞEDINŢA CONSILIULUI DIRECTOR, A SECRETARILOR GENERALI AI SOCIETĂŢILOR DIN DIFERITE ŢĂRI ŞI A SECRETARILOR ACESTORA

Dornach, 25 decembrie 1923, ora 2:30 după-amiază, în Casa Vitraliilor

Dr. Steiner răspunde întrebărilor care îi sunt puse de către funcţionari, în legătură cu diferite paragrafe din statute.

La întrebarea legată de paragraful 11 referitor la primirea de membri care nu vor să se alăture unei grupe, există următorul răspuns:

Numai dacă este absolut imposibil să se atingă ţelul unei asemenea strădanii, se aplică paragraful; numai în acest caz ar trebui ca un individ sau un grup să ceară primirea ca membru chiar la Dornach. Aşadar, trebuie depuse mai întâi toate eforturile pentru găsirea unei posibilităţi de alăturare la societatea din ţara respectivă şi numai dacă, dintr-un motiv oarecare, aceasta nu reuşeşte, am primi aici la Dornach ca membru o persoană individuală sau o grupă.

Dl Hohlenberg ar dori să întrebe cum trebuie înţeles acest lucru: „Cui îi este absolut imposibil să găsească primirea în sânul unei grupe".

Dr. Steiner: Statutele sunt concepute în aşa fel încât în ele, în cuvinte cât mai puţine, să fie cuprins totul. Poate că la această propoziţie ar mai trebui spus: „Numai acela căruia îi este absolut imposibil să găsească primire în sânul unei grupe, ar trebui să ceară primirea ca membru chiar la Dornach". Cu aceasta, firește, n-am vrut să spun numai că grupa nu-l primește pe solicitantul respectiv, ci se poate și

ca lui să-i fie din punct de vedere lăuntric absolut imposibil să se alăture unei grupe. Aşadar, cine are, de pildă, convingerea că în sânul unei grupe nu poate evolua, se poate alătura, firește, la Dornach, dacă toate celelalte strădanii eşuează. Noi, la Dornach, ne vom strădui, firește, să-i trezim unei asemenea persoane gânduri care să o facă să se alăture unei grupe. Dar când am pus pe hârtie această propoziţie, nu m-am gândit numai la piedici exterioare care ar putea veni din partea grupei, ci şi la piedicile legate de convingerea individului.

Dl Hohlenberg: Se va face confirmarea şi pentru fiecare membru care a fost primit deja până acum?

Dr. Steiner: Acest lucru este de dorit deja, din cauză că aici în locul vechiului carnet de membru, nu prea arătos, am dat să se tipărească nişte carnete de membru cum trebuie, şi orice membru îşi va arunca privirile cu drag pe un carnet de membru care va fi ceva mai mare şi va avea un aspect mai potrivit. De aceea ar fi, desigur, bine să trimitem la toate grupele o circulară în care să se anunţe că toate carnetele de membru de până acum vor fi schimbate cu noile certificate sau diplome, cum vreţi să le spuneţi.

Domnişoara Sauerwein întreabă: Dacă în diferite ţări, mai multe persoane vor să se asocieze formând o grupă şi vor să aleagă un nou secretar, care nu este secretarul de până atunci din ţara respectivă, au ele dreptul la aceasta sau nu?

Dr. Steiner: Acest drept bineînţeles că nu poate fi luat nimănui; putem numai să depunem eforturi spre a împiedica aşa ceva, dar nimănui nu i se poate lua dreptul de a se asocia în grupe care nu aparţin grupei ţării respective, ci urmează să fie o grupă particulară. Atunci aceasta nu poate fi grupa ţării respective, pentru că grupa ţării a fost formată deja, nu-i aşa? Dar această situaţie nu

poate figura în statute. Statutele trebuie să conţină chestiunile de principiu. Însă poate figura într-o reglementare procedurală, la care mai avem de lucru.

Dl. Donner ar mai vrea să întrebe dacă o grupă dintr-o ţară, care nu se alătură societăţii din ţara respectivă, se poate alătura unei societăţi dintr-o altă ţară.

Dr. Steiner: Din punct de vedere principial, nici acest lucru n-ar fi imposibil. Am limita prea mult libertatea membrilor, dacă am exclude în principiu acest lucru. Prin urmare nu-l putem exclude, dar în fapt trebuie să ne străduim ca asemenea lucruri să nu apară, ca în realitate un grup dintr-o ţară oarecare să nu se alăture unei societăţi din altă ţară, ci dacă nu se alătură societăţii din ţara respectivă, să se alăture direct la Dornach. Dar aceasta s-ar putea întâmpla numai printr-o uzanţă. În principiu nu o putem exclude. De pildă, nu am putea împiedica nicicum ca o grupă formată în Franţa să-şi ceară înscrierea în societatea din Germania. Nu am putea împiedica acest lucru.

Doamna Muntz: Trebuie să ne străduim ca diferitele persoane care nu locuiesc în Belgia şi totuşi aparţin grupei noastre, să se alăture grupelor din ţările unde locuiesc, sau nu?

Dr. Steiner: într-un asemenea caz, ar fi bine dacă ei au făcut-o din simpatie. La aceia care au înclinat din simpatie, putem lăsa lucrurile aşa cum sunt. Dar pentru viitor nu vrem să perpetuăm acest lucru. Nu trebuie să ne situăm pe vreun punct de vedere oarecum pedant – acest lucru nu e absolut deloc necesar dar trebuie oricum să avem nişte puncte de reper.

Dr. Unger: Există un mare număr de oameni în America de Sud, care sunt încă membri în Societatea Germană şi care şi-au exprimat dorinţa de a rămâne în

sânul Societăţii Germane. Dar deja printre grupe se duc tratative pentru întemeierea unei societăţi speciale, şi apare, aici, sarcina de a arăta necesitatea care a fost exprimată acolo: De a se lua în discuţie întemeierea unei societăţi sud-americane particulare. Pentru început ei ar vrea să mai rămână ataşaţi Germaniei, iar procedura pentru trecerea dincolo a acestor grupe va putea fi făcută treptat.

Dr. Steiner: Este firesc ca atunci când este vorba de configuraţia societăţii, trebuie să luăm în considerare – nu în mod birocratic, ci potrivit situaţiilor existente – tot ceea ce în mod necesar rezultă pentru conducerea administrativă. Avem, de pildă, în statut § 14: „Organ al societăţii este gazeta «Goetheanum», care în acest scop va fi prevăzută cu un supliment menit să cuprindă comunicările oficiale ale societăţii. Această ediţie mărită a gazetei «Goetheanum» va fi dată numai membrilor Societăţii Antroposofice." Ei bine, dacă grupele sud-americane ar aparţine de Germania, aceasta ar însemna că gazeta «Goetheanum» n-ar porni de aici spre grupele sud-americane, ci ea ar fi trimisă de-abia din Germania în America de Sud. S-ar putea să mai apară şi alte situaţii de acest fel. Pentru că noi aici credem cu convingere că lucrurile nu vor rămâne iarăşi pe hârtie, ci că în supliment se vor publica lucruri pe care fiecare membru vrea să le ştie cât se poate mai repede: De aceea, sunt de părere că este bine ca unele grupe care există în afara grupelor din diferitele ţări să se afilieze direct la Dornach. Pentru ca viaţa antroposofică să poată înflori cât mai repede şi să nu mai apară tot felul de situaţii încâlcite.

Dr. Wachsmuth spune că Societatea Antroposofică sud-americană a scris abia în zilele dinaintea Crăciunului

că a auzit de noile hotărâri. El dă citire unei comunicări de acolo.

Dl Leinhas: Şi mie mi s-a scris în acelaşi sens. Scrisoarea mi-a parvenit în ultimele zile şi am primit însărcinarea de a reprezenta în primă instanţă societatea ţării, care îşi va avea sediul la Rio.

Dr. Zeylmans van Emmichoven: La punctul 5 se vorbeşte despre cele trei clase ale Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului din Dornach: „În aceasta vor fi primiţi, la cererea lor, membrii societăţii." Aş vrea să întreb dacă societăţile din diferite ţări au ceva de-a face cu aceasta sau dacă este o problemă pur personală a membrilor.

Dr. Steiner: Ceea ce este conţinut în acest punct 5, referitor la întreaga organizare, va fi o problemă a Goetheanumului din Dornach. Şi tot ceea ce ţine de configuraţia acestei Şcoli Libere pentru Ştiinţa Spiritului, va trebui să fie preluat de către conducerea Goetheanumului din Dornach. Bineînţeles că printre lucrurile care sunt amintite aici va fi şi acesta, că vom intra în legătură nu numai cu funcţionari, ci şi cu membrii care depun într-un loc sau altul o anumită muncă. Şi atunci membri ai claselor prima, a doua şi a treia de la Goetheanum, prin numire de către conducerea Goetheanumului, vor fi peste tot. Pe ce cale devin ei aşa ceva, aceasta va depinde întru totul de fiecare caz individual; pentru că aceasta va fi în esenţă o chestiune esoterică, dar o chestiune esoterică întreprinsă în sens modern. Când aceste lucruri se vor pune în mişcare, va ieşi la iveală faptul că în societăţile din diferite ţări sunt membri care aparţin uneia dintre clasele Goetheanumului. Pentru aceştia va fi numită de la Goetheanum o conducere proprie în ţările respective, aşa încât lucrurile să fie

delimitate din punct de vedere teritorial, ca să nu se ajungă la ceva lipsit de formă. Aşadar, de această chestiune – mă voi mai referi la ea în cursul congresului – se va ocupa în esenţă conducerea Goetheanumului. Referitor la aceasta aveţi punctul 7: „Constituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului revine în primă instanţă lui Rudolf Steiner, care îşi va numi colaboratorii şi eventualul succesor."

Intenţionez pentru început să organizez, în afara celor trei clase, anumite secţii pe domenii de specialitate; aşa, de pildă, o secţie pentru antroposofie generală, una pentru ceea ce în Franţa a primit numele de „belles-lettres", o secţie pentru ştiinţele naturii, pentru pedagogie, pentru artă, pentru diferitele domenii ale artei. Aceste secţii vor avea conducătorii lor speciali şi ei vor constitui consiliul director al Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului. Membrii acestor diferite clase – căci, nu-i aşa, ei vor fi membri – calitatea de elev este ceva absolut privat, dar ei vor fi membri –, ei vor fi risipiţi peste tot. Şi aceasta este o formă de organizare independentă, pe care o vor lua în ocrotirea şi paza lor, bineînţeles, societăţile din diferite ţări.

Domnişoara Henström: Există în Suedia, printre antroposofi, mai mult de o treime, cred, care nu se alătură nici unei subsecţii. În localităţile mici acest lucru e absolut firesc, dar există foarte mulţi în Stockholm care nu vor să facă parte din grupe. Ei sunt de părere că pot activa mai liberi dacă stau deoparte şi studiază conferinţele în singurătate. Există un număr destul de mare de oameni printre noi care înţeleg ce important este să se formeze o legătură solidă şi că, de aceea, este necesar ca membrii să se cunoască personal între ei. Eu consider că este o imposibilitate ca membrii să nu se alăture grupelor şi aş

vrea să întreb dacă de la Dornach nu se va putea da un impuls pentru o ameliorare în această direcţie.

Dr. Steiner: Noi ne vom da toată osteneala ca membrii care locuiesc în diferite ţări să se alăture grupei principale. În majoritatea ţărilor aceasta va fi, desigur, grupa ţării respective. Dar să exercităm o constrângere printr-un statut oarecare, n-am vrea. Noi n-am vrea să exercităm de la Dornach nici un fel de constrângere, dar ne vom da toată osteneala pentru a-i face pe membrii care locuiesc izolat, de pildă în Suedia, să înţeleagă că, chiar dacă cu deprinderile lor de viaţă vor să rămână izolaţi, să se alăture, totuşi, societăţii de la Stockholm sau societăţii ţării respective.

Domnişoara Henström: Nici eu nu sunt pentru constrângere.

Dr. Steiner: Cu siguranţă noi ne vom da osteneala să facem să se înţeleagă acest lucru.

Dl. Monges întreabă din ce punct de vedere şi în ce fel se doreşte să se facă în diferitele cazuri concrete alegerea secretarilor generali: În mod democratic sau cum altfel?

Dr. Steiner: Nici acest lucru n-aş vrea nicidecum să-l stabilesc cumva prin statute pentru diferitele grupe din lume. Îmi pot imagina, de pildă, foarte bine că există în ţări societăţi care vor să procedeze în mod absolut democratic. Îmi pot imagina şi că altele vor să fie suprem-aristocratice, că se ataşează de o personalitate sau alta, căreia îi dau însărcinarea de a-i numi pe ceilalţi funcţionari şi altele asemenea. De aceea mă gândesc că poate în primă instanţă instituirea, cum să zic, oarecum aristocratică, făcută de mine, a Consiliului Director, va fi imitată întrucâtva. Dar se poate întâmpla, de asemenea, ca ici sau colo ea să fie resimţită în cel mai înalt grad antipatică: atunci s-ar putea desigur face alegeri democratice. Dar bineînţeles că

alegerea va fi cu atât mai uşoară, cu cât o grupă este mai mică; în timp ce în cadrul unei adunări, să zicem, ca aceasta de acum, după părerea mea, alegerile nu pot avea absolut nicio importanţă. A numi şi a alege o persoană oarecare e imposibil, dacă în primă instanţă oamenii se cunosc reciproc atât de puţin. Aşadar, cu siguranţă că aici nu ar merge. Dar îmi pot imagina foarte bine că, de pildă, aici sau acolo prinde rădăcini o instituire democratică oarecare. În general însă, sunt de părere că această problemă nici nu este una extroardinar de importantă din punct de vedere principial. Căci fie se va alege în aşa fel, încât, aş zice, alegerea e negândită: atunci societăţile nu vor înflori, atunci nu va ieşi nimic din ele, dacă pur şi simplu e desemnat cineva ca să se termine repede cu alegerea, aşa cum se întâmplă la alegerile politice. Atunci nu va ieşi nimic, atunci la noi nu poate rezulta nimic.

Celălalt caz ar fi să ne îndreptăm privirile spre aceia care şi-au câştigat deja merite, care au realizat un lucru sau altul, la care observăm cum îşi fac ei munca: apoi, în general, se va găsi şi o majoritate într-un mod de la sine înţeles. Nu cred că dacă au fost create antecedente pentru nişte alegeri oarecare, nu cred atunci că la noi, unde esenţialul este să se lucreze, o democraţie va face munca imposibilă. Eu cred deci că în practică nu va fi o deosebire aşa de mare între democraţie şi aristocraţie. În zilele următoare am putea face proba şi am putea întreba dacă acest Consiliu Director, pe care eu l-am propus, este ales sau nu; căci eu presupun că el ar fi ales, altfel m-aş retrage din nou! Nu-i aşa, libertatea trebuie să domnească. Dar, dragii mei prieteni, libertate trebuie să am şi eu. Nu pot lăsa să mi se impună ceva. Libertate trebuie să aibă în primul rând acela care urmează să exercite o funcţie. Sau nu este aşa? Aşadar, eu cred că ceea ce spun acum se va

arăta, în general, peste tot: Cu democraţie sau cu aristocraţie, societatea nu va arăta prea diferit.

Dl. Monges: Noi în America suntem foarte politici.

Dr. Steiner: Dacă veţi lăsa întrucâtva şi Dornach-ul să vorbească, atunci lucrurile vor merge.

Domnişoara Schwarz: S-a spus mai demult că membrii vechii Societăţi Teosofice nu pot deveni antroposofi, că prin urmare ei nu trebuie să aparţină Societăţii Antroposofice. Aşa va rămâne şi pe mai departe sau nu?

Dr. Steiner: Cine a spus aceasta? Eu, niciodată. Eu n-am spus niciodată acest lucru. Hotărârea dacă cineva urmează să fie primit sau nu, trebuie luată în mod individual, după omul respectiv, şi eu am subliniat întotdeauna: Faptul că cineva aparţine unei asociaţii de tâmplari sau unei asociaţii de asigurări sau unei societăţi pentru ştiinţele naturii sau Societăţii Teosofice, nu trebuie să luăm în considerare acest lucru, ci numai pe omul respectiv. Eu nu am spus niciodată că apartenenţa unui om la o altă societate ar putea fi o piedică pentru primirea lui în Societatea Antroposofică. S-ar putea ca într-un caz individual, apartenenţa la Societatea Teosofică să fie o piedică. Într-un caz individual s-ar putea să fie vorba de aşa ceva; ar fi desigur o problemă dacă, de pildă, d-na Besant [Nota 45] sau dl Leadbeater [Nota 46] ar cere să fie primiţi în Societatea Antroposofică, i-am primi sau nu. Aşadar, în cazul individual întrebarea trebuie să se ivească, desigur; dar în caz principial ea nu poate să fie valabilă, altfel am ajunge la principii care nu s-ar mai potrivi cu o societate care trebuie constituită într-un stil modern.

Ducele de Cesaro pune o întrebare referitoare la numărul de voturi al membrilor. În vechea Societate Teosofică s-a întâmplat, de pildă, că odată, într-o secţie

naţională, s-a petrecut ceva neconvenabil; atunci întreaga grupă a fost fragmentată, ca să fie mai multe voturi. Aşa ceva nu ar mai trebui să fie posibil.

Dr. Steiner: Firește, este de dorit ca lucruri ca acelea pe care le-aţi amintit să nu se întâmple, domnule duce. Dar, pe de altă parte, a indica numărul minim de membri, prezintă, desigur, o anumită dificultate. Atunci ajungem la întrebarea: Cât de mare ar trebui să fie numărul de membri ai unei grupe? În privinţa acestei întrebări noi am avut până acum o anumită concepţie: Acum poate că acest lucru s-ar putea ivi ca problemă: Oare tot ceea ce rezultă din uzanţele moderne, toate acestea să le introducem în § 3, aşa încât tot ceea ce ţine de esoteric să fie introdus în § 3 sau să numim un anumit număr de membri care ar trebui să aparţină unei grupe. În acest caz numărul minim ar trebui să fie şapte, pentru că numai şapte dă o majoritate reală. Bineînţeles că şi la trei, şi la cinci membri există o majoritate aparentă. Dar cel care cunoaşte natura umană, ştie: Din trei membri, doi contra unu, din cinci membri trei contra doi, aici nu e corect etc. De-abia patru contra trei formează o majoritate posibilă, care există atunci când de o parte avem trei şi de cealaltă parte cu o treime mai mult. Aceasta dă atunci posibilitatea să existe o majoritate reală. Atunci numărul minim ar fi de şapte membri. Nu mi-ar displăcea să preiau aici acest număr, dar m-am gândit că aceste statute vor putea rezista în zilele noastre mai bine în lume, dacă nu introducem în ele aşa ceva, ca numărul şapte. Cu aceasta aş fi de părere ca sugestia pe care aţi formulat-o, domnule duce, să poată fi inclusă în norma de procedură, în aşa fel încât în mod practic să procedăm totuşi în acest fel. Aşa vom găsi poate ieşirea din impas.

Prof. dr. Maurer: Aş vrea să pun întrebarea dacă nu am putea elimina, eventual, şi paragrafele referitoare la

clase: să nu lansăm deci, mai bine, acest lucru pe arena publică. Fiindcă mă tem că din aceasta se vor face iarăşi tot felul de paralele istorice şi de alt gen, care vor fi folosite eventual împotriva noastră.

Dr. Steiner: Luaţi § 5, aşa cum e conceput el aici, şi întrebaţi-vă dacă, aşa cum se prezintă aici, nu ar putea fi aplicat oricărei universităţi. Aşa cum se prezintă el aici, poate fi aplicat oricărei universităţi şi nu poate suscita niciun fel reacţii negative. Restul e o chestiune de procedură.

Prof. dr. Maurer: Prea bine, poate fi aplicat desigur, totuşi mai exsită şi alte puncte în care putem fi atacaţi. Este amintirea a ceva care – aşa cum se înţelege aceasta de obicei – a mai existat o dată în istorie.

Dr. Steiner: În istorie nu a fost niciodată aşa, că nu s-a spus „clase", ci „grade".

Prof. dr. Maurer: Dar fireşte că lucrul va fi imediat identificat în mod greşit, şi eu n-am vrut decât să evit ca asemenea identificări greşite şi denaturate să aibă loc.

Dr. Steiner: Ar fi lucrul cel mai greşit pe care l-am putea face, să preluăm în statute ceva care ar izvorî dintr-o identificare. Nu putem evita să fim rău înţeleşi. Dar acela care interpretează § 5 în mod greşit, trebuie să vrea acest lucru. Acest lucru nu-l putem împiedica; totuşi § 5 este formulat în aşa fel, încât niciun om să nu poată spune altceva decât: în această Şcoală Superioară pentru Ştiinţa Spiritului de la Dornach sunt trei clase, la fel cum ar fi dacă în Freiburg ar exista o facultate care ar avea patru clase de medicină, patru ani de medicină. Aşadar, aici se scrie absolut întocmai după modelul facultăţilor existente în lume, aşa că nimeni nu ne poate ataca aici decât cu o aparentă îndreptăţire. Şi aşa este şi procedura. Ia gândiţi-vă, la o universitate nu se întâmplă altfel, întrucât

conducerea hotărăşte dacă cineva ajunge în clasa următoare sau nu.

Prof. dr. Maurer: Mai demult nu era aşa. La facultăţile de filosofic n-a existat niciodată o asemenea înaintare în clase, nici în Strassburg la prof. Windelband [Nota 47], nici în altă parte. Mergeai acolo, te prezentai, erai lăsat să frecventezi. Bineînţeles că urmai corespunzător cu facultăţile pe care le aveai. Acuma bineînţeles că s-au făcut ceva împărţiri în clase, în interesul elevilor. Eu am vrut să atrag atenţia asupra acestui lucru numai pentru că adversarii vor atrage imediat atenţia asupra lui.

Dr. Steiner: În orice caz nu este aşa, că un student în medicină, care tocmai a sosit la universitate, e lăsat să frecventeze studiile speciale de medicină anatomică. Şi acolo există un învăţământ pe clase. Eu nu cred că va fi admis acolo imediat.

Prof. dr. Maurer: Sigur că nu.

Dr. Steiner: În cazul facultăţii de filosofie acest lucru îşi are motivele lui bine întemeiate, tocmai pe baza istoriei. Aceste lucruri pot fi întotdeauna justificate. Facultatea de filosofie iniţial nu era, la universităţi, deloc facultate, ci existau trei facultăţi: de teologie, de medicină, de drept. Aceste trei facultăţi erau împărţite în clase. Secţia de filosofic era temelia celor trei împreună. La facultatea de filosofie intrai mai întâi. Aici intra teologul, aici intra juristul, aici intra medicinistul; apoi el ajungea, de la această facultate de filosofie, mai sus, la diferite facultăţi. Şi aici el se ridica treptat dintr-o clasă în alta. Nu cred că în vreo ţară e altfel. Numiţi constituţia noastră: Facultatea antroposofic-filosofică generală şi apoi aţi clădit pe aceasta cele trei clase. Este organizată într-un mod absolut asemănător cu universitatea. Eu am avut grijă cu stricteţe să fie ceva absolut inatacabil. Numai că, nu-i aşa, în cazul

facultăţii de filosofie s-a constatat că am constituit-o ca pe o facultate specială; apoi s-au ţinut tot mai multe şi mai multe prelegeri şi totul s-a transformat în anarhie şi haos. Nimeni nu ştie, când intră la facultatea de filosofie, ce să audieze, căci se poate întâmpla să audieze prelegeri din care nu înţelege nimic. Acesta este un lucru care s-a introdus în mod haotic în universitate.

Ce stă scris aici corespunde în mod absolut precis uzanţei care a existat la universităţi, la Viena, de pildă, până în anul 1848. Acest lucru e absolut inatacabil. Şi cred că la Paris mai este până în zilele noastre aşa; în Italia sunt de asemenea câteva universităţi care procedează în acest fel; în universităţile germane există lucruri care s-au dezvoltat haotic. Dar ceea ce stă scris aici este absolut inatacabil. Şi dacă n-am prelua acest lucru în statute şi totuşi l-am face – şi de făcut, trebuie să-l facem, altfel § 8 referitor la cicluri ar trebui modificat fără întârziere –, ar ieşi imediat ceva care nu ne-ar sluji deloc. Dar noi trebuie să avem acest lucru aşa, şi trebuie să avem şi § 8. Putem avea firește, în detaliu, unele cereri de modificare, dar o suprimare totală a Şcolii Superioare Libere cu cele trei clase ale ei n-ar merge.

Prof. dr. Maurer: Este absolut de la sine înţeles că trebuie să se înainteze de-a lungul unor clase. Eu am avut această singură rezervă, că adversarii ne-ar putea ataca aici.

Dr. Steiner: Singurul lucru care s-ar putea admite, ar fi cel spus aici: „Societatea Antroposofică vede un centru al activităţii ei în Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului de la Dornach. Aceasta va consta, după modelul altor şcoli superioare, din trei clase.” Dacă vreţi să aveţi în scris acest lucru, îl putem avea, firește, oricând.

Baroneasa de Renzis: Putem să relatăm aici şi despre munca în Italia sau despre direcţia muncii noastre sau vorbim numai despre statute?

Dr. Steiner: V-aş ruga ca despre munca în Italia să vorbiţi mâine.

Baroneasa de Renzis ar vrea să întrebe ceva despre direcţia muncii în general.

Dr. Steiner: Vă rog să prezentaţi raportul mâine.

Baroneasa de Renzis: În legătură cu orice întreprindem sau cu orice iniţiativă, care îşi are originea în mişcarea noastră, trebuie să anunţăm apriori caracterul antroposofic şi să mergem în întâmpinarea pericolului de a le vedea respinse sau să încercăm să răspândim concepţia antroposofică în mentalitatea publicului larg, fără a provoca o judecată care să o respingă. E necesar să se hotărască acest lucru, ca să ştim ce poziţie să adopte grupele pe viitor.

Dr. Steiner: Firește că nu folosirea cuvântului antroposofie este esenţială, ci alte lucruri. Vreau să spun, de pildă, următorul lucru: Să ne gândim la un exemplu, par excellence, la medicină.

Astăzi nu putem duce medicina dincolo de ceea ce este ea acum, ceea ce nu e deloc suficient, dacă nu începem să vorbim, pentru că chiar acolo sunt cauzele reale ale bolii, despre corpul eteric al omului, despre corpul astral şi despre organizarea Eului. Prin urmare e necesar să punem pur şi simplu în faţa lumii ceea ce este conţinutul antroposofiei. Şi am trecut şi aici prin experienţe care au fost cu adevărat pline de învăţăminte. D-na dr.Wegman a organizat împreună cu mine cursuri la Londra, Viena şi la Haga [Nota 48]. Unul dintre cursuri s-a ţinut la dr. Zeylmans, la institutul său din Olanda; şi am ţinut conferinţe în faţa medicilor, vorbindu-le într-un mod

absolut antroposofic, adică am vorbit, la locul unde era necesar, despre corpul astral, corpul eteric şi aşa mai departe. Are un rol cu totul secundar să dai terminologiei o formă sau alta. Dacă stăpâneşti lucrurile cu adevărat, uneori eşti chiar tentat ca într-un loc să foloseşti numele de corp eteric, în alt loc să eviţi această denumire. Poţi, de pildă, când vrei să spui corp eteric, să spui şi: Procesele substanţiale care nu sunt declanşate din centrul pământului, ci care sunt declanşate, fiecare în parte, de la periferia universului. Prin urmare, nu-i aşa, numai cine nu stăpâneşte bine lucrurile este legat de o anumită terminologie. Noi am constatat că în acest caz oamenii ştiu ce să facă cu ceea ce le spunem. Ei ştiu: Este ceva nou care-şi face intrarea în lume. În timp ce, dacă evităm aceasta, oamenii îşi spun: Sigur, despre medicamentul cutare sau cutare în raport cu organismul uman, există cutare sau cutare concepţii frumoase, care au existat deja odinioară şi care au dispărut, iar acum aceste concepţii apar din nou. Ei bine, judecaţi lucrurile aşa, dacă luaţi un raport sau un tratat clinic de oriunde şi un alt tratat clinic de la noi, atunci nu puteţi face deosebirea. Dar dacă venim cu ceea ce ne introduce cu adevărat în centrul stării de boală, atunci nu putem face altfel decât să vorbim de corp eteric şi aşa mai departe, chiar dacă, poate, cu o altă terminologie. Atunci oamenii ştiu cu ce au de-a face. Şi aceasta e calea care a dus cel mai departe. În primă instanţă nu numele de antroposofie e de fapt esenţial, ci esenţial este să nu dăm înapoi speriaţi din faţa a ceea ce este obiectiv necesar. Dacă vrem să îmbrăcăm pentru oameni antroposofia în cuvinte pe care „şi pastorul le spune", ei nu ştiu deloc ce vrem de la ei. Eu însumi am ţinut la Viena un curs de douăsprezece conferinţe [Nota 49] care s-au extins asupra întregului conţinut al antroposofiei şi asupra aplicaţiilor practice.

Puteţi lua azi acest ciclu: Cuvântul antroposofie nu apare deloc în el. Poţi avea desigur odată, pe bună dreptate, motive să nu foloseşti cuvântul antroposofie, dar eu cred că esenţială este problema ca atare, spiritul problemei.

Ce credeţi dumneavoastră, câţi oameni bine intenţionaţi nu au venit la mine şi mi-au spus: Cuvântul corp eteric, ah, de el le este groază oamenilor! Nu s-ar putea spune: funcţionalitatea din organismul uman? Dar aceasta nu înseamnă absolut nimic. Prin cuvintele „funcţionalitatea din organismul uman" nu spunem absolut nimic. Pe când dacă vorbim de corpul eteric, deosebirea este următoarea: Pentru corpul fizic, în ultimă instanţă, toate forţele care au direcţia gravitaţiei, trebuie raportate din punct de vedere mecanic la gravitaţie, pe când în corpul eteric toate forţele se raportează la periferie, tot ce fluctuează, tot ce alunecă. Avem această deosebire. Dar dacă spunem: funcţionalitatea din organismul uman, prin cuvântul funcţiune nu ne referim la această opoziţie radicală. Prin urmare, aceste propuneri bine intenţionate, care uneori vin tocmai de la oamenii din exterior, nu le putem lua în seamă.

Baroana de Renzis: E suficient dacă vorbim despre ceea ce este esenţial, fiinţial?

Dr. Steiner: Nu este nevoie să aruncăm cuvântul antroposofie în capul oamenilor, dar atunci când suntem întrebaţi, dacă suntem antroposofi, ar fi bine să nu spunem: Nu!

Vom continua adunarea mâine. Trebuie să organizăm lucrurile în aşa fel, în cursul acestui congres, ca să ajungem să şi respirăm puţin.

VIII
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 26 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Tema: Munca pe viitor în Societatea Antroposofică Generală şi în Societăţile Antroposofice din diferitele ţări. – Continuarea rapoartelor secretarilor generali

Dr. Steiner: *Dragii mei prieteni!*

Ne aflăm la mijlocul audierii rapoartelor secretarilor generali şi ale reprezentanţilor grupelor care îşi desfăşoară activitatea afară, în diferite ţinuturi. Vom continua imediat prezentarea acestor rapoarte. Permiteţi-mi să spun numai câteva cuvinte, la mijlocul acestei prezentări. Tocmai ceea ce a fost expus ieri, într-un mod atât de mulţumitor, de către diferiţii prezentatori de rapoarte, îmi oferă acest prilej. Din cele ce ne-au fost comunicate, vedem cu câtă dăruire se lucrează pretutindeni afară, şi cele ce ne-au fost relatate ieri putem să le numărăm printre seminţele despre care am vorbit alaltăieri şi care ne dau puterea să credem că ruinele printre care ne aflăm la acest congres trebuie privite drept ceva ce nu ne duce la pesimism, ci ne poate înflăcăra spre un optimism veritabil, plin de forţa faptei.

La acest congres, de fapt, noi trebuie să ne gândim să construim, nu să demolăm, în toate domeniile. Şi de aceea aş vrea să atrag atenţia, încă de astăzi, asupra faptului că poate ar trebui să avem grijă să orientăm întregul congres într-o anumită direcţie. Se va oferi posibilitatea de a se discuta, bineînţeles, în zilele următoare, în cadrul adunărilor noastre cu membrii, un lucru sau altul. Dar astăzi aş vrea să spun acest lucru: Din statute al căror conţinut a apărut ca dintr-o necesitate, am putut vedea că

Societatea Antroposofică trebuie să aibă un caracter absolut public. Semnele epocii prezente ne arată, dragii mei prieteni, că nu se poate altfel. Epoca actuală nu mai suportă cufundarea în cine ştie ce lucruri misterioase. Şi de aici rezultă pentru noi, aş spune, o problemă fundamentală pe care trebuie să o rezolvăm.

Nu cred că în cursul acestui congres trebuie să dezbatem foarte mult pe marginea acestei probleme fundamentale, ci ea trebuie rezolvată în inimile noastre. Trebuie să ne fie clar faptul că tocmai societăţii noastre îi va reveni misiunea de a îmbina caracterul public cel mai pronunţat, ce se poate imagina, cu un esoterism adevărat, autentic.

Dar, dragii mei prieteni, în ultimă instanţă, printre piedicile şi opreliştile din perioada îngrozitoare a războiului, ca şi din cauza a tot felul de dificultăţi lăuntrice, am trăit, ca să zicem aşa, ridicarea acestei probleme din toate părţile. De fapt n-a fost adunare ţinută aici în ultima perioadă, în cadrul Societăţii Antroposofice, în care să nu se afle, ca un fundal, pe care în orice caz mulţi nu l-au observat, – ca un fundal în spatele tuturor celorlalte, problema: Cum îmbinăm caracterul total public, cu esoterismul cel mai profund, cel mai serios, cel mai lăuntric. Pentru aceasta e necesar ca acum să fie scos, din toate adunările noastre viitoare, ceea ce se sugerează prin cuvintele uniune, asociaţie. Antroposofia nu are nevoie de ceea ce ţine de o asociaţie în înţelesul obişnuit al cuvântului. Acolo unde antroposofia găseşte cu adevărat înţelegere în inimi, aceste inimi vor putea bate împreună, fără ca să se ciocnească capetele între ele. Şi dacă rezolvăm această problemă pur omenească, ca inimile să poată fi în armonie şi capetele să nu se ciocnească între ele, atunci vom fi făcut tot ceea ce este necesar din perspectiva

omenească, pentru a ne pregăti să atingem, inclusiv în conducerea Societăţii Antroposofice, lucrurile despre care am vorbit.

Şi noi trebuie să ajungem la acest lucru, trebuie să ajungem ca în toate faptele noastre să putem avea sentimentul legăturii cu lumea spirituală. Căci aceasta trebuie să fie deosebirea dintre Societatea Antroposofică şi o altă asociaţie care poate exista în prezent. Deosebirea trebuie să fie faptul ca din forţa antroposofiei înseşi să existe posibilitatea de a uni caracterul public cel mai pronunţat, ce poate fi imaginat, cu esoterismul cel mai adevărat, mai lăuntric. Iar în viitor nu este îngăduit ca esoterismul să ne lipsească nici în faptele cele mai exterioare, în această privinţă trebuie să învăţăm unele lucruri din experienţa ultimilor zece ani.

Şi ceea ce spun aici se referă şi la responsabilităţi. Gândiţi-vă, dragii mei prieteni, la următorul lucru: Noi suntem o societate mică în lume şi această societate are în prezent un destin straniu. Ea nu ar putea deloc, chiar dacă ar vrea, să respingă acest caracter de deschidere publică, pe care îl subliniez cu putere. Nu ar putea să facă acest lucru. Căci dacă, pe baza unei simpatii oarecare, noi am hotărî să lucrăm în grupe numai lăuntric, ceea ce desigur că ar fi foarte frumos, dacă nu ne-ar păsa de publicul larg, atunci am vedea cum creşte tot mai mult, într-un mod ce nu va mai putea fi controlat, adversitatea publicului larg. Cu cât ţinem seama mai puţin de semnele epocii, cu atât mai mult din lume se va îndrepta spre noi interesul care ne poate fi doar de adversitate Şi numai dacă vom găsi drumul, dacă vom găsi cu curaj drumul drept spre cele ce vor urma, vom reuşi să conducem corabia Societăţii Antroposofice printre talazurile furtunoase care vuiesc şi se înalţă de jur-împrejurul ei. Lucrul pe care trebuie să-l

găsim este următorul: Noi stăm în faţa lumii ca o societate mică, iar lumea – ştiţi la care lume mă refer – de fapt nu ne iubeşte. Ea nu ne iubeşte. Acesta este un fapt din care nu putem schimba nimic. Dar nici nu e nevoie să facem ceva ca să ne facem cât se poate de neiubiţi. Nu spun aceasta în sens trivial, ci într-un sens mai profund, care e rostit cu adevărat din temeliile vieţii oculte. Dacă ne întrebăm iar şi iar: Ce trebuie să facem faţă de cutare şi cutare cercuri din lume care astăzi nu ne iubesc, ce trebuie să facem în ceea ce ne priveşte, ca act de iubire faţă de aceste societăţi? Cum trebuie să ne comportăm pe un tărâm sau altul, pentru ca aici sau acolo să fim luaţi pe deplin în serios? – atunci în mod absolut sigur nu vom fi luaţi în serios. Ci vom fi luaţi în serios dacă ne vom simţi în fiecare clipă responsabili pentru faptele noastre în faţa lumii spirituale, dacă ştim: În momentul actual al evoluţiei istorice, lumea spirituală vrea ceva cu omenirea, vrea acest ceva în cele mai diferite domenii ale vieţii, iar datoria noastră este să urmăm în mod clar şi adevărat impulsurile din lumea spirituală. Chiar dacă există rezistenţe la început, în decursul timpului acesta este singurul lucru salvator. Şi o vom scoate la capăt cu noi înşine, numai dacă ne vom pătrunde cu fiecare ocazie de impulsurile ce pot veni din lumea spirituală.

De aceea, după ce am schiţat aceste lucruri, pe care le voi completa în zilele următoare, aş dori să repet şi astăzi în faţa dumneavoastră măcar o parte din acele cuvinte care v-au fost rostite ieri cu voinţa lumii spirituale, ca să le avem şi astăzi în sufletele noastre, ca introducere la dezbateri:

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:

Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.

Ne vom descurca cu aceste maxime auzite din Cuvântul Cosmic, dacă le vom împărţi în mod diferenţiat în sufletul nostru, în aşa fel încât ele să nu ne poată părăsi. Şi ele vor putea fi astfelîmpărţite, dacă, mai întâi, scoateţi din ceea ce a răsunat astfel, ceva ce vă poate da ritmul celor rostite aici. Scriu în faţa dumneavoastră, dragii mei prieteni, mai întâi o parte a ceea ce poate da ritmul:

În prima strofă:

[Vezi, facsimil, anexa 4, Tabla I şi precizările de la pag. 316 şi 322 – *n.trad*.]

Amintire în Spirit,

în a doua strofă:

Cugetare în Spirit

în a treia strofă:

Privire în Spirit

Acestea priviţi-le în legătura ritmică cu ceea se întâmplă în sufletul omenesc invocat, care se invocă de fapt pe sine însuşi, atunci când spune:

În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează.

Studiaţi ritmul corespondent din „cugetare în Spirit", atunci când se spune:

Eul propriu
Cu al lumilor Eu
A-l uni –,

şi din „privire în Spirit", atunci când spune:

Eul propriu
Spre liberă voire
A-l dărui – .

[Scris pe tablă.]

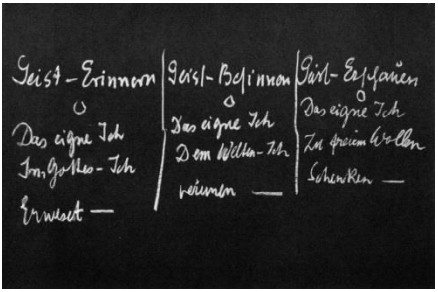

Tabla 1

Amintirea în Spirit	Cugetarea în Spirit	Privire în Spirit
O Eul propriu În Eul lui Dumnezeu Fiinţează	O Eul propriu Cu al lumilor Eu A-l uni –	O Eul propriu Spre liberă voire A-l dărui – [Nota 50]

Luaţi în acest context fiecare dintre diferitele cuvinte, ca să vedeţi că fiecare nu poate sta în altă parte, decât acolo unde se află. Luaţi ceea ce vine ca ritm din ritmul cosmic: „Eul propriu în Eul lui Dumnezeu”, „Eul propriu în Eul cosmic”, „Eul propriu spre liberă voinţă” şi luaţi ceea ce urcă de la „fiinţează” până la „unesc” şi „dăruiesc”, unde trece în simţirea morală. Căutaţi să simţiţi legătura cu „amintire în spirit”, „cugetare în spirit” şi „contemplare în spirit”: Atunci veţi avea în ritmul lăuntric ceea ce lumea spirituală ne aduce în mod real spre înălţarea inimilor noastre, spre iluminarea gândirii noastre, spre înariparea şi entuziasmarea voinţei noastre.

Trebuie să dau acum citire unei telegrame: „Salutări cu ocazia Crăciunului, felicitări, Ethel Morgenstierne.” Şi acum cer permisiunea să dau cuvântul reprezentantului din Honolulu, doamna Ferreri.

D-na Ferreri îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Permiteţi-mi să rog acum pe reprezentanta din Italia, baroneasa de Renzis, să ia cuvântul.

Baroneasa de Renzis îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: îngăduiţi-mi să spun că întrebări ca aceea pusă aici, referitoare la primirea de persoane numai prin corespondenţă şi alte asemenea, vor fi discutate în cadrul consfătuirii referitoare la statute, ce va avea loc mai târziu.

Dr. Steiner: Despre Italia va mai vorbi Ducele de Cesaro, pentru grupa Novalis din Roma.

Ducele de Cesaro îşi prezintă darea de seamă.

Dr. Steiner: Cer îngăduinţa să dau cuvântul, din partea unei alte grupe italiene, d-rei Schwarz.

Domnişoara Schwarz prezintă darea de seamă pentru grupa din Milano.

Dr. Steiner: Îl rog acum pe reprezentantul societăţii din Iugoslavia, dl Hahl, să ia cuvântul.

Dl Hahl îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Cer îngăduinţa de a da cuvântul reprezentantului societăţii din Norvegia, dl Ingerö.

Dl Ingerö îşi prezintă darea de seamă.

Dr. Steiner: Cer îngăduinţa de a da acum cuvântul reprezetantului comitetului de conducere al societăţii din Austria, dl conte Polzer.

Contele Polzer îşi prezintă darea de seamă.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul reprezentantului grupei Porto Alegre din Brazilia, dr. Unger.

Dr. Unger: Îngăduiţi-mi să mă achit în puţine cuvinte de o sarcină pe care mi-am asumat-o cu mare satisfacţie. Noi suntem de mai mult timp în legătură cu prietenii din Brazilia, pentru că au fost mai ales germani emigranţi cei care au început să desfăşoare acolo o muncă antroposofică.

În special dl Brandtner, care ne-a scris în ultimul timp, s-a străduit mult să pună pe roate ceva acolo, la Porto Alegre. În legătură cu aceasta, e de menţionat faptul că şi în alte oraşe sud-americane se desfăşoară activităţi antroposofice, iar acestea se vor uni treptat, pentru a se crea şi acolo puncte de plecare independente. În acest scop a fost invitat de către prietenii de acolo dl Mayen din Breslau, mai întâi la Rio, apoi treptat el îşi va lua în primire munca şi în alte oraşe. Mie îmi revine aici sarcina de a exprima participarea prietenilor de acolo. Din ceea ce vine de acolo reiese participarea lor cea mai caldă la tot ceea ce are legătură cu Dornach, la impulsurile care pornesc din Dornach spre toate depărtările lumii. Ori de câte ori este posibil, cineva de acolo vine în Europa, iar noi sperăm foarte mult că viaţa antroposofică va înflori foarte curând şi acolo. Eu sper că atunci când îmi voi prezenta raportul la Porto Alegre, voi putea transmite urările de înflorire a muncii în Porto Alegre, aşa cum aici am însărcinarea de a trasmite salutările prietenilor de acolo.

Dr. Steiner: Dau cuvântul reprezentantului Societăţii Antroposofice din Suedia, domnişoara Henström. Domnişoara Henström îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul reprezentantului Societăţii Antroposofice din Elveţia, dl Aeppli.

Dl Aeppli îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul reprezentantului comitetului de conducere din Cehoslovacia, dl dr. Krkavec.

Dr. Krkavec îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Dau acum cuvântul celuilalt reprezentant al comitetului de conducere din Cehoslovacia, dl dr. Eiselt.

Dr. Eiselt îşi prezintă raportul.

Dr. Steiner: Cu aceasta prezentarea dărilor de seamă s-a încheiat şi cred că îmi este îngăduit să spun că

dumneavoastră toţi, împreună cu mine, suntem foarte recunoscători celor care le-au prezentat, şi pentru faptul că acum putem da muncii noastre viitoare o bază, de vreme ce ştim ce multă muncă, plină de dăruire, variată se desfăşoară şi s-a desfăşurat deja în Societatea Antroposofică.

Aş vrea să încercăm acum să trecem la al treilea punct al ordinii de zi, discutarea statutelor. Fireşte, mai întâi trebuie să dăm citire statutelor. Deşi ele se află în mâinile fiecăruia dintre noi, aş cere îngăduinţa de a mai citi statutele încă o dată, în faţa dumneavoastră, ca să putem începe apoi discuţiile corespunzătoare. ÎI rog acum pe dl dr. Wachsmuth să dea citire statutelor, drept al treilea punct de pe ordinea de zi.

Dr. Wachsmuth dă citire statutelor Societăţii Antroposofice.

Dr. Steiner: E într-adevăr bine, aşa cum aţi putut-o afla din diferitele mele expuneri, dacă pe de o parte vom lăsa, în zilele următoare, ca adunarea să se desfăşoare, prin membrii ei individuali, în mod cât mai liber. Numai că anumite lucruri, dacă e să aibă loc o dezbatere, sunt necesare, şi de aceea vă rog să nu priviţi ca pe o pedanterie, ci ca pe o necesitate în cadrul unei adunări, dacă în cele ce urmează vrem să procedăm în mod cu adevărat exact la conducerea dezbaterii. Astăzi nu mai este posibilă continuarea adunării, pentru că timpul s-a scurs. De aceea vă voi cere permisiunea să programez continuarea adunării mâine, după conferinţa dr. Wachsmuth. Aşadar, mâine va avea loc conferinţa dr. Wachsmuth şi, după o pauză de 15', apoi vom putea continua adunarea. La această adunare programată pentru mâine, vă voi ruga să ne permiteţi să organizăm conducerea dezbaterilor în aşa fel încât – nu pentru a face ceva pedant, ci pentru a putea fi

cât mai la obiect – să deschidem cu o dezbatere generală asupra statutelor, adică o dezbatere în care să fie discutate întreaga formă, sensul şi spiritul statutelor în general.

Apoi îmi voi îngădui să vă întreb dacă sunteţi de acord în general cu statutele, după care vrem să deschidem o dezbatere specială, adică paragraf cu paragraf, făcând înscrieri la cuvânt pentru fiecare paragraf în parte. Apoi vom susţine o dezbatere finală, pentru adoptarea totală a statutelor. Acesta este modul de lucru în care v-aş ruga să procedăm mâine, la discutarea statutelor.

Mai am de comunicat faptul că, în continuarea congresului, astăzi după-amiază la ora 4:30 va avea loc o reprezentaţie de euritmie, iar seara la ora 8, conferinţa mea. Mâine-dimineaţă la ora 10 va fi prezentată conferinţa dr. Günther Wachsmuth, din domeniul cunoaşterii naturii: „Chipul Pământului şi soarta omului", iar apoi, după o pauză de 15', va avea loc continuarea acestei adunări. Mai am de făcut nişte comunicări. Este cu adevărat foarte greu, aşa cum am fost nevoit să subliniez deja în cuvântul introductiv dinaintea deschiderii adunării, în condiţiile unui număr atât de mare de prieteni dragi prezenţi aici, – ceea ce firește, că este ceva îmbucurător – să menţinem totul la un loc. Dacă vii numai la adunări, nu îţi poţi da seama ce greu este. De aceea îmi îngădui să vă rog, deşi bineînţeles că nu putem decât să regretăm din inimă că din cauza amenajărilor noastre primitive iau naştere atâtea incomodităţi pentru prietenii noştri dragi, ca în viitor o persoană să nu rezerve mai mult de trei locuri.

Trebuie să amintesc acest lucru, pentru că s-a întâmplat ca o singură persoană să rezerve şiruri întregi de scaune. De aici rezultă nenumărate discuţii cu cei care vin după aceea.

Apoi aş vrea să mai atrag o dată atenţia asupra dorinţei pe care am exprimat-o, de a rezerva primele două rânduri pentru acei prieteni dragi care din cauza paraliziei, a surzeniei sau din alte motive de sănătate, necesită o mai mare atenţie din partea noastră. Dacă mai rămân după aceea locuri libere, cum va şi fi cazul, rog ca aceste locuri din primele două rânduri să fie completate cu secretarii generali ai diferitelor ţări şi cu aceia pe care aceşti secretari generali îi au drept secretari ai lor. În zilele ce urmează va apărea, fără îndoială, necesitatea ca secretarii generali să fie, ca să zicem aşa, la vedere şi la îndemână, nu risipiţi în întreaga sală.

În al treilea rând îmi veţi îngădui poate să exprim încă o dată rugămintea ca prietenii din Dornach – cu adevărat nu e la mijloc nicio dorinţă de răzbunare – să se adăpostească în „vila de vară" [Nota 51] alăturată, care, desigur, pe această vreme cu ploaie şi ninsoare nu e deloc ospitalieră. Însă nu avem altă posibilitate, pentru ca prietenii veniţi din alte părţi să poată sta aici în sală şi să nu fie plouaţi.

Apoi îmi mai permit să amintesc că începând de acum, în timpul serilor cantina de sus va fi deschisă pentru acei prieteni care sunt găzduiţi în comun sau în vreun alt fel neospitalier, aşa încât vor găsi un loc unde să-şi petreacă timpul, într-un loc încălzit. În orice caz, în aceste ore nu se vor servi mâncăruri şi băuturi acolo, dar sper că discuţiile ce se vor purta vor fi cu atât mai antrenante şi mai înviorătoare. Aşadar, orice prieten va putea sta acolo oricând, după conferinţa mea până la ora 11 noaptea, fără a-şi putea potoli foamea şi setea, însă la căldură.

Aş mai vrea, apoi, să atrag atenţia asupra următorului lucru: dl Pyle [Nota 52] a creat într-un mod demn de laudă modelul pentru o puşculiţă foarte frumoasă, pe care

a şi dat-o să fie executată. Veţi găsi expuse afară aceste puşculiţe. Dacă le veţi privi cu atenţie, din frumuseţea formei veţi simţi şi ispita de a poseda o asemenea puşculiţă. Ea poate fi cumpărată; noi o avem aici de vânzare, o puteţi lua cu dumneavoastră acasă şi puteţi pune în fiecare zi ceva în ea şi apoi, când va fi plină, puteţi scoate totul afară, spre a-l pune în slujba reconstruirii Goetheanumului sau în general pentru scopurile Goetheanumului. Vă atrag atenţia asupra faptului că dacă puneţi înăuntru în fiecare zi numai 10 cenţi – gândiţi-vă, ce puteţi cumpăra cu aceşti bani într-o zi? – într-un an de aici rezultă o sumă bunicică. Văd că sosesc deja stimaţii prieteni! Veţi vedea că din aceasta va ieşi ceva cât se poate de bun. Dar prin aceasta eu n-aş dori să vă îndemn să puneţi înăuntru numai 10 cenţi, ci să puneţi înăuntru ceea ce consideraţi că e bine sau cele pentru ce v-aţi angajat, chiar dacă nu găsiţi de bine.

În afară de aceasta, pentru acela care dintr-un motiv sau altul găseşte că e prea incomod să ducă la el acasă această puşculiţă, prin puşculiţele puse aici se oferă prilejul de a se pune ceva în ele în aceste zile. Atunci va fi în orice caz bine, dacă nu avem o puşculiţă proprie, să băgăm mâna zdravăn în punga cu bani, ca să umplem aceste puşculiţe. Noi vom avea grijă ca ele să fie golite la timp.

V-aş mai ruga apoi ca atunci când vizionaţi manifestările de Crăciun, să nu rezervaţi locuri pentru conferinţele de seara. Vedeţi, trebuie să exprimăm atâtea interdicţii – nu le putem numi dorinţe –, dar altfel nu putem păstra ordinea.

Cu acestea, dragii mei prieteni, aş încheia pentru astăzi, urmând ca adunarea să continue mâine la ora indicată.

IX
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 27 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Tema: Antroposofia şi cunoaşterea naturii

Conferinţă de dr. G.Wachsmuth: „Antroposofia şi destinul Pământului"

Ora 11:15: Cuvântul la punerea Pietrei Fundamentale, apoi discutarea statutelor.

Dr. Steiner:

Dragii mei prieteni!

Să lăsăm din nou ca în inimile noastre să pătrundă cuvintele care, din semnele timpului, ne oferă într-un mod just cunoaşterea de sine necesară!

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit

În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.

Vrem să scriem din nou în faţa sufletelor noastre, din aceste maxime cosmice, un ritm pentru a ajunge treptat la structura spirituală. Din prima maximă luăm cuvintele:

[El vorbeşte şi scrie pe tablă. Vezi facsimil, anexa 4, Tabla II]

Eul propriu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează.

Din cea de a doua maximă, care conţine în ea un al doilea proces sufletesc, luăm cuvintele:

Eul propriu
Cu al lumilor Eu

A-l uni.

Iar din a treia maximă:

Eul propriu

Spre liberă voire

A-l dărui.

Şi pentru a obţine ritmul corespunzător, alăturăm cuvintele care evocă mereu sufletul omului şi care au o legătură sufletească lăuntrică cu cele scrise anterior pe tablă:

Şi tu vei trăi cu adevărat

În fiinţa cosmică a omului.

Din maxima a doua:

Şi tu vei simţi cu adevărat

În lucrarea din sufletul omului.

Strofa a treia se încheie în armonia lui:

Şi tu vei gândi cu adevărat în temeliile spiritului omului.

[Scris pe tablă]

Tabla 2

Eul propriu	Eul propriu	Eului propriu
În Eul lui Dumnezeu	Cu al lumilor Eu	Spre liberă voire
Fiinţează	A-l uni	A-l dărui
a trăi	a simţi	a gândi
Fiinţa cosmică a omului	Lucrarea din sufletul omului	Temeliile spirituale ale omului

Veţi constata, dragii mei prieteni, că dacă luaţi seama la ritmurile interioare din aceste maxime, dacă actualizaţi apoi aceste ritmuri interioare ale sufletului şi dacă vă transpuneţi într-o stare meditativă corespunzătoare, adică dacă faceţi ca gândirea să se odihnească în ele, aceste maxime pot fi resimţite ca nişte rostiri ale tainelor lumii, în măsura în care aceste taine ale lumii învie în sufletul omului drept cunoaştere de sine omenească.

Acum, dragii mei prieteni, începem un fel de – iertaţi-mi cuvântul neplăcut – dezbatere generală asupra statutelor noastre şi îmi îngădui pentru început să atrag atenţia asupra punctelor care sunt luate în consideraţie în cadrul acestei dezbateri generale. Problemele speciale din diferite paragrafe ale statutelor le vom discuta apoi într-un fel de – iertaţi cuvântul

şi mai neplăcut – dezbatere specială.

Primul lucru care intră în atenţie ar fi acesta: ca în viitor consiliul de conducere aflat la Dornach să fie cu adevărat un consiliu de conducere care să aibă iniţiativa centrală necesară în fiecare caz individual, pentru un lucru sau altul. Aşa că pentru acest consiliu de conducere va fi mai puţin important să se ştie: acesta e un consiliu de

conducere, el are sediul aici sau acolo şi lui i te poţi adresa cu chestiunea cutare sau cutare – aceasta se poate, fireşte, şi chiar trebuie –, dar esenţialul va fi ca acest consiliu de conducere să dezvolte facultatea de a fi activ prin propriile iniţiative în problemele mişcării antroposofice, de a da impulsuri care trebuie să fie date în mod real, în sensul ultimului punct de la ultimul paragraf al statutelor:

„Organul societăţii este gazeta «Goetheanum» care în acest scop va fi prevăzută cu un supliment care să conţină comunicările oficiale ale societăţii. Ediţia mărită a revistei «Goetheanum» va fi dată numai membrilor Societăţii Antroposofice."

În acest supliment se va afla despre tot ceea ce consiliul de conducere gândeşte, doreşte să facă şi poate că într-un loc sau altul chiar face. Aşa că tocmai prin acest supliment la «Goetheanum» trebuie să se susţină o activitate vie, permanent îndreptată spre afară a consiliului de conducere. Dar dumneavoastră ştiţi că pentru o circulaţie sanguină nu e nevoie numai de forţe ce acţionează centrifug, ci şi de unele care acţionează centripet. Şi de aceea ar trebui să se aibă grijă ca membrii să se unească strâns în sufletele lor, ca să zicem aşa, cu consiliul de conducere, în tot ceea ce se referă nu numai la Societatea Antroposofică în sens restrâns, ci în tot ceea ce priveşte viaţa spirituală a epocii prezente în raport cu activitatea Societăţii Antroposofice. Ar trebui să se aibă grijă ca unii membri, în strânsă comuniune sufletească cu consiliul de conducere, să fie mijlocitorul pentru ceea ce se întâmplă afară în lume. Prin aceasta se asigură o structură absolut liberă a Societăţii Antroposofice, pentru că se întemeiază pe contacte libere. Astfel se ajunge ca din toate direcţiile să pornească imbolduri, iniţiative. Aceste iniţiative îşi vor aduce roadele după modul în care sunt

cunoscute lucrurile. Prin urmare, trebuie să existe un număr de corespondenţi ai consiliului de conducere, care va avea sediul la Dornach şi va lucra aici.

Esenţialul este ca în acest moment al dezvoltării Societăţii Antroposofice să ne organizăm cu adevărat pe baza realităţii, nu pe baza principiilor. Nu-i aşa, este o deosebire dacă reflectăm la felul cum se poate realiza cel mai bine structura unei societăţi şi apoi să o organizăm în acest fel; dar aceasta este o structură principială, schematică; în ultimul timp am avut destule asemenea lucruri; ele n-au folosit la absolut nimic, ci în multe domenii ne-au dus în impasurile cele mai grave. De aceea eu m-aş strădui să organizez lucrurile în aşa fel, încât ele să rezulte din forţele reale ale societăţii care există deja, care au acţionat deja, care putem vedea, din contextul existent, că pot acţiona. Şi astfel eu aş fi de părere că ar fi bine dacă măcar în ceea ce priveşte spiritul ne-am lămuri asupra unei asemenea măsuri – asigurarea de corespondenţi ai consiliului de conducere, care îşi asumă îndatorirea benevolă de a ne trimite aici în fiecare săptămână câte o scrisoare despre cele ce găsesc ei că e de notat în legătură cu viaţa spirituală de afară, din lume, şi care ar putea interesa Societatea Antroposofică. Ar trebui ca o serie de personalităţi, al căror număr va creşte, desigur, mereu, să-şi asume încă de acum asemenea responsabilităţi. Acum, în ceea ce mă priveşte, eu aş propune pentru începutul imediat câteva personalităţi care, am putea spune, să formeze un consiliu de forţe exterior, de valoare absolut egală cu consiliul de forţe central, care, cum am spus deja, trebuie să aibă sediul aici, deci în care nu trebuie să fie nici un membru care să nu locuiască la Dornach. Atunci am obţine o adevărată circulaţie sanguină.

În acest scop aş propune ca în legătură săptămânală vie, aşa cum îmi imaginez eu acest lucru, periodică, cu consiliul de conducere, să stea personalităţi – iertaţi-mă că generalizez – de următorul fel – se poate discuta în continuare despre acest lucru –, dar eu mă gândesc la persoane de acest fel: În primul rând a trebuit să mă gândesc, în privinţa unor asemenea personalităţi, la acela care şi-a propus pentru viitorul cel mai apropiat să acţioneze foarte puternic pentru cauza noastră antroposofică şi în alte domenii: la dl van Leer. În al doilea rând trebuie să mă gândesc la personalităţi ca: dl Monges, dl Collison, d-na Mackenzie, dl Ingerö, dl Zeylmans, d-ra Sauerwein, baroneasa de Renzis, d-na Ferreri, d-ra Schwarz, contele Polzer, dr. Unger, dl Leinhas, dr. Büchenbacher.

Am amintit numele mai întâi pentru că părerea mea este că dacă aceste persoane se angajează în mod benevol să adreseze în fiecare săptămână conducerii redacţionale a gazetei „Goetheanum" câte o scrisoare-relatare, nu numai în legătură cu cele ce se întâmplă pe tărâmul antroposofic, ci în legătură cu tot ceea ce-i poate interesa pe antroposofi din viaţa spirituală sau din alte sfere, atunci am avea o bună posibilitate să organizăm acest supliment al gazetei „Goetheanum" într-o formă cât mai rodnică.

Al doilea lucru care ţine de această dezbatere generală asupra statutelor este ca, prin instituirea unui consiliu de conducere, aşa cum l-am propus eu aici, Societatea Antroposofică să fie reprezentată cu adevărat şi prin acest consiliu central de conducere se vor putea menţine pretutindeni legătura cu alte uniuni, alte societăţi care există în scopul stimulării cauzei antroposofice. Consiliul de conducere central va trebui să primească drept misiune a sa, exclusiv, conform statutelor; el va avea

de făcut tot ceea ce e pe linia realizării statutelor. Şi prin acesta e dată o mare libertate. Dar totodată se ştie, de asemenea, ce este acest consiliu de conducere central, căci avem statutele şi din ele se poate dobândi o imagine completă despre ceea ce va face el. Prin acesta e creată, de asemenea, posibilitatea de a sta pretutindeni pe solul realităţii, unde iau naştere uniuni ca, de pildă, Asociaţia pentru construirea Goetheanumului. Şi misiunea ce va urma va fi aceea de a se forma relaţia corespunzătoare între Consiliul de conducere şi Asociaţia pentru construirea Goetheanumului [Nota 53]. Dar ceea ce are pe inimă cineva în această direcţie poate fi spus astăzi, în cadrul dezbaterii generale asupra statutelor.

Al treilea lucru va fi ca, în cadrul unei adunări a delegaţilor [Nota 54] Societăţii Antroposofice din Elveţia să stabilim raportul dintre membrii Societăţii Antroposofice care se află aici, în jurul Goetheanumului, în sens restrâns, fie permanent, fie în mod trecător, şi membrii Societăţii Antroposofice din Elveţia. Se poate spune, pe bună dreptate, ceea ce a şi fost spus recent în cadrul unei adunări de delegaţi a prietenilor elveţieni: că dacă în problemele Societăţii elveţiene îşi amestecă prea tare cuvântul cei aflaţi întâmplător aici – sau dacă vreţi, nu întâmplător, dar temporar, pentru scurt timp –, prin aceasta prietenii elveţieni se simt presaţi în tratativele lor. Ar fi deci vorba să dăm subsecţiei de la Goetheanum – deşi din motive ce pot fi lesne înţelese, ea urmează şi trebuie să fie în Societatea Antroposofică din Elveţia – o asemenea poziţie, încât dacă are şi membri ne-elveţieni, să nu poată deveni vreodată instrument creator de majorităţi sau instrument de impunere a unei opinii – de acest lucru s-au simţit presaţi în principal membrii elveţieni, aici la o adunare a delegaţilor. Din această cauză, cu această

problemă lucrurile au devenit dificile: Eu am dat imboldul să se formeze societăţi pe ţări, pe baza cărora să se întemeieze apoi aici, de Crăciun, Societatea Antroposofică Generală. Aceste societăţi pe ţări au fost constituite, şi anume aproape, fără excepţie, în ţările unde sunt antroposofi. Vedeţi dumneavoastră, pretutindeni la aceste adunări antroposofice de întemeiere s-a spus de fapt că ar trebui să se întemeieze o societate cum există deja în Elveţia. Prin urmare s-au întemeiat peste tot societăţi ale diferitelor ţări după modelul Societăţii Antroposofice din Elveţia. Dar este necesar ca pretutindeni lucrurile care se petrec să fie prinse în formulări clare; astfel nu s-ar ajunge la înţelegerea greşită a intenţiei din care au fost rostite cuvintele: Dacă pretutindeni se formează societăţi pe ţări, trebuie să fie întemeiată şi o societate elveţiană. Căci societatea elveţiană tocmai a fost model pentru celelalte. Dar situaţia era că societatea elveţiană nu avea un comitet de conducere propriu-zis, ci ea îşi formase comitetul de conducere din comitetele de conducere ale subsecţiilor, ceea ce este, ce-i drept, o formaţiune elastică, dar imprecisă. Dacă, prin urmare, pe viitor lucrurile urmează să apară mai ordonat, va fi necesar ca Societatea Antroposofică Elveţiană să se formeze într-adevăr întocmai aşa, cu comitetul ei de conducere, după părerea mea, şi cu un secretar general, ca şi societăţile antroposofice din celelalte ţări. Apoi va putea fi reglementat raportul cu subsecţia de pe lângă Goetheanum. Acesta se vrea să fie numai un imbold. Dar în legătură cu aceasta aş dori să mai spun ceva.

Din modul cum am gândit eu că urmează să-şi exercite funcţiunea consiliul de conducere central care lucrează aici la Dornach, îmi apare că există o incompatibilitate între funcţiile acestui consiliu de

conducere şi alte funcţii ale Societăţii Antroposofice, astfel încât un membru al consiliului de conducere al Societăţii Antroposofice propus să nu poată deţine nici o altă funcţie în cadrul Societăţii Antroposofice. Da, dragii mei prieteni, dacă e să se lucreze, nu trebuie să îngrămădim funcţii peste funcţii. Înainte de toate, pe viitor vrem să evităm îngrămădirea de funcţii unele peste altele. De aceea va fi necesar ca dragii noştri prieteni din Elveţia să aibă grijă să aleagă un secretar general, pentru că dl Steffen, lucru pe care toţi l-aţi salutat cu o bucurie atât de justificată, pe viitor, ca reprezentant al elveţienilor, la care noi ca societate mondială suntem oaspeţi, va deţine locul al doilea în consiliul de conducere din societatea centrală. Eu nu spun: acest lucru este incompatibil cu orice alte funcţii –, ci cu alte funcţii din cadrul Societăţii Antroposofice.

Un alt lucru care ar mai fi de spus este că intenţionez să împart Şcoala Superioară pentru Ştiinţa Spiritului din Dornach în secţiuni. Aceste secţiuni vor fi puţin diferite de clase [Nota 55]: clasele se vor intersecta cu secţiunile. Permiteţi-mi să fac o schiţă asemănătoare cu cea făcută de dr. Wachsmuth, dar nu aceeaşi – să sperăm că şi ea va cuprinde întreaga lume. Clasele vor fi astfel: Societatea Antroposofică Generală, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a ale Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală. [Vezi anexa 4, Tabla III.]

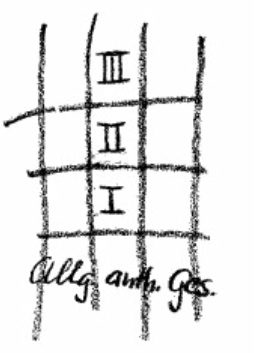

Tabla 3

Desenele colorate din partea stângă a tablei sunt de la conferinţa ţinută de Guenther Wachsmuths

Secţiile vor merge de sus în jos, aşa încât în fiecare secţie poţi să fii în clasa corespunzătoare. Iar ca secţii aş vrea să întemeiez: în primul rând una generală, care în primă instanţă va fi unită cu cea pedagogică, pe care aş vrea să o iau alături de conducerea globală a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului. Apoi, această Şcoală Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului aş vrea să o împart, în primă instanţă, – deoarece cred că pentru conducerea unor asemenea secţiuni numai aici sunt personalităţi potrivite –, deci aş vrea să împart această Şcoală Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului în aşa fel încât fiecare secţiune să fie pusă sub conducerea unui conducător responsabil pentru ea. Aşa încât o secţiune va cuprinde „ştiinţele frumoase", ceea ce în Franţa se numeşte „belles lettres". Apoi o a doua va cuprinde artele vorbirii, artele muzicale în legătură cu euritmia. O a treia secţiune va cuprinde artele plastice. O a patra secţiune urmează să cuprindă medicina. Şi, deocamdată, o ultimă secţiune urmează să fie cea pentru ştiinţele naturii. Drept urmare,

ceea ce poate fi integrat cu responsabilităţile respective în cauza antroposofică generală, care va sta sub conducerea mea va găsi aici reprezentarea corespunzătoare. Bineînţeles că şi conducătorii acestor secţii trebuie să fie în mod permanent aici, la faţa locului.

Acestea sunt lucrurile pe care aş dori să le punem la bază, ca puncte conducătoare ale dezbaterii generale. Acum aş dori să fiu informat dacă înscrierile la cuvânt pentru această dezbatere generală rămân cele făcute până acum. S-au înscris la cuvânt: dl Leinhas, dr. Kolisko, dr. Stein, dr. Palmer, dl Werbeck, d-ra Cross, d-ra Rihouët, d-na Hart-Nibbrig, dl de Haan, dl Stibbe, dl Tymstra, dl Zagwijn, d-na Ljungquist. Pentru Elveţia reprezentantul consiliului muncii, pentru Cehoslovacia dr Krkavec, dl Pollak, dl Reichel, d-na Freund. Aş vrea să întreb dacă acestea sunt toate înscrierile la cuvânt pentru această dezbatere care urmează să fie deschisă acum. (Din diferite părţi ale sălii se răspunde: Nu.)

Dr. Steiner: Atunci rog să se facă înscrieri la cuvânt şi-i voi ruga pe vorbitorii respectivi să vorbească de aici, de pe podium. Vă rog deci să vă înscrieţi mai întâi la cuvânt în cadrul dezbaterii generale.

Dr. Zeylmans: Prea stimaţi prieteni! Aş dori numai să declar că-mi voi asuma cu mult drag funcţia pe care dl dr. Steiner mi-a încredinţat-o şi că voi încerca să trimit la Dornach în fiecare săptămână o veste despre munca în Olanda.

Dr. Steiner: Poate că această chestiune se poate rezolva dacă acele persoane pe care le-am numit pentru început – nu e nevoie ca lista să fie completă – ar avea amabilitatea să ridice mâna. (Toţi ridică mâna.)

Există printre persoanele amintite cineva care nu vrea să-şi asume obligaţia? Pe acela îl rog acum să ridice

mâna. (Nimeni nu se anunţă.) Vedeţi deci că în ceea ce priveşte primul punct avem un exemplu bun. Toate personalităţile s-au declarat gata să-şi asume obligaţia de a trimite în fiecare săptămână o relatare aici, la redacţia gazetei „Goetheanum". Cu aceasta vom pune într-devăr în spatele d-lui Steffen o muncă, dar ea trebuie făcută. Mai doreşte cineva să ia cuvântul pentru dezbaterea generală? Dacă nu este cazul, îi rog pe prietenii care sunt de acord cu aceasta, ca pentru început să fie studiate în principiu statutele ca Statute ale Societăţii Antroposofice Generale – în principiu, apoi, la a doua selecţie, va fi vorba de dezbaterea specială pe diferite paragrafe. Cine este de acord, este rugat să ridice mâna. (Aşa se întâmplă.)

I-aş ruga să ridice mâna pe aceia care ar vrea să respingă în principiu aceste statute. (Nimeni nu ridică mâna.)

Cu aceasta proiectul de statut este acceptat la prima citire. (Aplauze vii.)

Ajungem acum la dezbaterea specială, la cea de a doua selecţie, şi-l voi ruga pe dl dr. Wachsmuth să citească paragraf cu paragraf, pentru dezbaterea specială care va avea loc în continuare. Vă rog deci să daţi citire mai întâi paragrafului 1:

Dr.Wachsmuth dă citire § 1 al statutelor:

„1. Societatea Antroposofică urmează să fie o uniune de oameni care vor să cultive viaţa sufletească în omul individual şi în societatea umană pe baza unei cunoaşteri adevărate a lumii spirituale."

Dr. Steiner: Acum îi întreb pe prieteni, dacă cineva vrea să ia cuvântul în privinţa conţinutului sau din punct de vedere stilistic-formal, pentru acest § 1 al statutelor? Da, dragii mei prieteni, statutele sunt la dumneavoastră de peste trei zile. Sunt convins că aţi reflectat adânc la ele.

Dl Kaiser, Solothurn: Aş vrea să mă refer numai la cuvântul „viaţa sufletească”. Ne-am putea întreba: de ce nu întreaga viaţă? Acesta e unul dintre lucrurile pe care le am de spus. Poate că în loc de „sufletească” s-ar putea pune o altă expresie, eventual ceva mai cuprinzător.

Dr. Steiner: Aţi dori să propuneţi ceva, ca să vă cunoaştem mai bine intenţiile?

Dl Kaiser: Lucrurile stau aşa, că de-abia adineaori m-a izbit expresia. Trebuie să mă încred în ajutorul dumneavoastră, mie însumi pentru moment nu-mi vine în minte nimic mai bun. Aş vrea doar să atrag atenţia asupra faptului că poate pe scena publică unii se vor izbi de părerea că noi vrem să ne strecurăm în anumite colţişoare sufleteşti şi să facem ceva neclar, cum spun elveţienii.

Dr. Steiner: Lucrul care contează aici este următorul: Dacă vă uitaţi la concepţia formală a § 1, veţi vedea că el este ordonat stilistic în aşa fel, încât sub aspect special se atrage atenţia asupra unei anumite cultivări a vieţii sufleteşti, fără a se spune însă care să fie conţinuturile activităţii Societăţii Antroposofice. Cred că tocmai în epoca actuală este de o excepţională importanţă să se atragă atenţia asupra faptului că în Societatea Antroposofică viaţa sufletească stă în centru. Şi de aceea s-a spus că Societatea Antroposofică urmează să fie o uniune de oameni care cultivă viaţa sufletească – deci despre celelalte cuvinte putem vorbi după aceea; ceea ce ea face în rest, vine în punctele următoare. Vom vorbi despre aceasta mai departe. Acesta este primul paragraf. În primul paragraf trebuia de altfel să se dea ceva cât mai concret. Vedeţi, dragii mei prieteni, dacă trebuie să spun ce e un scriitor, eu voi spune, de exemplu: Un scriitor e acela care se slujeşte de scris pentru a-şi exprima gândurile. Cu acesta n-am spus că întreaga lui activitate de om e cuprinsă în aceasta, ci am

atras atenţia asupra acestui lucru concret, ce este el prin faptul că e scriitor. Şi astfel, după câte cred, în primul punct se atrage atenţia asupra faptului că Societatea Antroposofică, printre alte lucruri pe care le face, şi care sunt cuprinse în punctele următoare, cultivă viaţa sufletească în omul individual şi în societatea umană, iar această cultivare e pe baza unei adevărate cunoaşteri a lumii spirituale. Cred că dl Kaiser s-a gândit mai mult ca în acest punct să se dea un fel de privire de ansamblu asupra tuturor punctelor următoare. Dar noi nu vrem să procedăm tocmai în acest fel, ci vrem să rămânem mereu în concret. În primul punct urmează doar să se spună cum vrem să cultivăm viaţa sufletească. Apoi vine restul, ce vrem şi ce nu vrem să facem. Dacă problema e înţeleasă în acest fel, nu cred că e ceva de obiectat împotriva acestui paragraf. Sau totuşi? Sunt gata cu plăcere, dacă se va da vreo sugestie, să înlocuiesc cuvântul „sufletească" prin altceva. Dar, vedeţi dumneavoastră, dl Kaiser a reflectat puţin la acest lucru şi n-a găsit nici o altă expresie. Eu am reflectat mult timp, săptămâni în şir şi, de asemenea, n-am găsit altă expresie pentru acest paragraf. Va fi foarte greu să se găsească o altă expresie pentru ceea ce atrage mai mult atenţia asupra activităţii universale a Societăţii Antroposofice. Căci viaţa sufletească intervine realmente peste tot. Studiaţi pe de o parte practica de viaţă: Noi vrem să cultivăm viaţa sufletească în aşa fel încât omul să poată deveni un om practic în viaţă. Luaţi apoi ştiinţa: Noi vrem să practicăm ştiinţa în aşa fel încât sufletul omenesc să-şi găsească mulţumirea în ea. Aşadar, cu expresia „viaţă sufletească", dacă e just înţeleasă, e dat de fapt aspectul universal.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul la § 1? Dacă nu e cazul, supun la vot acest punct 1 al statutelor. Îi rog pe acei

stimaţi prieteni care sunt de acord cu adoptarea acestui punct, să ridice mâna. Remarc în mod special că prin această votare adoptăm numai acest singur punct, deci nu ne obligăm pentru nimic altceva din statute. (Se votează.)

Cei care resping § 1 sunt rugaţi să ridice mâna. (Nimeni nu ridică mâna.) Prin aceasta punctul 1 al nostru a fost adoptat. Rog să se dea citire punctului 2 al statutelor.

Dr. Wachsmuth dă citire § 2:

„2. Temelia acestei societăţi o formează personalităţile adunate în perioada Crăciunului 1923 la Goetheanum, Dornach, atât cele individuale, cât şi grupurile care şi-au trimis reprezentanţi. Ei sunt pătrunşi de concepţia că în prezent există deja o ştiinţă adevărată despre lumea spirituală şi că civilizaţiei actuale îi lipseşte cultivarea unei asemenea ştiinţe. Societatea Antroposofică urmează să aibă ca misiune a sa această cultivare. Ea va încerca să se achite de această misiune în aşa fel încât va face din ştiinţa spirituală antroposofică ce se cultivă la Goetheanum, în Dornach, cu rezultatele ei pentru fraternitate în convieţuirea umană, pentru viaţa morală şi religioasă, precum şi cea artistică şi general-spirituală a omului, centrul străduinţelor ei."

Dr. Steiner: În acest paragraf trebuie exprimat în primă instanţă ce îi uneşte pe diferiţii membri ai Societăţii Antroposofice. În cadrul unei discuţii generale de acum câteva zile, eu am spus că noi vrem să clădim acum, aici, nu pe gânduri şi principii, ci pe fapte. Primul fapt care intră în consideraţie este acesta, că acum aici la Dornach sunt adunaţi, lucru îmbucurător, 800 de oameni care pot declara ceva. Dar ei nu trebuie să declare anumite principii identice, de care vor să se ţină, ci ei trebuie să declare: La Goetheanum, Dornach, este o anumită convingere fundamentală. Această convingere fundamentală căreia i se

dă expresie în acest punct, noi o împărtăşim în esenţă şi suntem prin aceasta temelia Societăţii Antroposofice. Prin urmare, azi e vorba nu de principii, ci de oameni. Vedeţi aici în faţa dumneavoastră anumiţi oameni care au în primă instanţă această convingere. Ei sunt cei care au lucrat de mai mult timp aici la Goetheanum pe baza acestei convingeri. Ei au venit să întemeieze Societatea Antroposofică. Ei îşi declară prin acest statut acordul cu ceea ce se face la Goetheanumul din Dornach. Cu aceasta societatea este în primă instanţă formată din punct de vedere uman; oameni se alătură altor oameni, şi nu îşi declară doar acordul cu nişte paragrafe pe care pe urmă le poţi realiza aşa sau aşa, şi alte lucruri de acest fel. Doreşte cineva să ia cuvântul la § 2?

Dr. Unger: Dragii mei prieteni! Tocmai pornind de la ceea ce i-a adus împreună pe oamenii adunaţi aici din toate părţile, acest punct 2 trebuie considerat ceva care e exprimat de toţi membrii Societăţii Antroposofice care au venit să se întâlnească aici. Tocmai declararea adeziunii la ceea ce ne-a făcut să ne adunăm aici e importantă. De aceea mă gândesc, dacă la locul unde se spune: „Ei sunt pătrunşi de concepţia că în prezent există deja o ştiinţă adevărată despre lumea spirituală...", dacă nu cumva acest lucru poate fi exprimat în mod mai riguros. Poate că sună ca şi cum această ştiinţă spirituală ar exista aşa pur şi simplu, pe când ea e ceva construit de ani de zile, lucru pe care fiecare dintre cei de aici îl cunoaşte şi faţă de care şi-a şi asumat obligaţia de a-l duce afară în lume. Eu mă întreb dacă n-ar fi posibilă o formulare care să atragă atenţia asupra unei activităţi de ani de zile în cercuri largi. Sunt absolut conştient de faptul că dl dr. Steiner nu doreşte să-şi vadă amintit aici numele, fiindcă aceasta ar putea face o impresie greşită. Noi ar trebui să fim în stare să arătăm,

prin societatea noastră, că această ştiinţă despre lumea spirituală există şi poate fi găsită în cadrul unei bogate literaturi, pusă la dispoziţia tuturor oamenilor. Aşa încât poate că tocmai prin faptul că e pusă la dispoziţia tuturor oamenilor, este exprimat şi mai puternic ce-i uneşte pe aceia care formează societatea.

Dr. Steiner: Ei bine, dragii mei prieteni, vă puteţi imagina că şi mie formularea acestei propoziţii mi-a dat ceva dureri de cap? Sau credeţi că nu? Dar dr. Unger poate să propună el însuşi ceva.

Dr. Unger propune: „*pusă la dispoziţia tuturor oamenilor printr-o operă literară, de ani de zile*". Acest lucru ar putea fi inclus pur şi simplu în această formulare.

Dr. Steiner: Intenţia dumneavoastră s-ar exprima dacă am scrie aici:

„Ei sunt pătrunşi de concepţia că în prezent există o ştiinţă adevărată despre lumea spirituală, *elaborată de ani de zile şi dată publicităţii* în părţi importante"?

Dr. Unger: Da.

Dr. Steiner: Prin urmare: „elaborată de ani de zile şi dată publicităţii în părţi importante..."

Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dr. Schmiedel doreşte ca în loc de „de ani de zile" să se spună: „de decenii..."

Dr. Steiner: Eu cred că mulţi oameni ar putea arăta că deceniile sunt două la număr, dacă datăm ştiinţa spirituală de la apariţia ***Filosofiei libertăţii*** [Nota 56]. Dar cred că nu cuvintele sunt aici esenţialul. Dacă oricum, în această direcţie ar fi ceva de spus, eu n-aş propune „de decenii", ci: „elaborată de mulţi ani şi dată publicităţii în părţi importante". Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dr. Peipers: Eu nu văd de ce în acest loc nu poate fi pus numele dr. Steiner. Drept contrapropunere aş vrea să

cer să se adauge: „în Ştiinţa spirituală întemeiată de dr. Steiner".

Dr. Steiner: Acest lucru e imposibil, dragii mei prieteni, căci ceea ce s-a făcut aici trebuie să apară realmente în forma optimă, în forma cea mai bună, şi reprezentat ca atare. Şi nu merge să devină cunoscut în lume faptul că proiectul de statut a fost conceput de mine şi că în acest loc numele meu e pomenit textual. Aceasta ar da prilej la cele mai mari răstălmăciri şi puncte de atac. Cred de asemenea că e absolut suficient dacă lăsăm propoziţia în generalitatea ei: „elaborată de mulţi ani şi dată deja publicităţii în părţi importante..." Este absolut neîndoielnic că întregul mers al lucrurilor de aici ar deveni cunoscut, şi apoi lucrul trebuie să fie lăuntric adevărat.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl van Leer: Aici e amintit Goetheanumul, dar noi nu avem nici un Goetheanum.

Dr. Steiner: Noi nu suntem de părere că nu avem nici un Goetheanum. Vedeţi dumneavoastră, dragul meu domn van Leer, noi nu avem încă o clădire, dar vom avea cât se poate de curând una. Dar noi suntem de părere că Goetheanumul a rămas. Tocmai din acest motiv anul trecut, în orice caz dintr-o nevoie a inimii, pe când afară flăcările mai ardeau încă, munca noastră a trebuit să fie continuată, cum a spus dl Steffen, deja a doua zi, fără ca noi să fi dormit, tocmai pentru a arăta lumii acest lucru: Noi suntem aici ca Goetheanum sufletesc, care bineînţeles că trebuie să-şi aibă clădirea lui exterioară cât mai curând.

Dl van Leer: În lumea exterioară sau peste 20 de ani totuşi, oamenii îşi vor spune: În anul 1923 la Dornach nu era nici un Goetheanum.

Dr. Steiner: Eu nu cred că se poate vorbi aşa. Se *poate* spune: Din punct de vedere sufletesc, clădirea a rămas.

Oare nu e important, dragul meu domn van Leer, tocmai să arătăm că noi – aici şi pretutindeni – punem spiritualul în prim-plan? Că, aşadar, privirea fizică nu ne împiedică să spunem „la Goetheanum". În faţa privirii noastre spirituale Goetheanumul e aici!

Dl van Leer: Da, da!

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul la § 2?

Dl Leinhas: Aş vrea să pun numai întrebarea dacă e bine să lăsăm aceste cuvinte „şi deja dată publicităţii în părţi importante" în acest loc? Pentru că în alte comunicări se aminteşte că există scrieri secrete, ca de pildă ciclurile nepublicate până acum, a căror menţinere în secret e anulată prin statute; dacă e corect să se facă aluzie în acest punct la scrierile nepublicate până acum?

Dr. Steiner: Dar nici măcar nu a fost vorba de aceasta. Ci am vrut numai să spun că există alte adevăruri, care nu sunt conţinute deloc în cicluri, care încă n-au păşit în spaţiul public, nici în cicluri. Dar cred că aici putem ajuta spunând: „elaborată de mulţi ani şi deja publicată în părţi importante" sau „deja publicată". Atunci se va ţine seama de aceasta. Cuvântul „deja" va ţine seama de această rezervă. Mai doreşte cineva să ia cuvântul la acest § 2 al statutelor?

Dl Ingerö: E doar o întrebare pur practică: Aici sunt reprezentaţi atât membri individuali, cât şi reprezentanţi ai unor grupe. E de la sine înţeles că grupele care şi-au trimis reprezentanţi vor vota aceste statute. Dar nu trebuie înţeles că aceste statute urmează să primească şi o ratificare formală, că odată ajunşi acasă noi trebuie să supunem încă o dată problema atenţiei membrilor, ca să o adopte, şi apoi să scriem iarăşi aici, că ele au fost adoptate?

Dr. Steiner: Nu, eu am presupus că delegaţii diferitelor grupe care sunt aci, sunt veniţi cu un mandat

total, că deci li s-a încredinţat sarcina de a decide total în numele grupei lor. Tocmai în această direcţie e formulată această propoziţie. (Aplauze şi exprimarea acordului.) Şi aşa a fost concepţia mea la toate întemeierile de grupe ale ţărilor, la care am fost de faţă. Aşadar, ar fi cu totul suficient – altfel ele nu ar putea fi adoptate în întregime acum – dacă delegaţii grupelor din diferitele ţări, cu mandat total, îşi dau aici acordul.

Dr. Kolisko: Aş vrea să pun întrebarea cum stau lucrurile cu faptul că înainte a existat deja o Societate Antroposofică, cunoscută în spaţiul public drept Societate Antroposofică, care apare aici ca ceva absolut nou-întemeiat; pentru că în § 2 nu se face aluzie la ceea ce a existat până acum ca Societate Antroposofică. Astfel încât se prezintă în mod conştient o nouă întemeiere absolută. Eu aş vrea acum să exprim rezerva dacă nu cumva s-ar putea obiecta faptul că nu s-a făcut deloc referire la ceea ce există de un deceniu ca Societate Antroposofică, ci se vorbeşte numai despre ceva absolut nou.

Dr. Steiner: Asupra acestei probleme am reflectat şi eu. Şi m-am gândit, în timpul când statutele erau sub tipar, să adaug eventual la acest punct sub forma unei note: „Societatea Antroposofică Generală întemeiată aici îşi are predecesoarea în Societatea Antroposofică întemeiată în anul 1912". Cam aşa ceva. Dar această notă o voi propune textual la sfârşitul dezbaterii speciale. Poate că e bine dacă discutăm acum paragraful ca atare. Voi adăuga acest lucru în nota la statute. Cred, în orice caz, că e necesar ca ceea ce s-a putut observa în ultimele zile – lucru pe care l-am exprimat acum câteva zile în propoziţia: Noi vrem să reînnodăm firul acolo unde am încercat să-l înnodăm în anul 1912 –, cred deci că acest lucru ar trebui conştientizat foarte puternic, aşa încât, într-adevăr, asupra momentului

întemeierii Societăţii Antroposofice de aici, asupra acestui Congres de Crăciun să fie aruncată o lumină puternică. Eu aş dori ca în statute să nu se facă istorie, atrăgându-se pur şi simplu atenţia asupra unui fapt istoric, ci cel mult într-o notă pe care o voi propune. Căci cred că aceasta va fi suficient. Mai doreşte cineva să ia cuvântul, în măsura în care § 2 e formulat? Dacă nu este cazul, îi rog pe acei dragi prieteni care sunt pentru adoptarea acestui § 2, să ridice mâna. (Se votează.) Îi rog pe aceia care resping § 2 să ridice mâna. Cu aceasta, § 2 al statutelor e adoptat. Vă rog să daţi citire § 3.

Dr. Wachsmuth dă citire § 3.

„3. Personalităţile adunate la Dornach ca temelie a societăţii, recunosc de comun acord concepţia conducerii Goetheanumului privitor la următoarele: Antroposofia cultivată la Goetheanum duce la rezultate care pot sluji oricărui om, fără deosebire de naţionalitate, stare socială, religie, ca stimulare a vieţii spirituale. Ea poate duce la o viaţă socială clădită cu adevărat pe iubirea frăţească. Însuşirea ei, ca temelie pentru viaţă, nu e legată de nici un grad de formare ştiinţifică, ci numai de fiinţa omenească lipsită de prejudecăţi. Dar cercetarea şi aprecierea obiectivă a rezultatelor ei de cercetare sunt supuse educaţiei spiritual-ştiinţifice, care se dobândeşte treptat. Aceste rezultate sunt, în felul lor, la fel de exacte ca rezultatele ştiinţelor naturii. Dacă vor ajunge, la fel ca acestea la recunoaşterea generală, ele vor aduce în toate domeniile vieţii un progres similar cu cel adus de ştiinţele naturii, nu numai în domeniul spiritual, ci şi în cel practic."

Dr. Steiner: Rog să se ţină seama, dragii mei prieteni, de faptul că aici, datorită unei omisiuni de tipărire, ceva n-a ajuns să fie exprimat. Paragraful trebuia să sune aşa: Personalităţile adunate la Dornach ca temelie a societăţii

recunosc de comun acord concepţia conducerii Goetheanumului privitor la următoarele: – aici vin acuma ghilimele, deci semnele citării, şi la sfârşitul paragrafului iar ghilimele – de la «cultivată la Goetheanum...» până la: «...ci şi în cel practic». Aceasta are legătură cu ceea ce am spus, că aici trebuie să clădim pe elementul pur uman. Reflectaţi la deosebirea faţă de ceea ce am avut înainte. Înainte s-a spus: Societatea Antroposofică e o uniune de oameni care recunosc fraternitatea oamenilor fără deosebire de naţionalitate şi aşa mai departe, şi celelalte puncte. Aceasta e în acord cu anumite principii – miroase deja destul de tare a mărturisire de credinţă dogmatică. Dar o asemenea mărturisire de credinţă dogmatică trebuie să fie exclusă din societatea cea mai modernă care poate să existe – căci Societatea Antroposofică pe care o întemeiem aici urmează să fie societatea cea mai modernă. Ceea ce stă aici între ghilimele e concepţia conducerii Goetheanumului şi în § 3 se aminteşte faptul că oamenii sunt de acord cu această concepţie a conducerii Goetheanumului. Nu avem de-a face cu un principiu, ci avem în faţa noastră oameni, ei au această convingere, această concepţie. Cu aceşti oameni vrem noi să ne unim ca Societate Antroposofică. Propoziţia cea mai importantă este acum că rezultatele, şi anume toate rezultatele ştiinţei spirituale pot fi înţelese de orice inimă umană, fără deosebire, dar că pentru a emite judecăţi asupra rezultatelor cercetărilor este necesară acea educaţie care urmează să fie cultivată în Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală, în cadrul celor trei clase. Aşadar, nu se spune că cineva trebuie să se declare adeptul fraternităţii fără deosebire de naţionalitate, rasă ş.a.m.d., ci se spune: Convingerea acelora care recunosc conducerea Goetheanumului este că ceea ce se cultivă acolo duce la aceasta: la fraternitate şi la cele ce se spun aici. Şi prin

faptul că cineva adoptă aceste paragrafe, el îşi exprimă acordul cu aceasta. Acestea sunt lucrurile pe care aş mai dori să le spun în privinţa interpretării.

Dr. Trimler: Nu devine necesar, datorită faptului că societatea va avea un caracter public, să indicăm cine face parte din conducerea Goetheanumului? Altfel în propoziţie avem o noţiune abstractă, „conducerea Goetheanumului".

Dr. Steiner: În paragraful următor al statutelor este vorba de conducerea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală şi în statute va fi vorba, într-un loc, de consiliul de conducere. Acolo vor figura numele membrilor consiliului de conducere. Aceasta va da atunci satisfacţie intenţiilor dumneavoastră? Dar aceasta este ceva ce noi vom privi probabil drept ultimul punct al statutelor, anume că numim consiliul de conducere, că spunem că termenii consiliul de conducere şi conducerea Goetheanumului sunt identice. Dar dacă dumneavoastră găsiţi că e mai potrivit, s-ar putea spune:

„Personalităţile adunate la Dornach ca temelie a societăţii recunosc de comun acord concepţia conducerii Goetheanumului reprezentată de *consiliul de conducere numit în această adunare de întemeiere*, în privinţa următoarelor lucruri". Acest lucru poate fi, bineînţeles, introdus. Prin urmare: „recunosc de comun acord concepţia conducerii Goetheanumului, reprezentată de consiliul de conducere format la adunarea de întemeiere..." Aceasta va fi atunci suficient. Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl Leinhas: Ia naştere prin aceasta o contradicţie cu punctul 7, unde se spune că Rudolf Steiner organizează Şcoala Superioară Liberă şi trebuie să-şi numesacă colaboratorii şi eventualul succesor, dacă dumneavoastră nu numiţi drept colaboratori ai dumenavoastră pe cei din comitetul de conducere, aşa cum este el format acum?

Dr. Steiner: De ce să ia naştere o contradicţie? Vedeţi, chestiunea este aşa – eu chiar am amintit-o deja: Aici va exista consiliul de conducere, care a fost format acum, drept conducere a Goetheanumului şi acestui consiliu de conducere i se vor adăuga drept co-sfătuitori respectivii şefi ai diferitelor secţii ale Şcolii Superioare pentru Ştiinţa Spirituală. Prin urmare aceasta va fi în viitor conducerea Goetheanumului. Mai vedeţi şi acum o contradicţie în aceasta?

Dl Leinhas: Nu.

Dl Schmidt: Eu am o rezervă: Îmi imaginez că dacă cineva citeşte propoziţia: „Dar cercetarea şi cuprinderea obiectivă a rezultatelor ei de cercetare sunt supuse educaţiei spiritual-

ştiinţifice...", la această propoziţie va avea reprezentarea: Aici oarecum mi se impune ceva.

Dr. Steiner: Ce se impune?

Dl Schmidt: Reprezentarea este posibilă. Eu personal aş prefera dacă s-ar scrie: „este supusă educaţiei spiritual-ştiinţifice, care se dobândeşte treptat, *propusă în lucrările publicate ale dr. Steiner*. Aşa încât să nu fie posibilă impresia că nu este vorba de ceva absolut clar, ceva care să nu poată fi înţeles de cineva din afară.

Dr. Steiner: Dar prin aceasta se elimină tocmai esenţialul care trebuie să fie conţinut, şi din cauza modului de a trata ciclurile. Fiindcă ceea ce noi trebuie să dobândim – am amintit-o deja –, e următorul lucru. Noi trebuie să dăm o fundamentare judecăţii. Nu vreau să spun: o fundamentare logică, ci să-i dăm o bază reală, aşa încât să poată lua naştere lucrul următor: Nu pentru recunoaşterea rezultatelor, ci pentru emiterea de judecăţi asupra cercetării – există oameni cu cunoştinţe la obiect şi de specialitate şi există alţii care sunt profani în această

privinţă. Aceia care sunt profani, pe aceştia îi respingem în paragraful care urmează, cu ei nu intrăm în nici o discuţie. Această deosebire vrem pur şi simplu să o introducem, cum am spus, exact ca în domeniul integrării ecuaţiilor diferenţiale parţiale. Şi prin aceasta venim din punct de vedere moral în întâmpinarea posibilităţii ca cineva să spună: Eu am citit cartea dr. Steiner ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, deci sunt competent pentru tot ceea ce se publică aici. Acest lucru trebuie să-l respingem. Aşadar această soluţie, că pe baza scrierilor publicate de mine se poate dobândi capacitatea de a judeca tot ceea ce se spune mai depărate, chiar trebuie respinsă. Ar fi greşit, să nu respingem aceasta.

Dl Schmidt se simte înţeles greşit.

Dr. Steiner: Aici stă scris: „Dar cercetarea şi aprecierea obiectivă a rezultatelor cercetărilor sale sunt supuse educaţiei spiritual-ştiinţifice, care se dobândeşte treptat." Ce e neclar în aceasta? Arătăm astfel că nu e vorba *mai mult* decât de faptul că în orice domeniu trebuie să înveţi ceva, înainte de a avea o judecată. Tocmai acest lucru trebuie respins: ca chestiunile antroposofice să fie judecate din alte puncte de vedere. Vedeţi dar, şi acest lucru îşi are istoria sa. Vreau să vă povestesc ceva. Pentru că în toate aceste variante se află experienţele deceniilor despre care s-a vorbit. Am susţinut odată un ciclu de conferinţe la Bremen [Nota 57]. El era gândit pentru un anumit cerc de personalităţi admise nu neapărat prin maturitatea lor intelectuală, ci prin cea morală. Şi atunci un foarte cunoscut filosof platonician, care pornea de la maxima: Dacă cineva l-a citit pe Platon, trebuie să poată emite judecăţi asupra antroposofiei, mi-a trimis acolo nişte oameni despre care a spus: Ei sunt buni filosofi, ei ar trebui de fapt să fie admişi căci ei sunt capabili să-şi formeze o

judecată. Acei oameni erau însă mai puţin capabili să-şi formeze o judecată despre antroposofie decât alţi oameni simpli, care prin constituţia lor sufletească erau în stare să emită o judecată. A trebuit să îi resping. Prin urmare, este esenţial ca tocmai la acest paragraf să fim extraordinar de exacţi, şi n-am fi exacţi dacă am spune că educaţia poate fi dobândită pe baza scrierilor publicate de mine. Ci la această educaţie esenţial este faptul că pentru interpretarea ei intră în consideraţie ceea ce se menţionează în § 8: „Tot ceea ce va edita societatea va fi public, la fel ca în cazul altor societăţi publice. De la acest caracter public nu vor face excepţie nici publicaţiile Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului, care în viitor vor fi ciclurile; dar conducerea şcolii îşi asumă dreptul de a contesta din capul locului orice judecată despre *aceste* scrieri, judecată care nu se bazează pe educaţia spirituală din care ele au luat naştere. În acest sens ea nu va considera justificată nici o judecată care nu se sprijină pe studii preliminare corespunzătoare, aşa cum se obişnuieşte în lumea ştiinţifică recunoscută. Prin urmare, această cerinţă a § 3 trebuie pusă în acord cu aceea de la § 8. Dacă ştiţi o altă formulare, vă rog! Dar aceea pe care aţi propus-o este una absolut imposibilă.

Dl Schmidt: Poate că ne vom referi aici la § 8, să zicem printr-o notă care să spună că în scrierile care sunt editate pot fi recunoscute principiile educaţiei spirituale.

Dr. Steiner: Desigur, acest lucru firește că îl putem spune într-o notă. Dar atunci locul acestei note este acolo unde scrie că toate scrierile vor fi publice, deci şi scrierile referitoare la condiţiile şcolirii. Acolo o putem pune. Dar m-am gândit că acest lucru e deja conţinut acolo unde se spune: toate scrierile vor fi publice, toate cele pe care le

vom tipări vor fi publice, inclusiv scrierile despre şcolire vor fi publice.

Domnişoara X.: Nu ar trebui să stea scris aici: „Dar ştiinţa spirituală antroposofică şi aprecierea obiectivă a rezultatelor cercetărilor sale sunt supuse educaţiei spiritual-ştiinţifice *antroposofice*"?

Dr. Steiner: Ceea ce dumneavoastră voiţi reiese foarte clar acolo unde, în § 8, se face aluzie la Dornach. Dacă spunem „antroposofic", iarăşi am ales un cuvânt abstract. Aici eu aş vrea tocmai să exprim faptul că totul este concret, aşa încât educaţia spiritual-ştiinţifică despre care e vorba – reiese din statut – e aceea care este reprezentată la Dornach. Dacă spunem ştiinţă spirituală „antroposofică", prin aceasta nu suntem puşi la adăpost, fiindcă bineînţeles oricine poate da numele de antroposofie la ceea ce el consideră a fi ştiinţă spirituală.

Dl van Leer: Eu aş dori ca în propoziţia de încheiere, în loc de „nu numai în domeniul spiritual, ci şi în cel practic ", să stea scris: „atât în domeniul spiritual, cât şi în cel practic".

Dr. Steiner: Eu am formulat astfel această propoziţie pentru că am gândit-o dinspre viaţă încoace. Am gândit aşa: Despre cele ce spunem noi aici, oamenii vor admite uşor că pot aduce un progres în domeniul spiritual. Această afirmaţie va găsi mai puţină ripostă – desigur, va produce şi ea, dar mai puţină – decât propoziţia că antroposofia poate să aducă ceva şi în domeniul practic. Aceasta stârneşte o mai mare ripostă. De aceea am formulat propoziţia astfel, în timp ce altfel am alătura în mod prea abstract, în mod egal: „atât în domeniul spiritual, cât şi în cel practic". Dar acestea le-am gândit dinspre viaţă. Există printre antroposofi foarte mulţi care vor admite cu uşurinţă: Da, în domeniul spiritual putem face foarte mult.

Că şi în domeniul practic putem face ceva, cu aceasta deja foarte mulţi antroposofi nu sunt de acord. De aceea am formulat propoziţia în acest fel.

Dl Kaufmann: Cer iertare, dar totuşi îmi pare că mai există contradicţia dintre § 3 şi § 7, despre care a vorbit dl Leinhas. În § 7 stă scris: „Instituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală revine în primă instanţă lui Rudolf Steiner, care îşi numeşte colaboratorii şi eventualul succesor". Eu am fost sub impresia că în întregime consiliul de conducere propus de dr. Steiner a fost ales de către această adunare. Dacă acum § 3 aminteşte de consiliul de conducere ales la adunarea de întemeiere, drept conducere a Goetheanumului, aceasta pare a constitui o contradicţie cu § 7. Eu înţelesesem acest § 3 în sensul că conducerea Goetheanumului este alcătuită din dr. Steiner şi personalităţile pe care el, fie că le-a numit, fie că le va numi şi care apoi vor constitui conducerea Goetheanumului, care e cea valabilă potrivit § 7, şi care conform § 3, este recunoscută de către cei prezenţi aici. Dar dacă aceasta o face consiliul de conducere al Societăţii Antroposofice, care a fost ales aici, atunci îmi pare că aici e o contradicţie evidentă, cel puţin în ceea ce priveşte exprimarea.

Dr. Steiner: Aş vrea să întreb: Dar când *a fost ales* consiliul de conducere? Când a fost *ales* consiliul de conducere?

Dl Kaufmann: Eu am avut impresia că el a fost adoptat atunci când l-aţi propus; şi adunarea şi-a exprimat foarte clar aprobarea.

Dr. Steiner: Nu-i adevărat, eu nu concep aceasta drept o alegere, de aceea nu am propus adineaori formularea: conducerea Goetheanumului reprezentată de consiliul de conducere ales la adunarea de întemeiere, ci consiliul de conducere „format".

Dl Kaufmann: Acest consiliu de conducere este identic cu cel amintit în § 7?

Dr. Steiner: Nu-i aşa, consiliul de conducere nu poate fi identic doar cu persoana mea, dacă el constă din cinci persoane diferite!

Dl Kaufmann întreabă încă o dată.

Dr. Steiner: Nu, cu acesta nu e identic. Acest § 7 se referă la instituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştinţa Spirituală pe care am schiţat-o mai înainte. Consiliul de conducere îl vom mai pomeni nominal într-un ultim paragraf, pe care eu îl consider unit în mod absolut în întregul cuprins al statutului. Eu n-am propus acest consiliu de conducere ca grupă de oameni care să-mi stea mie la dispoziţie doar, ci, cum am spus, drept oameni dintre care fiecare va purta răspunderea deplină pentru ceea ce va face. Eu văd importanţa constituirii acestui consiliu de conducere tocmai în faptul că pe viitor în consiliul de conducere se află cu adevărat acei oameni despre care eu însumi cred că se poate lucra cu ei aşa cum trebuie. Prin urmare, consiliul de conducere este în primă instanţă consiliul de conducere al societăţii; ceea ce se aminteşte în § 7, este conducerea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală. Acestea sunt *două* lucruri. Dar în viitor va funcţiona Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală; ea mă va avea pe mine drept conducător al ei. Iar responsabilii diferitelor secţii vor alcătui, ca să zicem aşa, colegiul facultăţii. Atunci va exista consiliul de conducere al Societăţii Antroposofice, pe care acum îl cunoaşteţi şi care se va completa cu acei conducători ai diferitelor secţii ale Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală care încă nu sunt în consiliul de conducere. Nu e clar acest lucru?

Dl Kaufmann: Da, dar în exprimarea textuală tot îmi mai pare că e contradicţie.

Dr. Steiner: în ce constă contradicţia?

Dl Kaufmann: S-ar crede, dacă-l citeşti, că consiliul de conducere a fost numit de către dumneavoastră personal. Aceasta ar fi în dezacord cu § 7.

Dr. Steiner: Da, dar de ce nu e suficient acest lucru? Cu § 7 aceasta nu are absolut deloc de-a face. Paragraful 7 se referă numai la precedentul § 5, Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spiritului. Ceea ce noi punem acum în ordine, nu are absolut nimic de-a face cu § 7. E vorba numai de faptul că a fost format consiliul de conducere. El a fost format în modul cel mai liber ce se poate concepe. Eu am spus că voi prelua conducerea societăţii, dar o fac numai dacă societatea îmi ratifică acest consiliu de conducere. Societatea a ratificat acest consiliu de conducere, prin urmare acum el este format. Cred că chestiunea este cum nu se poate mai exactă. Firește că lucrul cel mai rău care se poate întâmpla este să se scrie aici în statut că a fost „numit" de mine consiliul de conducere. Acest lucru nici nu mai e adevărat în cazul în care acordul întregii societăţii a fost dat, în felul în care s-a întâmplat aici.

Dl Kaiser: Iertaţi-mă că sunt iarăşi aşa lipsit de modestie şi iau cuvântul. N-aş dori să schimb nici un cuvânt în felul cum apare acest paragraf. La § 1 n-aş şti să propun altceva [Nota 58], decât să se pună pur şi simplu cuvântul „viaţă" şi nimic altceva, nu „intelectuală" şi nu „sufletească", pur şi simplu „viaţă".

La punctul 3 n-aş dori să schimb nimic în varianta pe care dl dr. Steiner a dat-o cu exactitate matematică. Spre a preîntâmpina rezerva stimatului prieten, aş propune doar

să se omită pur şi simplu cuvintele „care se dobândeşte treptat".

Dr. Steiner: Da, dar atunci nu e exprimat ceea ce trebuie să fie exprimat: că şcolirea se dobândeşte realmente în trepte. Nu-i aşa, noi vom avea înscris pe cicluri: clasa 1, 2, 3. Şi în afară de aceasta, este necesar fără îndoială să se exprime cumva faptul că există trepte ale şcolirii. Acestea pur şi simplu există în ştiinţa spirituală. Altfel, nu avem nicio posibilitate să facem deosebirea între diletantism şi educaţie spirituală. Acela care se află abia pe prima treaptă a educaţiei spirituale este un dilentant pentru treptele a doua şi a treia. Prin urmare, eu gândesc că nu putem ocoli această variantă.

Dr. Unger: Aş dori să cer sfârşitul dezbaterii asupra acestui al treilea punct.

Un vorbitor: Eu cred că ar fi rezonabil să acceptăm § 1 în formularea care a reieşit din consfătuire.

Un altul: Aş vrea să fac numai o mică sugestie. Un cuvânt care ar putea fi corectat: cuvântul „asemănător", în expresia „un progres asemănător" din ultima frază a § 3, aş dori să fie tăiat şi în loc de acesta să se spună „progrese la fel ca".

Dr. Steiner: Bineînţeles că putem face aceasta, dar astfel am alege un limbaj – cum să spun – nu prea cu miez. „Asemănător" e un cuvânt atât de frumos, care în limba germană tocmai într-un asemenea context a fost cu timpul banalizat rău de tot şi ar fi mai bine dacă noi ne-am exprima cu adevărat aşa încât lucrurile să-şi păstreze parfumul – să nu ne slujim de cuvinte abstracte, ci, acolo unde putem, să folosim peste tot cuvinte concrete. Vedeţi dumneavoastră, eu am vrut să spun „un progres asemănător, ca în celelalte domenii". Nu-i aşa, lucrurile stau astfel: „Aceste rezultate sunt, în felul lor, la fel de exacte ca în cazul rezultatelor adevăratelor ştiinţe ale

naturii. Dacă vor ajunge în acelaşi fel ca şi acestea la recunoaşterea generală, ele vor aduce un progres asemănător cu acestea..."

Bineînţeles că nu mă cramponez rigid de aceasta, dar găsesc că nu e rău deloc să păstrăm un cuvânt al limbii germane care iniţial a avut o sonoritate plină şi să-l aducem iarăşi la recunoaşterea generală, în loc să-l înlocuim cu un cuvânt abstract. Noi şi aşa, din păcate, suntem şi în vorbire pe calea spre abstracţiune.

Acuma lucrurile stau aşa: Dacă e să se mai ia cuvântul la § 3, ar trebui după ce s-a cerut încheierea acestei dezbateri să amân dezbaterea paragrafului următor pentru mâine. Nu am putea ajunge să îl votăm astăzi. Rog însă să se ţină seama de faptul că trebuie să supun imediat la vot o cerere de încheierea dezbaterii. Îi rog deci, în sensul ordinii de serviciu, pe acei prieteni care au cerut încheierea dezbaterii să-şi dea acordul.

Dr. Unger: Este vorba numai de punctul 3. Doar suntem în cadrul dezbaterii speciale.

Dr. Steiner: Îi rog pe aceia care sunt împotriva încheierii dezbaterii să ridice mâna. Da, nu merge, scuzaţi! Ajungem acuma la votarea pentru adoptarea sau respingerea § 3. Îi rog pe stimaţii prieteni care sunt pentru adoptarea punctului 3 să ridice mâna. (Se votează.)

Îi rog pe acei stimaţi prieteni care sunt împotrivă să ridice mâna. (Nimeni nu ridică mâna.) Cu aceasta, punctul 3 a fost adoptat, la a doua citire. Revenim mâine la continuarea dezbaterii speciale. Mâine vom începe cu punctul 4.

Vom fixa adunarea la fel ca astăzi, după conferinţa d-lui Jan Stuten despre „Muzica şi lumea spirituală". Prin urmare, dezbaterea specială va continua mâine, la aceeaşi oră ca azi. După-amiază la ora 4:30 este piesa cu cei 3 regi.

X
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 28 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Tema: Antroposofie şi artă

Înainte de aceasta dr. Steiner face cunoscute câteva lucruri referitoare la ordinea din sală.

Dragii mei prieteni,

Înainte de a deschide programul de astăzi al congresului, aş vrea să cer scuze pentru neînţelegerea de ieri în privinţa accesului în sală. A fost fireşte o treabă foarte rea, dar ea a avut cu adevărat la bază o serie de neînţelegeri şi vă rog să mă scuzaţi, în viitor se va avea grijă ca prietenii noştri să găsească aici intrarea liberă, cu o jumătate de oră înaintea începerii oricărui program. Apoi mă voi strădui, pe cât posibil, ca în această noapte să se mai instaleze aici încă două corpuri de încălzit, aşa încât mâine să nu mai îngheţăm. Este realmente dificil, cu amenajările primitive pe care le avem, să creăm condiţii mulţumitoare în toate direcţiile. Cel mai puţin mulţumitoare, credeţi-mă, sunt condiţiile pentru consiliul de conducere şi pentru mine. Să sperăm că în zilele următoare vom putea să evităm aceste lucruri.

Acum îl rog pe dl Stuten să ia cuvântul. El vrea să ne bucure astăzi cu o conferinţă despre muzicalitate în viaţa spirituală.

Dl Stuten îşi ţine conferinţa despre „Muzica şi lumea spirituală”.

După o pauză de 15 minute se continuă dezbaterea statutelor. Dr. Steiner deschide şedinţa:

Dragii mei prieteni! Voi rosti şi astăzi cuvintele menite să ne dea fundamentul pentru munca noastră prezentă de aici şi pentru munca ulterioară din exterior.

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,

Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.

Şi acum, dragii mei prieteni, vrem să ne înscriem din nou în suflet ritmul lăuntric care ne poate apropia de felul cum aceste cuvinte răsună din ritmul cosmic.

Prima mantră:

[Facsimil, vezi anexa 4, Tabela IV]

Exersează amintire in Spirit.

Aceasta este activitatea care se poate realiza în sufletul propriu. Ea corespunde afară, în marele Cosmos, cu ceea ce se exprimă prin cuvintele:

Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor
În adâncurile lumilor, existenţă creând.

A doua mantră este:

Exersează cugetare în Spirit,

Acesta este procesul din interior, căruia afară, în univers, îi răspunde:

Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.

A treia este:

Exersează privire în Spirit,

se răspunde din afară:

Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.
[Scris pe tablă.]

Tabla 4

1	2	3
Exersează amintire în Spirit *Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor* *În adâncurile lumilor, existenţă creând.*	*Exersează cugetare în Spirit* *Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos* *În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.*	*Exersează privire în Spirit* *Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri* *În Fiinţa lumilor, lumină invocând.*

Dr. Steiner: În continuarea discuţiei noastre ajungem acum la § 4 din statute.

Rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 4.

§ 4 este citit de către dr. Wachsmuth:

„4. Societatea Antroposofică nu este o societate secretă, ci una absolut publică. Poate deveni membru al ei orice om, fără deosebire de naţionalitate, stare socială, religie, convingere ştiinţifică sau artistică, dacă vede ceva justificat în existenţa unei astfel de instituţii cum este Goetheanumul de la Dornach, ca Şcoală Superioară Liberă pentru Ştiinţa

Spirituală. Societatea respinge orice tendinţe sectante. Ea nu consideră că politica face parte din sarcinile ei.“

Dr. Steiner: Mai întâi s-a anunţat dl Collison.

Dl Collison: Ca membru foarte vechi, iertaţi-mi câteva cuvinte în legătură cu aceste statute. Ne aflăm abia la punctul 4. Nu cred că am putea să ne propunem acum să corectăm statutele. Dl dr. Steiner şi-a dat atâta osteneală cu ele, şi ele sunt cu adevărat suficient de cuprinzătoare. Eu am impresia că dezbaterea în legătură cu fiecare punct în parte ar trebui să aibă numai scopul de a se pune întrebări în legătură cu importanţa şi amploarea acestor puncte. (Aplauze prelungite.)

Dr. Steiner: Cine doreşte să ia cuvântul la § 4?

Se propune adoptarea statutelor prin aclamaţii.

Dr. Steiner: Eu trebuie totuşi să întreb: Cine doreşte cuvântul la § 4? La acest § 4 esenţial este faptul că pe viitor Societatea Antroposofică se situează în lume ca o societate cu totul publică. Şi, datorită acestei deschideri publice, întreaga parte esoterică din Societatea Antroposofică va fi asigurată prin § 5 şi prin paragrafele următoare.

Îngăduiţi-mi să întreb încă o dată: Cine doreşte să ia cuvântul la § 4 al statutelor. Se pare că nimeni. Atunci îi rog pe acei prieteni care sunt pentru adoptarea § 4 să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Cine este pentru respingerea § 4? (Nu se anunţă nimeni.) Paragraful 4 este adoptat la a doua citire.

Rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 5 al statutelor.

Se dă citire la § 5.

„5. Societatea Antroposofică vede un centru al activităţii ei în Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală de la Dornach. Aceasta va consta din trei clase. În ea sunt primiţi, la cererea lor, membri ai societăţii, după ce

au deţinut calitatea de membru o anumită perioadă de timp, pe care o va hotărî conducerea Goetheanumului. Ei ajung prin aceasta în prima clasă a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală. Primirea în clasa a doua, respectiv a treia, are loc dacă cei care solicită aceasta sunt găsiţi apţi de către conducerea Goetheanumului/'

Dr. Steiner: Ei bine, dragii mei prieteni, la acest paragraf este vorba ca Societăţii Antroposofice să i dea şi în viitor sufletul ei natural, care îi poate fi dat în Goetheanumul de la Dornach. Prin acest paragraf al statutelor în membri sau în cei care doresc să devină membri, trebuie să fie trezită conştienţa absolut concretă a faptului că în Goetheanum este dat sufletul mişcării antroposofice. Prin aceasta vor putea fi date apoi acele impulsuri esoterice care trebuie date Societăţii Antroposofice. Şi vom putea progresa, dacă vă veţi da osteneala să pătrundeţi în spiritul acestui § 5 al statutelor.

Aş dori să spun doar câteva lucruri despre felul cum concep eu pentru viitor structura Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală din Dornach, Goetheanum. În viitor va fi tot mai mult aşa – lucru pe care aceia care au stat şi au lucrat mai mult timp în cadrul Societăţii Antroposofice l-au putut cunoaşte foarte bine – că în ceea ce poate fi privit ca o înaintare pe calea şcolirii spirituale nu se iau în consideraţie doar calităţi intelectuale, nici educaţia intelectuală şi empirică obişnuită în lumea exterioară, decât în măsura în care acestea sunt absolut necesare pentru munca într-un domeniu oarecare. Esenţial va fi ca facultăţile de sentiment, de sesizare nemijlocită a esotericului şi a ocultului, însuşirile morale să joace un rol important. Iar caracteristica principală a activităţii ce se va desfăşura în cele trei clase, care constituie fundamentul Societăţii Antroposofice, cu caracterul total deschis, va fi,

de la sine înţeles, una spiritual-ştiinţifică. Dar pentru aceasta va fi nevoie să punem în faţa lumii Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală prin activitatea ei, să o situăm în aşa fel în faţa lumii, încât să se vadă cum poate ea fecunda diferitele domenii ale civilizaţiei, ale cunoaşterii, ale artei ş.a.m.d. De la început, nici aici nu e voie să guverneze un gând schematic. Ce se înţelege prin gând schematic? Prin gând schematic se înţelege acel gând pe care îl ai atunci când spui: Şcoala Superioară pentru Ştiinţa Spirituală trebuie să se împartă, potrivit noţiunii, potrivit ideii în: secţiunea întâi, secţiunea a doua, a treia, a patra, a cincea ş.a.m.d., aşa cum se întâmplă în cazul unei împărţiri logice.

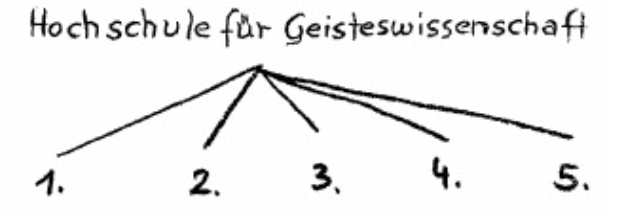
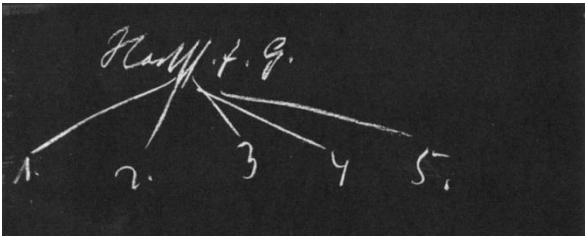

Tabla 4

Acest lucru îl poţi născoci foarte frumos. [Vezi anexa 4, Tabela IV]. Ce rezultă de obicei de aici? Ajungem la o plăsmuire care se află în ţara nimănui. Şi acum, această plăsmuire mai trebuie să fie şi administrată! Acum căutăm

oamenii potriviţi care să intre în clasele 1, 2 şi 3, şi atunci îi închidem în aceste sertăraşe prin nişte alegeri oarecare sau prin altceva asemănător. Atunci se întâmplă că ei se deghizează, ca să fie pe potriva secţiunilor din respectiva schemă; se transformă ei în crisalide, dar fluturele nu iese afară. Aici nu trebuie să procedăm într-un mod abstract, ci trebuie să luăm activităţile deja existente şi abia de aici, din domeniile de activitate deja existente, formăm secţiile: ceea ce există deja. Căci, dragii mei prieteni, tocmai la conducerea conducerea a ceea ce trebuie asigurat sub raport administrativ, în cel mai înalt sens spiritual, în diferite domenii, la această conducere nu poate fi numit cineva care nu-şi desfăşoară permanent activitatea aici, în localitate. Căci, nu-i aşa, dacă nu vrem ca doar să vorbim despre muncă, dacă vrem sa muncim cu toată responsabilitatea, atunci, în primul rând, cel care lucrează trebuie să fie mereu la faţa locului, pentru fiecare. În al doilea rând, întreaga conducere trebuie să fie mereu de găsit, pentru aceia care au responsabilităţi. De aceea, exclusiv pe baza empirismului spiritual, eu am gândit chestiunea aşa: ca Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală de la Goetheanum, din Dornach, să fie condusă de mine, în privinţa a tot ceea ce ţine de esoteric, şi ca la această conducere să-mi stea alături acele personalităţi care în anumite domenii au colaborat aici, la Dornach, în mod spiritual, la apariţia clădirii mişcării antroposofice. Şi astfel, exclusiv din condiţiile naturale, fireşti, de la Dornach, ar rezulta următorul lucru.

În primă instanţă, privirea de ansamblu asupra întregului, conducerea întregului, şi în mod special conducerea a ceea ce ţine de antroposofie şi pedagogie, această conducere mi-ar reveni *mie*.

Iar pentru conducerea celorlalte domenii aş pune în fruntea diferitelor secţii acele personalităţi care sunt capabile, din experienţa trecută, din cele ce s-au întâmplat până acum, să conducă o anumită ramură a mişcării antroposofice.

Şi aici ar intra în consideraţie: Mai întâi – am mai spus deja – ceea ce în Franţa poate că se numeşte încă şi astăzi „belles-lettres". Nu ştiu dacă expresia mai este cunoscută. Nu mai este? Păcat! În Germania s-a vorbit până în secolul al XIX-lea – apoi a dispărut – despre „ştiinţele frumoase": ştiinţe frumoase, care tocmai au adus în cunoaşterea omenească frumosul, esteticul, artisticul. E foarte semnificativ faptul că nici măcar în Franţa nu se mai cunoaşte expresia „belles-lettres"!

Din sală: „Académie des lettres!"

Da, dar cuvântul „belles" e lăsat la o parte. Şi tocmai acesta este esenţialul – ştiinţe avem destule, dar „ştiinţe frumoase"!.. Nu ştiu ce gândesc despre aceasta sârguincioşii ştiinţei adunaţi aici, şi în special cei mai tineri, dar aici la Dornach noi nu reluăm firul numai cu trecutul cel mai recent, ci şi cu trecutul cel mai îndepărtat. Şi de aceea avem voie şi trebuie, chiar dacă poate că vom fi nevoiţi să găsim un nume mai comod pentru lume – până acuma nu l-am găsit –, să creăm aici pentru domeniul care în Franţa era numit „belles-lettres", care în Germania se numeşte „ştiinţe frumoase", să creăm, deci, aici o secţie pentru acest domeniu. Şi iarăşi să-mi fie îngăduit să spun: Este ceva de la sine înţeles, pentru că avem aici personalitatea care este cea mai indicată pentru conducerea acestui domeniu, dragul nostru prieten *Albert Steffen*, care în mod absolut sigur va face să apară lucrurile cele mai strălucite ce pot apărea în acest domeniu, în

sensul mişcării spiritual-ştiinţifice, aşa cum o intenţionăm aici, la Dornach. (Aplauze vii.)

Un alt domeniu pe care vi-l propun este acela al artelor vorbirii şi muzicale, împreună cu euritmia. Şi aici ne este dată într-un mod firesc personalitatea potrivită. Nu e nevoie să vorbesc prea mult şi spun doar că voi conduce acest domeniu prin conducătoarea sa, *d-na dr. Steiner*, (Aplauze vii.)

Vom mai crea apoi aici o secţiune pentru ştiinţele naturii. Dumneavoastră ştiţi cum ne raportăm la ştiinţele naturii, faptul că noi căutăm ceva extraordinar de profund în ele. Însă tocmai felul în care sunt tratate ştiinţele naturii în epoca actuală trebuie neapărat să treacă printr-o metamorfoză. Acum, printr-o lucrare de literatură care e deja aproape în întregime tipărită, dumneavoastră puteţi vedea că acestei metamorfozări a ştiinţelor naturii i s-a dedicat cu tot zelul dragul nostru prieten, dr. Guenther Wachsmuth. Şi de aceea, noi vom putea încredinţa în modul cel mai rodnic secţia de ştiinţele naturii *d-lui dr. Guenther Wachsmuth*. (Aplauze.)

În legătură cu aceasta se va afla o secţie care trebuie cultivată într-un mod cu totul deosebit, pentru că întotdeauna domeniul ei, în vremurile când se tindea spre adevărata cunoaştere spirituală, nu putem spune că a fost un capitol al ştiinţei despre spirit, dar putem spune că a fost organic unită cu această ştiinţă despre spirit. Nu vă puteaţi imagina deloc în vremurile mai vechi că ceea ce era prezentat omenirii drept viziune spirituală, drept cunoaştere spirituală, ar fi putut să fie despărţit de domeniul medicinei. Şi se va vedea, tocmai din munca pe care d-na dr. Wegman o realizează acum împreună cu mine şi care în scurt timp va fi cunoscută în spaţiul public, contribuţia naturală, organică a acestui domeniu la o

adevărată înţelegere antroposofică a lumii. Este iarăşi de de la sine înţeles faptul că voi conduce secţia de medicină cu ajutorul conducătoarei sale, *d-na dr. Wegman*. (Aplauze.)

Ei bine, dragii mei prieteni, dacă vă amintiţi de vechiul Goetheanum, dacă vă amintiţi frumoasele cuvinte pe care le-a rostit azi în excelenta sa conferinţă prietenul nostru, dl Stuten, veţi vedea că aici şi artele plastice au jucat un rol important. Şi ele vor trebui să joace acest rol şi în viitor, iar noi vom avea nevoie de o secţie pentru artele plastice. Cunoaşteţi faptul că ani de zile mi-a stat alături, în conceperea plastică a Goetheanumului, Miss Maryon, care din păcate nu poate participa la această adunare pentru că încă este slăbită după o boală îndelungată şi nu a putut face deplasarea aici pentru această adunare. Dar eu sper că după ce va fi iar sănătoasă se va putea dedica muncii de aici. Eu voi exercita ceea ce urmează să se întâmple aici din punctul de vedere al artelor plastice, în domeniul artelor plastice în general, prin conducătorea acestei secţii, *Miss Maryon.* (Aplauze.)

Acum noi mai avem încă o personalitate care a păşit într-un mod foarte pătrunzător în domeniul ei, astfel încât se apelează într-un final la sfatul şi ajutorul ei, dacă se doreşte să se ştie ceva în domeniul matematic-astronomic. Dumneavoastră, şi mai ales cei din Dornach, puteţi vedea din conţinutul ultimelor mele conferinţe şi al acelora premergătoare acestui ultim ciclu de aici, cât de necesar este să reînnodăm firul astronomiei cu concepţiile mai vechi. Şi dacă vă uitaţi la o mică notiţă aflată în memoriile mele, care apar în această perioadă în gazeta „Goetheanum”, veţi vedea chiar la începutul articolului [Nota 59] ce apare în această seară, cât de adânc întemeiat este faptul că deasupra şcolilor platonice stătea scris:

Dumnezeu geometrizează. Iar la şcolire platonică se putea accede – vorbesc, bineînţeles, de învăţământul platonic, nu de învăţământul spiritual-ştiinţific –, numai prin matematică. Tot ceea ce este de repus în ordine în acest domeniu, trebuie repus în ordine. Şi eu cred că dumneavoastră vă veţi exprima acordul cu exact acelaşi entuziasm ca în cazurile precedente, când spun că în viitor voi exercita conducerea în acest domeniu prin *d-ra dr. Vreede*, drept conducătoare. (Aplauze.)

Dragii mei prieteni! Dacă aş fi făcut împărţirea după nişte idei, sigur că am mai avea unele lucruri, dar ar lipsi personalităţile care să se poată ocupa aici de domeniul respectiv. Mă puteţi crede că aici stă la bază, nu numai ca în cazul statutelor, o cugetare pe durata a patru săptămâni, ci la baza comunicărilor pe care le-am făcut acum se află experienţa multor ani. Şi astfel va trebui să lăsăm lucrurile aşa cum sunt ele acum.

Mai târziu, când se ajunge la prevederea din statut referitoare la consiliul de conducere, ca ultim punct al statutelor, voi mai avea de vorbit despre felul cum îmi imaginez eu relaţiile dintre colegiul care conduce şcoala şi consiliul de conducere, care conduce pe bază de iniţiativă Societatea Antroposofică.

Acum îi rog pe cei care vor să ia cuvântul la § 5 al statutelor, să facă acest lucru. (Nu se anunţă nimeni.) Se pare că vorbele d-lui Collison exercită o influenţă ciudat de liniştitoare!

Dl Ingerö: Stimaţi prieteni! Doar o scurtă întrebare: Indicaţia din § 5: „o perioadă de timp pe care o va hotărî conducerea Goetheanumului”, este individuală sau generală?

Dr. Steiner: Absolut individuală, absolut individuală. Să ne imaginăm cum va lua naştere acest lucru: Un om

devine prin voinţa sa membru al Societăţii Antroposofice sau poate că este deja. Pentru cei mai mulţi dintre aceia care se află aici, antecedentele există. Aici stă scris „la cerere", adică omul îşi exprimă voinţa de a deveni membru al şcolii. Şi acum conducerea Goetheanumului decide dacă aceasta se poate întâmpla în momentul de faţă sau într-unul viitor. Aşadar, problema va fi tratată în mod concret.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul la § 5? Dacă nu e cazul, îi rog pe aceia care se gândesc să adopte § 5, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Pe acei prieteni care vor să-l respingă, îi rog să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) Prin urmare şi § 5 a fost adoptat la a doua citire.

Rog să se dea citire § 6.

Dr.Wachsmuth dă citire § 6 al statutelor:

„6. Fiecare membru al Societăţii Antroposofice are dreptul de a participa la toate conferinţele, programele de orice fel şi adunările organizate de ea, în condiţiile pe care consiliul trebuie să le facă cunoscute."

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Vă veţi ciocni poate de propoziţia: „în condiţiile pe care consiliul trebuie să le facă cunoscute". Şi eu am reflectat mult la această propoziţie. Mi-am spus aşa: Varianta cea mai firească a acestei propoziţii ar fi: „Fiecare membru al Societăţii Antroposofice are dreptul de a participa la toate conferinţele, programele de orice fel şi la adunările organizate de ea". Desigur, aşa ar fi putut suna acest paragraf; dar atunci noi nu am putea face ceva ce din păcate trebuie totuşi făcut: nu am putea fixa, de pildă, taxe de intrare la programele artistice. Şi la asemenea condiţii secundare se referă propoziţia. Eu chiar a trebuit să mă gândesc în primul rând la taxele de intrare. Desigur, în primul rând e rău că suntem nevoiţi să facem aceasta, dar suntem nevoiţi; căci pe cât de puţin poate trăi omul numai

cu aer, tot pe atât de puţin e posibil să existăm ca mişcare antroposofică, dacă idealismul nu abordează măcar câteodată şi punga cu bani. Pot rezulta, firește, şi alte asemenea condiţii, dar eu nu pot aici decât să găsesc necesar, ca ceea ce ţine de caracterul public al societăţii, condiţiile ei de primire, să fie puse pe hârtie în acest paragraf, în acest fel. Mai dorește cineva să ia cuvântul la acest § 6? (Nu se anunţă nimeni.) Dl Collison este cu adevărat un magician! Mai dorește cineva să ia cuvântul la acest § 6? Dacă nu e cazul, îi rog pe acei dragi prieteni care sunt înclinaţi să adopte şi § 6, la a doua citire, să ridice mâna. (Se ridică mâna.)

Îi rog pe acei prieteni care nu au înclinaţia să-l adopte, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) Punctul 6 a fost adoptat la a doua citire. (Aplauze.)

Rog pe dr. Wachsmuth să dea citire § 7.

Se dă citire § 7.

„7. Instituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală revine în primă instanţă lui Rudolf Steiner, care trebuie să îşi numească colaboratorii şi eventualul succesor.”

Dr. Steiner: V-am arătat cum îmi imaginez eu conducerea. Şi la acest paragraf nu mai am nimic deosebit de spus. Îi rog pe acei stimaţi prieteni care vor să vorbească în legătură cu acest paragraf, să se anunţe. Dorește cineva să ia cuvântul la § 7? Se vede bine că nu este cazul. Atunci îi rog pe acei prieteni care vor să adopte § 7 la a doua citire, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe aceia care vor să-l respingă, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 7 e adoptat la a doua citire.

Rog pe dl dr.Wachsmuth să dea citire § 8. Se dă citire § 8.

„8. Tot ceea ce societatea va edita, va fi public, la fel ca în cazul altor societăţi publice. De la acest caracter public nu vor face excepţie nici publicaţiile Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală; dar conducerea şcolii îşi asumă dreptul de a contesta din capul locului orice judecată despre *aceste* scrieri, care nu se sprijină pe educaţia spirituală pe baza căreia ele au luat naştere. În acest sens ea nu va considera justificată nici o care nu se sprijină pe studii preliminare corespunzătoare, aşa cum se obişnuieşte în lumea ştiinţifică recunoscută. De aceea scrierile Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală vor purta următoarea notă: «Tipărit ca manuscris pentru membrii Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală, Goetheanum, clasa... Nu se recunoaşte o judecată competentă pentru aceste scrieri niciunei persoane care nu şi-a dobândit cunoaşterea preliminară oferită de această şcoală, prin ea sau pe o cale *recunoscută* [Nota 60] de ea ca echivalentă. Alte judecăţi vor fi respinse, în sensul că autorii scrierilor respective nu intră în nicio discuţie în legătură cu acestea.»”

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Cu aceasta am încercat să transpun în realitate un lucru la care pot spune că am reflectat, dacă e să dau o dată, încă din anul 1913, înainte să se fi pus Piatra Fundamentală pentru Goetheanum. Trebuie să fie clar că într-o mişcare cum este cea antroposofică, este nespus de mare riscul să se dea o formă sectară unei societăţi care are menirea de a fi suportul acestei mişcări. Nu putem lua în nume de rău aceasta celor care fac parte dintr-o asemenea societate, căci ştim câtă înclinaţie spre sectarism mai zace încă în om, din vechile impulsuri atavice. Adeseori oamenii nu ştiu deloc, dar poartă în ei impulsuri sectare. Şi aşa s-a întâmplat că sub influenţa organizării întrucâtva

tumultuoase a tipăririi ciclurilor, în societate a intrat ceva, care sub aspectul procedurii, face o impresie sectară. Căci pur şi simplu nu se poate înţelege astăzi, în faţa conştienţei moderne, că ceea ce e tipărit într-un număr mai mare de exemplare – într-un număr de peste 100 de exemplare – s-ar putea difuza cumva în sânul unei comunităţi oarecare prin discriminare. Pur şi simplu nu e de înţeles acest lucru. Căci, vedeţi dumneavoastră, în multe domenii este eficientă o asemenea difuzare discriminatorie, totuşi ea nu este aplicată. De pildă, am vorbit odată – era în anul 1888 – cu cunoscutul filosof al inconştientului [Nota 61], Eduard von Hartmann, despre faptul că în general scrierile de teoria cunoaşterii sunt citite de puţini oameni şi că totuşi, întotdeauna când apar, sunt tipărite 500, uneori 1000 de exemplare. Eduard von Hartmann a fost de părere că asemenea scrieri nu ar trebui tipărite deloc, ar trebui să se răspândească cel mult 60-70 de exemplare în lume. Căci numai 60-70 de oameni înţeleg cu adevărat teoria cunoaşterii. Eu mă refer la aceea pe care o avea în vedere Eduard von Hartmann. Eu cred însă că în cărticica mea de teoria cunoaşterii, care a apărut într-o nouă ediţie, ***Teoria cunoaşterii în concepţia goetheană despre lume*** [Nota 62], am oferit în domeniul teoriei cunoaşterii ceva ce poate citi orice om. Şi sunt de părere că nu este posibil să se aplice acest principiu, al difuzării într-un mod discriminatoriu a ceva tipărit. Că nu este posibil, a arătat-o practica. Căci a apărut situaţia că astăzi adversarii vorbesc mult mai repede în faţa publicului de o lucrare de antroposofie nou-tipărită, decât o fac antroposofii. Noi putem înainta cu marile noastre ţeluri numai dacă ţinem seama pe deplin de acest spirit al timpului. Acest spirit al timpului nu suportă misterul exterior, dar suportă foarte bine misterul interior. Căci scrierile antroposofice propriu-

zis esoterice vor mai fi încă multă vreme un mare, un foarte mare mister pentru oameni. Şi noi nu avem nevoie deloc de discriminarea fizică exterioară. Facem o discriminare pe cale morală, prin aceea că lucrăm pur şi simplu ca să fie recunoscută în lume această judecată: Să fie valabil şi în acest domeniu, ceea ce este valabil pentru cunoaştere, în orice alt domeniu: şi anume, faptul că există graniţe între cunoscătorii problemelor şi profani. Şi cu profanii noi va trebui să ştim să o scoatem întotdeauna la capăt prin aceea că spunem: Priviţi la judecata lui, e ca şi judecata ţăranului în legătură cu calculul diferenţial. Dacă vom lucra pe această bază, ne va reuşi totuşi treptat – chiar dacă nu imediat –, să rezolvăm problema ciclurilor în mod corespunzător. Vedeţi dumneavoastră, eu v-am spus: De fapt m-am gândit zece ani la aceasta, şi acum trebuia găsită o soluţie. Eu nu pot găsi nici o altă soluţie, în afară de cea morală. Aş vrea apoi ca şi acolo unde este scris: „Toate lucrările editate de societate vor fi publice, la fel ca în cazul altor societăţi publice", să se adauge: „Au fost descrise în mod public şi condiţiile în care se dobândeşte o educaţie spirituală şi ele vor fi date publicităţii şi în continuare". Acest lucru să se adauge sub forma unei note, ca să nu ia naştere neînţelegerea la care s-a făcut aluzie ieri. Bineînţeles că trebuie să-mi rezerv dreptul de a mai face, la nevoie, o mică îmbunătăţire stilistică în legătură cu aceste cuvinte, care vor fi imprimate ca note. Dar aceasta va fi o chestiune de stilizare. Poate că mai trebuie să se spună: „Tipărit ca manuscris pentru membrii Şcolii Superioare pentru Ştiinţa Spirituală...", „însă cu totul accesibil publicului larg", sau aşa ceva. Acest lucru poate să se ivească mai apoi. Problema va trebui să fie rezolvată definitiv foarte curând, pentru că trebuie găsit sigiliul pentru ciclurile deja tipărite sau pentru cele care urmează

să fie tipărite. Şi această uzanţă va trebui să intre în vigoare în viitorul cel mai apropiat, de îndată ce am creat prin congresul nostru de aici Societatea Antroposofică. Îmi permit să întreb acum: Cine doreşte să ia cuvântul la § 8?

Dr. Büchenbacher: În loc de „cunoscută" din propoziţia penultimă ar trebui, fără îndoială, să stea scris „recunoscută", nu-i aşa?

Dr. Steiner: Bineînţeles. E o greşeală de tipar.

Dr. Büchenbacher: îmi permit să întreb dacă şi ciclurile care sunt deja de mulţi ani în posesia unor membri, trebuie tratate ca lucrări publice ale Şcolii Superioare pentru Ştiinţa Spirituală.

Dr. Steiner: Toate ciclurile. Noi pur şi simplu nu putem face altfel în faţa conştienţei epocii, decât să extindem aceste măsuri asupra tuturor ciclurilor. Problema va deveni atunci şi pentru membri una de aşa natură, încât printre ei va trebui să domnească un pic de prietenie. Aceasta nu se vrea o invitaţie de a vinde acum, cât mai repede posibil, ciclurile prin anticariat.

Domnişoara Simon întreabă: Este valabil şi pentru toate scrierile similare ciclurilor, că urmează să poarte această notă imprimată sau tipărită în ele?

Dr. Steiner: În esenţă vor fi numai ciclurile şi scrierile echivalente cu acestea.

Dl Werbeck: Cum stau lucrurile cu cursul de economie naţională care a fost ţinut aici? Este considerat şi acesta ciclu?

Dr. Steiner: Acesta face parte din cele câteva lucrări care în fond nu au fost editate de mine însumi sau de Editura Antroposofică, ci pentru care s-a acordat unui anumit cerc permisiunea de a le tipări. La aceste lucruri intră în discuţie şi altceva. Însă, pe de o parte, mă bucur că-mi daţi prilejul să mai vorbesc despre acest lucru neplăcut.

Privitor la aceste scrieri, au voie să le folosească, bineînţeles, numai aceia care au dobândit permisiunea pentru aceasta. Printre ele se numără acest curs de economie naţională, cursurile de medicină ş.a.m.d. Pe când dacă ele ar fi răspândite într-un fel oarecare mai departe, dreptul de autor îmi revine mie şi problema se pune aşa: Dacă ne gândim să transformăm aceste scrieri în cicluri cu această notă, ele ar trebui să se întoarcă la mine şi ar putea fi scoase numai de Editura Filosofic-Antroposofică drept cicluri, purtând această notă. Aici intră, bineînţeles, în discuţie celălalt lucru care rezultă de la sine din uzanţele cu autorii. Mai doreşte cineva să ia cuvântul la acest paragraf?

Dr. Kolisko: În legătură cu ultima problemă abordată de dl dr. Steiner aş vrea să spun următoarele: Privitor la cursurile de specialitate, cu cele trei cursuri de ştiinţele naturii pe care dl dr. Steiner le-a susţinut la Stuttgart, şi cursurile de medicină, aş vrea să spun că eu ofer cu multă plăcere aceste cursuri Editurii Filosofic-Antroposofice, pentru că am convingerea că cel mai bine ar fi ca scrierile să fie tipărite de Şcoala Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală, în măsura în care dl dr. Steiner intenţionează acest lucru.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva cuvântul la § 8?

Dl Leinhas: Stă scris aici că „autorii scrierilor respective nu intră în nici o discuţie în legătură cu acestea". Înseamnă aceasta că membrii claselor respective din cadrul Şcolii Libere nu intră în nicio discuţie cu alţii pe această temă?

Dr. Steiner: Bineînţeles că da.

Dl Goyert: Aş vrea să întreb dacă se intenţionează ca această notă care urmează să apară în cicluri, va fi imprimată şi pe exemplarele aflate deja în posesia unor membri?

Dr. Steiner: Vom trimite o chemare către membri posesori de asemenea cicluri,în suplimentul gazetei „Goetheanum", ca să înscrie ei înşişi această notă în ciclurile lor. Pe acele cicluri care încă mai sunt depozitate aici, vom imprima noi peste tot acest sigiliu. Propriu-zis fiecare ciclu, indiferent că a apărut în trecut sau că va apărea în viitor, trebuie să poarte această notă corespunzătoare.

Dr. Peipers: Nu ar fi de dorit, spre a se evita neînţelegerile, să se exprime într-o notă că prin aceste scrieri tipărite se înţeleg şi cursurile ştiinţifice speciale?

Dr. Steiner: Ce neînţelegeri să apară aici? O chestiune efemeră nu poate fi pusă într-un statut. Sunt de părere că este imposibil să se spună în statut: Ca să nu ia naştere o neînţelegere – în legătură cu un lucru de la sine înţeles – şi că aceasta este valabil, să zicem, de pildă, pentru cursul de medicină. Este de la sine înţeles că acest curs de medicină a fost dat în anumite condiţii, sub anumite clauze. Şi dacă a fost ţinut sub aceste clauze, în cazul că va fi dat tiparului, îmi va fi restituit mie. Sunt de părere că acesta e un lucru de la sine înţeles. Noi ar trebui să introducem foarte multe lucruri în statute, care nu ţin de ele, dacă ar fi să explicăm tot felul de uzanţe. Cred că acest lucru nu are ce căuta în statute.

Dl Kaufmann: În viitor trebuie să-i sfătuim pe noii membri să citească cicluri, chiar dacă nu aparţin încă respectivei clase a Şcolii Superioare?

Dr. Steiner: Aceasta este o chestiune absolut individuală şi personală! Asupra ei nu se pot da nici un fel de directive. Se vor apropia de noi unii membri cărora le poţi da foarte bine sfatul să citească cicluri şi se vor apropia membri cărora nu le poţi da acest sfat şi care atunci sau le vor pune deoparte, fiindcă nu au încredere în

sfat, sau le vor citi, în ciuda sfaturilor. Sunt de părere că în această privinţă este extraordinar de greu să se dea directive. Am în această privinţă şi experienţe cu totul ciudate [Nota 63]. Am cunoscut, de pildă, o grupă care a extins sfaturile atât de mult, încât a dat membrilor până şi sfatul de a citi sau de a nu citi cartea cutare sau cutare. Anumitor oameni care erau deja membri, nu li s-a îngăduit să citească nici măcar ***Teosofia*** mea, pentru că nu au fost consideraţi apţi pentru aceasta. Dacă aceşti membri au văzut în respectivul conducător de grupă o asemenea autoritate, încât să-şi supună sufletele lui, asta e! Sau poate că nu au făcut-o. Nu se pot da directive în general.

D-ra Sauerwein: Ciclurile vor apărea în forma de până acum sau vor putea fi procurate şi prin comerţul cu cartea?

Dr. Steiner: Ciclurile vor apărea în Editura Filosofic-Antroposofică şi calea pe care vor ajunge la doritori va depinde de aceştia. Dacă doritorii vor să le aibă pe o cale sau alta prin comerţul cu cartea, noi nu le vom da, fireşte. Dacă cineva comandă la negustorul de cărţi un ciclu, noi vom da curs liniştiţi acestei comenzi. Aceasta este uzanţa.

D-na Muntz: Dacă oamenii din afară cer să li se dea un ciclu, să-l dăm?

Dr. Steiner: Acest lucru s-a întâmplat deja până astăzi într-o măsură atât de mare, că nici nu pot spune în ce fel l-am putea împiedica. Vom depăşi sectarismul numai prin sublinierea riguroasă a caracterului public. Mai este cineva înclinat să vorbească în legătură cu acest § 8 al statutelor? Dacă nu este cazul, supun la vot acest paragraf. Îi rog pe acei preteni care sunt pentru adoptarea paragrafului 8 la a doua citire, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe acei prieteni care sunt împotrivă, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 8 este adoptat la a doua citire.

Îl rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 9.

Se dă citire § 9:

„9. Scopul Societăţii Antroposofice va fi stimularea cercetării în domeniul spiritual, acela al Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală, cercetarea însăşi. Un dogmatism, în orice domeniu, trebuie să fie exclus de către Societatea Antroposofică."

Dr. Steiner: Ei bine, asupra conţinutului acestui paragraf putem avea uşor o perspectivă de ansamblu. Atrag numai atenţia asupra faptului că el nu reprezintă o repetare a ceea ce este conţinut în unele paragrafe anterioare, ci el este necesar, pentru că prin aceasta se indică ţelul Societăţii Antroposofice, şi anume stimularea cercetării pe tărâmul spiritual, în măsura în care aceasta este cultivată la Şcoala Superioară de Ştiinţa Spirituală din Dornach. Şi trebuie subliniat încă o dată că orice dogmatism este exclus de către administraţia Societăţii Antroposofice.

Doreşte cineva să ia cuvântul la acest § 9? Dacă nu este cazul, îi rog pe acei prieteni care doresc să adopte § 9 la a doua citire, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe acei prieteni care sunt împotrivă să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 9 este adoptat la a doua citire.

Ajungem la § 10. Rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 10.

Se dă citire § 10:

„10. Societatea Antroposofică ţine în fiecare an, la începutul anului, o adunare anuală ordinară la Goetheanum, în care consiliul de conducere prezintă o dare de seamă completă. Ordinea de zi la această adunare va fi anunţată de către consiliul de conducere prin invitaţii către toţi membrii, cu trei săptămâni înainte de adunare. Consiliul de conducere poate convoca adunări

extraordinare şi poate stabili ordinea de zi pentru acestea. El trebuie să trimită cu trei săptămâni înainte invitaţii membrilor. Propunerile din partea membrilor individuali sau a grupurilor de membri trebuie trimise cu o săptămână înainte de întrunire.

Dr. Steiner: Doreşte cineva să ia cuvântul la acest § 10? S-a făcut încercarea ca în statute să se spună atât cât este necesar.

Dl Hohlenberg: Eu aş dori să întreb dacă este necesar ca această adunare anuală ordinară să aibă loc neapărat la sfârşitul anului sau dacă poate fi ales un alt moment?

Dr. Steiner: Eu nu mă cramponez de începutul anului. Însă dacă aceasta vă e suficient, puteţi ţine seama atunci de un anumit timp, eventual, uneori în ianuarie, alteori în decembrie. Vă e suficient acest lucru? Toate aceste lucruri noi nu le scoatem din nişte abstracţiuni, ci vom încerca să ne întindem antenele într-o parte şi într-alta. Dacă aceasta vă e suficient, putem spune: „Societatea Antroposofică ţine în fiecare an la Goetheanum o adunare anuală ordinară". Am adăugat acele cuvinte numai pentru că am crezut că se vor isca obiecţii dacă nu se ştie când urmează să aibă loc adunarea.

Dr. Kolisko: Eu sunt tocmai pentru ca aceste cuvinte să rămână.

Dr. Steiner: De ce?

Dr. Kolisko: Pentru că – după multe discuţii pe care le-am avut – am perceput că foarte mulţi prieteni pun mare preţ pe faptul ca adunarea anuală să aibă loc în perioda Crăciunului, când are loc şi acest congres.

Dr. Steiner: Vedeţi dumneavoastră, poate că ar fi totuşi recomandabil să-l facem să figureze în general ca dorinţă, care nu e înscrisă în statute. Asemenea lucruri pot fi rezolvate în alt fel.

La sfârşitul dezbaterii asupra statutelor voi mai avea de arătat că la momentul potrivit – sper că acest lucru va mai fi posibil în timpul acestui congres – consiliul de conducere vă va prezenta un regulament interior. Acesta va conţine tot felul de subpuncte care nu ţin de statute, pentru că statutele ar trebui să fie formulate în aşa fel încât fiecare om să le poată citi într-un sfert de oră, ca să-i mai rămână şi cinci minute să cugete asupra lor. De aceea am avut tendinţa de a face ca aceste statute să fie cât se poate mai scurte. Prin urmare, acest lucru, cred eu, se poate foate bine să rămână afară. Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl. Donner, Helsingfors: La acest punct se ridică întrebarea, dacă nu cumva societăţile din diferite ţări ar trebui să-şi ţină mai întâi adunările lor generale, pentru ca apoi să aibă loc adunarea generală a Societăţii Antroposofice Generale. Este oare practic ca lucrurile să se întâmple de fiecare dată aşa?

Dr. Steiner: Ar putea fi foarte practic dacă s-ar dezvolta obiceiul ca societăţile ţărilor să ţină mai întâi o adunare în care să-şi desemneze delegaţii pentru adunarea de aici şi apoi, într-o adunare ulterioară, să asculte relatarea despre cele întâmplate aici. Aceasta ar putea să se dezvolte şi să devină un obicei foarte bun.

D-ra Merry: Eu găsesc că trei săptămâni nu sunt suficiente pentru invitaţie.

Dr. Steiner: Mă rog, să spunem atunci şase săptămâni. Am spus deja consiliului de conducere că pot să fie şi şase. Atunci mai trebuie să adăugăm aici o propoziţie. Propoziţia pe care vreau să o adaug aici este acesta: „Un număr de membri, care urmează să fie stabilit din când în când prin regulamentul interior, are dreptul să ceară oricând o adunarea generală extraordinară”. Trebuie să lăsăm deschisă şi această posibilitate.

Dl Leinhas: Aş dori să recomand numai ca obligaţia de a comunica convocarea adunărilor extraordinare să rămână aceea de *trei* săptămâni; aşadar, pentru cea ordinară şase săptămâni, pentru cea extraordinară, un timp mai scurt.

Dr. Steiner: Bine, se prea poate ca pentru adunarea extraordinară să fie suficiente trei săptămâni. Mai doreşte cineva să ia cuvântul la § 10? Nu e cazul. Atunci îi rog pe acei prieteni care sunt pentru adoptarea § 10, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe aceia care sunt împotrivă, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 10 este adoptat.

Îl rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 11.

Se dă citire § 11.

„11. Membrii se pot asocia pe baza oricărei comuniuni teritoriale sau de interese, în grupe mai mici sau mai mari. Societatea Antroposofică îşi are sediul la Goetheanum. Consiliul de conducere trebuie să comunice membrilor sau grupelor de membri care anume consideră el că este misiunea societăţii. El intră în relaţii cu funcţionarii care sunt aleşi sau numiţi de către diferitele grupe. Diferitele grupe se îngrijesc de primirea de membri; totuşi confirmările de primire trebuie înaintate consiliului de conducere din Dornach şi semnate de către acesta, pe baza încrederii în funcţionarii grupelor. În general, fiecare membru trebuie să se alăture unei grupe; ar trebui ca numai cel căruia îi este absolut imposibil să găsească primire într-o altă grupă, să fie primit ca membru chiar la Dornach."

Dr. Steiner: Doreşte cineva să ia cuvântul la acest punct? Despre ceea ce este conţinut aici, nu ar trebui să vorbim la modul general. Ştim din acest paragraf cum va avea loc primirea de noi membri. În rest, e vorba de uzanţe,

care din când în când, poate că ar fi chiar foarte bine să fie schimbate.

Doreşte cineva să ia cuvântul la acest § 11? Pare că nu este cazul. Atunci îi rog pe acei prieteni care sunt pentru adoptarea § 11, să ridice mâna (Se ridică mâna.) Îi rog pe prietenii care sunt pentru respingerea § 11, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) §11 a fost adoptat la a doua citire.

Rog pe dl dr. Wachsmuth să dea citire § 12.

Se dă citire § 12:

„12. Cotizaţia de membru va fi stabilită de fiecare grupă în parte; totuşi fiecare grupă are de achitat către conducerea centrală de la Goetheanum pentru fiecare membru al ei..."

Dr. Steiner: Aş exprima rugămintea ca despre suma ce trebuie înscrisă aici în locul punctelor să nu se discute acuma, ci, după unele propuneri ale consiliului de conducere, la adunarea secretarilor generali care va avea loc mâine la ora 8:30. Se poate apoi relata în următoarea adunare cu membrii, ce socotesc secretarii generali că este posibil şi necesar în această direcţie. Numai aş dori să vă rog să adoptaţi acest paragraf potrivit cu sensul lui general. Doreşte cineva să ia cuvântul? Dacă nu este cazul, îi rog pe prietenii care adoptă în acest sens § 12, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe prietenii care vor să respingă § 12 să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 12 a fost adoptat la a doua citire.

Rog pe dl dr.Wachsmuth să dea citire § 13.

Se dă citire § 13:

„13. Fiecare grupă de lucru îşi formează propriile ei statute; numai că aceste statute nu trebuie să contrazică statutele Societăţii Antroposofice."

Dr. Steiner: Doreşte cineva cuvântul la acest § 13? Cred că aici este ceva de la sine înţeles. Se pare că nu este

cazul. Îi rog pe prietenii care adoptă § 13 să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe prietenii care vor să respingă § 13, să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 13 a fost adoptat la a doua citire.

Rog pe dl dr.Wachsmuth să dea citire § 14.

Se dă citire § 14:

„14. Organul de presă al societăţii este revista săptămânală «Goetheanum», care în acest scop este prevăzută cu un supliment menit să cuprindă comunicările oficiale ale societăţii. Această ediţie mărită a revistei «Goetheanum» va fi furnizată numai membrilor Societăţii Antroposofice."

Dr. Steiner: Eu am vorbit deja despre acest § 14 şi îi rog pe acei stimaţi prieteni care vor să spună ceva la acest paragraf să se anunţe. Doreşte cineva să vorbească în legătură cu § 14?

Întrebare: Revista „Goetheanum" va putea fi procurată numai din Elveţia?

Dr. Steiner: Uzanţa în legătură cu felul cum poate fi răspândită o vom determina potrivit cu condiţiile cele mai practice. Cu secţia germană s-a stabilit deja o înţelegere. Revista va fi transmisă la Stuttgart. Aşa vom face peste tot, cum e cel mai practic. Acest lucru e de la sine înţeles.

Un vorbitor: De dragul ordinii ar trebui să se scrie: „Organ al societăţii este *revista săptămânală* «Goetheanum»".

Dr. Steiner: Revistă săptămânală. Dacă vreţi. Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl Goyert: Dacă revista săptămânală îşi va schimba intervalul de apariţie, atunci formularea nu se va mai potrivi.

Dr. Steiner: Să sperăm că nu va fi cazul. Poate că tocmai astfel vom avea un mijloc de a menţine revista

săptămânală, de a nu o transforma. Mai doreşte cineva cuvântul? Dacă nu este

cazul, îi rog pe prietenii care sunt pentru adoptarea § 14 să ridice mîna. (Se ridică mâna.) Pe prietenii care sunt împotrivă îi rog să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) § 14 a fost adoptat la a doua citire.

Va trebui să mai adăugăm ca un al 15-lea paragraf:

„La Adunarea de întemeiere de la Crăciunul anului 1923, consiliul de conducere va fi format din:

Rudolf Steiner, ca preşedinte,

Albert Steffen, ca locţiitor de preşedinte,

D-na dr. Weigman, ca secretar,

Dr. Guenther Wachsmuth, ca secretar şi trezorier,

D-na dr. Steiner, ca asesor,

Domnişoara dr. Vreede, ca asesor."

Aş dori să mai amintesc doar că acesta urmează să fie consiliul de conducere responsabil pentru societate, însă la toate problemele care au legătură cu conducerea centrală a Societăţii Antroposofice, a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală de la Goetheanum, vor fi chemaţi la şedinţe şi consfătuiri şi acei conducători ai diferitelor secţii ale Goetheanumului, care nu sunt în consiliul de conducere. Acum, cu o singură excepţie, întreg consiliul de conducere este ocupat şi cu conducerea şcolii. Doreşte cineva să ia cuvântul la acest punct? S-a spus: consiliul de conducere este *format* în totalitate. Cu aceasta s-a atras atenţia asupra faptului că nu a fost nici ales, nici numit, ci că el a fost format la această adunare de întemeiere, ca un consiliu de conducere de la sine înţeles, desemnat prin motivele enumerate aici, desemnat de realitatea însăşi.

Întrebare: Nu este posibilă o cumulare a funcţiilor?

Dr. Steiner: Am subliniat ieri: Trebuie să existe o incompatibilitate pentru membrii consiliului de conducere

în raport cu alte funcţii ale Societăţii Antroposofice. Prin urmare, nu este de dorit, de pildă, ca unul dintre membrii consiliului de conducere să fie secretar general într-o secţie sau alta, ca el să fie, să zicem, preşedinte al unei grupe sau altceva asemănător, şi aceasta, pentru ca el să se poată dedica exclusiv misiunii sale. Dar la conducerea şcolii trebuie, bineînţeles, să fie chemaţi cei care sunt cei mai potriviţi pentru aceasta. Însă conducerea şcolii va forma, în esenţă, o mare parte din consiliul de conducere, iar de aici şi cumularea: conducătorii şcolii vor fi totodată şi membri ai consiliului de conducere. Mai doreşte cineva să ia cuvântul la § 15? Nu e cazul. Atunci vă rog ca acum, nu prin vot, ca până acum, ci cu simţirea: Vă rog să acceptaţi acest caracter al conducerii unei adevărate Societăţi Antroposofice şi să vă daţi acordul ca acest consiliu de conducere al Societăţii Antroposofice să poată fi format. (Aplauze prelungite.)

Dr. Steiner: Acum, dragii mei prieteni, cred că exprim şi în numele membrilor, nu imaturi, ci supra-maturi ai consiliului de conducere, care acum îmi sunt alături, mulţumirile cele mai cordiale pentru acordul dumneavoastră şi vă promit că acest consiliu va conduce Societatea Antroposofică în sensul fundamentelor şi condiţiilor spiritual-ştiinţifice.

Ajungem acuma la final. După ce am încheiat cea de a doua citire, ajungem la adoptarea globală a statutelor, la o a treia citire. Vă rog, acum după ce fiecare paragraf a fost discutat în cadrul dezbaterii speciale, mai are cineva dorinţa de a mai vorbi o dată despre ele, în ansamblu? Eu aş mai spune doar că după § 2 aş dori să adaug următoarea observaţie istorică, pe care cineva a propus-o ieri:

„Societatea Antroposofică reînnoadă firul Societăţii Antroposofice întemeiate în anul 1912, însă ea doreşte să

creeze pentru ţelurile stabilite atunci un punct de plecare independent, corespunzător adevăratului spirit al epocii actuale."

Este o observaţie prin care putem adăuga ceea ce s-a spus ieri referitor la acesta. Vă rog acum, mai doreşte cineva să vorbească încă o dată despre statute în bloc, ca să zicem aşa? Dacă nu este cazul, îi rog pe stimaţii prieteni care sunt pentru ca statutele să fie adoptate la a treia citire, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Îi rog pe aceia care sunt împotrivă, s-o arate tot prin ridicarea mâinii. (Nu se anunţă nimeni.)

Prin aceasta, dragii mei prieteni, statutele Societăţii Antroposofice au fost adoptate şi vom continua adunarea membrilor mâine, după conferinţa d-lui Werbeck, în acelaşi mod de desfăşurare ca şi până acum. Aş vrea să mai anunţ – vă rog, mai rămâneţi pe locurile dumneavoastră câteva secunde: 1. Spectacolul de euritmie de astăzi după-amiază de la ora 4:30, este primul lucru pe care-l vom avea în continuare în program; va fi o reprezentaţie complet nouă. 2. Sâmbătă, la ora 8:30, secretarii generali sunt rugaţi să se întâlnească din nou, la fel ca în ultima marţi, la ora 2:30, tot jos în Casa Vitraliilor. Îi voi ruga şi pe reprezentanţii diferitelor grupe elveţiene să fie de faţă, pentru că apoi urmează să se discute, într-un cerc mai restrâns, problema care a fost atinsă, cea a Societăţii Antroposofice din Elveţia.

Îmi mai permit să vă comunic că întrunirea, planificată pentru astăzi după-amiază, a membrilor Asociaţiei şcolare pentru educaţie şi învăţământ public din Elveţia, din păcate, nu se va putea desfăşura în această sală – pentru că aici trebuie să aibă loc o repetiţie pentru spectacolul de euritmie. Însă nu există nici o altă sală unde să poată fi de faţă toţi membrii. Avându-se în vedere

situaţia dată, trebuie să vă adresăm rugămintea ca, deşi acest lucru este cât se poate de neplăcut, tocmai la această adunare pe care o vom ţine jos, în Casa Vitraliilor, azi după-amiază, să participe numai membrii Asociaţiei şcolare din Elveţia şi acei prieteni care sunt veniţi aici din ţări negermane, deci prietenii din America, Anglia, Franţa, Spania, Italia, Suedia, Norvegia, Olanda ş.a.m.d. Acum rog personalităţile venite din ţări cu valută foarte slabă – din păcate undeva trebuie să secţionăm copilul – să nu participe la adunarea de azi: Prin urmare toţi membrii germani şi, eventual, şi cei din Austria. Apoi mi se atrage atenţia – se pare că asemenea lucruri se întâmplă mereu – asupra faptului că trebuie să se aibă grijă în ceea ce priveşte discuţiile pe stradă, în tramvai şi în locurile unde sunteţi găzduiţi. Ei da, este foarte bine să nu-i supărăm pe oameni făcând tot felul de remarci bizare. Cu aceasta am comunicat tot ce a fost posibil să se comunice. Celelalte vor mai fi comunicate atunci când consiliul de conducere va prezenta aici un fel de regulament interior. Acest lucru poate fi spus mâine în adunarea cu membrii.

După-amiază la ora 4:30 are loc o reprezentaţie de euritmie. Astă-seară la ora 8:30 va fi conferinţa mea. E necesar să schimbăm din nou ora conferinţei, care va fi 8:30. Iar mâine-dimineaţă, la ora 8:30 adunarea pe care am anunţat-o, pentru secretarii generali şi preşedinţii grupelor elveţiene, iar la ora 10: Conferinţa d-lui Werbeck despre adversarii Antroposofiei, şi după o scurtă pauză, continuarea acestei adunări.

XI
EXPUNEREA LUI RUDOLF STEINER LA ŞEDINŢA ASOCIAŢIEI ŞCOLARE PENTRU ÎNVĂŢĂMÂNT LIBER DIN ELVEŢIA

Dornach, 28 decembrie 1923, după-amiza, în casa Casa Vitraliilor

Către sfârşitul şedinţei, *dr. Steiner* a spus următoarele:

La cele ce mi-am îngăduit să spun pornind de la ultimul curs pe care l-am prezentat în faţa profesorilor elveţieni, mai am de adăugat doar câteva lucruri, în legătură cu dificultăţile mişcării şcolare elveţiene [Nota 64]. Impresia mea este că lucrurile depind de felul cum este întreprinsă aici, în Elveţia, mişcarea şcolară care are legătură cu antroposofia.

În Germania şcoala Waldorf a rămas totuşi, în esenţă, izolată. Desigur, avem alte câteva şcoli întemeiate în Hamburg, Köln ş.a.m.d. şi totuşi şcoala Waldorf a rămas în Germania, deci într-un teritoriu destul de mare, ceva izolat. Va fi important să vedem dacă ceea ce urmează să fie organizat în Anglia, ca un fel de şcoală Waldorf, inaugurată deja cu trei clase, va rămâne tot ceva izolat.

Făcând abstracţie de tot, trebuie să spunem: De situaţia că aceste şcoli rămân izolate şi, pornind de la experienţele cunoscute, trebuie să presupunem că această situaţie va mai dura mult timp, de toate acestea e vinovat în principal faptul că, pe baza raporturilor sociale actuale, este cu adevărat imposibil să se dobândească acea concepţie care ar finanţa un mare număr de asemenea şcoli. Acest lucru l-au arătat într-un mod absolut clar experienţele anilor trecuţi. Şi aceasta ne invită cel puţin să

reflectăm la întregul curs pe care trebuie să-l urmăm cu mişcarea noastră pedagogică.

Aceasta e necesar în special pentru Elveţia. Căci în Elveţia domneşte realmente cel mai puternic, ceea ce se poate numi conştienţa de stat. Şi eu cred că, de când există Asociaţia Elveţiană pentru Educaţie şi Învăţământ Liber, dificultăţile principale provin din conştienţa de stat elveţiană. Cel mai puţin îmi pare posibil aici, în Elveţia, să apară încrederea că o şcoală cu adevărat liberă poate prezenta un fel de pedagogie-model sau chiar că asemenea şcoli pot fi întemeiate într-o măsură mai mare. În asemenea lucruri nu trebuie să ne facem iluzii. Aversiunea împotriva unui sistem şcolar liber este foarte mare aici.

Dar rămâne just ceea ce tocmai a spus dl Gnädinger: că se va urmări cum se petrec lucrurile într-o şcoală-model.

Dumneavoastră puteţi cere cel mai puţin aici, în Elveţia, ca preşedintele Uniunii Şcolare Elveţiene despre care aţi vorbit, nu-i aşa, să aibă interes pentru şcoala noastră într-un alt sens, decât ca şcoală-model. El are atunci totuşi interesul în sensul de a influenţa şcoala de stat elveţiană, poate sub raport metodic, prin ceea ce poate fi dobândit în contact cu o asemenea şcoală-model. Acesta îmi pare a fi şi singurul lucru pe care se poate conta, ca interes, aici în Elveţia. Şi de aceea mi se pare important să se accepte într-un mod absolut clar aceste două lucruri, acolo unde se întemeiază asociaţii ca acelea pe care le-aţi amintit, asociaţii care ar trebui să fie întemeiate într-un număr tot mai mare!

O a doua condiţie este că pedagogia antroposofică s-a îndreptat spre metodizarea învăţământului. E vorba de o şcoală întemeiată pe o metodă, nu e vorba de o direcţie politică oarecare, ci de o şcoală întemeiată în mod pur obiectiv pe o metodă. Nu e vorba nici de o confesiune

religioasă, nu e vorba, cum s-ar putea eventual crede, de antroposofie ca un crez religios, ci e vorba de o şcoală bazată pe o metodă.

Când discuţia s-a legat de ciclul meu de conferinţe [Nota 65], am răspuns la întrebările care s-au pus în această direcţie, în sensul că am spus: Metodica pedagogică reprezentată aici poate fi de fapt introdusă pretutindeni, dacă este bunăvoinţă pentru aceasta.

Dacă s-ar face, pe de o parte, aceasta şi dacă, pe de altă parte, s-ar sublinia cu putere că spre a face ca cercurile largi să înţeleagă că aceasta este metoda justă şi aceasta este o şcoală-model, deci dacă s-ar pune în prim-plan aceste două puncte de program, adică, sublinierea faptului că orice şcoală poate avea o metodică, dar că la o şcoală-model trebuie să se poată vedea eficienţa metodei, şi dacă apoi lucrurile sunt despărţite cu acurateţe, cred că atunci s-ar putea realiza totuşi ceva şi în Elveţia. Şi atunci, pe baza acestor două elemente, ar putea fi întemeiate pretutindeni asociaţii pedagogice. Dar fiecare ar trebui să ştie că aici nu există intenţia – lucru care aici în Elveţia ar fi privit ca extravaganţă – de a se întemeia cât mai multe şcoli particulare, spre a se face concurenţă şcolilor de stat: Acest lucru nu s-ar înţelege niciodată în Elveţia. Dimpotrivă, se va înţelege punerea în faţa lumii a unei şcoli-model care, ca să zicem aşa, poate să ofere oricărei alte şcoli o metodă, să fie un izvor de metodă. În alt mod nu vom putea înainta. Şi este important să înfăţişăm mereu oamenilor un asemenea lucru principial, să îl prezentăm oriunde avem prilejul.

Cred că ar fi bine dacă aţi pune mereu în prim-plan aceste două puncte de vedere. Ele corespund întru totul adevărului şi ne-a dăunat mult faptul că s-a subliniat mereu că pedagogia şcolii Waldorf poate fi realizată numai

în şcoli izolate. Eu am spus mereu că metoda Waldorf poate fi introdusă în orice şcoală.

Acestea sunt lucrurile pe care am avut să vi le spun; totul depinde de ele. Cred că o bază financiară se va putea obţine abia când va exista o înţelegere pentru aceste lucruri. Pentru şcoli libere nu va fi prea multă înţelegere în Elveţia, dacă nu le vom prezenta în legătură cu ceea ce am spus. Pe de altă parte, cred, realmente, că strădaniile ar putea avea mai mare succes în viitor. Deocamdată, pe baza situaţiei financiare pe care o avem, nu există posibilitatea de a se crea o şcoală la Basel.

XII
ŞEDINŢA CONSILIULUI DE CONDUCERE AL SOCIETĂŢII ANTROPOSOFICE GENERALE, A SECRETARILOR GENERALI AI SOCIETĂŢILOR DIN DIFERITE ŢĂRI, A SECRETARILOR ACESTORA ŞI A GRUPELOR DIN ELVEŢIA

Dornach, 29 decembrie 1923, ora 8:30 dimineaţa, în Casa Vitraliilor

Dr. Steiner:

Dragii mei prieteni!

Aş vrea să deschid prin aceasta adunarea secretarilor generali şi a reprezentanţilor grupelor din Elveţia. Cel mai bine va fi să trecem astăzi imediat pe ordinea de zi discuţia despre organizarea Societăţii Antroposofice din Elveţia. La ultima adunare cu delegaţii [Nota 66] au fost exprimate dorinţe în această direcţie şi, în continuarea discuţiilor despre Societatea Antroposofică Generală, vom face bine dacă ţinem seama acum de aceste dorinţe, pentru ca eventual să poată fi pus în ordine raportul cu grupa de la

Goetheanum sau, în general, cu Societatea Antroposofică Generală. Îi rog acum pe prieteni să ia cuvântul la acest punct al ordinii de zi. Există câteva solicitări atât de energice.

Dr. Hugentobler îşi spune opinia în legătură cu acest punct şi pune întrebări.

Dr. Steiner: La aceste întrebări trebuie să ţinem seama de faptul că dumneavoastră consideraţi că la bază se află în mod obiectiv o problemă de tact. Această întrebare a pornit de la sentimentul că la o adunare a delegaţilor Societăţii Antroposofice din Elveţia, care a fost ţinută astă-vară [Nota 67], glasul membrilor elveţieni a fost acoperit de glasul membrilor aflaţi temporar în Elveţia. Pe atunci ei s-au simţit dominaţi. Aşadar, la bază este o problemă de tact. Elveţienii au simţit atunci: Ceilalţi au vorbit prea mult şi ei înşişi nu au ajuns să-şi spună cuvântul. În plus li s-au dat tot felul de sfaturi din afară, sfaturi care nu ţineau seama de situaţia din Elveţia. De aici a pornit întreaga chestiune. La ultima adunare cu delegaţii, partea importantă a problemei a ieşit pregnant în evidenţă, însă au apărut şi multe lucruri care nu au putut fi deloc înţelese. Deoarece la această adunare a delegaţilor am avut rolul de preşedinte, ştiu că anumite lucruri care s-au spus atunci nu au putut fi înţelese deloc şi de aceea ar fi necesar ca ceea ce s-a dorit de fapt atunci, să ajungă să fie exprimat acum într-o formă inteligibilă. Acest lucru îl aştept de la discuţia de astăzi. Cine mai doreşte să ia cuvântul?

Dl Geering-Christ îşi expune punctul de vedere.

Dr. Steiner: Este întru totul just. Într-adevăr nu este complicat, dacă abordezi lucrurile pas cu pas şi acum totul a fost exprimat în mod clar de către dl Geering. Dacă formulăm problema, ea va putea fi rezolvată într-un mod foarte simplu. Mai remarc aici faptul că prin întemeierea

Societăţii Antroposofice Generale, al cărui al doilea preşedinte este dl Steffen, aşadar cel care va reprezenta elementul elveţian în cadrul Societăţii Antroposofice Generale, cu siguranţă că de la instituirea acestui consiliu de conducere, întreaga problemă va fi pusă pe o bază nouă. Căci dacă ne gândim la structura întregii probleme, ea vine parţial din faptul că la adunarea delegaţilor din vară, care a făcut atâta sânge rău [Nota 68], comitetul de conducere german avea încă părerea că este comitetul de conducere al întregii Societăţi Antroposofice Generale şi s-a comportat ca atare. Acesta a fost lucrul care i-a rănit pe elveţieni. Nu-i aşa? Prin urmare, aici există de fapt două probleme, aşa cum a sugerat dl Geering la sfârşitul discursului său: O problemă administrativă, pe care trebuie să o rezolve Societatea Antroposofică din Elveţia, şi care bineînţeles că va putea fi rezolvată într-o adunare a membrilor elveţieni, şi mai este apoi şi o problemă de tact. Eu sper că în viitorul apropiat această problemă de tact va fi reglementată.

Pentru Societatea Antroposofică Generală, în al cărui cadru ne purtăm acum discuţiile, bineîneles că intră în discuţie numai raportul grupei de la Goetheanum faţă de Societatea Antroposofică din Elveţia, şi numai despre aceasta ar trebui de fapt să vorbim noi acum; restul trebuie lăsat în seama unei adunări pe care o va ţine Societatea Antroposofică din Elveţia. Această problemă a reglementării raportului grupei de la Goetheanum faţă de Societatea Antroposofică din Elveţia poate preocupa pe cineva foarte mult. La ultima adunare a delegaţilor, din 8 decembrie 1923, când s-au ivit dorinţele respective, eu am crezut că se poate găsi o mediere, prin faptul că grupa de la Goetheanum – care, după cum veţi ajunge să vă daţi seama, din motive exterioare şi interioare faţă de lumea

exterioară, nu poate ieşi din societatea elveţiană, ci trebuie să rămână înlăuntrul acesteia – va fi organizată în ceea ce priveşte administrarea sa internă în aşa fel încât să nu aibă drept de vot, cel puţin în adunarea delegaţilor Societăţii Antroposofice din Elveţia.

Dar eu cred azi, de asemenea, că părerea d-lui Geering, pe care dânsul tocmai a exprimat-o, este extraordinar de justificată: că în fond o schimbare în această direcţie nu este deloc necesară. În momentul în care ar exista o mai mare convingere a prietenilor noştri elveţieni că pot colabora foarte bine cu grupa de la Goetheanum, dacă nu intră în joc alte lucruri, în momentul în care aceasta va fi convingerea prietenilor noştri elveţieni, cred eu, nu mai e nevoie să schimbăm absolut nimic. Vă rog să vă referiţi în mod strict la această problemă, întrebându-vă dacă există anumite dorinţe în această direcţie. După ce vom fi discutat până la capăt această problemă, întreaga chestiune va deveni o problemă a Societăţii Antroposofice din Elveţia, care îşi va alege secretarul ei general sau ce fel de funcţionar doreşte să aibă. După ce vom discuta aceasta, vom încheia de fapt discutarea problemelor elveţiene.

Eu cred că dificultatea constă şi în faptul că până acum consiliul de conducere elveţian a fost prea puţin consolidat în sine. Pur şi simplu preşedinţii grupelor au fost numiţi membri ai consiliului de conducere. Se ştie, acesta este un consiliu de conducere elastic şi nimeni nu ştie în realitate ce este el de fapt, deoarece consiliul de conducere nu funcţionează. Dacă în Societatea din Elveţia se va forma un consiliu de conducere care să funcţioneze cu adevărat, lucrurile vor fi în ordine. Nu cred că va fi posibil să se creeze la Dornach o majoritate prin oameni veniţi din afară. Rog deci să se facă o formulare pentru a se

realiza o schimbare în raportul dintre grupa de la Goetheanum şi Societatea Antroposofică din Elveţia.

Dl Schweigler, St. Gallen, îşi spune părerea referitoare la aceasta.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul în această problemă?

Dl Geering-Christ: Am putea proceda imediat la supunerea la vot printre delegaţii elveţieni?

Dr. Steiner: Tocmai aveam de gând să-i întreb pe prietenii elveţieni dacă se declară de acord cu intenţiile exprimate de domnii dr. Hugentobler, Geering şi Schweigler. Îi rog pe prietenii elveţieni să ridice mâna. (Se ridică mâna.)

A reieşit deci în mod clar că dorinţa prietenilor noştri elveţieni este de a păstra grupa de la Goetheanum în sânul Societăţii Antroposofice din Elveţia. Toate celelalte sunt probleme ale Societăţii Antroposofice Elveţiene; ele nu trebuie discutate aici. Am făcut ceea ce poate fi făcut în cadrul Societăţii Antroposofice Generale.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu aceste probleme care sunt de discutat în acest cerc restrâns?

D-ra dr. Vreede ca secretar al grupei de la Goetheanum aduce la cunoştinţă că oricum dintre cei 150 de membri ai grupei, 70 sunt membri elveţieni.

Dr. Grosheintz cere să ia cuvântul.

Dr. Steiner: Este absolut adevărat. Nu se va putea evita niciodată ca în cadrul unei societăţi cum este a noastră, să se ivească probleme care ar trebui reglementate numai prin tact. Gândiţi-vă că în ***Filosofia libertăţii***, printre principiile morale, tactul joacă un rol deosebit. Şi oricât de multe lucruri se reglementează prin statut, sunt convins chiar că din sămânţa unor statute

pedante răsar mai degrabă probleme, care ar putea fi rezolvate prin tact. Şi sunt de părere că dacă se fac lucruri ca acelea menţionate de dr. Grosheintz, vom putea merge mai departe cu ajutorul tactului. Şi de aceasta vor depinde multe lucruri.

D-na Weiss pune întrebări.

Dr. Steiner: Cred că dr. Grosheintz nu s-a gândit la aceasta în raport cu statutul, ci ca la o chestiune care se iveşte în cazuri particulare. Şi tocmai la aceasta mă gândesc când spun „chestiune de tact". Trebuie să ai în vârfurile degetelor un anumit sentiment că un lucru sau altul este necesar. Eu sunt în general de părere că în administrarea unei societăţi nu se poate face mult cu capul pedantului; acesta poate fi, bineînţeles, foarte bun pentru alte lucruri, dar pentru administrarea unei societăţi ca aceea care urmează să fie întemeiată aici, capul pedantului e foarte dăunător. Aici e vorba de vârfurile sensibile ale degetelor. Cu cât vom putea administra mai mult pe viitor, societatea, cu vârfurile sensibile ale degetelor, cu atât va fi mai bine.

Dl Monges întreabă dacă, de pildă, şi Honolulu urmează să se afle în acest raport cu Societatea Antroposofică Generală, respectiv cu Goetheanumul, ca grupa de la Goetheanum.

Dr. Steiner: Honolulu aparţine Societăţii Antroposofice Generale. Honolulu nu are absolut nimic de-a face cu întregul complex de probleme. Tot ceea ce a fost discutat acum este numai pentru reglementarea raportului dintre grupa de la Goetheanum şi Societatea Antroposofică din Elveţia. Dar grupa din Honolulu nu are nimic de-a face cu grupa de la Goetheanum şi nici cu Societatea Antroposofică din Elveţia.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul într-o problemă care să fie pusă într-o discuţie preliminară, înaintea discuţiilor generale ale adunării cu membri? Se poate întâmpla ca cineva să dorească să se discute preliminar, în cerc mai restrâns, un lucru sau altul.

Dl Leinhas: Ar trebui să vorbim despre o cotizaţie care trebuie stabilită, care trebuie achitată către Societatea Antroposofică Generală.

Dr. Steiner: Poate-mi îngăduiţi să-l rog pe dr. Guenther Wachsmuth să expună referatul asupra acestei probleme.

Dr. Wachsmuth prezintă referatul.

Dr. Steiner: Ne va fi de puţin ajutor, dragii mei prieteni, să discutăm dacă toate societăţile antroposofice din toate ţările vor să ia parte la achitarea cotizaţiei de membru; de ajutor ne va fi numai dacă o plătesc toate. Să vrem să ştim acum dacă ele o vor achita sau nu, acest lucru ar fi puţin important, de fapt, mult mai important poate fi să punem la bază imaginea generală şi să încercăm, pe baza acestei imagini generale, să numim o cifră de la care ne putem aştepta ca Societatea Antroposofică Generală să poată realiza ceea ce trebuie să realizeze. De aceea aş propune să stabilim, în primul rând, o contribuţie normală şi apoi să lăsăm deschis ca să avem, bineînţeles, faţă de această contribuţie normală, acordul grupelor, şi anume al societăţilor pe ţări. Se poate merge apoi în mod nelimitat în sus, aşa încât să ne apropiem asimptotic de situaţia de la Carnegie [Nota 69], dar se poate merge la fel şi în jos, eventual la ţările foarte slabe din punct de vedere valutar – cum este în matematică aşa-numitul punct de dispariţie. Aceasta se va vedea în practică. Nu ştiu cât de departe se va merge înspre infinit, apropiindu-ne de situaţia de la Carnegie, dar ştiu cu certitudine că punctul de dispariţie,

cum se spune în matematică, va juca un anumit rol. De aceea, cred că din tot ceea ce ştim astăzi, putem stabili o cotizaţie normală şi în cadrul unor tratative individuale putem coborî nivelul acestei contribuţii normale. Şi astfel aş fi de părere că ar fi just dacă am stabili ca fiecare grupă să achite anual pentru fiecare dintre membri ei câte 12 şilingi, adică 1 şiling pe lună. Vă pot asigura: chiar dacă acest şiling va fi într-adevăr achitat, vom mai avea multe cerinţe pentru a realiza lucrurile pe care le intenţionăm. Acest lucru nu trebuie să fie apăsător: dacă avem cazul că cineva nu poate plăti, va trebui să coborâm şi vom vedea cum ne vom restrânge. Dar cred că am putea să cădem de acord asupra faptului ca fiecare grupă să aibă de achitat în mod normal pentru fiecare membru câte 12 şilingi. Să stabilim ceva care să nu ne ducă totuşi la situaţia că dacă Societatea Antroposofică nu va muri, din motive financiare, dar nici nu vom putea realiza ceva ca lumea. Vom fi criticaţi, dar lumea nu-şi va da seama că nu se poate realiza ceva, dacă nu ne putem mişca din loc.

Prin urmare, aceasta nu trebuie să fie o cerinţă absolută, dar este ceva care se obişnuieşte ca normă generală. Iar dacă nu va fi posibil, atunci se va arăta pur şi simplu de cât am avea nevoie, şi ar trebui să coborâm. Această chestiune se poate face foarte bine. Dar cred că ar fi necesar să vă spuneţi părerea.

Dl Collison întreabă de taxa de primire.

Dr. Steiner: Taxa de primire ar fi exclusă; să spunem, de pildă, că o includem în calcul, că se amortizează. La cotizaţiile următoare aceasta s-ar putea calcula. Eu calculez numai că lunar, pentru fiecare membru se achită 1 şiling, prin urmare anual 12 şilingi. Acesta e lucrul pe care contez. Poate că-mi este îngăduit să vă destăinui că în această problemă consiliul de conducere a cumpănit lucrurile şi a

vorbit de fapt numai în pilde despre felul cum pot fi eventual reglementate lucrurile; eu am înfăţişat lucrurile ca rezultat al acelor pilde.

D-ra Sauerwein îşi expune punctul de vedere.

Baroneasa de Renzis: Aceasta ar ajunge la 50 de lire. Acest lucru ar fi absolut imposibil pentru Italia!

D-ra Sauerwein răspunde.

Dr. Steiner: Desigur, poate fi aşa, iar aceasta ar face ca pentru diferite grupe cotizaţia normală să trebuiască să fie coborâtă destul de mult, dar eu cred că aceasta nu ne poate determina să nu stabilim drept cotizaţie normală ceea ce ne apare aici ca necesar, după reflecţii cu adevărat foarte exacte. Cum va fi procesul în realitate? Vă rog, imaginaţi-vă numai acest lucru! Prin urmare eu pot spune: Potrivit condiţiilor care sunt cum sunt, în mod sigur nu vor plăti decât cel mult 3 000-4 000 de membri, adică nu se va achita suma pentru mai mult de 3 000-4 000 de membri. Dacă vă faceţi o imagine despre aceasta, aveţi şi o imagine despre ceea ce vom putea noi folosi aici într-un an. Nu-i aşa? Numai pornind de la buget ar avea sens să stabilim cotizaţii de membru. A stabili cotizaţii de membru fără a avea în vedere viitorul nu are absolut nici un sens, ci numai dacă socotim; trebuie să socotim cu cifre. Noi trebuie să putem socoti: Atât trebuie să fie suma încasată de noi. Dacă n-o încasăm, ne revine obligaţia să înlocuim suma lipsă prin contribuţii benevole ş.a.m.d. A stabili ceva care nu are nimic comun cu ceea urmează să se realizeze aici în mod necesar, îmi pare imposibil. Cred că dacă stabilim o cifră – altfel putem stabili imediat cotizaţii benevole –, baza pentru aceasta poate fi numai: de cât avem nevoie aici? Orice altă bază este sterilă.

Domnişoara Schwarz pune întrebări.

Dr. Steiner: „Asociaţia pentru Goetheanum” poate primi numai contribuţii pentru construirea Goetheanumului. Iar construirea Goetheanumului nu are nimic comun cu administrarea Societăţii Antroposofice. Prin urmare, acestea sunt două lucruri absolut diferite. Doar dumneavostră vă referiţi la contribuţiile membrilor „Asociaţiei pentru Goetheanum”. Acest raport dintre Societatea Antroposofică şi Asociaţia pentru construirea Goetheanumului este ceva care mai poate fi discutat în aceste zile. Cred că în privinţa contribuţiilor membrilor va trebui, poate, să fie găsit un modus vivendi, dacă aceasta este cumva în intenţiile celor adunaţi aici. Căci, vedeţi dumneavoastră, în privinţa construirii Goetheanumului contribuţiile membrilor „Asociaţiei pentru Goetheanum” sunt cu adevărat o sumă aşa de neînsemnată, încât abia dacă pot fi luate în consideraţie. Contribuţiile membrilor abia dacă intră în consideraţie! Şi în viitor ele nu vor mai intra în consideraţie, pentru că vor trebui să fie folosite în mare parte la plata dobânzilor împrumuturilor. Dar pe viitor construirea Goetheanumului nu se va mai putea sprijini pe împrumuturi, ci numai pe contribuţii *à fonds perdu*. Contribuţiile membrilor „Asociaţiei pentru Goetheanum” ar trebui folosite la altceva decât la acoperirea, la plata dobânzilor împrumuturilor. În viitor – va trebui să vorbim despre aceasta –, în privinţa construirii Goetheanumului, esenţial va fi dacă rezultă vreo posibilitate de a se crea cumva o concordanţă cu Societatea Antroposofică Generală. Dar aceasta este o chestiune care acum, pe moment, ne-ar îndepărta prea mult, câtă vreme nu am depăşit problema contribuţiei membrilor.

Doreşte cineva să ia cuvântul la această problemă, a contribuţiei membrilor?

Dl Kaufmann spune că dr. Wachsmuth a stabilit deja suma de aproximativ 7 şilingi drept cotizaţie şi că delegaţii englezi au venit aici cu împuternicirea pentru 7 şilingi.

Dr. Steiner: Dacă se alege acest modus pe care eu l-am propus, în acesta este inclus oricare alt modus. Eu sunt numai de părere că ar fi inutil să se nominalizeze de la bun început o cotizaţie despre care ştim că nu putem face absolut nimic cu ea. Nu-i aşa? Obligatoriu sau neobligatoriu, acesta este un lucru mai puţin important, important este, însă, să putem calcula în orice caz suma. Şi, nu-i aşa, din imaginea care a fost formată, noi am luat, de pildă, deja în calcul – cel puţin eu am luat în calcul –, ca de la ţările puternice sub raport valutar contribuţia să rămână aproape ca şi cum ar fi absolut obligatorie. Chestiunea este că dacă dumneavoastră veţi coborî sub această cotizaţie nominalizată, aceasta nu trebuie să se întâmple altfel decât prin tratative individuale. Dar dacă noi am coborî mai mult, atunci, de fapt, ar fi fost mai bine dacă am fi început discuţiile cu tema contribuţiei – ştiu că ar fi fost împotriva simţului moral – şi apoi, dacă rezultatul dezbaterii ar fi fost că Societatea Antroposofică Generală nu poate fi susţinută financiar, atunci am fi putut decide să nu o mai întemeiem. Nu putem face altfel, decât să gândim în mod realist. Noi nu putem întemeia o societate care nu poate trăi. Dar prin faptul că eu spun: Se poate coborî suma cât se doreşte, atunci centrului îi va reveni sarcina de a acoperi într-un fel sau altul sumele lipsă; prin aceasta plata cotizaţiei de membru nu mai apare câtuşi de puţin ca o povară, ci pur şi simplu se numeşte suma de care avem nevoie în realitate. Mi-ar părea rău dacă tocmai tema plăţii cotizaţiei de membru ar provoca o indispoziţie generală. Dar aceasta nu trebuie să se întâmple absolut deloc, dragii mei prieteni! Este nevoie ca entuziasmul general care există pe bună

dreptate pentru cauza noastră şi care a fost exprimat în ultimele zile să nu se poticnească de bagatela achitării cotizaţiei de membru. Este totuşi ceva „ahrimanic", dragii mei prieteni, aşa cum spun antroposofii atât de des!

Dr. Büchenbacher povesteşte cum Societatea Antroposofică Liberă din Stuttgart a făcut posibilă existenţa unui colaborator prin plătirea acestuia cu 2,5 sau 10% din contribuţiile săptămânale, deşi condiţiile din Germania sunt foarte grele; însă dacă fiecare îşi achită contribuţia, lucrurile merg!

Dr. Steiner: Aş vrea să remarc numai că discuţia care ajunge la asemenea lucruri nu poate face parte din ordinea noastră de zi. Sunt convins că dacă vom asculta aici motive pro şi contra, dacă contribuţia poate fi sau nu achitată, cu siguranţă că vom auzi tot atâtea păreri îndreptăţite câţi prieteni sunt; iar în adunarea generală pentru membri am putea auzi opt sute de păreri justificate. Dar nu poate fi acesta conţinutul propriu-zis al întâlnirii noastre, ci dacă e să dezbatem mai departe, o putem face numai în legătură cu întrebarea cum s-o scoatem altfel la capăt. Aşadar, trebuie să dezbatem din punctul de vedere al Societăţii Antroposofice Generale, cum să facem ca lucrurile să poată înainta. Eu nu văd nici o altă posibilitate de a face ca lucrurile să meargă înainte. Probabil că şi aşa nu rezolvăm mare lucru, dar eu nu văd nici o posibilitate de a ne descurca cu mai puţin. Văd însă prea bine posibilitatea de a se respecta toate dorinţele speciale. Presupuneţi numai că nici o singură grupă nu va mai putea plăti. Ei bine, atunci în loc de 36 000 şilingi vom avea 5 000 şi va trebui să vedem cum vom înlocui diferenţa de 31 000 şilingi. Prin urmare, va fi o chestiune clară şi uşor de văzut în ansamblul ei. Dar noi nu putem să procedăm altfel de cum se procedează pretutindeni unde sunt stabilite bugete. Gândiţi-vă, dacă

bugetul anual al unui stat s-ar stabili aşa, că fiecare cetăţean al ţării, al statului, ar plăti cât ar vrea! Însă aşa nu se poate stabili bugetul nici unui stat! Sau se poate totuşi, Duce de Cesaro? Putem să-l întrebăm pe fiecare cetăţean cât vrea să plătească anual sau trebuie stabilit cât trebuie să plătească?

Ducele de Cesaro: Desigur. Însă el poate fi constrâns!

Dr. Steiner: Da, tocmai aceasta e problema. Noi nu vom putea contrânge! Şi acesta poate fi un motiv să ne declarăm mult mai uşor de acord cu chestiunea, decât dacă ne aflăm sub constrângere. Noi am contat deja pe neconstrângere.

Dl Collison întreabă dacă aceasta nu e cumva o piedică în primirea de noi membri.

Dr. Steiner: Eu presupun cazul că o grupă oarecare găseşte oportun să aibă o contribuţie anuală de numai 4 şilingi sau 4 fr. pentru fiecare membru, astfel ea nu ne poate achita 12 şilingi sau 12 fr. Sau poate numai 2 sau absolut nici un şiling. Aşadar în problema cum va trebui să ne comportăm faţă de membrii ce urmează să fie primiţi, fiecare grupă este absolut suverană. Apoi fiecare ne va spune. Noi nu putem achita mai mult de atâta şi atâta pentru un membru. Prin urmare, posibilitatea de a răzbate va exista întotdeauna, şi în aceste condiţii.

Dl Ingerö declară că cei din Norvegia ar putea achita cam 3 000 şilingi anual.

Dr. Zeylmans van Emmichoven declară că în Olanda suma va putea fi achitată în întregime.

Dr. Steiner: Căci aşa am făcut mereu câtă vreme am fost secţie germană în cadrul Societăţii Teosofice. Nu au fost constrânşi membrii individuali să achite, ci grupele ca atare, prin transferul contribuţiilor mai substanţiale ale diferiţilor membri, au achitat sumele totale secţiei

germane. Pe atunci aveam de socotit cu sume mult mai neînsemnate. Azi acest lucru nu mai e posibil. Am descris deja condiţiile în care a fost posibil să ne descurcăm cu vechile contribuţii, mai mici. V-am descris cum se realiza şi expedia în vremurile de început revista ***Lucifer-Gnosis***, de exemplu [Nota 70]. Acestea sunt situaţii care nu se mai pot realiza astăzi. Prin urmare, pentru ceea ce eu pot cuprinde cu privirea nu poate rezulta altă imagine, decât că pe viitor vom avea nevoie de cei 12 şilingi pentru fiecare membru al Societăţii Antroposofice Generale. Este vreun membru al consiliului de conducere de altă părere?

D-na dr. Steiner: Nicidecum. Recent, când am lichidat în Berlin editura şi locuinţa, m-am interesat realmente să regăsesc infinit de multele plicuri cu adresele scrise de dr. Steiner însuşi, cu completări la mandatele poştale făcute de mine; prin urmare o mulţime de lucruri mărunte făcute de noi înşine. Toată seria revistei care urma să fie expediată o duceam noi înşine la poştă, în coşul pentru rufe. Mi-am amintit de toate lucrurile acestea recent, la Berlin. Azi oamenii nu mai procedează cu plăcere aşa. Pentru mine a fost însă impresionant să retrăiesc în amintire faptul că toate lucrurile mărunte au fost făcut pe atunci de dr. Steiner şi de mine.

Dr. Steiner: Aşa stăteau lucrurile şi nu puteam face dezbateri în legătură cu ele. Nu s-au făcut dezbateri asupra lor şi nici nu am vorbit despre ele; ele au fost făcute din necesitatea situaţiei. Dacă e să discutăm cu sens despre o situaţie, trebuie pur şi simplu să spunem de ce anume avem nevoie. Nu putem face dezbateri decât pe această bază. Mai doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu aceasta?

D-na prof. Bürgi: Aş dori să preiau responsabilitatea realizării sumei pentru grupa din Berna.

Dl Hahl: Eu aş vrea să subliniez cele spuse.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni, pentru că trebuie să mergem la conferinţă, acum trebuie să amânăm discuţiile. Vă voi anunţa ulterior când vor fi continuate.

XIII
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 29 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Dr. Steiner:

Dragii mei prieteni!

Vom deschide ordinea de zi cu audierea conferinţei cu care dl Werbeck intenţionează să ne bucure astăzi.

Louis Werbeck îşi prezintă referatul: „Despre adversarii Antroposofiei".

Dr. Steiner: Putem face acum, dragii mei prieteni, o pauză de aproximativ 15 minute, continuând apoi adunarea cu membrii, la punctul la care am rămas ieri.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Să ascultăm din nou, şi astăzi, cuvintele care trebuie să ne răsune în suflet acum, aici, cât şi mai târziu, când vom ieşi spre a duce afară în lume cele intenţionate aici:

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu

Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor,
În adâncurile lumilor, existenţă creând.
Serafimi, Heruvimi, Tronuri,
Faceţi să răsune din înalturi
Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri;
Aceasta cuvântă:
Ex Deo nascimur.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
Faceţi să se învăpăieze din Răsărit
Ceea ce se formează prin Apus;
Aceasta cuvântă:
In Christo morimur.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei

Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.
Arhai, Arhangheli, Îngeri,
Faceţi ca din adâncuri să fie cerut
Ceea ce în înalturi este ascultat;
Aceasta cuvântă:
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.

Să reţinem iarăşi ritmul lăuntric al acestor cuvinte, în părţile sale esenţiale. Avem:

[Facsimil, vezi anexa 4, Tabla VI]

Exersează amintire în Spirit.

Ceea ce se petrece în sufletul omului, îşi are legătura sa cu tot ceea ce este substanţial-fiinţial în cosmosul spiritual, sufletesc şi trupesc. De aceea, tocmai acest „Exersează amintire în Spirit" trimite la ceea ce răsună mai apoi în invocarea Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor, ca o caracteristică a felului în care acţionează ei în univers:

Serafimi, Heruvimi, Tronuri
Faceţi să răsune din înalturi
Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri.

Şi ai reprezentarea cosmică justă dacă îţi aşezi în faţa sufletului imaginea că din înalturi în Cuvântul Lumilor răsună glasurile Serafimilor, Heruvimilor, Tronurilor, care

sunt auzite prin faptul că îşi găsesc ecoul în adâncurile substratului existenţei cosmice şi că ceea ce este pus în mişcare din înalturi, şi care răsună şi jos – Cuvântul Lumilor – porneşte de la Serafimi, Heruvimi şi Tronuri.

Avem apoi a doua maximă:

Exersează cugetare în Spirit.

Ea se raportează la o a doua ierarhie: Kyriotetes, Dynamis, Exusiai. Le putem caracteriza dacă ne reprezentăm glasurile lor în Cuvântul Lumilor, în sensul cuvintelor:

Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
Faceţi să se învăpăieze din Răsărit,
Ceea ce se formează prin Apus.
A treia verigă în existenţa omului este:
Exersează privire în Spirit.

Aici avem indicaţia felului cum se integrează cea de-a treia ierarhie în Cuvântul Lumilor:

Arhai, Arhangheli, Îngeri
Faceţi ca din adâncuri să fie cerut
Ceea ce în înalturi este ascultat.
[Scris pe tablă]

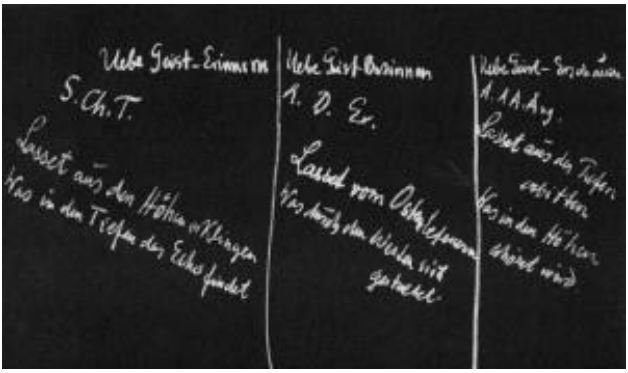

Tabla 6

Exersează amintire în Spirit – S. Ch. T. [Serafimi, Heruvimi, Tronuri,] Faceţi să răsune din înalturi Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri.	Exersează cugetare în Spirit - K.D.Ex. [Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,] Faceţi să se învăpăieze din Răsărit, Ceea ce se formează prin Apus.	Exersează privire în Spirit – A.AA.Ang. [Arhai, Arhangheli, Îngeri,] Faceţi ca din adâncuri să fie cerut, Ceea ce în înalturi este ascultat.

Avem opusul primei ierarhii, ale cărei glasuri ni le înfăţişăm îndreptate în jos, şi care se ridică din nou de jos, ca ecou. Avem aici glasurile care urcă, de la fiinţele care jos au de cerut ceva, şi ale căror rugăminţi sunt ascultate de sus în jos. De sus în jos: din înalturi spre adâncuri; din spaţiul din jur: din Răsărit şi Apus; de jos în sus: din adâncuri spre înalturi.

Dragii mei prieteni! Trebuie să vă comunic, din partea Societăţii Antroposofice din Polonia, care nu a fost reprezentată aici, o scrisoare adresată consilului de conducere al Societăţii Antroposofice de la Dornach: „Grupele de lucru din Polonia, Cracovia, Lemberg, Varşovia au hotărât să întemeieze Societatea Antroposofică Poloneză. Societatea urmează să slujească ideile antroposofice, explicând cercurilor celor mai largi comorile învăţăturii spirituale şi acţionând în poporul polonez, într-o perioadă plină de primejdii, ca recunoaştere a misiunii sale. Societatea Antroposofică, nou-întemeiată, din Polonia trimite, cu prilejul sărbătorii punerii Pietrei Fundamentale, conducătorului şi întemeietorului mişcării antroposofice internaţionale, d-lui dr. Steiner, expresia consideraţiei sale

celei mai înalte. Societatea Antroposofică Poloneză roagă insistent să îi fie acordate ocrotirea şi îndrumarea şi se obligă, în ceea ce o priveşte..." (din cauza zgomotului din sală, sfârşitul nu a mai fost auzit).

Pentru cercul din Varşovia:
Pentru cercul din Lemberg:
Pentru celelalte cercuri:
Luna Drechsler ca împuternicită.

Apoi, din Köln pe Rin: „Cu ocazia sărbătorii punerii Pietrei Fundamentale a Societăţii Antroposofice Internaţionale, Crăciun 1923, vă doresc dumneavoastră şi tuturor prietenilor adunaţi acolo, din adâncul inimii, tot binele. Doresc ca în faţa întregii lumi să se reveleze tot mai mult ceea se intenţionează prin această punere a Pietrei Fundamentale. Cu un salut cordial, Gottfried Husemann." [Nota 71]

Dragii mei prieteni, cred că deocamdată consiliul de conducere a prezentat în linii mari ceea ce avea de prezentat. Va trebui ca în zilele următoare să se mai prezinte şi proiectul pentru un fel de norme sau de regulament pe lângă statute. Va fi însă de dorit ca înaintea tuturor dezbaterilor să fie exprimat de aici încolo ceea ce unii dintre dragii noştri prieteni au de spus în mod individual. Avem aici lista înscrierii la cuvânt a delegaţilor care vor să ţină referate. Cred că cel mai bine este dacă şi aici nu vom proceda în mod schematic, spre a pierde timp – pentru că asta se face, când se procedează în mod schematic –, ci cel mai bine va fi dacă ascultăm acum în mod corespunzător ceea ce stimaţii, dragii prieteni au de spus. Aş vrea de aceea să întreb dacă găsiţi că e bine ca eu să le dau acuma cuvântul acelor prieteni care s-au înscris deja la cuvânt.

Aceştia sunt domnii Leinhas, dr. Kolisko, dr. Stein, dr. Palmer, dl Werbeck, dr. Lehrs, d-na Cross, d-ra Rihouët, dl Collison, d-na Hart-Nibbrig, dl de Haan, dl Stibbe, dl Zagwijn, d-na Ljungquist.

Dr. Wachsmuth comunică faptul că aceste persoane s-au anunţat de la început, nu pentru o temă specială, ci pentru un discurs general.

Dr. Steiner: Atunci v-aş ruga să-mi spuneţi numele acelor prieteni care au de spus ceva acum. Este, firește, necesar ca în continuarea adunării, din mijlocul prietenilor să fie prezentat ceea ce prietenii sau delegaţii care au venit aici au pe inimă. Rog deci să se facă înscrieri la cuvânt acum, când, ca să zicem aşa, în cadrul unei dezbateri generale foarte vaste se poate vorbi despre ceea ce fiecare are pe suflet cu privire la Societatea Antroposofică întemeiată aici.

Dl Collison: Mai târziu, vă rog, despre educaţie.

Dr. Steiner: Doreşte cineva să ia cuvântul despre ceva absolut general? Dacă nu este cazul, dragii mei prieteni, vom trece la discutarea unor domenii particulare. Au fost luate azi în atenţie probleme ale societăţii şi ale pedagogiei. Poate că unul sau altul dintre prieteni are ceva de spus în legătură cu conferinţa domnului Webeck ş.a.m.d. Doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu acestea?

Dl Hohlenberg cere să ia cuvântul.

Dr. Steiner: Dl Hohlenberg se va referi la adversari.

Dl Hohlenberg face acest lucru.

Dr. Steiner: Vom proceda cel mai bine dacă cele ce am eu însumi de spus în această direcţie, va fi spus apoi, în mod sintetic, după ce vor fi vorbit alţi prieteni. Vor mai fi desigur destule lucruri de spus şi în cursul următoarelor zile.

Următorul vorbitor care s-a înscris la cuvânt, despre problemele societăţii şi despre mişcarea pentru tineret,

este dr. Lehrs. Poate îmi îngăduiţi să dau cuvântul dr. Lehrs.

Dr. Lehrs vorbeşte despre Societatea Antroposofică Liberă.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! N-aş vrea să se nască vreo neînţelegere în legătură cu cuvintele pe care le-am rostit aici acum câteva zile. Dl dr. Lehrs le-a intepretat în mod just şi orice altă interpretare nu s-ar potrivi mai bine cuvintelor mele. N-am vrut să spun că cele propuse cândva, azi au pierdut din importanţă, ci am spus: A fost pentru mine, firește, ceva ce am resimţit drept tragic, că a trebuit să fie făcută această propunere de separare a Societăţii Antroposofice din Germania şi a Societăţii Antroposofice Libere. Dar propunerea a trebuit să fie făcută. Ea a rezultat din faptele concrete de atunci şi este întru totul necesar ca această Societate Antroposofică Liberă să existe mai departe şi să lucreze mai departe în sensul schiţat de către tânărul nostru prieten. Prin urmare, eu aş vrea să vă rog să priviţi interpretarea dr. Lehrs corespunzătoare întru totul cuvintelor pe care eu le-am rostit acum câteva zile.

Presupun acuma că dl Hans Ludwig Pusch vrea să se înscrie la cuvânt pe marginea celor spuse de dr. Lehrs. Îl rog deci pe dl Hans Ludwig Pusch să ia eventual imediat cuvântul.

Hans Ludwig Pusch, Hamburg, vorbeşte despre ţelurile şi năzuinţele tineretului german din Hamburg.

Dr. Steiner: Permiteţi-mi să vă rog să vă continuaţi discursul mâine, pornind din acest punct. Acum trebuie să respectăm succesiunea în timp a evenimentelor.

Dr. Steiner: Vom continua congresul mâine, după conferinţa dr. Schubert, cu titlul „Antroposofia, un conducător spre Christos”. Acum aş ruga pe acei prieteni care vor sau care din motive obiective consideră necesar să

ne dea referate, să-mi anunţe acest lucru astă-seară, după conferinţă, aşa încât eu să pot avea o privire de ansamblu asupra referatelor ce urmează să fie ţinute şi care vor trebui incluse pe ordinea de zi. Vă rog să ţineţi seama de faptul că noi va trebui să folosim zilele în modul cel mai rodnic cu putinţă. În afara celor anunţate în legătură cu ultimele mele trei conferinţe, vor avea loc aici, în mod special, scurte întâlniri cu medicii adunaţi aici. Va trebui să avem în vedere şi alte scurte întâlniri.

Vă cer acuma îngăduinţa de a comunica în continuare ordinea de zi: Azi după-amiază la ora 4:30, piesa despre Naşterea lui Christos; seara, la ora 8:30 conferinţa mea. Dimineaţa la ora 10, conferinţa dr. Schubert, „Antroposofia, un conducător spre Christos". Apoi continuarea adunării de astăzi, pe care am fost nevoiţi să o întrerupem în mijlocul unei cuvântări. Pe viitor va trebui să facem şi acest lucru pentru că nu avem altă posibilitate de a conduce discuţiile într-un mod raţional. Cu aceasta, adunarea este amânată până mâine.

Mai am de făcut numai câteva comunicări, pentru care vă rog să rămâneţi pe locurile dumneavoastră. Primul este: evitaţi pe cât posibil îmbulzeala la ieşire. Aud că pentru oamenii vârstnici, care sunt mai fragili decât tinerii, apare aici un pericol şi vă rog să evitaţi aceasta, prin grija faţă de semenii dumneavoastră.

Trebuie să mai comunic apoi că dl dr. Im Obersteg, Centralbahn-Platz 9 din Basel, care ne-a procurat adesea bilete de călătorie cu trenul şi bilete de vapor, este gata să-şi asume din nou procurarea unor asemenea bilete pentru aceia care au nevoie de ele la întoarcerea acasă. Avem experienţa că asemenea lucruri trebuie făcute cu mare exactitate. E vorba în principal de bilete de vapor şi tren pentru ţările din vest: Norvegia, Suedia, Anglia, Olanda,

Franţa, Spania, Italia etc. Se poate face fie în mod personal, fie prin mijlocirea noastră. Acei stimaţi prieteni care doresc asemenea bilete, îi rog să se anunţe la dr. Wachsmuth.

XIV
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 30 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Tema: Antroposofie şi religie

Dr. Steiner:

Dragii mei prieteni!

Ca prim punct al ordinii de zi, dl dr. Schubert ne va bucura cu conferinţa sa despre Christos şi lumea spirituală: „Antroposofia, un conducător spre Christos". Cu aceasta, dl dr. Schubert are cuvântul.

Dr. Schubert îşi prezintă conferinţa. După o pauză de 15 minute, vorbeşte dr. Steiner:

Dragii mei prieteni! Să începem din nou cu cuvintele cunoaşterii de sine a omului, din spiritul timpului nostru:

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.

Şi să cuprindem astăzi laolaltă, dragii mei prieteni, ceea ce poate vorbi intr-un mod întreit în fiinţa omului:

[Spus verbal şi scris pe tablă. Facsimil. Vezi anexa 4, Tabela VII.]

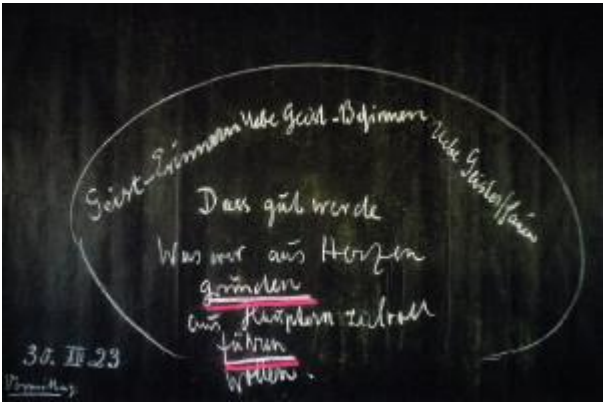

Tabla 7

Exersează amintire în Spirit	Exersează cugetare în Spirit	Exersează privire în Spirit

Însă aceste cuvinte se vor asocia în inima omului numai cu ceea ce a apărut cu adevărat la răscrucea vremurilor şi în al cărui spirit noi vrem să acţionăm şi să năzuim aici în continuare.

La răspântia timpurilor
Lumina Spiritului lumilor
A intrat în curentul pământesc de existenţă;
Întunericul de noapte
Şi-a încetat domnia;
Lumină clară de zi
Radie în sufletele omeneşti;
Lumină,
Care încălzeşte
Modestele inimi de păstori;
Lumină
Care iluminează
Înţeleptele capete de regi.
Dumnezeiască lumină ,
Christos-Soare,

Încălzeşte
Inimile noastre,
Ilumineză
Capetele noastre,
Ca bun să devină
Ceea ce noi din inimi
Întemeiem,
Ceea ce noi din capete
Conştienţi de ţel să făptuim vrem.
[Scris pe tablă]

	Tabla 7	
Exersează amintire în Spirit	Exersează cugetare în Spirit	Exersează privire în Spirit

Ca bun să devină
Ceea ce noi din inimi
întemeiem,
Ceea ce noi din capete
conştienţi de ţel
să făptuim
vrem.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Vorbitorul de ieri, dl Hans Ludwig Pusch, renunţă să mai ia cuvântul. În locul său, dl dr. Lehrs va spune câteva cuvinte referitoare la tema respectivă. Rog să i se dea cuvântul.

Dr. Lehrs completează la problema mişcării pentru tineret ceea ce cu o zi înainte dl Pusch voise să mai spună.

Dr. Steiner: Cer îngăduinţa de a da acum cuvântul d-nei Merry.

D-na Merry vorbeşte despre munca din Anglia şi îl scuză pe dl Dunlop pentru că nu a putut veni.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Am vorbit în diferite locuri despre lucrul extraordinar de mulţumitor de la şcoala de vară din Penmaenmawr [Nota 72]. Aş dori să îmi îngăduiţi să adaug la cele spuse deja adeseori că sunt întru totul de părerea că mişcarea antroposofică va face un progres extraordinar de important atunci când se va ajunge să se înfăptuiască tot ceea ce a fost sugerat adineaori de d-na Merry pentru anii viitori, drept rod care se deschide din germenii de la Penmaenmawr. Ne este îngăduit de asemenea să credem că există cele mai bune forţe spre a se stimula în această direcţie munca mişcării antroposofice; căci dl Dunlop a luat asupra sa într-un mod extraordinar de viguros, activ, cu înţelegere lăuntrică şi esoteric această şcoală de vară din Penmaenmawr. Căci în Penmaenmawr a fost realizat încă de la început un lucru pe care nu l-am mai văzut realizat niciodată şi care a fost necesar pentru reuşita de la Penmaenmawr.

Vedeţi dumneavoastră, dragii mei prieteni, pe dl Dunlop noi l-am aşteptat la Stratford, la Oxford, odată chiar la Londra şi aici la Dornach, încât în mine prinsese rădăcini reprezentarea: Dl Dunlop este omul despre care se spune mereu că va veni şi care apoi nu vine. Şi când colo, la Penmaenmawr el a venit! Şi lucrurile au mers extraordinar de bine, atât de bine, încât aş fi dorit foarte mult ca el să fie astăzi aici şi să îi putem exprima încă o dată personal mulţumirile noastre, care sunt cu adevărat venite din inimă. Eu am crezut într-adevăr că dl Dunlop va fi aici, căci el mi-a spus la Londra că data viitoare va face altfel: nu va mai spune că va veni, însă va veni. Însă nu a venit. Şi, cu toate acestea, trebuie să o rog din inimă pe d-na Merry să-i transmită mulţumirile noastre cele mai cordiale pentru inaugurarea, prin Şcoala de vară de la Penmaenmawr, a unei mişcări extraordinar de importante şi pline de

perspective în cadrul celei antroposofice. Cred că tocmai din spiritul descrierilor pe care le-am adus de la Penmaenmawr, sunteţi de acord să o rog şi în numele dumneavoastră pe d-na Merry să transmită d-lui Dunlop mulţumirile noastre cele mai cordiale pentru inaugurarea Şcolii de vară de la Penmaenmawr şi să îl rog să ţină şi pe mai departe în mână, în mod viguros, o asemenea muncă, pentru că în mâna lui va reuşi.

Îmi permiteţi să dau acum cuvântul d-lui van Bemmelen, reprezentantul şcolii olandeze?

Dl van Bemmelen relatează depre munca şcolii din Haga.

Dr. Steiner: îngăduiţi-mi acum să îl rog pe dl dr. Unger să ia cuvântul. El s-a anunţat pentru unele probleme ale societăţii.

Dr. Unger îşi ţine discursul despre unele probleme ale societăţii şi în încheiere arată: Preastimaţi prieteni, felul cum, de pildă, societăţilor luate în parte şi grupelor mai mari le revine responsabilitatea prin noul statut, aduce cu sine necesitatea de a transmite iarăşi mai departe această încredere şi responsabilitate. Pentru aceasta va trebui să se dezvolte unele forme care nu au voie să se împotmolească în schema care s-a încetăţenit, ci, printr-o transformare vie, să găsească oameni care să fie în stare să ducă mai departe prin propria lor fiinţă impulsurile centrale. Astfel încât, dincolo de aspectul aparent organizatoric, ne întâmpină imediat întrebarea: Cum vom putea păşi pe scena publica cu acest impuls? Şi aici va trebui să lăsăm experienţa să vorbească. Eu mi-am permis recent să sugerez unele lucruri în legătură cu activitatea pe tărâm public. Ceea ce dl van Bemmelen a spus arată, şi în ceea ce priveşte Olanda, că pretutindeni oamenii aşteaptă să audă într-o formă potrivită, într-un mod corespunzător, ceva despre

antroposofie, despre sufletul omului, despre esenţa cultivării sufletului. Căci după aşa ceva năzuiesc oamenii. Apoi esenţialul va fi ca din publicul larg să găsim oameni care vor să vină să lucreze în continuare pe acest tărâm. Pentru că trebuie să existe pretutindeni posibilitatea de a deschide acestor oameni porţile, de a-i primi din partea societăţii. Şi pentru aceasta e necesară tocmai acea cunoaştere a omului care se poate dezvolta din căldura iubirii de oameni, în condiţiile unei activităţi pline de seriozitate, în sens antroposofic. Şi aici vom resimţi până departe problema asigurării generaţiilor viitoare de membri, drept o problemă a societăţii. Întotdeauna a fost această dificultate, de a se găsi oameni care să vrea să lucreze în continuare, dar să şi creăm premisele în societate pentru ca oamenii mai tineri să poată găsi asemenea condiţii.

Căci astăzi lucrurile stau aşa – dacă îmi este îngăduit să atrag atenţia în această privinţă în mod special asupra Germaniei –, că în condiţiile unei prăbuşiri generale a multor puncte de sprijin şi condiţii din perioada dinainte, în condiţiile vieţii de acum, tocmai oamenii tineri, cu studii academice să zicem, care ajung să-şi încheie studiile sau oameni care vor să lucreze antroposofie pe baza unor impulsuri artistice, de fapt, sunt constrânşi să se furişeze într-un colţ oarecare al vieţii economice obişnuite aflate în prăbuşire, spre a-şi putea pur şi simplu duce viaţa acolo. Ar trebui să constituie o preocupare pentru societate şi mai ales pentru fiecare grupă luată în parte, problema de a găsi terenul pe care tinerii să poată trăi, ca să zicem aşa, pentru studiu. Şi aşa se ridică tocmai problema cea mai importantă dintre toate: Cum poate fi primit în Şcoala Superioară pentru Ştiinţa Spirituală ceea ce vrea să se apropie de ea drept forţă tânără, năzuitoare, care emană

viaţă? în ce formă va fi posibil acest lucru? Cum va fi posibil să ajungem la un studiu care să ofere perspectiva colaborării acestor oameni, fie aici la Dornach, fie în alte locuri? Este iarăşi o problemă, care apare, şi apare tot mai mult şi mai mult în Germania, unde se impune cu putere necesitatea de noi colaboratori şi unde domneşte atâta nevoie de oameni care să lucreze propriu-zis în cadrul mişcării. Noi trebuie să-i găsim pe scena publică şi prin manifestările noastre publice.

Aşa că tocmai instituirea Şcolii Superioare Libere într-un mod atât de grandios cum a fost ea până acum, ne dă speranţe care pentru noi sunt de cea mai mare importanţă. Pentru că prin aceasta ne este oferită, pentru societate şi pentru grupele mai mari sau mai mici, platforma de pe care să putem face faţă acestei cerinţe.

Ceva similar se potriveşte şi pentru munca în instituţii ştiinţifice. Aspectul pedagogic l-a atins deja dl van Bemmelen, iar în legătură cu cel ştiinţific se pot pune întrebări asemănătoare. Căci tocmai sub influenţa acestor zile se va aprinde într-o măsură deosebită voinţa de a munci şi de a căuta căi noi. Sigur că aici şi alţi prieteni vor mai avea de pus întrebări. Şi sperăm cu bucurie că, atunci când ne vom înapoia în ţările noastre şi vom fi întrebaţi, vom fi în stare, în urma trăirilor din cursul acestor discuţii, să dăm răspunsurile cele mai concrete. Şi pentru aceasta va fi cu siguranţă necesar ca problemele să fie prezentate realmente aşa cum sunt – cum mi-am îngăduit să sugerez unele lucruri. Dacă alţi prieteni din diferite ţări prezintă aceste probleme din direcţiile cele mai diferite, este de sperat ca tocmai noul impuls al Societăţii Generale să poată ajunge repede la toate grupele şi la toţi oamenii care sunt sau vor să devină membri ai acestei societăţi.

Dr. Steiner: Rog acum pe dl van Leer să ia cuvântul.

Dl van Leer vorbeşte despre raportul propus de dl Steffen. El face propuneri privitoare la împărţirea în rubrici a celor trimise.

Dr. Steiner: Cred că ceea ce se concepe prin această corespondenţă, va fi adus cel mai bine la îndeplinire dacă se va reflecta la următoarele. Sper ca făcând o interpretare nemijlocită, fără să fi discutat în prealabil cu dl Steffen, să nimeresc aproximativ cele la care se referă dl Steffen. Sau poate el mă va corecta pe urmă. Asemenea rapoarte vor fi cele mai bune, dacă vin pe cât mai mult posibil din individualitatea fiecărui corespondent. Eu mă gândesc că toţi prietenii pe care i-am amintit cu numele şi alţi câţiva se interesează de lucrul la care m-am referit: viaţa din societate, viaţa spirituală în general; că majoritatea acestor prieteni reflectează ocazional, în fiecare săptămână, în fiecare zi, la ceea ce îi loveşte dintr-o direcţie sau alta. Şi că într-o zi ei se aşează şi pun pur şi simplu pe hârtie ceea ce le-a trecut prin cap. Atunci aici vor sosi poate, să zicem, cincisprezece sau douăzeci de scrisori a câte patru pagini. Va fi o anumită muncă, ca să fie citite. Ei bine, dl Steffen va fi atât de bun ca, dacă sosesc douăzeci de scrisori, să reţină zece, iar zece să mi le predea mie; ne vom descurca, desigur, cu aceasta. Dar ne vom descurca şi mai bine dacă nu ni se dau nici un fel de rubrici, ci dacă fiecare scrie o scrisoare adevărată, aşa, cum îi cere inima lui, dacă avem de-a face cu *oameni*, nu cu scheme. Totul poate fi amestecat de-a valma. Atunci, asta este individualitatea omului respectiv, şi trebuie să o luăm ca atare, însă tocmai acest lucru ne va interesa. Noi sperăm prin aceasta să primim materialul de care avem nevoie: material uman, cu care putem să umplem suplimentele noastre, în aşa fel încât ele să facă la rândul lor o impresie umană, cu tot felul de slăbiciuni umane.

Aşadar, eu sunt de următoarea părere: să se scrie pe aproximativ patru pagini, uneori şi pe opt pagini, pur şi simplu, ce e în inima omului respectiv. Căci pe noi, aici, ne vor interesa întotdeauna cel mai mult în legătură cu prietenii noştri, *oamenii*. Noi am vrea să avem aici legături cu oameni şi pe baza legăturilor omeneşti să facem şi acest lucru, care trebuie să treacă prin negrul îngrozitor al tiparului. Acesta e lucrul la care mă gândesc. Şi cred că lucrurile vor merge cel mai bine dacă fiecare se arată în faţa oamenilor aşa cum este el ca om. Dl Steffen mă va corecta acum.

Albert Steffen: Nu. Acest lucru este spus cu totul şi din inima mea. Aş dori numai să spun că nu se poate ivi cazul, ca aceasta să devină prea multă muncă pentru mine, căci ţine de înzestrarea mea de scriitor ca eu să citesc cu plăcere asemenea relatări. Eu trebuie să fiu mereu atent, să văd ce se petrece în interior, în sufletele oamenilor, şi atunci nici o scrisoare nu poate fi prea lungă. Şi, de asemenea, nu cred că mă va suprasolicita. Oricum eu citesc zilnic cu foarte multă plăcere un număr de ziare şi dacă de la prietenii noştri ne vin lucruri interesante, le citesc, firește, cu mult mai multă plăcere. În ceea ce privește rubrica, un redactor sau un scriitor are de fapt o singură rubrică sau două: Prima este cea de care are nevoie, iar cealaltă, ceva care nu-i trebuie. Aceasta am avut de spus.

Dr. Steiner: Imaginaţi-vă numai cum ar fi, dacă după aceste discuţii, din aceste comunicări, dl Steffen s-ar simţi impulsionat să scrie un roman sau o dramă! Ar fi lucrul cel mai frumos pe care mi l-aş putea imagina.

Dl Collison: Aş vrea să ştiu dacă vom primi „uneori” un răspuns.

Dr. Steiner: Eu sper ca în fiecare săptămână în suplimentul revistei să fie un răspuns. Şi dacă va fi necesar unul special, el va putea fi dat, după câte sper.

Acum aş dori să dau cuvântul d-lui Stibbe.

Dl Stibbe relatează despre opoziţia din Olanda, mai ales despre prof, de Jong [Nota 73].

Dr. Steiner (referitor la referatul domnului Stibbe despre prof, de Jong): El a încercat de asemenea să înţeleagă metodic esenţa misteriilor, raportând-o la tot felul de fenomene spiritiste, chiar şi în cartea sa!

Ei bine, dragii mei prieteni, vom mai avea posibilitatea să vorbim în continuare, în zilele ce urmează, despre problemele care nu rezultă de la sine din discuţii. După câte văd, din discuţii au rezultat ca probleme: prezentarea dărilor de seamă, apoi problema adversarilor. Acestea sunt până acum problemele palpabile care au rezultat. Nu văd să se fi configurat alte probleme.

Mâine vom deschide adunarea la ora 10 şi voi da mai întâi cuvântul acelor prieteni care au anunţat referate în legătură cu unele rezultate de cercetare: d-na dr. Kolisko şi dl dr. Maier, din Stuttgart. Acum îl voi mai ruga pe dl dr. Schwebsch, care s-a înscris la cuvânt pentru o întrebare, să ia cuvântul, apoi voi adresa rugămintea de a se citi o relatare despre euritmia din America.

Dr. Schwebsch exprimă mulţumirile şcolii Waldorf pentru ajutorul multilateral acordat.

Dr. Steiner: In legătură cu aceasta, îngăduiţi-mi să mai ating câteva lucruri. Primul este că atunci când a devenit cunoscută situaţia grea sub raport financiar a şcolii Waldorf, pretutindeni s-a pus în mişcare interesul pentru şcoală. Noi am văzut înainte de toate cum în Elveţia, prin strădaniile membrilor Asociaţiei Şcolare Elveţiene, s-au ivit numeroase sponsorizări. Dra Mackenzie s-a străduit să

formeze în Anglia un comitet care să colecteze contribuţii pentru finanţarea şcolii Waldorf. Prima contribuţie mi-a parvenit deja, şi îl voi ruga apoi pe conducătorul şcolii Waldorf să ia în primire micul început.

Mai am de spus ceva: Pentru şcoala Waldorf, avem numeroase mulţumiri de făcut oamenilor. Dr. Schwebsch a amintit deja unele lucruri, şi anume: că acum putem avea o privire de ansamblu, că ar trebui să se întocmească o listă lungă a tuturor acelora cărora trebuie să le aducem într-un fel sau altul mulţumiri din partea şcolii Waldorf. Interesul este deja mare.

Totuşi, noi va trebui să adresăm mereu rugămintea de a se mări acest interes. Subvenţiile au fost folosite până acum mai ales pentru şcoala propriu-zisă. Mai puţin ne-am putut gândi la elevi, în măsura în care ei pot deveni elevi ai şcolii Waldorf. Avem în mod special un caz sau două care îţi pot merge într-adevăr la inimă. Dacă, în timpul nostru, pentru cineva care locuieşte în Elveţia ar putea să pară un lucru cât se poate de dorit să poată plăti cu câţiva franci foarte multe lucruri în Germania, doi muncitori ai Goetheanumului nostru de aici s-au văzut îndemnaţi să aducă la îndeplinire ideea foarte lăudabilă de a-şi da fiii la şcoala Waldorf, iar prietenul nostru, dl pastor Geyer a preluat, nu fără un anumit spirit de jertfă, întreţinerea acestor şcolari. Noi, cei de la Goetheanum, înţelegem acest lucru la modul că noi achităm taxele şcolare propriu-zise şi cele ce trebuie procurate pentru şcoală, aşa cum fac unele companii, ca de pildă, „Kommenden Tag", „Waldorf Astoria" pentru copiii şcolari ai căror părinţi lucrează în cadrul lor. Însă acum când viaţa copiilor în Germania a devenit atât de scumpă, chiar mai scumpă decât viaţa copiilor de aici, din Elveţia, nu mai este posibil ca familiile celor doi băieţi să plătească pensiunea. În faţa familiilor şi a

copiilor înşişi stă trista situaţie de a nu se mai putea întoarce după vacanţa de Crăciun la şcoala Waldorf. Şi, de aceea, aş vrea să pun aici întrebarea dacă ar exista vreo posibilitate de a se organiza vreo subscripţie prin care, măcar în viitorul cel mai apropiat, să putem achita eventual pensiunea lunară a celor doi băieţi din Stuttgart, aşa încât ei să poată frecventa în continuare şcoala Waldorf. Este vorba de a se plăti în fiecare lună, pentru amândoi băieţi împreună, 140 de franci. Noi vom face încercarea de a pune şi o cutie pentru chetă; poate că dl Pyle va fi dispus să ne lase cu împrumut o puşculiţă în care se pot pune bani, mai ales pentru aceste scopuri. Poate că aşa va merge.

Acum cer îngăduinţa de a-l ruga pe dr. Wachsmuth să citească încă o relatare despre activitatea euritmică din America, în rezumat.

Dr. Wachsmuth dă citire unei relatări a doamnei Neuscheller despre mersul activităţii euritmice din America de Nord.

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Mai întâi, aş vrea să spun că prietenii din exterior care doresc să ia bilete pentru reprezentaţia de mâine a piesei despre Cei Trei Regi, sunt rugaţi să le ia de astăzi, pentru ca mâine biletele să poată fi date prietenilor din Dornach.

În al doilea rând, v-aş ruga să luaţi la cunoştinţă că ultimele mele trei conferinţe de seară, unde vor fi puse în discuţie teme de medicină pentru toţi auditorii, vor fi urmate de unele discuţii cu medicii prezenţi. De aceea vă rog ca în primul rând medicii practicanţi să fie prezenţi – pentru ceilalţi interesaţi de medicină, va exista prilejul după 1 ianuarie să audă unele lucruri despre aceasta, în altă formă. Prin urmare, numai pe medicii practicanţi îi voi ruga să vină mâine la ora 8:30 dimineaţa, jos, în Casa Vitraliilor, pentru o primă întâlnire [Nota 74].

Mâine, la ora 10, vom continua adunarea de astăzi. Voi cere atunci îngăduinţa de a fi prezentate întâi cele două referate, pe care le-am amintit deja. Apoi îmi voi permite eu însumi, mâine şi poimâine, să vorbesc pe scurt despre gândul care stă la baza viitorului Goetheanum şi voi cere atunci îngăduinţa de a pune eventual în discuţie unele lucruri despre felul cum poate fi înfăptuită această idee a construirii Goetheanumului. De asemenea, nu ar fi recomandabil să nu punem în discuţie la această întâlnire aspectul financiar al ideii ce stă la baza construcţiei din Dornach. Voi lăsa în seama dumneavoastră să spuneţi apoi câte ceva, în continuarea celor ce-mi revin mie, ca îndatorire, ca descrieri foarte scurte referitoare la gândul ce stă la baza clădirii din Dornach, sub aspect artistic.

Vă mai rog ca după-amiază, la ora 2:30 să vă rezervaţi timpul pentru o adunare a membrilor elveţieni, respectiv a delegaţilor lor, a acelei adunări pe care a dorit-o dl Aeppli, la care şi-a exprimat rugămintea ca să particip şi eu, ca preşedinte. Îi voi ruga pe membrii elveţieni să ţinem adunarea mâine după-amiază, la ora 2:30 – doar membrii elveţieni pentru că va fi vorba numai de discuţii care privesc Societatea Antroposofică Elveţiană.

Până atunci, astăzi după-amiază la ora 4:30 avem o reprezentaţie de euritmie şi seara la ora 8:30 conferinţa mea.

Adunarea medicilor practicanţi
din 31 decembrie 1923, ora 8:30 dimineaţa,
în Casa Vitraliilor.

XV
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 31 decembrie 1923, ora 10 dimineaţa

Referate şi discuţii, medicină, cercetare etc.

Dr. Steiner:

Dragii mei prieteni!

Începem, ca de obicei, cu maxima pe care deja ne-am însuşit-o:

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu

Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.

Şi sintetizând întregul, în amintirea evenimentului de pe Golgotha, care dă sensul întregii evoluţii a pământului:

La răspântia timpurilor
Lumina Spiritului lumilor
A intrat în curentul pământesc de existenţă;
Întunericul de noapte
Şi-a încetat domnia;
Lumină clară de zi
Radie în sufletele omeneşti;
Lumină,
Care încălzeşte
Modestele inimi de păstori;
Lumină,
Care iluminează
Înţeleptele capete de regi.
Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare,

Încălzeşte
Inimile noastre;
Ilumineză
Capetele noastre;
Ca bun să devină
Ceea ce noi din inimi
Întemeiem,
Ceea ce noi din capete
Cu claritate să făptuim vrem.
Şi ne întipărim aceasta:

[Scrie pe tablă în timp ce vorbeşte. Vezi facsimilul, anexa 4, Tabela VIII]

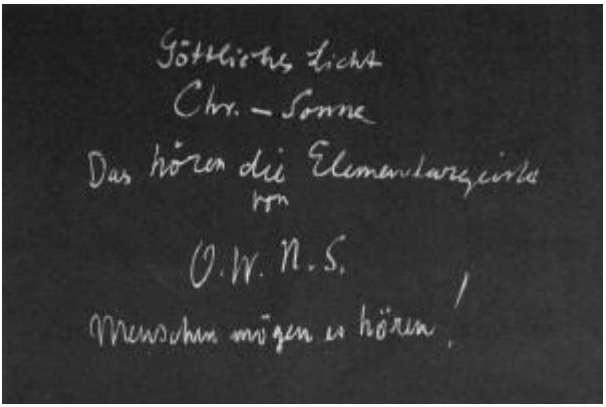

Tabla 8

Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare

în aşa fel, încât cuvintele de încheiere, care mâine urmează să fie rostite din nou în mod tripartit, să se refere la aceasta: cum străluceşte această lumină dumnezeiască, acest Christos-Soare, aşa încât să poată fi auzită ca sori ce strălucesc din Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi. Raportăm în mod special la această lumină dumnezeiască, la acest Christos-Soare, cuvintele de încheiere, care au fost rostite în prima zi:

Aceasta aud Spiritele Elementare
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca oamenii să audă.
[Scris pe tablă]
Dumnezeiască lumină,
Chr.-Soare
Aceasta aud Spiritele Elementelor
Din
E. V.N.S.
[Din Est, Vest, Nord, Sud]
Fie ca oamenii să audă!

Dr. Steiner: Ajungem acum, dragii mei prieteni, la referatele anunţate. Rog mai întâi pe dl dr. Maier să ne prezinte referatul său.

Dr. Rudolf Maier, Stuttgart, vorbeşte despre „Legătura dintre magnetism şi lumină" [Nota 75].

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni, va fi de o importanţă cu totul deosebită ca în diferitele ramuri ale vieţii ştiinţifice, prin personalităţile care sunt chemate în sânul mişcării noastre, să se încetăţenească o metodică într-adevăr antroposofică. În mod absolut sigur, dintr-un anumit punct de vedere acest lucru este de cea mai mare importanţă. Pentru că dacă cercetaţi de unde vine de fapt marea rezistenţă a epocii, ce se manifestă deja de decenii, împotriva oricărui fel de cercetare antroposofică, veţi vedea: Această rezistenţă vine din domenii particulare ale ştiinţelor naturii. Aceste domenii izolate ale ştiinţelor naturii s-au dezvoltat fără o anumită concepţie generală despre lume.

Pe la mijlocul secolului al XIX-lea a apărut o disperare generală faţă de o concepţie globală despre lume. S-a spus: Toate concepţiile globale anterioare se contrazic între ele, nu au condus la nimic; de acum ar trebui ca ştiinţele să se

formeze numai pe baze exacte, făcându-se abstracţie de orice concepţie despre lume.

Aşa a trecut o jumătate de secol şi mai bine, şi se poate spune: Din capul omenesc a dispărut orice predispoziţie de a uni concepţia despre lume cu ştiinţa. Şi unde cineva încearcă acest lucru, impulsionat chiar de cerinţele cercetării ştiinţifice înseşi, se spune că aşa ceva este total imposibil, pentru că nu se poate pătrunde suficient de adânc în domeniul spiritual ştiinţific.

Însă dacă va deveni posibil ca pe diferite tărâmuri ale antroposofiei să existe impulsuri metodice care să fie prezentate sub forma unor rezultate de cercetare, atunci va fi înlăturată una dintre principalele piedici care există azi în lume împotriva cercetării spirituale. De aceea este atât de important să se lucreze cu adevărat pe diferite tărâmuri într-un mod antroposofic just.

Astăzi există o prăpastie între artă şi ştiinţă, însă şi în ştiinţa însăşi există prăpăstii, de pildă între fiziologie şi fizică. Peste toate aceste prăpăstii se vor ridica punţi dacă în rândurile noastre lucrările ştiinţifice vor fi făcute în sensul just. De aceea trebuie să ne interesăm din punct de vedere antroposofic de astfel de lucruri particulare, în măsura în care aceasta stă în capacităţile şi în cunoaşterea noastră. De la Societatea Antroposofică va trebui să pornească un impuls ştiinţific. Acest lucru trebuie să se întâmple dacă vrem să aşezăm Societatea Antroposofică pe un făgaş cu totul nou.

Ei bine, dragii mei prieteni, pentru că şi între procesele de hrănire spiritual-sufleteşti este necesar să intercalăm o pauză foarte mică pentru stomac, o voi ruga pe doamna dr. Kolisko să ne împărtăşească referatul ei peste două-trei minute.

Dr. Steiner: O rog acuma pe d-na dr. Kolisko să ne prezinte referatul din domeniul său special.

D-na dr. Kolisko vorbeşte despre lucrările de biologie ale Institutului de Cercetare din Stuttgart: „Despre activitatea entităţilor foarte mici" [Nota 76].

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni, aţi văzut că la noi se lucrează în tăcere la problemele ştiinţifice şi că este posibil ca, pornind din cercetarea antroposofică să fie stimulată ştiinţa, în sensul în care aceasta are nevoie cu adevărat astăzi. Însă în prezent, mă refer la prezentul mişcării antroposofice, asemenea lucruri sunt cu adevărat posibile numai prin faptul că există colaboratori atât de plini de dăruire, care se adâncesc în mod atât de neegoist în probleme, aşa cum este, de pildă, doamna dr. Kolisko. Căci în decursul timpului, dacă veţi reflecta la acest lucru, poate vă veţi putea face o imagine despre ce muncă imensă este necesară pentru a se reţine toate aceste date izolate, care se succed unele după altele, care se găsesc apoi în curba lesne de cuprins cu privirea, şi care conduc la rezultatele de care este nevoie.

Dar în faţa privirii antroposofice aceste încercări sunt detalii care formează o totalitate, un întreg de care în prezent ştiinţele au nevoie într-un mod cât se poate de imperios. Şi dacă munca noastră merge mai departe, aşa cum a fost realizată în institutul nostru de cercetări, atunci poate că în cincizeci, în şaptezeci şi cinci de ani vom ajunge la ceea ce trebuie de fapt să se ajungă: ca multe detalii să se unească formând o totalitate. Atunci, această totalitate va fi de o aşa amploare, încât nu va cuprinde numai viaţa de cunoaştere, ci şi întreaga viaţă practică.

Astăzi oamenii nu au absolut nici o reprezentare despre cât de adânc pot interveni aceste lucrări în întreaga

viaţă practică, în crearea produselor necesare oamenilor, mai ales în metoda terapeutică şi altele asemenea.

Acum dumneavoastră puteţi spune: Progresele omenirii s-au făcut întotdeauna încet şi nici în acest domeniu nu va fi altfel. S-ar putea însă foarte bine ca în condiţiile civilizaţiei actuale, pe cale de a se fărâmiţa, de a se distruge, în cincizeci sau şaptezeci şi cinci de ani să nu se găsească contactul pentru realizarea a ceea ce trebuie neapărat să se realizeze. Şi atunci poate că îmi este îngăduit să spun, nu ca o dorinţă, nici măcar ca o posibilitate, ci, aş zice, doar ca o iluzie: Ar fi, desigur, posibil ca, dacă se merge mai departe în acest tempo în care trebuie să lucrăm, în care putem lucra numai prin colaboratori atât de plini de dăruire cum este, de pildă, doamna dr. Kolisko, ar fi fără îndoială posibil ca ceea ce se realizează în acest tempo în cincizeci sau şaptezeci şi cinci de ani, să poată fi realizat chiar în cinci sau în zece ani. Şi eu sunt convins: Dacă am fi în stare să creăm institutele necesare, să avem colaboratori, ceea ce ar fi oarecum posibil, care să lucreze în număr mai mare în acest spirit, noi am putea realiza în cinci ani sau în zece ani, ceea ce altfel poate fi realizat probabil în cincizeci sau în şaptezeci şi cinci de ani. Nu am avea nevoie de absolut nimic altceva pentru această muncă decât de aproximativ 50-75 milioane de franci. Atunci am putea realiza cu adevărat munca într-un timp de zece ori mai scurt. După cum am spus, nu prezint aceasta drept o dorinţă, drept o posibilitate, ci numai drept o iluzie, dar o iluzie foarte reală. Dacă am avea cei 75 milioane de franci, am putea realiza cu adevărat ceva ce trebuie neapărat să fie realizat. Acesta este un lucru la care poate ar fi bine să ne gândim.

După câteva minute voi continua şi voi începe astăzi prin a face unele referiri la *ideea construcţiei viitoare din Dornach*, referiri pe care le voi continua apoi mâine.

(Urmează o scurtă pauză înainte de conferinţa dr. Steiner.)

XVI
IDEEA VIITOAREI CONSTRUCŢII DIN DORNACH

Conferinţă de dr. Rudolf Steiner
Dornach, 31 decembrie 1923, după-amiază

Dragii mei prieteni!

Vă puteţi imagina că ideea construcţiei din Dornach m-a preocupat foarte intens în ultimul timp şi este întru totul în necesitatea situaţiei să realizăm cât se poate de curând această construcţie din Dornach.

O mare parte dintre dumneavostră aţi fost prezenţi în vară, când s-a vorbit depre finanţarea viitorului Goetheanum [Nota 77]. Tot ceea ce a ieşit atunci la lumină, când s-a revelat o nesfârşită capacitate de jertfă din partea prietenilor noştri, şi tot ceea ce s-a arătat de atunci încoace, din observarea situaţiei, mă constrânge totuşi la părerea că nu există altă posibilitate decât să trecem foarte repede la construirea, aici, a unui Goetheanum, chiar dacă în privinţa aspectului său exterior acest Goetheanum nu poate oferi acea imagine pe care probabil am aştepta-o.

Mi se pare necesar ca acest Goetheanum să fie clădit în aşa fel, încât după construirea lui să avem şi posibilitatea de a-l avea în funcţiune cât mai curând.

Dacă însă se realizează ideea clădirii care a fost exprimată la adunarea din vară, în mod absolut sigur nu am avea, după terminarea construcţiei, posibilitatea unei

funcţionări corespunzătoare. Căci, vedeţi dumneavoastră, situaţia e de aşa natură că toate lucrurile care intră aici în consideraţie trebuie privite puţin, aş putea spune, prin pereţii pungilor cu bani ale prietenilor noştri. Şi eu ştiu foarte bine că împotriva a ceea ce eu exprim acum, vor fi ridicate multe obiecţii, din cea mai mare bunăvoinţă. Totuşi, sunt de părere că în cele din urmă condiţiile îmi vor da dreptate, când spun că totuşi cel mai bine este să facem întâi proiectul pentru Goetheanum în aşa fel încât să nu se solicite pentru construcţia propriu-zisă mai mult de 3-3,5 milioane de franci. Căci numai aşa, chiar în condiţiile celei mai mari disponibilităţi de sacrificiu, noi vom putea ajunge în situaţia de a reuşi să slujim aici într-un mod cu adevărat rodnic intenţiile inaugurate prin statutele noastre actuale.

Nu ar fi un mod raţional de a gândi, dacă noi, ca Societate Antroposofică, am cheltui, să spunem aşa, până la ultimul bănuţ pentru construcţie. Aceasta nu ar fi bine. Şi astfel eu sunt de părere că este just gândul de a se folosi în primă instanţă pentru clădire 3-3,5 milioane. Îndată ce condiţiile vor permite ca să fie pusă la dispoziţia lumii, clădirea va trebui să fie asigurată cât mai bine împotriva daunelor, cărora din păcate le-a căzut jertfă vechiul Goetheanum. Înainte de toate ea trebuie să ofere posibilitatea, asupra căreia am atras deja atenţia în expunerile mele din revista „Goetheanum” [Nota 78], ca spaţiul său să fie cât mai bine folosit pentru lucruri antroposofice. Va trebui, aşadar, să ne limităm puţin. Dar eu cred că tocmai prin aceasta se va putea împlini cu atât mai sigur lucrul asupra căruia s-a atras ieri atenţia din partea tineretului: Că aici trebuie să existe înainte de toate un Goetheanum spiritual, şi cât mai curând posibil.

Astăzi aş vrea să vă expun mai întâi schiţa Goetheanumului, iar mâine urmează să vă vorbesc mai

mult despre faţadă, despre partea exterioară. Această schiţă şi întreaga împărţire a spaţiului (interior) pe care o va căpăta Goetheanumul, aş vrea s-o fac în felul următor:

Goetheanumul urmează să fie pe viitor o clădire mai puţin rotundă decât vechiul Goetheanum. Azi dumneavoastră puteţi spune uşor, dragii mei prieteni: De ce nu pun în faţa ochilor dumneavoastră modelul? Da, dar dumneavoastră nu aveţi voie să uitaţi că acest nou Goetheanum trebuie să fie construit tot dintr-un material relativ nou, din beton. A aduce construcţiile din beton la un stil corespunzător cu adevărat artistic, este extraordinar de greu şi rezolvarea acestei probleme cere foarte, foarte mult.

Ştiţi că deja am încercat să construiesc o casă în stilul betonului [Nota 79], pe care dr. Grosheintz şi-a ridicat-o aici, în apropiere. Numai că, chiar dacă mai cred încă şi astăzi că acest stil poate fi considerat până la un anumit punct – numai până la un anumit punct – mulţumitor pentru o casă de locuit, o a doua casă identică cu aceasta nu ar mai putea fi totuşi realizată. În orice caz, nu există încă un stil de construcţie din beton pentru Goetheanum. La noul Goetheanum esenţialul va fi să se pornească de la o construcţie în principal rotundă şi să se ajungă la o clădire care să nu fie propriu-zis rotundă, ci mai mult cu unghiuri drepte, deci o clădire în colţuri.

Vedeţi ce se poate realiza în acest stil arhitectonic la clădirea mică de jos, care a fost amenajată ca sală de exersare pentru euritmie [Nota 80]. Desigur, este un alt fel de material, însă se va vedea ceva ca la Eckenbau.

Acuma bineînţeles că va fi vorba de scene pentru euritmie şi pentru reprezentarea dramelor-misteriu, iar clădirea cu colţuri va fi combinată cu o construcţie rotundă. În afară de aceasta, noul Goetheanum trebuie să conţină încăperi pentru diferitele activităţi. Vom avea nevoie de

ateliere, vom avea nevoie de săli pentru conferinţe, deoarece singură sală mică, albă, în care a izbucnit mai întâi focul acum un an, s-a dovedit a fi insuficientă pentru scopurile noastre. Şi astfel, noul Goetheanum va trebui construit în aşa fel, încât să aibă un etaj inferior, un parter şi un etaj superior. Etajul de sus va fi în principal marea sală de conferinţe, sala auditorilor şi spectatorilor pentru reprezentaţiile de euritmie, cu dramele-misteriu sau altceva de acest gen. La parter vor fi apoi, sub această sală de conferinţe, despărţite prin pereţi, săli mai mici, care vor servi drept încăperi pentru lucru artistic.

Mă gândesc, de asemenea, să creez o încăpere care să slujească administraţiei Societăţii Antroposofice Generale, astfel încât aceasta să poată fi administrată direct de la Goetheanum.

Prin această idee a construcţiei aş vrea să se rezolve şi o anumită problemă, care îmi pare că îşi poate găsi în acest fel o soluţie practică. Conturul de bază va fi astfel realizat, încât spre partea din spate vom avea o scenă, care va fi o construcţie rotundă. Vă rog să nu luaţi în consideraţie acum raporturile dimensionale. Această scenă va fi în esenţă un semicerc. Ea va fi înconjurată de spaţii de depozitare pentru magazin. Şi totul se va continua spre partea din faţă, sus în sala spectatorilor, jos în diferite săli, între care în viitor va fi un coridor comun, astfel încât în acest nou Goetheanum va fi posibilă o mişcare mai liberă decât în vechiul Goetheanum. În vechiul Goetheanum te găseai direct în interior când intrai din afară, într-un hol. Aici în scopul unei mobilităţi mai libere urmează să avem un coridor încălzit, în care oamenii vor putea sta de vorbă şi aşa mai departe, şi de unde vom avea acces spre diferite săli de la parter. [Vezi facsimilul, anexa 4, Tabla IX.]

Sus, urcând nişte trepte, vom ajunge în marea sală, din care se va privi spre scenă, respectiv sala unde sunt prezentate conferinţele şi alte acţiuni.

Problema practică despre care tocmai am vorbit, este aceasta: În vechiul Goetheanum aveam de suferit pentru că exerciţiile de euritmie trebuiau să aibă loc direct pe scenă. Veneau mereu vizitatori din afară care priveau, şi care sperăm că vor veni şi în viitor; totuşi de sala spectatorilor era nevoie pentru spectacolele ca atare. Astfel că nu a fost niciodată posibilă o repartizare aşa cum este ea de fapt necesară pentru exersare şi pentru pregătirea corespunzătoare a reprezentaţiilor.

Această problemă aş vrea să o rezolv aşa încât la parter, deci la etajul de jos, va fi exact acelaşi spaţiu scenic ca şi sus la etajul întâi. Numai că la etajul întâi el va sluji, în aceleaşi cadru dimensional, spectacolelor, iar la etajul de jos numai exerciţiilor. Va exista deci o sală de repetiţii jos, în care se vor putea face exerciţii până la repetiţia generală, aşa încât sala de sus va fi întotdeauna liberă. Cea de la etajul de jos va avea, numai pentru cei care iau parte la repetiţii, o antecameră, în care aceştia vor putea sta. La etajul de sus, scena va fi nemijlocit în prelungirea sălii de spectacol. Sala de spectacol va fi exact la fel de mare ca şi conturul clădirii în colţuri.

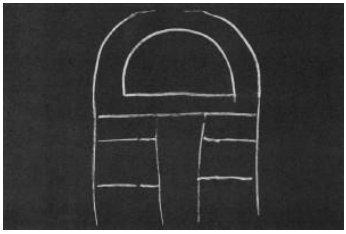

Tabla 9

În acest fel va exista posibilitatea de a se lucra într-un mod cu adevărat practic în acest spaţiu. Nu va fi necesar ca

înălţimea noului Goetheanum să fie semnificativ mai mare decât înălţimea vechiului Goetheanum, de vreme ce nu mă gândesc să ridic din nou o clădire cu cupole, ci încerc o încheiere în sus, compusă din suprafeţe, care în armonia lor spaţială nu vor fi mai puţin atrăgătoare, din punct de vedere estetic, decât o clădire cu cupole.

Aşadar, noi vom putea intra în Goetheanum, dintr-o direcţie principală, printr-o faţadă pe care o voi mai descrie mâine; vom găsi apoi scara spre a urca spre sala de sus; vom avea un coridor pentru a putea să intrăm în diferitele săli ş.a.m.d. Vom găsi intrări şi prin părţile laterale ale clădirii, iar configurarea va corespunde prin faptul că spaţiul scenei este în mod corespunzător mai mic în planul clădirii decât spaţiul magazinului, pe care mă gândesc să îl continui înspre partea din faţă şi să îl separ prin pereţi despărţitori, ca să obţinem diferite săli. Prin aceasta vom avea posibilitatea să obţinem înspre partea de sus asemenea încheieri, încât prin lucarne să putem lumina mereu întreaga sală şi cu lumina zilei, aşa încât vom putea alterna lumina zilei, când există, cu lumină artificială, când este nevoie.

Va fi posibil în acest fel să avem o clădire practică, al cărei spaţiu să poată fi exploatat cât se poate mai mult. În această clădire se vor putea face multe lucruri în acelaşi timp, în timp ce în vechea clădire era posibil de fapt un singur eveniment, la un moment dat.

Trebuie să vă gândiţi, dragii mei prieteni, că aceasta nu urmează să fie doar o îmbunătăţire, care pe urmă s-ar putea să fie eventual concepută de unii drept o „îmbunătăţire'' înspre mai rău, ci că aceasta are legătură cu întreaga evoluţie. Am subliniat adeseori că cel care trăieşte în realităţi şi nu în idei, trebuie să recunoască în mod cu totul deosebit realitatea timpului. Timpul este o realitate.

Numai că e greu să provoci înţelegerea pentru timp ca realitate. Mai există azi oameni care susţin tripartiţia organismului social cu aceleaşi propoziţii cu care eu am susţinut-o în condiţiile din 1919. Însă istoria înaintează acum atât de repede, încât de fapt ai impresia: Dacă azi cineva susţine aceste lucruri în acelaşi fel în care au fost susţinute în anul 1919, rămânem cu sute de ani în urmă. Şi tot astfel, nu se poate construi în anul 1924, după toate cele care s-au întâmplat în mişcarea antroposofică, aşa cum am construit în anii 1913/1914. În anii 1913,1914 ideea Goetheanumului a izvorât exclusiv din înţelegerea faptului că pentru dramele-misteriu trebuie creat un spaţiu artistic şi pe atunci ne-am gândit de fapt numai la dramele-misteriu şi la conferinţe. Dar de atunci încoace s-au întâmplat multe, şi aş fi dorit să se fi întâmplat şi mai multe, însă sper ca şi fără cele 75 milioane de franci despre care am vorbit, să se mai întâmple în scurt timp multe lucruri. Şi de aceasta trebuie neapărat să se ţină seama.

Ceea ce s-a întâmplat, este că abia din anul 1913 s-a dezvoltat euritmia [Nota 81]. În anul 1913 ea nu exista încă, ci s-a dezvoltat abia ulterior. De aceea nu putem spune că ceea ce era bun pe atunci, ar mai putea fi bun şi astăzi. Pe lângă aceasta, cu toate că pe atunci mi-a fost dată asigurarea că s-ar putea construi clădirea cu o sumă mult mai mică de un milion de mărci germane, în decursul timpului, după cum ştiţi, ea a costat cel puţin de şapte-opt ori mai mult. Astfel că acum nu vrem să socotim iarăşi în mod abstract, ci vrem să socotim cu nişte numere absolut precise. Clădirea trebuie construită acuma aşa încât să putem face cât mai curând posibil ceea ce este prevăzut în statutele noastre. Dar aceasta se poate întâmpla, numai dacă vom construi clădirea într-un fel ca acela pe care vi l-am sugerat.

Este, totuşi, posibil ca şi din beton să obţinem nişte forme care să poată oferi ceva nou privirii artistice. Formele vechiului Goetheanum – despre aceste lucruri voi mai avea să vă spun astă-seară unele lucruri –, formele vechiului Goetheanum, dragii mei prieteni, vor trebui fără doar şi poate să aparţină istoriei, deci inimilor dumneavoastră. Formele din beton vor trebui să fie cu totul altele şi va trebui, de asemenea, să facem unele lucruri care, pe de o parte, supun cu adevărat materialul rezistent al betonului în aşa fel încât ochiul sufletesc al omului să îl poată urmări sub raport artistic în formele lui. Pe de altă parte, va fi necesar să creăm unele elemente decorative din punct de vedere artistic, pictural, sculptural, care să reiasă din materialul betonului, tocmai pentru a revela materialul betonului şi sub raport artistic. Acuma vă rog să priviţi acest gând incipient drept gândul din care urmează să se nască Goetheanumul. Eu am arătat că în ceea ce priveşte realizarea artistică a Goetheanumului îmi permit să lucrez singur şi nu va fi posibil să ţin seama în măsură mai mare de oferte sau sfaturi luate cumva de ici şi colo, cum au fost făcute deja, cu bune intenţii, desigur. Nu va folosi la nimic să mi se spună: Aici sau acolo au fost executate deja clădiri din beton, aici sau acolo o fabrică lucrează în mod raţional ş.a.m.d. Dacă e ca Goetheanumul să ia fiinţă ca o clădire din beton, el trebuie să izvorască dintr-un gând primordial. Şi tot ceea ce a fost realizat până acum din beton în lume, de fapt, nu poate fi o bază pentru ceea ce urmează să ia naştere aici.

Acestea sunt lucrurile pe care, dragii mei prieteni, am dorit să vi le prezint mai întâi aici. Însă nu vreau ca prin aceasta să fi spus ceva care ar putea opri colectele inaugurate de dragul nostru prieten van Leer şi de alţii, de reprezentanţii diferitelor ţări. Căci suma care a fost luată

atunci în consideraţie, va fi totuşi necesară, dacă vrem să realizăm ceea ce trebuie în mod necesar realizat. Dar tocmai pentru a stimula întrucâtva zelul dumneavoastră în această direcţie, aş dori să vă spun că va fi făcută încercarea ca banii care intră în casa noastră să fie folosiţi în modul cel mai favorabil – şi anume tot în scopul muncii antroposofice, pentru funcţionarea Goetheanumului, prin aceea că vom construi în primă instanţă Goetheanumul cu cea mai mică sumă ce se poate imagina, cu cea mai mică sumă posibilă. Noi aici ne vom strădui să facem să apară în timpul cel mai scurt un Goetheanum.

Mâine voi mai avea de vorbit apoi despre imaginea pe care o va oferi Goetheanumul înspre exterior, şi anume despre faţadă.

Acum aş dori să revin asupra unui singur lucru, care se apropie de mine din multe direcţii, aş zice, ca un produs al fricii. Sunt întrebat din toate părţile cum urmează să fie organizate cele trei clase şi secţii ale Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală de pe lângă Goetheanum. Dragii mei prieteni, secţiile, în primă instanţă, nu privesc cu nimic pe nimeni. Secţiunile sunt formate pentru munca de aici. Prin urmare, în legătură cu secţiile nici nu trebuie să vorbim deloc. Pe acestea le veţi găsi aici, aşa cum vor trebui ele să fie găsite, după realizările corespunzătoare. Aşa că, de fapt, putem să vorbim numai despre Societatea Antroposofică Generală, drept construcţie de bază şi despre cele trei clase. Pentru acestea, tot ceea ce este necesar se află cuprins, cred, cu absolută claritate, dragii mei prieteni, în statutele noastre. Acolo în § 5 stă scris: „În aceasta", deci în această şcoală,... „sunt primiţi, la cererea lor, membri ai societăţii, după ce aceştia au deţinut calitatea de membru o anumită perioadă de timp, pe care o va hotărî conducerea Goetheanumului. Ei ajung prin

aceasta în prima clasă a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală. Primirea în clasa a doua, respectiv a treia, are loc dacă cei care solicită aceasta sunt găsiţi apţi de către conducerea Goetheanumului."

„§ 7. Instituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală revine în primă instanţă lui Rudolf Steiner, care trebuie să-şi numească colaboratorii şi pe eventualul succesor."

În aceste propoziţii se spune, după câte cred, cu toată claritatea, că oamenii vor trebui să mi se adreseze mie personal cu o înştiinţare scrisă sau orală, cel mai bine scrisă, pentru că realmente înştiinţările orale nu ar putea fi cuprinse în totalitate. Şi noi ne vom îngriji de acest lucru. Asta stă scris aci. Eu cred că problema nu vine în esenţă din faptul că aici ar fi vorba de

vreo neclaritate, ci din faptul că va fi necesar, dragii mei prieteni, să ne obişnuim treptat cu claritatea. Poate că unii doresc o anumită neclaritate. Dar – deşi, în viitor orice pedanterie urmează să fie exclusă, iar birocratismul va fi ceva ce vom împinge afară din sfera noastră, în toate lucrurile care pornesc de aici – cel puţin aşa ne propunem –, urmează să domnească cea mai mare claritate. Şi din ceea ce stă scris aici se poate afla că nu trebuie decât să scriem o scrisorică şi să ne anunţăm. Scrisorica îmi va fi adresată mie personal. Cum va fi răspunsul, vom vedea. Trebuie să existe încredere.

Acesta este lucrul pe care l-am mai avut de spus. În continuare este anunţat dl Hahl, ca să vorbească despre construirea Goetheanumului. ÎI rog acum pe dl Hahl să ia cuvântul.

Dl Hahl vorbeşte pe această temă.

XVII
DISCUŢII LIBERE ALE DELEGAŢILOR ELVEŢIENI

Dornach, 31 decembrie 1923,
ora 2:30 după-amiază

[Vezi Cuvântarea lui Rudolf Steiner, anexe]

La 31 decembrie, ora 2:30 după-amiază, a avut loc în Biroul arhitecţilor o adunare a delegaţilor Societăţii Antroposofice din Elveţia, convocată de dl Aeppli, care-şi exprimase rugămintea ca şi dr. Steiner să fie de faţă şi să preia conducerea adunării.

Din consiliul de conducere al Societăţii Antroposofice Generale sunt prezenţi: dr. Steiner, Albert Steffen, d-ra Vreede, dr. Wachsmuth; mai târziu şi d-na dr. Steiner.

Dl Aeppli îl salută pe dl dr. Steiner şi îl roagă să preia conducerea. Dr. Steiner deschide adunarea pentru discuţii libere a delegaţilor Societăţii Antroposofice din Elveţia.

Mulţumesc foarte frumos domnului Aeppli pentru cuvintele pe care le-a rostit şi vreau să deschid această adunare fără alte formalităţi. Rog să se facă înscrieri la cuvânt pentru discuţiile libere anunţate. Prin urmare, îi rog pe acei prieteni care doresc să vorbească, să ia cuvântul.

Doamna prof. Bürgi, Berna, îl roagă pe dr. Steiner să accepte funcţia de *preşedinte* al Societăţii din Elveţia.

Dr. Steiner: Sunt întrucâtva surprins de propunerea doamnei prof. Bürgi. Însă trebuie să rămână prezentă – cel puţin pe termen lung – condiţia incompatibilităţii funcţiilor din Consiliul de conducere central cu alte funcţii, astfel încât nici eu nu aş putea să îmi asum pentru mai mult timp o funcţie sau alta, într-o altă parte a Societăţii Antroposofice. Dar, făcând abstracţie de aceasta, aş vrea să întreb: Chiar dacă urmează să se creeze în acest fel o stare

provizorie, oare nu ar fi dl Steffen secretarul general cel mai bun pentru Elveţia? Mie îmi pare că, dacă ar fi să se creeze un provizorat, acest provizorat ar trebui să se creeze deocamdată cu dl Steffen. Bineînţeles că admit întru totul să se facă o dezbatere pe această temă. Dar, nu-i aşa, apare totuşi aproape problematic – sau, de fapt, fără motiv – ca eu să preiau acum postul de preşedinte al Societăţii din Elveţia, de vreme ce dl Steffen e împiedicat de la aceasta, numai prin faptul că este membru al Consiliului de conducere. Iar eu sunt în aceeaşi situaţie. Poate vă mai spuneţi părerea în legătură cu aceasta.

Dl Steffen: Eu aş vrea să renunţ. Cred că nu se potriveşte.

Dr. Steiner: Dar de ce oare, dragul meu domn Steffen? Nu văd deloc de ce – dacă oricum e să se creeze un provizorat! Mă gândesc că poate am mai scăpa de necaz, într-un fel. Desigur, lucrurile stau aşa, că pot fi atinse ambele lucruri, dragii mei prieteni: ar putea fi creat modul cel mai elveţian posibil în conducerea Societăţii Antroposofice Elveţiene – datorită condiţiilor locale – şi o legătură strânsă cu Societatea Antroposofică centrală. Oare să nu fie posibil să existe o strânsă legătură între Societatea Antroposofică centrală, care-şi are sediul aici în Elveţia, şi Societatea Antroposofică Elveţiană? S-ar putea să scăpăm de necaz prin faptul că noi menţinem, în principiu, incompatibilitatea, iar *dumneavoastră* exprimaţi dorinţa să alegeţi, ce-i drept, un secretar general, altul decât noi, dar că ne încredinţaţi nouă amândurora funcţia de preşedinţi, în calitatea noastră de preşedinţi ai Societăţii Antroposofice centrale. Aşa că Societatea Elveţiană ar privi ca pe un fapt de la sine înţeles, rezultat din sânul adunării ei cu delegaţii, hotărârea adunării potrivit căreia Consiliul de conducere central să fie totodată consiliul de conducere

al Societăţii Antroposofice din Elveţia. Iar Societatea Antroposofică din Elveţia îşi numeşte apoi un secretar general administrativ. Pentru că, dacă facem aşa, nu avem nevoie de nici un provizorat, ci, cred eu, s-ar exprima de fapt cel mai frumos lucru, şi anume: membrii elveţieni nu se tem că îşi pierd independenţa, luând pur şi simplu în sânul lor întreaga Societate Antroposofică. Deci eu cred că în acest fel am putea să rezolvăm problema. Atunci dl Steffen şi cu mine vom avea împreună funcţia de preşedinţi, în calitatea noastră de preşedinţi ai Societăţii Antroposofice.

Dr. Hugentobler: Cred că o rezolvare mai bună cu adevărat n-am fi putut găsi!

Dr. Steiner: Doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu aceasta?

Dl Keller propune ca alegerea secretarului general să fie lăsată în seama consiliului de conducere.

Dr. Steiner: Este, firește, cam greu pentru consiliul de conducere să facă o alegere, dacă problema nu este discutată mai înainte. Căci, nu-i aşa, nu trădez nici un fel de secrete esoterice, dacă spun: Astăzi este extraordinar de greu să constaţi ce personalitate se bucură în toate părţile Elveţiei de o aşa de mare popularitate, încât să fie acceptat ca un administrator de la sine înţeles. Şi un pic de discuţie în legătură cu aceasta va putea contribui, ca să se ajungă la un rezultat. Funcţia va fi exercitată apoi în strânsă legătură cu dl Steffen şi cu mine. Atunci probabil cele spuse de d-na prof. Bürgi nu vor mai fi valabile, ca în cazul în care s-ar fi ales un secretar general independent. Căci d-na prof. Bürgi a spus că Societatea elveţiană este expusă, fiind în imediata apropiere a Goetheanumului ş.a.m.d., aşa încât ar fi deci important ca funcţia să fie administrată în mod cu adevărat corespunzător. Ei bine, după ce aţi avut amabilitatea de a

ne încredinţa această funcţie, poate că argumentele nu vor mai fi valabile cu aceeaşi rigurozitate. Cred că acum nu va mai intra în consideraţie decât popularitatea. Dar poate că doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu aceasta?

Dr. Grosheintz crede că poate nu este necesar ca pe lângă consiliul de conducere actual să mai fie şi un secretar general.

Dr. Steiner: Dar nu există oare dorinţa ca pentru mai buna funcţionare a problemelor administrative să fie stabilită o personalitate care ar putea fi desemnată din sânul adunării înseşi? Nu există totuşi această dorinţă? Vă rog să vă spuneţi cuvântul.

Dl Edgar Dürler: Noi, cei de la „Neuen Generation" [Nota 82], îl propunem pe dr. Oskar Grosheintz.

Dr. Steiner: A fost propus dr. Oskar Grosheintz. Mai doreşte cineva să facă propuneri?

Dl Thut a dori să propună, pentru clarificarea problemei, să se spună ce îndatoriri are această persoană?

Dr. Steiner: Dar nu vrem mai bine să facem o nouă organizare, una temeinică, şi să facem abstracţie de funcţiile anterioare? Adică să punem în cui vechile poveşti şi să procedăm la o organizare nouă din temelii? Eu cred că sub raport obiectiv nimic nu stă împotrivă, dacă Societatea Antroposofică din Elveţia va fi astfel constituită, încât să-şi aibă reprezentanţa principală în Societatea Antroposofică Generală, aşa cum tocmai am hotărât. Eu aş vrea numai, exclusiv din sentiment, să evit ca mai târziu în unii să se poată ivi sentimentul că Societatea Antroposofică din Elveţia este tutelată sau tratată ca un copil de rangul al doilea. De fapt nu putem aceasta: dacă este prima pe care o strângem la piept, ea este de fapt un copil de rangul întâi.

Şi aşa ar şi trebui să fie lucrurile. Dar eu sunt de părere că totuşi undeva ar putea să se ivească suspiciunea [

Nota 83] că Societatea din Elveţia nu este decât o anexă a Societăţii Antroposofice Generale. Aceasta ar fi, firește, și o chestiune de tact și eu cred că în practică acest lucru nu se va ivi. Dar dacă totuși în această privinţă ar putea fi în vreo inimă această suspiciune, vă rog să îi daţi liniştiţi glas, ca să putem lua cu adevărat o hotărâre în această problemă. Altfel, lucrul cel mai bun ar fi ca în Elveţia să ţinem seama de cele ce sunt îndrăgite prin tradiţie și să asigurăm prin noi administrarea generală. Așa că, într-adevăr, propunerea domnului Thut ar fi cea justă: să lăsăm pur și simplu ca Societatea Elveţiană să fie co-administrată de Societatea Antroposofică Generală; iar pentru toate chestiunile care sunt constitutive, care au o importanţă lăuntrică substanţială pentru societate, îi convocăm întotdeauna pe aceia care sunt trimişi ca reprezentanţi ai diferitelor grupe. Dacă vom face din când în când aceasta, vom fi exprimat ceea ce este îndrăgit prin tradiţie în Elveţia, și anume democraţia. Și eu cred că vom progresa cel mai bine dacă apelăm mereu în felul acesta la toţi membrii, lucru care în Elveţia, pentru că este un teritoriu mic, e întru totul posibil. Nu va fi nevoie nici ca aceste adunări să fie convocate întotdeauna aici la Goetheanum, ele pot fi și în alt loc, se poate ajunge foarte uşor oriunde. Ar fi chiar foarte bine dacă aceste adunări din cercul membrilor ar fi, ceea ce se numeşte, nişte adunări cu sediu schimbător. Și în acest fel am avea din când în când adunări la Berna, Zürich, Olten ș.a.m.d. – probabil întotdeauna cu ocazia unei conferinţe pe care aş avea-o de ţinut acolo; în acest fel am înainta cel mai bine în Elveţia.

Dl Thut: N-a fost intenţia mea să ţin morţiş la această veche organizare, ci numai să se clarifice în ce fel ar subzista sau n-ar mai subzista aceasta, ca să ne fie cât mai

clară funcţionarea acestor lucruri, care în prezent stau încă sub semnul întrebării.

Dr. Steiner: Atunci aş crede că e şi în asentimentul domnului Thut şi probabil al celor mai mulţi de aici, dacă am asigura reprezentarea Societăţii Elveţiene prin Societatea Antroposofică Generală de aici? De problemele curente se poate uşor ocupa administraţia, pentru acesta nu este nevoie de un secretar special. Şi poate că lucrurile se aşează cel mai bine dacă – spre a avea, ca să zic aşa, un contact cu diferitele localităţi ale Elveţiei – vom numi pe lângă comitetul de conducere de aici un colegiu de bărbaţi de încredere sau un colegiu de femei de încredere de trei, patru sau cinci membri, cărora să ne adresăm atunci când avem nevoie şi împreună cu care să ţinem apoi asemenea adunări cu sediu schimbător. Atunci acestea nu vor trebui să aibă loc la intervale foarte scurte, dar oricum noi putem întemeia un „sfat" (consiliu) prin faptul că avem câte un colegiu de persoane de încredere pe tot cuprinsul Elveţiei. Poate acesta ar fi lucrul pe care-l doriţi?

Dl Storrer: In acest caz aş dori să declar în numele consiliului de conducere al grupei „Neuen Generation" că noi, firește, ne retragem propunerea.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dr. Usteri pune o întrebare.

Dr. Steiner: în ceea ce priveşte întrebarea pe care aţi pus-o în legătură cu programul, aceasta este inclusiv o chestiune legată de ordinea de zi. Aţi fost de părere că aţi venit azi-dimineaţă şi că nu aţi găsit în sală ceea ce aşteptaţi? Aşa este? Ei bine, a trebuit să ne abatem de la program, pentru că în adunarea generală nu existau condiţiile pentru a se discuta în mod exhaustiv despre toate problemele care trebuie tratate. De aceea m-am abătut eu însumi, la sintetizarea ordinii de zi, de la

proiectul iniţial, dar de fiecare dată, în ziua precedentă a fost anunţată în mod exact ordinea de zi pentru ziua următoare, aşa încât adunarea respectivă a membrilor a avut totuşi loc azi-dimineaţă. Păcat că n-aţi avut posibilitatea să întrebaţi vreun membru care a fost deja ieri aici, orice membru v-ar putea spune că la ora 8:30 aici în Casa Vitraliilor a avut loc adunarea medicilor practicanţi.

Căci, vedeţi dumneavoastră, noi am vrut să facem Congresul de Crăciun cât se poate mai rodnic, am dorit să evităm cât mai mult simplele discuţii generale. De aceea problemele de medicină, care trebuiau de fapt să fie discutate numai între medicii practicanţi, au fost în cadrul adunării generale şi vor fi tratate în mod special în trei întruniri, dintre care una a avut loc azi-dimineaţă la ora 8:30, a doua mâine şi a treia probabil – o vom mai anunţa – la ora 8:30 dimineaţa. Prin urmare lucrurile care au fost anunţate au loc în condiţii chiar mai bune decât s-a anunţat. Căci dintr-o discuţie generală în cadrul adunării cu membrii n-ar fi putut rezulta ceva mai bun. Însă am luat măsura ca toate adunările care nu-i privesc pe toţi membrii, ci numai un anumit grup de membri, să fie anunţate în adunarea generală cu membrii, aşa încât şi acela care nu are ce căuta la o adunare oarecare, să ştie unde se desfăşoară adunarea respectivă. Că dumneavoastră nu aţi aflat acest lucru, aceasta îşi are cauza, firește, numai în faptul că probabil nu aţi fost aici înainte de ora 8:30 şi că nu aţi putut întreba pe cineva. În rest, nu cred că vreun secretar general ar fi putut da o informaţie mai bună decât orice membru, dacă dumneavoastră aţi fi sosit azi de dimineaţă. În Casa Friedwart aţi fi putut primi informaţii absolut precise.

Desigur pot exista motive întemeiate de a numi, totuşi, un secretar general. Acesta e un lucru care ar putea fi discutat în continuare. E drept că nu am ajuns să votăm, dar aş dori totuşi să supunem problema la vot. Îi rog pe acei prieteni elveţieni care sunt de acord ca Albert Steffen şi eu să ne ocupăm de preşedinţia Societăţii Antroposofice Elveţiene, să ridice mâna. (Se ridică mâna.) Cine este împotrivă, e rugat de asemenea să ridice mâna. (Nu se anunţă nimeni.) Prin urmare: propunerea a fost adoptată. Şi se pune întrebarea dacă noi alegem modalitatea ca biroul administrativ al Societăţii Antroposofice Generale să-şi asume şi administrarea curentă a Societăţii Antroposofice Elveţiene şi ca acesta să instituie un asemenea colegiu din membri mai bătrâni sau mai tineri, cărora să ne adresăm din timp în timp, când avem nevoie; sau dacă hotărâm altceva.

Dr. Usteri este de acord cu propunerea.

Dl Geering îl sprijină pe dr. Usteri.

Dl Thut, Berna, întreabă dacă o reprezentanţă prin secretarul general nu ar fi mai favorabilă decât una prin reprezentanţi ai grupei.

Dr. Steiner: Cred că ar fi mai bine dacă diferitele grupe ne propun delegaţii lor. Colegiul delegaţilor poate fi alcătuit dintr-un număr de membri egal cu numărul grupelor. Căci partea dezavantajoasă până acum a fost că această reprezentare a grupelor a fost considerată în acelaşi timp comitet de conducere. Cu un asemenea comitet de conducere nu se poate face nimic. Dimpotrivă, dacă aici – poate că ne lăudăm, dar este intenţia noastră – administrarea este luată cu fermitate în mână de către conducerea Societăţii Antroposofice, atunci va depinde de această conducere să ia iniţiativa de a convoca împreună delegaţii diferitelor grupe. Atunci un colegiu mai mare de

delegaţi nu va implica vreo dificultate. De aceea sunt de părere că am putea foarte bine să facem ca fiecare grupă în parte să-şi numească reprezentantul său pentru acest colegiu. Aşa îmi pare că va fi cel mai bine. Dacă ar fi să existe tendinţa ca diferite grupe să se asocieze formând o delegaţie, s-ar putea şi aşa. Dar nu este necesar ca aceasta să se întâmple astăzi, ci poate că ar fi recomandabil să ducem tratative temeinice cu fiecare grupă în legătură cu această chestiune şi să ni se comunice în cursul următoarelor două-trei săptămâni reprezentanţa grupelor. Atunci vom avea o administrare total democratică, aşa cum este ea îndrăgită în Elveţia.

Acum v-aş ruga să luaţi cuvântul, dacă mai aveţi probleme pe inimă. Nu-mi pot imagina că nu aveţi pe inimă mai multe dorinţe, pofte, plăceri.

Dl Aeppli ar vrea să ştie dacă problema conducerii administrative este acum rezolvată.

Dr. Steiner: Acest colegiu ar răspunde de problemele pur administrative – întrunirile vor avea totuşi loc – aşa încât administraţia se va simţi degrevată de sarcini, dacă această degrevare va fi hotărâtă de colegiu.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dr. Usteri: Presupun că, după ce s-a aplaudat, nu va mai fi nevoie de o votare formală a celor două puncte?

Dr. Steiner: Aş ruga totuşi, dacă nimeni nu mai doreşte să ia cuvântul, să se voteze. Prin urmare, doreşte cineva din acest colegiu să ia cuvântul în legătură cu cele ce am spus despre degrevarea prin colegii?

Dl Storrer: Aş vrea să fac propunerea ca grupele mici să trimită un delegat sau reprezentant, iar grupele mari, doi.

Dr. Steiner: Prin urmare s-a făcut propunerea: grupele mici să trimită un reprezentant, grupele mai mari,

doi reprezentanţi. Dar de fapt atunci ar trebui să avem definiţii despre ce este „mare” sau „mic”.

Dl Trinler crede că esenţial nu este dacă vin unul sau doi, ci dacă vin persoanele potrivite!

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul în legătură cu aceasta? Veţi face o propunere? S-a făcut propunerea ca grupele mici să trimită un delegat, grupele mari, unul sau doi delegaţi.

Dl Trinler obiectează ceva (nu se poate înţelege).

Dr. Steiner: Totuşi va fi nevoie – aceste două propuneri sunt în acord una cu alta – să dăm definiţia: „grupă mai mare şi grupă mică”. Ce este prin urmare o grupă mare şi ce este o grupă mică?

Dl Storrer: Dacă avem în vedere grupele din Elveţia: grupe mari sunt de pildă la Goetheanum, la Berna, Basel, Zürich, St.Gallen.

Dr. Steiner: Dar ne putem imagina că o grupă azi mică poate să devină după un timp una mare! Ar trebui să avem totuşi un număr care să ne arate când începe o grupă să devină mare.

Dl Storrer: O grupă mică este aceea care nu are mai mult de zece membri.

Dr. Steiner: Aşadar, unde sunt zece membri, avem o grupă mică; unde sunt unsprezece membri sau mai mulţi, avem o grupă mare.

Dl Trinler este de părere: O grupă poate avea o sută de membri şi totuşi să nu realizeze mai mult decât una mică.

Dl Thut: Nu e vorba de realizările grupei. Am putea lua numărul de patruzeci sau cincizeci de membri ca indiciu pentru o grupă mare.

Dl Schweigler (St. Gallen) întreabă cum trebuie înţeleasă chestiunea cu delegaţii? Votare sau adeziune impulsivă? Cum e mai bine?...

Dr. Steiner: Condiţiile sunt diferite în funcţie de ţară. Veţi fi auzit că în Anglia eu am făcut propunerea ca aceste reprezentanţe să se facă nu după grupe, ci după un număr de membri care rezultă dacă dividem întreaga grupă a ţării la 7! Ei bine, eu cred că pentru Anglia acest lucru a fost bun, dar că pentru Elveţia nu ar fi bun, potrivit cu modul de a gândi de aici. Cred că s-ar atinge scopul dacă această delegaţie ar fi astfel constituită, încât grupele care au *mai mult de cincizeci de membri*, să trimită *doi* delegaţi, iar cele care au *sub cincizeci* de membri, să trimită *un* delegat; căci deosebirea nu este totuşi una esenţială. Prin urmare sunt de părere că acesta ar fi, poate, lucrul care trebuie mai degrabă luat în consideraţie. Putem, firește, să spunem foarte bine: O grupă de zece membri poate eventual să lucreze mai bine decât o grupă de două sute de membri, cu siguranţă. Dar aceasta se referă la toate tipurile de reprezentare democratică şi eu nu cred că putem stabili prin aceasta cine ştie ce măsuri. Altfel ar trebui să spunem: Acele grupe care lucrează bine au doi reprezentanţi, cele care lucrează prost au un reprezentant! Acest lucru însă s-ar putea determina foarte greu! Oricum grupele care lucrează prost nu ne-ar crede că lucrează prost. (Manifestare de veselie.)

Dr. Hugentobler: Cred că dl Schweigler nu este prea lămurit asupra faptului că există lucruri care nu pot fi supuse la vot...

Dl Schweigler ripostează. Dr. Hugentobler răspunde ceva (nu se înţelege ce).

Dr. Steiner: Prin urmare, dacă am înţeles bine, propunerea ar fi ca, în legătură cu această reprezentare

prin delegaţi, să se procedeze astfel: mai întâi se formează grupa delegaţilor; în al doilea rând, se hotărăşte ca grupa mai mare de cincizeci de membri să aleagă doi, iar grupa sub cincizeci de membri *un* delegat.

Un domn întreabă: Oare *membrii comitetelor de conducere* nu sunt persoanele potrivite?

Dr. Steiner: Dar comitetul de conducere nu este desemnat de această adunare a delegaţilor, ci de către grupă! Prin urmare eu sunt de părere că acesta nu va avea absolut nimic de-a face cu comitetul de conducere actual.

Domnul: Se spune totuşi, că... (de neînţeles).

Dl Geering: E o neînţelegere din partea acestui domn!

Dr. Steiner: Esenţial este ca iniţiativa să fie la cineva. Iniţiativa va fi aici la noi la Dornach, iar în delegaţi noi vom avea sprijinul: această adunare a delegaţilor va fi ca un fel de corp de control. Atunci nu e nevoie ca ea să funcţioneze drept comitet de conducere. Dificultatea constă în faptul că, dacă avem un comitet de conducere împărţit astfel prin lume, el nu ar face de fapt nimic. Aceasta este dificultatea.

Dl Usteri: Se acceptă propunerea domnului Hugentobler de a se vota?

Dr. Steiner: S-a făcut propunerea de a se vota. Mă rog. Propunerea dr. Hugentobler a fost cea mai cuprinzătoare: ca diferitele grupe să-şi aleagă ele însele delegaţii şi să ni-i facă cunoscuţi. Şi anume, grupele cu peste cincizeci de membri să aleagă doi delegaţi, grupele sub cincizeci de membri, un delegat. Doreşte cineva să separ propunerea în *două*? Dacă nu este cazul, supun la vot propunerea nedivizată şi îi rog pe acei prieteni care sunt pentru a se proceda în acest fel, să ridice mâna. Cine este împotrivă? Se pare deci că s-a acceptat.

Cu aceasta, întreaga administrare şi conducere a Societăţii din Elveţia e de fapt constituită.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul în vreo problemă care se referă la Societatea Elveţiană?

Dl Stokar: Aş dori numai să-l întreb pe actualul preşedinte, dr. Steiner, care este poziţia sa faţă de faptul că societatea elveţiană ia acum atitudine faţă de statut? Noi, aşa cum reiese din statute, va trebui să organizăm o dezbatere asupra statutelor şi să găsim pentru societatea ţării noastre o formă corespunzătoare, poate prin adaosuri la ceea ce stă scris în statutele generale.

Dr. Steiner: Aceasta va constitui, firește, conţinutul primei adunări cu delegaţii şi noi vom avea sarcina, de vreme ce suntem consiliul de conducere, de a elabora şi propune un proiect de statut. Apoi prima adunare cu delegaţii poate oferi prilejul de a se dezbate adoptarea sau modificarea acestui proiect de statut sau alte asemenea lucruri. Eu cred că în acest fel lucrurile se vor putea desfăşura întru totul într-un cadru ordonat, potrivit hotărârilor luate astăzi.

Dl Stokar mai are o întrebare: Care trebuie să fie atitudinea individuală? Se va face cunoscut ceva de aici, în mod oficial, publicului larg sau se aşteaptă ca reprezentanţii din diferite locuri să facă cunoscut ceva?

Dr. Steiner: Pentru început va fi publicat un raport oficial în primul supliment al revistei „Goetheanum" [Nota 84] şi, abstracţie făcând de acest raport oficial, aici au fost o serie întreagă de prieteni care au participat la tot ce s-a întâmplat. Ei vor povesti tot ceea ce consideră că este just. Prin urmare aşa îmi reprezint eu chestiunea. Eu îmi reprezint că fiecare are chiar obligaţia de a povesti în grupul din partea căruia a participat aici, dar şi că unii se pot simţi îndemnaţi să povestească şi altundeva, într-un mod plin de tact, aşa cum vor considera necesar pentru public, despre cele ce s-au petrecut aici.

Dr. Hugentobler doreşte stabilirea unei mai bune legături cu Dornachul.

Dl Geering:... Nu va ajunge absolut nimic la urechea marelui public?

Dr. Steiner: Răspunsul era conţinut deja în cele ce am spus adineaori: Fiecare ar trebui să se simtă dator să povestească în cercul membrilor ceea ce a vieţuit el aici. Atât cât a vieţuit el aici! Dar el poate să se simtă îndemnat să aducă şi în faţa lumii chestiunea, numai – cum să spun – într-un mod plin de tact. Aici este inclusă şi presa. Va fi fără îndoială posibil, într-un mod corespunzător, iar noi vom avea desigur grijă ca aceasta să se petreacă într-un mod corespunzător. Eu consider – şi în măsura în care cunosc consiliul de conducere, în a cărui constituire sunt atât de mult angajat, sunt convins că este de aceeaşi părere – aşadar, eu consider politeţea printre lucrurile care ar trebui să fie în mai mare măsură în societatea noastră. De politeţe avem nevoie. Şi, de altfel, unii consideră că unul dintre lucrurile cele mai rele care s-au putut întâmpla este că am pierdut unul dintre membrii cei mai valoroşi din Elveţia [Nota 85], şi anume chiar un membru al comitetului de conducere. Iar printre motivele pe care membrul respectiv al comitetului de conducere le-a putut pomeni a fost, de pildă, şi faptul că a apărut o dată în Goetheanum, că a intrat în interiorul Goetheanumului ca membru al comitetului de conducere – şi a fost dat afară de acolo. Prin urmare au survenit tot felul de exemple de „impoliteţe”! Şi noi ne vom face urgent o sarcină din faptul că printre paragrafele nescrise, nepuse pe hârtie ale statutelor, politeţea să nu fie pe ultimul loc. Acesta este un lucru pentru care va trebui să ne străduim foarte, foarte mult. Şi aici este cuprins, desigur, mult din ceea ce dr. Hugentobler a vrut să spună.

Însă nu a fost o sarcină uşoară nici pentru comitetul de conducere provizoriu care a lucrat aici, să îi adăpostească pe toţi oamenii care au venit, în locuri în parte destul de modeste şi în modul cel mai îngrozitor. Totuşi a mers. Dar, nu-i aşa, munca depusă pentru aceasta nu a fost mai puţină. Şi pe lângă toate celelalte, va veni şi timpul – aveţi numai răbdare, daţi-ne puţin răgaz – când vom reuşi fără îndoială să fim cu adevărat politicoşi, atât faţă de Elveţia, cât şi faţă de exterior, în toate privinţele!

Un vorbitor spune că poate ar trebui să se ia seama mai bine şi să se acorde atenţie unor lucruri: ieri-seară a venit la Dornach cineva care şi-a pierdut legitimaţia deja de 2-3 ani. Toate scaunele îşi aveau deja stăpânul lor, nu a fost posibil să se găsească un loc ş.a.m.d.

Dr. Steiner: În acest caz tot nu ar fi ajutat la nimic dacă Societatea Elveţiană ar fi avut un reprezentant sau un comitet de conducere, pentru că, aşa cum se ştie, aceasta a fost adunarea Societăţii Antroposofice Generale. Şi noi ne-am fi bucurat foarte mult dacă dumneavoastră aţi fi venit la masa noastră, a consiliului de conducere! Eu am pus în mod expres, tocmai pentru aceste scopuri, încă de la începutul adunării, condiţia ca consiliul de conducere să poată fi văzut. Şi pe viitor el va putea fi văzut la orice adunare, şi, după cum sper, după cum cunosc consiliul de conducere, pe viitor el va fi politicos! Prin urmare, dacă veţi fi atât de buni să vă adresaţi consiliului de conducere, lucrurile vor merge, desigur. Mai are cineva de întrebat ceva?

Răspunsul general: Nu.

Dr. Steiner: Şi eu sunt de părere că în esenţă ordinea de zi este epuizată şi, în ceea ce priveşte politeţea, pe aceasta mai bine să o exercităm în mod practic! Cred că putem încheia acum această adunare. Cer deci îngăduinţa de a încheia adunarea.

XVIII
INVIDIA ZEILOR – INVIDIA OAMENILOR
RETROSPECTIVĂ ASUPRA INCENDIERII GOETHEANUMULUI ÎN NOAPTEA ANULUI NOU 1922/1923

Conferinţa lui Rudolf Steiner
Dornach, 31 decembrie 1923, ora 8:30 seara

Dragii mei prieteni!

Stăm azi sub semnul unei amintiri dureroase şi cele pe care astăzi le avem de luat drept conţinut al acestei conferinţe, vrem să le punem întru totul sub semnul acestei amintiri dureroase. Conferinţa care mi-a fost îngăduit să o ţin exact în urmă cu un an, în vechea noastră clădire, aceia dintre dumneavoastră care au fost de faţă îşi vor aduce aminte cum ea a pornit de la descrierea unor situaţii naturale pământeşti, luând apoi drumul în sus spre lumile spirituale şi revelările acestor lumi din scrierea stelelor; cum am avut apoi posibilitatea să fac legătura dintre inima umană, sufletul uman, spiritul uman, potrivit cu întreaga lor esenţă, şi ceea ce poate fi găsit dacă luăm drumul în sus, nu numai spre depărtările stelare, ci şi spre ceea ce, prin depărtările stelare, înfăţişează spiritualul ca o scriere cosmică. Iar ultimul lucru care mi-a fost dat să-l scriu pe tablă în acea sală [Nota 86], care curând după aceea ne-a fost luată, ţintea întru totul să ridice sufletul omenesc în înalturi spirituale. Cu aceasta, de fapt, în acea seară am făcut legătura în mod nemijlocit cu acel ceva căruia clădirea Goetheanumului nostru, prin întreaga sa entitate, urma să-i fie dedicată. Şi despre lucrul de la care am pornit atunci, îngăduiţi-mi să vă vorbesc astăzi, în primă instanţă,

ca într-un fel de continuare tocmai a conferinţei care a fost prezentată aici cu un an în urmă.

Când se vorbea despre misterii în timpurile de dinaintea incendiului din Efes, toţi aceia care în inima lor înţelegeau ceva despre esenţa misteriilor, vorbeau aşa, încât cuvintele lor sunau cam aşa: Cunoaşterea umană, înţelepciunea umană are un lăcaş, o patrie în misterii. Şi când, în acele vremuri vechi, între conducătorii spirituali ai omenirii era vorba de misterii, când, aşadar, în lumile spirituale se vorbea de misterii – îmi este îngăduit să mă slujesc de aceste expresii, deşi bineînţeles că ele desemnează numai în mod figurat felul cum gândesc şi cum acţionează lumile suprasenzoriale în senzorial –, când, aşadar, în lumile suprasenzoriale se vorbea despre misterii, vorbirea suna cam aşa: În misterii omenii înalţă lăcaşuri în care noi, zeii, îi putem găsi pe oamenii ce aduc jertfe, care ne înţeleg prin jertfă. Căci cu adevărat aceasta era conştienţa generală a vechii lumi, a acelora din lumea veche care ştiau că în lăcaşurile misteriale se întâlneau zei şi oameni şi că tot ceea ce poartă şi susţine lumea depinde de ceea ce se întâmplă în Misterii, între zei şi între oameni.

Dar există un cuvânt care e transmis şi în mod istoric exterior, care din această tradiţie istorică poate vorbi într-un mod impresionant sufletului uman, şi care vorbeşte în mod deosebit de impresionant când îl vedem modelându-se din evenimente cu totul deosebite, înscris parcă cu litere de bronz, dar vizibile numai pentru ochiul spiritual, în istoria omenirii. Şi eu cred că un asemenea cuvânt poate fi văzut întotdeauna, atunci când privirea spirituală se îndreaptă spre fapta lui Herostratos [Nota 87], incendierea Templului din Efes. În aceste văpăi de foc putem găsi vechiul cuvânt: invidia zeilor.

Cred, în orice caz, că printre diferitele expresii care au fost transmise din vremuri vechi, şi care pot fi găsite în viaţa societăţilor vechi în felul pe care tocmai l-am descris, aceste cuvinte sunt dintre cele mai îngrozitoare: invidia zeilor. În acele vremuri vechi, prin cuvântul zeu era desemnat tot ceea ce trăieşte în lumi suprasenzoriale în aşa fel încât nu are niciodată nevoie să trăiască într-un trup fizic pe pământ. În acele vremuri vechi se făcea distincţie între cele mai diferite neamuri de zei. Şi în mod absolut sigur acele entităţi divin-spirituale, care sunt unite în aşa fel cu omenirea, încât omul, în ceea ce priveşte fiinţa lui cea mai lăuntrică, s-a născut prin ele şi este trimis de ele prin mersul timpurilor –, acele entităţi divin-spirituale pe care le simţim în majoritatea şi în cele mai mici fenomene ale naturii exterioare, pe care le simţim în ceea ce trăieşte înlăuntrul nostru, acele entităţi divin-spirituale nu pot deveni invidioase. Totuşi, în lumea veche prin invidia zeilor se înţelegea ceva foarte real. Dacă urmărim timpurile în care neamul omenesc s-a dezvoltat până spre vremea Efesului, aflăm că indivizii mai avansaţi şi-au însuşit multe dintre cele pe care zeii buni le-au oferit bucuroşi în misterii. Căci noi atingem întru totul adevărul, când spunem: Între inimile omeneşti bune şi zeii cei buni există o legătură intimă, care a fost consolidată tot mai mult şi mai mult în misterii, aşa că altor zei, luciferic-ahrimanici, le-a apărut faptul că omul era tras tot mai aproape şi mai aproape de zeităţile bune. Şi a luat naştere invidia zeilor pe om. Şi în istorie trebuie să auzim mereu şi mereu că omul care năzuieşte spre spirit, dacă ajunge în prada unui destin tragic, atunci acest destin tragic este pus în legătură cu invidia zeilor.

Grecii ştiau de existenţa acestei invidii a zeilor şi că unele dintre lucrurile care aveau loc în plan exterior în

evoluţia omenirii se întâmplau din această invidie a zeilor. Odată cu incendiul de la Efes, a devenit evident că o anumită dezvoltare spirituală pe mai departe a omenirii era posibilă numai dacă oamenii deveneau conştienţi de faptul că există zei, adică entităţi suprasenzoriale care sunt invidioase pe progresul în continuare al oamenilor. La urma urmelor acest lucru dă coloritul deosebit întregii istorii care a urmat incendiului din Efes, inclusiv, pot să spun, naşterii lui Alexandru [Nota 88]. Şi de înţelegerea justă a Misteriului de pe Golgotha ţine şi acest lucru: Priviţi la o lume care e plină de invidia anumitor neamuri de zei. Da, atmosfera sufletească din Grecia era de fapt plină, deja la puţin timp după războiul cu perşii, de efectele acestei invidii a zeilor. Iar ceea ce s-a făcut apoi în perioada macedoneană, a trebuit să se facă în conştienţa deplină a faptului că invidia zeilor acţionează în atmosfera spirituală de deasupra suprafeţei pământului. Şi s-a făcut în mod curajos, vitejeşte, în ciuda neînţelegerilor dintre zei şi oameni.

Şi în această atmosferă, care era plină de invidia zeilor, s-a pogorât fapta acelui zeu care era capabil de cea mai mare iubire ce poate exista în lume. Vedem Misteriul de pe Golgotha în lumina justă, numai dacă la toate acestea mai putem adăuga şi aceasta: imaginea norilor din lumea veche, din Elada, Macedonia, Asia Mică, Africa de Nord, Europa, imaginea norilor care sunt expresia invidiei zeilor. Şi încălzind în mod minunat, strălucind blând, în această atmosferă plină de nori coboară iubirea ce se revarsă prin Misteriul de pe Golgotha.

Ceea ce odinioară, dacă pot spune astfel, a fost o chestiune care a avut loc între zei şi oameni, în epoca noastră, în era libertăţii omului, trebuie să aibă loc mai jos, în viaţa omenească fizică. Şi se poate descrie cum are loc

aceasta. În vremurile vechi, când oamenii se gândeau la misterii, pe pământ se spunea: cunoaşterea omenească, înţelepciunea omenească îşi are o patrie în Misterii. Când vorbeau zeii între ei, se spunea: dacă ne pogorâm în Misterii, găsim jertfele oamenilor şi în omul ce jertfeşte, noi suntem înţeleşi.

În linii mari, incendiul de la Efes a fost începutul acelei epoci în care misteriile au început să dispară treptat, sub vechea lor formă. Am povestit cum ele au conţinut să existe ici şi colo, în mod grandios, de pildă în misteriile din Hibernia, în cadrul cărora Misteriul de pe Golgotha a fost celebrat sub formă de cult, chiar când acesta avea loc în mod fizic în Palestina. Se avea cunoştinţă despre el numai din comunicarea spirituală dintre Palestina şi Hibernia, nu şi prin comunicarea fizică. Totuşi, misteriile în lumea fizică au dat înapoi din ce în ce mai mult. Lăcaşurile exterioare, care erau locuri de întâlnire între zei şi oameni, şi-au pierdut tot mai mult din importanţă. Ele şi-au pierdut-o aproape total în secolele XIII—XIV d. Chr. Iar acela care voia să găsească drumul spre Sfântul Graal, trebuia să umble pe drumuri spirituale. Pe drumuri fizice se mergea în epoca veche, de dinaintea arderii Efesului. În Evul Mediu trebuia deja să se umble pe drumuri spirituale.

Dar trebuia să se umble pe drumuri spirituale mai ales începând cu secolele XIII-XIV şi în mod special din secolul XV, pentru a se dobândi o instruire rosicruciană. Căci templele rosicrucienilor erau adânc ascunse vieţuirii fizice exterioare. Mulţi rosicrucieni adevăraţi vizitau templele, dar nici un ochi fizic de om nu le putea găsi. Însă discipolii puteau exista, şi veneau la aceşti vechi rosicrucieni, care puteau fi găsiţi ici şi colo, ca eremiţi ai cunoaşterii şi ai faptei omeneşti sfinte; care puteau fi găsiţi de acela a cărui strălucire blândă a ochilor putea recepta

vorbirea zeilor. Şi nu vorbesc metaforic. Nu exprim o imagine, ci o realitate concretă, care în vremea la care fac aluzie era o realitate cu adevărat foarte importantă. Pe maestrul rosicrucian îl găseai numai dacă cucereai mai întâi capacitatea de a percepe în blânda strălucire fizică a ochilor vorbirea cerului. Atunci găseai, într-o ambianţă cum nu se poate mai nepretenţioasă, în condiţiile umane cele mai nepretenţioase, în secolele XIV-XV, în Europa Centrală, aceste personalităţi demne de toată atenţia, care în interiorul lor erau pline de Dumnezeu, care înlăuntrul lor aveau legături cu templele spirituale existente, însă spre care accesul era la fel de greu ca accesul spre Sfântul Graal, descris în cunoscuta legendă.

Dacă privim la cele ce aveau loc între un asemenea maestru rosicrucian şi discipolul său, putem surprinde unele convorbiri, care reprezintă înţelepciunea zeilor umblând pe pământ, îmbrăcată în forma noului timp. Instruirea era una profund concretă. Un maestru rosicrucian a fost găsit de un discipol, căruia îi ardea sufletul să îl caute şi să îl găsească. Atunci el se uita în ochii cu privirea blândă din care grăia vorbirea zeilor şi primea în mod nepretenţios ceva de genul următoarei învăţături: Priveşte, fiule, la propria ta fiinţă. Tu porţi acel corp pe care îl văd ochii tăi fizici exteriori. Centrul pământului trimite acestui corp forţele care îl fac vizibil. Acesta e corpul tău fizic. Dar ia uită-te în jur, la cele ce te înconjoară pe tine însuţi pe pământ. Tu vezi pietrele, lor le este îngăduit să existe pentru sine pe pământ, patria lor este pământul. Dacă au luat o formă, ele pot să-şi păstreze această formă în virtutea forţelor pământului. Priveşte cristalul: el îşi poartă forma în sine, el păstrează această formă a propriei entităţi datorită pământului. Trupul tău fizic nu poate face aceasta. Dacă sufletul tău îl părăseşte, pământul îl distruge,

îl descompune, transformându-l în pulbere. Pământul nu are putere asupra corpului tău fizic. El a re puterea de a plăsmui şi menţine formele transparente de cristal, minunat plăsmuite; însă nu are puterea de a menţine forma corpului tău fizic, ci trebuie să-l transforme în pulbere. Corpul tău fizic nu este de pe pământ. Corpul tău fizic este de o spiritualitate înaltă. Serafimilor, Heruvimilor, Tronurilor – lor le aparţine ceea ce este forma şi înfăţişarea corpului tău fizic. Nu pământului îi aparţine acest corp fizic. El aparţine celor mai înalte puteri spirituale. Pământul îl poate distruge, niciodată nu îl poate clădi.

Şi înăuntrul corpului tău fizic locuieşte corpul tău eteric. Va veni ziua când corpul tău fizic va fi primit de către pământ spre distrugere. Atunci corpul tău eteric se va dizolva în depărtările cosmosului. Depărtările cosmosului pot dizolva acest corp eteric, dar nu-l pot clădi. ÎI pot clădi numai acele entităţi divin-spirituale care aparţin ierarhiei Dynamis, Exusiai, Kyriotetes. Lor le datorezi corpul tău eteric. Tu uneşti cu corpul tău fizic substanţele fizice ale pământului. Dar ceea ce este în tine transformă în aşa fel substanţele fizice ale pământului, încât ele devin neasemănătoare cu tot ceea ce există fizic în ambianţa corpului fizic. Corpul tău eteric pune în mişcare în tine apa. Sevele care se rotesc aici, care circulă aici, se află sub influenţa corpului tău eteric. Dar priveşte la sângele tău: Exusiai, Dynamis, Kyriotetes sunt aceia care fac ca acest sânge să se rotească în arterele tale ca lichid. Tu eşti om numai în corpul tău fizic. În corpul tău eteric eşti încă animal, dar un animal care e spiritualizat de către ierarhia a doua.

Ceea ce vă expun aici în mod sintetic, în orice caz în numai câteva cuvinte, a fost obiectul unei lungi instruiri a acelui maestru, în a cărui blândă privire a ochilor discipolul

percepea vorbirea cerului. Apoi elevului i se atrăgea atenţia asupra celei de a treia componente a entităţii umane, pe care o numim corp astral. Discipolului i se explica cum acest corp astral conţine impulsurile pentru respiraţie, pentru tot ceea ce există sub formă de aer în organismul uman, pentru tot ceea ce pulsează ca aer în organismul uman. Dar deşi pământescul, de-a lungul unei mari perioade de timp, după ce omul a trecut prin poarta morţii, se străduieşte să se agite în elementul aer şi deşi o privire clarvăzătoare poate percepe în fenomenele atmosferice ale pământului ani de zile izbiturile corpurilor astrale ale celor morţi, nici pământul cu ambianţa din jurul lui nu poate face altceva cu impulsurile corpului astral decât să le dizolve. Căci de format, îl poate forma numai entităţile ierarhiei a treia - Arhaii, Arhanghelii, Îngerii.

Şi astfel, atingând adânc inima discipolului, maestrul spunea: După corpul tău fizic, în măsura în care preiei în tine regnul mineral şi îl transformi, în măsura în care preiei în tine regnul uman şi îl prelucrezi, tu aparţii Serafimilor, Heruvimilor, Tronurilor. În măsura în care eşti un corp eteric, eşti, în eteric, asemănător animalelor, dar aici tu aparţii spiritelor ierarhiei a doua: Kyriotetes, Dynamis, Exusiai; şi în măsura în care pulsezi în elementul lichid, tu nu aparţii pământului, ci acestei ierarhii. Iar în măsura în care pulsezi în elementul aer, tu nu aparţii pământului, ci ierarhiei Îngerilor, Arhanghelilor, Arhailor.

Şi după ce discipolul primise într-o măsură suficientă această instruire, el nu se mai simţea ca aparţinând pământului. Am putea spune că el simţea pornind din corpul său fizic, eteric, astral forţele care prin lumea minerală îl unesc cu prima ierarhie, care îl unesc prin pământul lichid cu ierarhia a doua, care îl unesc prin atmosferă cu ierarhia a treia. Şi lui îi era limpede: El

trăieşte pe pământ exclusiv prin ceea ce poartă în sine ca element de căldură. Cu aceasta, discipolul rosicrucian resimţea căldura pe care o poartă în el, căldura fizică pe care o poartă, drept elementul pământesc-uman propriu-zis. Şi el învăţa tot mai mult să simtă înrudită cu această căldură fizică, căldura sufletească şi căldura spirituală. Şi pe când omul de mai târziu a ignorat din ce în ce mai mult cum sunt legate cu divinul conţinutul său fizic, conţinutul său eteric, conţinutul său astral, prin elementul solid, lichid, gazos, discipolul rosicrucian a ştiut foarte bine aceasta, şi a ştiut: Elementul cu adevărat pământesc-uman este elementul-căldură. În momentul când discipolul maestrului rosicrucian înţelegea acest mister al legăturii elementului-căldură cu omenesc-pământescul,în acest moment el ştia să-şi unească omenescul cu spiritualul.

Şi în acele cămine, de obicei destul de modeste, în care locuiau asemenea maeştri rosicrucieni, aici se întâmpla că, înainte de a intra, discipolii erau pregătiţi într-un mod adeseori necăutat, care părea chiar miraculos, prin faptul că li se atrăgea atenţia, unuia într-un fel, altuia într-alt fel, prin lucruri care din punct de vedere exterior păreau o întâmplare – aşadar li se atrăgea atenţia asupra acestui lucru: Tu trebuie să cauţi acolo unde spiritualul tău se poate conecta la spiritualul cosmic. Şi după ce discipolul primise acea instruire despre care tocmai v-am vorbit, atunci, ei bine, atunci el putea spune maestrului său: Plec acum de la tine cu cea mai mare mângâiere de care am putut avea parte pe pământ.Căci prin faptul că tu mi-ai arătat că omul pământesc îşi are cu adevărat elementul său în căldură, tu mi-ai dat posibilitatea să mă conectez cu fizicul la sufletesc şi la spiritual. În oasele dure, în sângele lichid, în respiraţia aeriană eu nu introduc sufletescul. Ci îl introduc în elementul căldură.

Şi darul cu care plecau de la maeştrii lor cei ce primeau o asemenea instruire, în acele vremuri, era o imensă linişte. Şi din liniştea chipului, care exprima experienţa unei mari mângâieri, din liniştea chipului se dezvolta treptat acea privire blândă din care poate grăi vorbirea cerului. Şi astfel a existat de fapt o asemenea instruire adânc sufletească până în prima treime a secolului al XV-lea, ascunsă acelor procese despre care relatează istoria exterioară. Dar aici avea loc o instruire care îl lua în stăpânire pe omul întreg, o instruire care dădea posibilitate sufletului omenesc să îşi unească propria fiinţă cu sfera spiritualului cosmic.

Această întreagă dispoziţie spirituală a dispărut în cursul ultimelor secole. Ea nu mai e conţinută în civilizaţia noastră. Şi peste locurile care au fost martore odinioară la lucruri ca acelea pe care tocmai vi le-am descris, s-a răspândit o civilizaţie exterioară, străină de Dumnezeu. Stăm astăzi cu amintirea care poate fi creată numai în spirit, în lumina astrală, în faţa unor asemenea scene, asemănătoare celei pe care v-am descris-o. Aceasta dă dispoziţia sufletească fundamentală pe care o ai astăzi, dacă priveşti înapoi în acele vremuri care adeseori sunt descrise atât de întunecate, şi priveşti apoi în timpul nostru. Dar la această privire răsare în inimi, din revelaţiile spirituale de care omul poate avea parte începând cu ultima treime a secolului al XIX-lea, dorul adânc de a vorbi iarăşi oamenilor în mod spiritual. Iar modul spiritual nu poate fi rostit doar prin cuvinte abstracte, modul spiritual cere tot felul de semne, spre a vorbi în felul cel mai cuprinzător. Iar o asemenea vorbire, ce ar trebui să fie găsită pentru acele entităţi spirituale care trebuie sa vorbească omenirii moderne, o asemenea formă de vorbire au fost formele Goehteanumului nostru, ars acum un an. În

acele forme urma să vorbească mai departe ceea ce era rostit de pe podium, către auditori, sub formă de idei. Şi prin aceasta, cu Goetheanumul exista într-un fel ceva care putea aminti din nou, într-o formă cu totul nouă, despre cele de odinioară.

Când neofitul păşea în Templul din Efes, privirea lui era dirijată spre statuia despre care am vorbit zilele acestea, spre acea statuie care de fapt striga spre el, în vorbirea inimii, cuvintele: Uneşte-te cu eterul cosmic şi vei vedea cele pământeşti din înalturi eterice. În acest fel, mulţi discipoli din Efes au privit cele pământeşti din înalturi eterice. Şi un anumit neam de zei a devenit invidios. Dar cu toată invidia zeilor, cu multe secole înainte de Misteriul de pe Golgotha, au existat oameni curajoşi care au găsit posibilitatea de a cultiva mai departe – chiar dacă sub o formă atenuată – ceea ce a acţionat din sfinţii ani străvechi ai evoluţiei omenirii, până la incendiul din Efes. Şi dacă Goetheanumul nostru ar fi putut să fie construit în întregime, de la intrarea vestică privirea ar fi căzut pe acea statuie în care omul ar fi găsit îndemnul de a se cunoaşte pe sine însuşi drept fiinţă cosmică, situat între puterile luciferismului şi puterile ahrimanismului, într-un echilibru interior al fiinţei sale susţinut de divinitate. Şi dacă priveai la formele coloanelor, ale arhitravelor, acestea grăiau o vorbire ce era continuarea vorbirii care, de pe podium, interpreta lucruri spirituale în idei. Cuvintele răsunau mai departe de-a lungul formelor modelate plastic. Iar sus în cupolă puteau fi văzute acele scene care aduceau aproape, privirii spirituale, evoluţia omenirii. Cel care era capabil să simtă, putea fără îndoială să vadă în acest Goetheanum o amintire a Templului din Efes.

Dar amintirea a devenit îngrozitor de dureroasă, atunci când, într-un mod deloc neasemănător celui din

vechime, tocmai în momentul de evoluţie în care Goetheanumul ar fi trebuit să devină purtătorul înnoirii vieţii spirituale a timpului nostru, în acest moment a fost aruncată făclia incendiului în acest Goetheanum.

Dragii mei prieteni, durerea noastră a fost adâncă. Durerea noastră a fost indescriptibilă. Dar noi am luat hotărârea ca nestânjeniţi de lucrul cel mai trist, cel mai tragic ce ni se putea întâmpla, să ne ducem mai departe munca noastră pentru lumea spirituală. Căci ne-am putut spune în inima noastră: Dacă priveşti la flăcările ce se înalţă de la Templul din Efes, în flăcări apare înscrisă invidia zeilor într-o epocă în care oamenii încă neliberi erau nevoiţi să se supună mai mult voinţei unor zei buni sau răi.

În epoca noastră, oamenii sunt structuraţi spre libertate. Şi acum un an, în noaptea Anului Nou, noi am privit la flăcările mistuitoare. Văpaia roşie s-a îndreptat spre cer. Linii de flăcări albastru-închis, roşiatic-gălbui se înălţau şi coborau prin marea generală de foc, provenind de la instrumentele din metal adăpostite în Goetheanum, o uriaşă mare de foc, cu conţinuturile de culoare cele mai variate. Şi, dacă priveai în această mare de flăcări cu liniile colorate, puteai citi în ea, grăind durerii sufletului: invidia oamenilor.

Aşa se ordonează ceea ce vorbeşte, de la o epocă la alta, în istoria omenirii, chiar în nenorocirea cea mai mare. Trece un fir de la cuvântul care exprimă o nenorocire supremă din vremea când oamenii – încă neliberi, dar trebuind să se elibereze de nelibertate – îşi îndreptau privirile spre zei, trece aşadar un fir al evoluţiei spirituale de la acea nenorocire, când puteai vedea înscris în flăcări: invidia zeilor – până dincoace, la nenorocirea noastră, când omul trebuie să găsească în sine însuşi forţa libertăţii şi

când în flăcări era înscris: invidia oamenilor. În Efes, statuia zeiţei; aici în Goetheanum, statuia Reprezentantului Omenirii, a lui Christos Iisus, întru care am cugetat, identificându-ne cu El, cu toată smerenia, înălţându-ne astfel spre cunoaştere, la fel cum odinioară se înălţau, în felul lor, într-un mod pe care astăzi omenirea nu-l mai poate înţelege pe deplin, discipolii de la Efes, prin Diana din Efes.

Durerea nu devine mai mică dacă priveşti în lumina istorică ceea ce ne-a adus seara Anului Nou anul trecut. A trebuit să fie aşa, când mi-a fost dat să stau pentru ultima dată pe podiumul ridicat acolo în armonie cu întreaga clădire, a trebuit să fie aşa că privirea auditorilor de atunci, privirea sufletească, era îndreptată spre calea ce urcă de la tărâmurile pământene spre tărâmurile stelare, care exprimă voinţa şi înţelepciunea, lumina lumilor spirituale. Eu ştiu că atunci au fost prezente, ca maeştri, unele dintre spiritele care în Evul Mediu îşi învăţau discipolii în modul pe care vi l-am descris mai înainte. Şi la o oră după ce fusese rostit ultimul cuvânt al conferinţei, am fost chemat la incendiul Goetheanumului. Şi la incendiul Goetheanumului am petrecut noi noaptea Anului Nou din anul trecut.

Este suficient să rosteşti aceste cuvinte, dragii mei prieteni, şi lucruri inexprimabile se petrec în fiecare din inimile noastre, în fiecare suflet. Dar când în evoluţia omenirii ceva sfânt este înlăturat, întotdeauna sunt câţiva care fac legământ, ca după dezintegrarea celor fizice, să acţioneze mai departe în spiritul căruia îi fuseseră dedicate cele fizice. Şi eu cred, de vreme ce suntem adunaţi în momentul când se împlineşte un an de la nenorocirea petrecută cu Goetheanumul nostru, că ne putem gândi că sufletele noastre au dispoziţia potrivită pentru această

întâlnire a noastră, dacă facem cu toţii legământ să purtăm mai departe în spirit, în curentul de evoluţie al omenirii, ceea ce fusese înfăţişat prin formă fizică, imagine fizică, plăsmuire fizică prin Goetheanum – chiar şi pentru privirea fizică, şi care a fost sustras privirii fizice printr-o faptă ca aceea a lui Herostrat. Durerea noastră rămâne legată de vechiul Goetheanum. Noi devenim demni numai prin ceea ce oricum ne revine ca îndatorire prin faptul că ne-a fost îngăduit să clădim acest Goetheanum, dacă, amintindu-ne, facem azi făgăduinţa, fiecare în faţa divinului celui mai bun pe care-l poartă în el, de a rămâne credincioşi impulsurilor spirituale care şi-au avut forma exterioară în acel Goetheanum. Acel Goetheanum ne-a putut fi luat. Spiritul acelui Goetheanum, dacă vrem cu adevărat, în mod cinstit şi sincer, nu ne poate fi luat. Şi el ne va fi luat cu atât mai puţin, dacă în acest ceas grav-solemn, care ne mai desparte numai puţin de momentul în care, acum un an, au izbucnit flăcările din iubitul nostru Goetheanum, dacă în acest moment nu doar simţim durerea reînnoită, ci dacă, din această durere, ne făgăduim să rămânem credincioşi acelui spirit căruia ne-a fost îngăduit să îi clădim acest lăcaş timp de zece ani. Atunci, dragii mei prieteni, dacă această făgăduinţă lăuntrică ne ţâşneşte azi în mod cinstit, sincer, din inimă, dacă putem transforma durerea, suferinţa în impuls către faptă, atunci vom transforma tristul eveniment în binecuvântare. Prin aceasta durerea nu poate fi diminuată, dar nouă ne revine datoria de a găsi din durere imboldul spre faptă, spre fapta în spirit.

În acest fel, dragii mei prieteni, să privim înapoi la îngrozitoarea flacără care ne-a umplut cu atâta nespusă tristeţe. Dar azi să încercăm să simţim, făgăduind celor mai bune forţe divine din noi înşine, flacăra sfântă din inimile noastre, care trebuie să ilumineze şi să încălzească

spiritual ceea ce s-a vrut cu Goetheanumul nostru, purtând această voinţă mai departe, prin curentul de evoluţie al omenirii. Astfel noi repetăm în acest moment în mod aprofundat cuvintele pe care mi-a fost dat să le rostesc acum un an, aproximativ în acelaşi moment. Atunci am spus aproximativ aşa: Noi intrăm într-un An Nou, noi trebuie să ne îndreptăm spre un nou an cosmic.

O, dacă Goetheanumul ar mai fi printre noi, această invitaţie ar putea fi reînnoită în acest moment. Dar el nu se mai află printre noi. Este îngăduit, tocmai pentru că el nu mai este printre noi, să fie rostită, după cum cred, în această seară a Anului Nou, cu o forţă mărită de multe ori. Să purtăm sufletul Goetheanumului în noul an cosmic şi să încercăm să înălţăm în noul Goetheanum, trupul celui vechi, un document demn, un monument demn! [Nota 89]

Fie ca aceasta, dragii mei prieteni, să lege inimile noastre de vechiul Goetheanum, pe care a trebuit să îl predăm elementelor. Dar fie ca aceasta să lege inimile noastre de spiritul, de sufletul acestui Goetheanum. Şi cu această făgăduinţă către fiinţa cea mai bună din noi înşine, să trecem nu numai în noul an, ci să trecem, cu vigoare pentru faptă, purtând spiritul, conducând sufletul în noul an cosmic.

Dragii mei prieteni, voi m-aţi primit ridicându-vă în picioare, în amintirea vechiului Goetheanum. Să ne ridicăm acum, în semn de făgăduinţă să lucrăm pe mai departe în spiritul vechiului Goetheanum, cu cele mai bune forţe pe care le putem găsi în fiinţa noastră omenească. Da, aşa să fie. Amin!

Şi vrem să păstrăm aceasta, dragii mei prieteni, cât de mult timp vom putea, potrivit cu voinţa care uneşte sufletele noastre omeneşti cu sufletele zeilor, cărora vrem să le rămânem credincioşi în spiritul din care am căutat

această fidelitate într-un anumit moment al vieţii noastre, când am căutat ştiinţa spirituală a Goetheanumului. Şi să înţelegem să păstrăm această fidelitate.

XIX
CONTINUAREA ADUNĂRII DE ÎNTEMEIERE

Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 10 dimineaţa

Dr. Steiner:

Să facem, dragii mei prieteni, să ne pătrundă în suflet ceea ce trebuie să ne însufleţească pe de-a-ntregul, aducându-ne putere în timpul acestui congres:

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor,
În adâncurile lumilor, existenţă creând.
Serafimi, Heruvimi, Tronuri,
Faceţi să răsune din înalturi
Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri;
Aceasta cuvântă:

Ex Deo nascimur
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Voi, Spirite-Lumină,
Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
Faceţi să se învăpăieze din Răsărit
Ceea ce se formează prin Apus;
Aceasta cuvântă:
In Christo morimur.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;

Şi tu vei gândi cu adevărat
În temeliile spiritului omului.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.
Arhai, Arhangheli, Îngeri,
Faceţi ca din adâncuri să fie cerut
Ceea ce în înalturi este ascultat;
Aceasta cuvântă:
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.
Să ne înscriem astăzi în suflete un ritm simplu:
[Este rostit şi scris pe tablă. Vezi facsimilul, anexa 4, Tabela X]

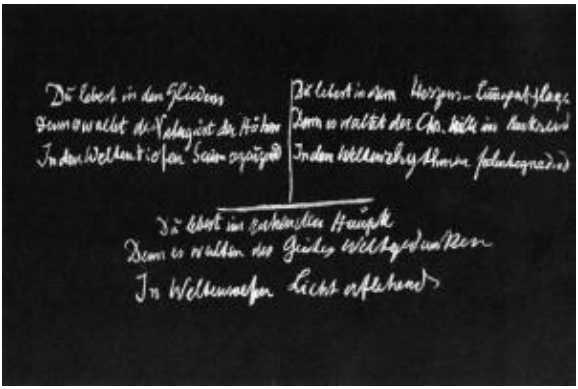

Tabla 10

Tu trăieşti în membre –
Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor,
În adâncurile lumilor, existenţă creând.
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Tu trăieşti în capul liniştit
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.

[Scris pe tablă]
Du lebest in den Gliedern
Denn es waltet der Vater-Geist der Höhen
In den Weltentiefen Sein-erzeugend.
Du lebest in dem Herzens-Lungen-Schlage
Denn es waltet der Chr. Wille im Umkreiss
In den Weltenrhythmen Seelen-begnadend.
Du lebest im ruhenden Haupte
Denn es walten des Geistes Weltgedanken
Im Weltenwesen Licht-erflehend.

Tu trăiești în membre –
Căci domnește Spiritul-Tată al Înalturilor,
În adâncurile lumilor, existență creând.
Tu trăiești în pulsarea inimii și a plămânilor
Căci domnește împrejur voința lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Tu trăiești în capul liniștit
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri
În Ființa lumilor, lumină invocând.

Dacă vă scriu astfel ritmurile în consunarea lor, o fac pentru că ele sunt în realitate o imagine a unor constelaţii stelare. Se spune: Saturn stă în Leu, Saturn stă în Scorpion. Aceasta dă naştere însă la ritmuri care străbat universul. În asemenea ritmuri, de felul celor pe care vi le-am scris în cursul acestor zile din maximele noastre, care au o structură lăuntrică spiritual-sufletească, există o imagine spirituală originară.

Continuându-ne acuma adunarea, va vorbi mai întâi dl Consul Krebs, care s-a anunaţat.

Consulul Krebs ia cuvântul.

Dr. Steiner: Pentru problema adversarilor mai sunt anunţaţi dl Wolfgang Wachsmuth, apoi dl Hardt.

Dl Wolfgang Wachsmuth vorbeşte despre cărţi şi despre problema adversarilor.

Dr. Steiner: Este desigur clar că, dacă se formează o asemenea grupă, această grupă, când va avea nevoie de vreun sfat într-o privinţă sau alta, ea va găsi aceste sfaturi aici. Acesta e lucrul pe care aş dori să-l spun ca răspuns direct la întrebare. Mai doreşte cineva să ia cuvântul referitor la problema adversarilor?

Dl Werbeck se referă la problema adversarilor.

Dr. Steiner: Are cuvântul acuma dl Hardt. (Acesta nu se prezintă.) Următorul care are cuvântul este dl Leinhas.

Dl Emil Leinhas vorbeşte despre problema adversarilor şi despre presă.

Dr. Steiner: Următorul care are cuvântul este dl dr. Stein. Dr. Walther Johannes Stein se referă la problema adversarilor.

Dr. Steiner: Cer îngăduinţa să trecem acuma la tratarea problemei despre

RECONSTRUIREA GOETHEANUMULUI

Şi îmi voi permite să mai adaug câte ceva la cele spuse ieri şi apoi îi voi ruga pe stimaţii prieteni care au cerut cuvântul, să vorbească.

Vă veţi aminti desigur că am încercat să rezolv forma aspectului exterior al Goetheanumului, o problemă de arhitectonică, pe cât de bine s-a putut atunci. În orice caz, graba cu care s-a cerut să se realizeze construcţia a făcut ca unele lucruri să fie mai dificile decât ar fi fost de fapt necesar. Totuşi, cred că odinioară s-a găsit pentru clădirea – în esenţă – rotundă, o formă a faţadei, o formă pentru porţi, ferestre, cornişe etc., care să redea spre exterior conţinutul interior al Goetheanumului.

Clădirea viitoare, aşa cum am încercat să vă explic ieri, nu va voi să dea o impresie de ceva rotund, ci va fi în

unele părţi rotundă, în alte părţi cu colţuri. Şi atunci va fi necesar să găsim pentru aceste forme un stil modern şi adecvat unui material cum este betonul.

Asemenea lucruri implică întotdeauna dificultăţi extraordinar de mari. Este, firește, mai uşor să lucrezi, ca să zicem aşa, în mod abstract, pornind de la forme şi apoi să cauţi materialul, decât să iei materialul ca pe un dat necesar şi să cauţi din material formele care în parte sunt date prin condiţii, prin acele condiţii pe care vi le-am descris ieri. Pentru că nu avem prea mult timp, aş dori să vă vorbesc numai despre forma portalurilor şi a ferestrelor, ca să vedeţi cum trebuie să încercăm să transpunem în noua formă a betonului rigid, forţa plăsmuitoare lăuntrică din vechile forme.

Aş vrea să reuşim ca într-adevăr – întocmai aşa cum o va cere betonul –, dacă vom avea un acoperiş plat deasupra, cu unele suprafeţe înclinate să reprezinte pentru ochi o anumită forţă de apărare; aş vrea să reuşim ca această forţă de apărare să fie captată şi pentru ochi prin portal, respectiv prin pervazurile ferestrelor şi aş dori să reuşim ca totodată şi lăuntric să apară, în mod spiritual, faptul că ai de-a face cu ceva care te primeşte ca portal sau care, ca fereastră, primeşte lumina, ca să o lase să intre în spaţiul interior. Dar aş vrea în acelaşi timp să reuşesc ca prin această formă să se reveleze într-un anumit mod felul cum Goetheanumul urmează să fie un fel de adăpost pentru acela care caută spiritualul aici. Acest lucru va trebui să se exprime şi prin portal. Şi astfel aş dori să se reveleze oarecum următoarele. [Vezi facsimilul, anexa 4, Tabela XI.]

Tabla 11

Dacă acoperişul se va înălţa în acest fel, de pildă spre vest, spre partea din faţă, aş dori ca în acest acoperiş să apară în primă instanţă un fel de mică formă, crescută din acest acoperiş. Ceea ce apare într-o singură culoare, eu voi desena aici în culori diferite, ca să puteţi vedea mai bine. Acesta va fi aşadar în faţă (se desenează pe tablă cu o nuanţă galben-verzui), astfel încât dacă eşti în dreptul portalului, acesta se continuă pe deasupra capului celui ce intră, dacă stai chiar în faţa intrării. Sub acesta va apărea un fragment care va putea fi considerat un fragment în pentagramă [Nota 90], dar oricum numai un fragment (este folosită o nuanţă de roşiatic). Pentagrama ar fi gata numai în partea de jos. Şi întregul va fi susţinut de o formă care merge înapoi (albastru). Astfel încât, ceea ce aveţi în amintire drept forme rotunde de la Goetheanum [Nota 91], va apărea aici în colţuri.

Trebuie să vă reprezentaţi mai departe spre partea din faţă, că partea aceasta de aici dă înapoi, partea *aceasta* devine vizibilă în fundal (desenul este haşurat cu culoare deschisă), şi întregul urmează să fie susţinut acum de o formă de coloană la stânga şi la dreapta, care are cam următoarea formă. Aşa că această coloană sau acest

pilastru preia totodată această formă care adăposteşte şi care se află deasupra capului celui ce intră, prin urmare preia, pe de o parte, această formă adăpostitoare într-o asemenea formă (galben-portocaliu), susţinând însă totodată acoperişul printr-o formă corespunzătoare, care creşte din el.

Şi vom avea posibilitatea – tocmai în cadrul acestei forme, care urmează să fie aplicată apoi la portaluri, la portalurile laterale şi principale, precum şi la ferestre –, vom avea deci posibilitatea să realizăm prin aceasta cu adevărat o proporţionalitate pentru impresia exterioară, aşa încât se va vedea simultan cum apărătoarea e luată în stăpânire de sus, şi, pe de altă parte, cum se vor ridica pilaştrii, spre a sprijini în mod corespunzător ceea ce trebuie primit revelându-se ca venind din interior.

Căci esenţialul părţii în colţuri a construcţiei constă în proporţia corespunzătoare a forţelor de sprijinire şi de apărare. Dacă ea va fi transpusă de către noi într-o clădire organică, atunci, pe lângă aceasta, fiecare parte va fi o revelare a esenţei lăuntrice, care este în aşa fel, încât coloanele, care la vechea clădire mergeau de jos până sus, vor trebui remodelate, în aşa fel încât ele să se dezvolte la nivelul de jos, la parter, ca nişte rădăcini, bineînţeles în concepţie arhitectonică şi de-abia din aceasta se vor înălţa coloanele adevărate pentru etajul de sus, care, la rândul lor, se vor dezvolta devenind suporturi ale întregului. Apoi acestea vor încheia dinspre interior acoperişul în formele sale – care în interior nu este închis pe linie orizontală, ci aşa cum o făcea şi cupola. Pilaştrii şi coloanele se vor transforma în suporţi, dar ei totodată vor da la rândul lor expresie la ceea ce, pe de altă parte, la vechiul Goetheanum urma să fie exprimat prin construcţia rotundă.

Acum, vedeţi dumneavoastră: După calculele noastre, dacă ne străduim să facem formele într-un asemenea mod, astfel încât să le facem să sugereze în mod principial atât cât e necesar, pentru a realiza clădirea în această formă sunt necesare 3-3,5 milioane de franci. Atunci, dacă vom fi luat această hotărâre în mod precis – şi eu cred că altfel nu este posibil –, să sperăm că vom putea trece cât de curând la începerea construcţiei, iar dacă jertfa prietenilor noştri nu ne va lăsa în pană, ci va curge în continuare, clădirea va putea să apară drept un nou Goetheanum, în locul celui vechi, chiar dacă într-o formă mult mai primitivă, mai simplă.

Dau acum cuvântul domnului van Leer, care s-a anunţat pentru această problemă.

Dl van Leer ar dori să se întemeieze o asociaţie pentru finanţarea afacerilor Goetheanumului, aşa cum există o Asociaţie Mondială Şcolară.

Dr. Steiner: Da, dragii mei prieteni, cred că nu e nimic de obiectat împotriva creării unei asemenea forme de organizare care să constituie o asociaţie pentru Goetheanum sau ceva asemănător, ai cărui membri nu sunt ai Societăţii Antroposofice. Se va pune în orice caz întrebarea cum vom putea motiva oamenii să devină membri ai acestei asociaţii. Va fi, firește, foarte greu, să facem membri numai spunând oamenilor să dea bani pentru Goetheanum sau pentru vreo altă cauză a noastră. Dar dacă realmente în viitor antroposofia ca atare, aşa cum este ea reprezentată acum de la Dornach, va fi făcută cunoscută tot mai mult în lume, într-un mod eficient, dacă oamenii care în primă instanţă nu au curajul să devină antroposofi, vor vedea că într-adevăr noi lucrăm în mod rodnic pe baza antroposofiei, cu antroposofia, atunci am putea să le spunem oamenilor: Uitaţi-vă, aceasta este mişcarea spirituală; poate că încă nu simţiţi nimic pentru

ea, dar ajutaţi-o să se maturizeze, faceţi ceva pentru ca oamenii aceştia să se poată mişca, să arate de ce sunt în stare!

Se poate întâmpla foarte bine ca, dacă te adânceşti în ceea ce s-a dezbătut aici în cursul acestor zile şi dacă duci acestea afară, în faţa lumii, într-adevăr e posibilă o asemenea asociaţie, ca aceea la care se gândeşte dragul nostru prieten van Leer.

Nu trebuie să uitaţi că unele dintre lucrurile care stau scrise în statute vor fi legate în mod absolut necesar de caracterul pe deplin public al societăţii. Veţi vedea că în practică se schimbă extraordinar de multe. Şi dacă se va înţelege pretutindeni ce se leagă de acest caracter public al societăţii, se poate întâmpla ca din această înţelegere să fie găsită şi o formă ca aceea propusă adineaori de dl Leer. Acest caracter public noi îl luăm întru totul în modul cel mai serios cu putinţă. Noi aici la Goetheanum, cei din consiliul de conducere, vom lua absolut în serios faptul că pe viitor nu se mai poate lucra în mod camuflat, nu se mai poate lucra în aşa fel, încât să spunem: Ei bine, dacă le venim înainte oamenilor cu tripartiţia sau cu antroposofia, nu vor să ştie de noi, dar *chestiunea* le-o putem prezenta într-un fel. Acesta a fost lucrul care ne-a dăunat cel mai mult în ultimii ani şi dintotdeauna, pentru că ne-a introdus realmente, din punct de vedere lăuntric, într-o sferă a neadevărului. Pe viitor de aici, de la Dornach, se va lucra în mod absolut public, se va lucra în mod sincer şi cinstit pentru antroposofie pe cele mai diferite tărâmuri ale vieţii. Atunci oamenii vor şti de asemenea pentru ce îşi dau banii. Şi eu cred că dacă se va lucra pornindu-se de la acest punct de vedere, va deveni posibilă, fără îndoială, forma pe care aţi propus-o. Însă nu va merge niciodată, dacă oamenii spun: Ei da, ce este asta de fapt, pentru ce să ne dăm banii?

Acesta este lucrul pe care am dorit să-l spun. Eu sunt de părere că în acest caz am avea perspective foarte bune.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul în această problemă a reconstruirii?

Doamna X crede că prin euritmie se poate arăta mult publicului larg despre ce vrea antroposofia. Ea cere fotografii cu imagini de euritmie şi fotografia domnului doctor, ca să fie publicate în America de Sud.

Dr. Monges speră să trezească interes în America. ‚Americanul trebuie să vadă, înainte de a da."

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl Donner se referă la situaţia financiară.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Domnişoara Sauerwein întreabă în legătură cu cei 12 şilingi, dacă sunt pentru societate sau pentru Goetheanum.

Dr. Steiner: Prin faptul că d-ra Sauerwein a adus pe ordinea de zi această problemă, e necesar pentru interpretarea lucrului despre care e vorba aici, să vă comunic următoarele din acea şedinţă a consiliului care s-a ţinut acum câteva zile cu secretarii generali din diferitele ţări, comitetul de conducere şi reprezentanţii grupelor elveţiene. Este necesar să vă prezint aici rezultatul. Este vorba de faptul că singurul punct al statutelor care a rămas nerezolvat pentru tipărirea statutelor, poate fi rezolvat. Noi am adoptat statutele şi am lăsat loc gol numai la acest mic punct – contribuţia anuală pentru fiecare membru din partea grupelor, pentru că am spus atunci că cel mai bine este să ne sfătuim mai întâi asupra acestui punct într-un cerc mai restrâns.

Ei bine, pe atunci, în acest cerc mai restrâns, eu am adoptat următorul punct de vedere. Vedeţi dumneavoastră, cine este antroposof – vreau să o rostesc aşa, cu toate că cele ce spun vor fi, bineînţeles, foarte vulnerabile –, cine

este antroposof, acela nu gândeşte în iluzii, ci el trebuie să gândească în mod real, să gândească real şi asupra viitorului. Gândim real dacă ştim că pentru o cauză oarecare ne trebuie atât şi atât, dacă putem stabili, un buget anual preliminar, care pe urmă ne oferă posibilitatea să ne îndeplinim obiectivele. Căci pentru întemeierea Societăţii Antroposofice nu ne foloseşte absolut nimic, sub raport financiar, dacă vorbim aici cât se poate mai mult despre ce crede fiecare că trebuie să achite un membru drept cotizaţie anuală, ci numai dacă spunem aici de ce vom avea nevoie şi cât iese, după toate probabilităţile, dacă ceea ce ne trebuie se divide cu numărul membrilor care plătesc. Cu această problemă eu m-am ocupat în mod foarte temeinic din momentul când am hotărât – în acord cu membrii comitetului de conducere, pe care a trebuit apoi să-i desemnez drept cei juşti – să iau eu însumi în mână preşedinţia Societăţii Antroposofice. Şi eu nu pot altfel decât pe baza a ceea ce mi-a rezultat, pe baza acestei cumpăniri, să spun: singurul lucru posibil este să stabilim contribuţia de care avem nevoie s-o achite fiecare grupă pentru fiecare membru în parte, dacă vrem să conducem cu adevărat societatea, pe care dumneavoastră înşivă aţi hotărât-o. Şi atunci nu putem altfel, decât să instituim contribuţia de membru pe care fiecare grupă o are de achitat pentru fiecare din membri ei: 12 şilingi anual. Este doar 1 şiling pe lună. Socotiţi cât de îngrozitor de puţin este aceasta într-o zi! Dar noi nu ne putem gospodări fără să avem cei 12 şilingi anuali pentru fiecare membru în parte. Am fi putut face, nu-i aşa, şi invers – nu ştiu dacă ar fi fost mai demn –, dar am fi putut face invers. Am fi putut spune în primă instanţă: Avem nevoie de 12 şilingi de la fiecare membru, şi atunci întemeiem Societatea Antroposofică. Ar fi fost, poate, calea cea mai raţională. Dar,

cum am spus, ea va fi întemeiată în mod real numai dacă vom avea aceşti 12 şilingi anual.

Ei bine, dragii mei prieteni, desigur multe grupe vor spune: Nu suntem în stare de aceasta. Totuşi, există grupe care nici nu au măcar atâta contribuţie de la membri, şi ele mai vor încă să-şi păstreze cel puţin jumătate din contribuţia membrilor! Ei bine, s-ar putea să meargă, atunci trebuie duse tratative individuale cu grupele, ca să stabilim cu cât plătesc mai puţin. Această sumă va trebui atunci s-o procurăm pe altă cale, n-avem încotro. Căci nevoie vom avea de ea totuşi. Dar ca normă poate fi indicată această contribuţie, ca să zicem aşa, minimală, de care avem nevoie, sub care se poate coborî – în practică se va putea realiza, desigur, de la sine, cunoaştem aceste lucruri – până la punctul de dispariţie. Se ajunge foarte frecvent până la punctul de dispariţie. Dar eu sper că se va ajunge şi în cealaltă direcţie până la nivelul Carnegie, aşadar asimptota spre infinit! Dar în orice caz aceasta este propunerea pe care am vrut s-o fac în primă instanţă unui cerc mai restrîns. Cercul mai restrâns nici nu şi-a dat chiar imediat acordul. Dar eu cred totuşi că între timp cei mai mulţi şi-au dat seama că altfel nu merge. Gândiţi-vă – statele fac tot aşa –, eu nu pot stabili un buget şi să-l întreb pe fiecare din cei ce plătesc impozit: Cât poţi plăti tu? Nu se procedează aşa. Noi în orice caz nu avem putere de constrângere ca să impunem lucrurile, nici nu vrem aşa ceva, bineînţeles, cau libertatea trebuie să domnească la noi, dar noi trebuie să spunem de ce avem nevoie. Şi de aceea vă rog să vă spuneţi părerea în legătură cu aceasta, dacă vreţi, sau cel puţin s-o spuneţi la vot dacă sunteţi de acord în general, în principiu, ca această contribuţie de membru să fie de 12 şilingi, urmând să se trateze, desigur, cu persoanele individuale, ca să se coboare atât cât e

necesar în cazul particular. Acesta a fost lucrul pe care a trebuit să-l explic în primă instanţă, dacă e să vorbim despre această problemă (aplauze).

Domnişoara Sauerwein spune că Franţa va da aceşti 12 şilingi, pentru că ei pur şi simplu sunt necesari, şi roagă numai să se spună până când trebuie să fie achitaţi.

Dr. Steiner: Momentul până la care ei trebuie să fie achitaţi va fi doar o problemă de administraţie. Noi vom trimite diferitelor grupe un regulament în viitorul cel mai apropiat – pentru că deja din cauza timpului limitat aici n-ar mai merge, şi în acesta vom spune când pot fi achitate aceste contribuţii. Aceasta nu trebuie nicidecum să se întâmple in acelaşi timp. Dar în legătură cu aceasta se va găsi o modalitate; va trebui să cădem de acord când plăteşte o grupă sau alta, potrivit cu necesităţile şi posibilităţile ei. De tipărit, nu vom tipări în mod absolut sigur nimic. Mai doreşte acum cineva să ia cuvântul tocmai la această problemă a contribuţiei de membru?

Dl Pyle propune să se exprime imediat acordul cu acest punct, ca cei 12 şilingi să fie adunaţi în fiecare an, pentru că aceasta este o necesitate absolută.

Dr. Steiner: S-a făcut propunerea ca noi să votăm acuma imediat în legătură cu această problemă a contribuţiei de membru. Doreşte cineva să ia cuvântul referitor la această propunere, care este o propunere ţinând de ordinea de zi? Numai referitor la această propunere, nu la problemă. Dacă nu e cazul, supun acum propunerea la vot. Îi rog pe acei prieteni care sunt de acord ca, în modalitatea indicată, contribuţia de membru de 12 şilingi să fie stabilită drept contribuţie normală, să ridice mâna. (Se votează.)

Acei prieteni-membri, care sunt împotrivă, sunt rugaţi şi ei să ridice mâna. Ei bine, se pare că tocmai în legătură cu această problemă domneşte un acord cordial.

Cu acesta noi ajunseserăm numai la o întrerupere, eu, de fapt, voiam să pun problema de-abia la sfârşitul ordinii de zi de azi, dar cu aceasta ea a fost elucidată şi putem continua acum ordinea de zi, în cazul în care cineva mai cere cuvântul în legătură cu reconstrucţia Goetheanumului sau cu ceea ce a propus dl Van Leer.

D-na Merry se înscrie la cuvânt.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul la această problemă?

Dl Koschützky atinge problema banilor: el consideră că lucrările Institutului de Cercetare sunt cele mai potrivite pentru a se primi bani pentru Goetheanum de la neantroposofi.

Dr. Steiner: Numai că aceste lucruri în viitor vor trebui mereu să fie puse în faţa lumii în strânsă legătură cu antroposofia. Nu e voie să trezim din nou impresia că pur şi simplu am vrea să facem ceva prin ştiinţa exterioară. Pe viitor noi vrem să prezentăm lucrurile numai aşa cum rezultă ele din lucrul central, antroposofia. Există, desigur, unele lucruri care totuşi nu pot fi duse în asemenea fel în faţa publicului larg, cum ar fi să aducem imagini, căci imaginile pot cel mult reprezenta în formă concretă suprasensibilul. Dar noi vrem să aducem suprasensibilul în faţa lumii. Aceasta este, firește, greu, mai greu decât a prezenta sensibilul, totuşi, chiar aceasta trebuie să ne reuşească. Ei bine, va reuşi, dar eu vă rog să aveţi inimă pentru faptul că noi vrem să punem în faţa oamenilor suprasensibilul, şi nu vrem doar să-l facem să apară prin altceva, ca printr-o mască. Aceasta ne-a adus destulă nenorocire.

Mai doreşte cineva să ia cuvântul?

Dl Leinhas se referă la construirea Goetheanumului şi la organizare. El crede că prin atragerea atenţiei asupra statutului s-ar putea câştiga prieteni.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva cuvântul?

Dr. Krüger despre impresii personale, despre împreună-simţirea a ceea ce a vieţuit aici drept întemeiere originară (a societăţii – *n.tr.*).

Dr. Steiner: Acuma o să vă rog, dragii mei prieteni, să luaţi cuvântul referitor la orice temă în legătură cu care unul sau altul ar dori să vorbească.

Dl Geuter observă în legătură cu revista „Anthroposophie" şi cu articolele dl Steffen şi dr. Steiner, că acestea sunt deosebit de valoroase pentru răspândirea antroposofiei.

Dr. Steiner: Mai doreşte cineva să ia cuvântul la vreo altă problemă oarecare?

Dr. Zeylmans vorbeşte din punctul de vedere al medicinii. Nu există, desigur, nici un alt domeniu unde să fie atâta nevoie de o înnoire, ca acela al medicinii. Cei aproximativ 35 de medici prezenţi la întemeierea micii clinici din Haga, la sfârşit au fost foarte entuziasmaţi de conferinţe. Se poate spune desigur că n-am dori să fie altfel, dar să fie mai mult. Conferinţele de până acum au fost nemaipomenite, dar am vrea să avem nu numai o asemenea punte, ci am vrea să întemeiem în inimă o împărăţie cu totul nouă, pentru ca să devină posibil, ca medic, să devin vindecător, cum era mai demult. El salută de aceea în mod deosebit întemeierea secţiei pentru medicină.

Dr. Steiner: Îngăduiţi-mi, dragii mei prieteni, ca în legătură cu asemenea probleme cum este modelarea, de pildă, a muncii în domeniul medical, aşa cum o concepem

noi aici, să mai adaug aici câteva cuvinte în continuarea conferinţei mele de despărţire de azi. Voi face aceasta pentru că aş dori să-i mai rog acuma pe acei prieteni, care mai vor să spună un scurt cuvânt despre un lucru sau altul, să ia cuvântul. Ceea ce am eu însumi a vă spune la despărţire, ce am de spus în legătură cu probleme ca acelea ridicate acum într-un mod aşa demn de recunoştinţă de către dr. Zeylmans, îmi voi permite să prezint în legătură cu conferinţa mea de seară. Îi rog deci pe acei prieteni care mai vor să-şi ridice glasul pentru un scurt cuvânt, să facă acest lucru.

Învăţătorul Wullschleger se referă la problema şcolară din Elveţia, consideră că e absolut necesară o şcoală la Basel şi cere sprijin în orice privinţă.

Dr. Steiner: Am ajuns la sfârşitul ordinii noastre de zi sau, mai degrabă să spunem: condiţiile legate de timp au cerut să ajungem la sfârşitul ordinii noastre de zi. Spre mulţumirea noastră, azi după-amiază – exact în ziua când pentru prima dată de la locul alăturat ni s-a arătat câmpul cu ruine, încă în flăcări –, tocmai la un an de la această zi îngrozitoare ne vom aduna aici pentru o întâlnire liberă la ora 4:30. Ne poate fi un gând deosebit de drag, de a ne aduna tocmai azi aici la o asemenea întâlnire, unde unuia sau altuia îi va fi în modul cel mai intens şi mai bun şi mai cald posibil să-şi descarce inima în legătură cu un lucru sau altul, aşa cum trebuie să ne pară potrivit tocmai în această zi, de amintire îndoliată, de azi, aşa cum trebuie să ne pară că cere inima. Prin urmare, la ora 4:30 ne vom aduna aici la Rout. Iar la ora 8:30 va fi conferinţa mea de închidere. Pe medicii curanţi, pe medicii practicanţi îi voi ruga să se adune iarăşi mâine la ora 8:30 în Casa Vitraliilor.

Alte anunţuri îmi voi permite să fac astă-seară.

Ceea ce mai are de spus unul sau altul, nu va mai putea fi spus acuma. Dar deja şi data trecută a fost posibil, dacă vrei să spui un cuvânt sau altul nu de la persoană la persoană, ci dacă vrei să vorbeşti în general, este posibil să se facă aceasta în timpul Routului.

Aş dori apoi să fac rugămintea ca acei prieteni din Germania care vor să plece mâine-dimineaţă la ora 10:45 să ridice mâna, pentru ca dl dr. Wachsmuth să poată constata câţi prieteni vor să plece mâine-dimineaţă; tot astfel pe aceia care vor să plece cu trenul de seară, îi rog să ridice mâna. Căci a rămâne aici nu e bine. Poate rămâne aici numai acela care are o adevărată prelungire a paşaportului. Nu merge, desigur, să periclităm viitoarele manifestări aici prin faptul că autorităţile află că aproximativ cincizeci de persoane sau mai multe pleacă mai târziu decât se prevăzuse. Dacă se anunţă prea puţini, bineînţeles că nu putem asigura locuri speciale. Aş dori apoi să mai fac rugămintea ca bonurile de masă nefolosite să fie predate cu această ocazie în Casa Friedwart şi apoi v-aş mai ruga şi ca păturile de lână care au fost folosite, să le predaţi la Casa Friedwart, pentru că vom mai avea, desigur, nevoie de ele aici cu prilejul altor manifestări. Apoi, îi mai rog pe acei prieteni care încă nu şi-au luat paşapoartele de la Casa Friedwart, să-şi ia aceste paşapoarte, pentru că noi nu mai avem nevoie de ele. Noi am pleca bucuros în locul fiecărui oaspete, dacă ar merge. Apoi mai trebuie să atrag atenţia asupra faptului că pentru acei prieteni care vor mai fi aici, mâine-seară la ora 7 va avea loc o reprezentaţie de euritmie. În cadrul acestei reprezentaţii se va mai oferi încă o dată „Olaf Åsteson”.

XX
CONFERINȚA ȘI CUVÂNTUL DE RĂMAS BUN ALE LUI RUDOLF STEINER: INTRAREA JUSTĂ ÎN LUMEA SPIRITUALĂ. RĂSPUNDEREA CARE NI SE IMPUNE

Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 8:30 seara

Dragii mei prieteni!

Pentru că suntem acum împreună pentru ultima oară în cadrul acestui congres, de la care trebuie să pornească ceva puternic, important pentru mişcarea antroposofică, daţi-mi voie să plăsmuiesc ultima dintre conferinţe în aşa fel încât aceasta să se lege lăuntric, în ceea ce priveşte impulsul, cu diferitele perspective pe care ni le-a dat această serie de conferinţe [Nota 92], şi pe de altă parte, prin aceasta să se atragă atenţia, aş zice, într-un mod afectiv, asupra viitorului, şi anume asupra viitorului năzuinţei antroposofice.

Dacă privim astăzi afară, în lume, ni se înfăţişează de ani buni un material uriaş despre forţele de distrugere. Sunt la lucru forţe care te fac să presimţi abisurile spre care se va îndrepta încă civilizaţia apuseană. Dar am putea spune: Dacă privim chiar spre acei oameni care deţin din punct de vedere exterior conducerea spirituală pe diferitele tărâmuri ale vieţii, vom observa că aceşti oameni sunt prinşi într-un îngrozitor somn cosmic. Ei gândesc cam aşa: Până în secolul al XIX-lea, omenirea era primitivă în cunoştinţele şi concepţiile ei, era ca un copil. Apoi a venit ştiinţa mai nouă, în cele mai diferite domenii, iar acum există ceva, un „adevăr” care trebuie cu siguranţă cultivat mai departe, în vecii vecilor.

Oamenii care gândesc aşa, trăiesc de fapt într-o trufie imensă, numai că nu o ştiu. Faţă de aceasta, în omenirea actuală apare uneori presimţirea că lucrurile totuşi nu sunt aşa, cum le-am descris mai sus, drept părere a celor mai mulţi.

Când am putut prezenta în urmă cu ceva timp în Germania acele conferinţe, care au fost organizate de Agenţia Wolff şi care au adus un public extraordinar de numeros [Nota 93], aşa încât destui au început să ciulească urechile la măsura în care antroposofia este dorită de fapt, atunci, printre atât de multele glasuri adverse nesărate, s-a ridicat unul, care din punct de vedere al conţinutului nu era mult mai deştept decât celelalte, dar care totuşi trăda o presimţire remarcabilă. El s-a făcut auzit printr-o notiţă de ziar, care se lega de una dintre conferinţele pe care le ţinusem la Berlin. Aceasta suna aşa: Dacă asculţi aşa ceva – ceva de felul celor prezentate de mine în acea conferinţă de la Berlin – începi să iei seama la faptul că – citez aproximtiv aşa cum era notiţa – nu numai pe pământ, ci în întreg cosmosul se petrece ceva care îi cheamă pe oameni la o altă spiritualitate decât cea de dinainte. Vezi că acum, ca să zicem aşa, nu doar impulsurile pământeşti, ci şi forţele cosmosului cer ceva de la oameni; se petrece un fel de revoluţie în cosmos, al cărei rezultat trebuie să fie năzuinţa după o nouă spiritualitate.

Un asemenea glas a existat şi el a fost absolut demn de luare-aminte. Căci este adevărat: Ceea ce trebuie să impulsioneze în mod just cele ce urmează să purceadă de acum înainte de la Dornach, trebuie să fie, aşa cum am subliniat în cursul acestor zile din cele mai diferite puncte de vedere, un impuls răsărit nu pe pământ, ci din lumea spirituală. Noi vrem să dezvoltăm aici forţa de a da curs unor impulsuri din lumea spirituală. De aceea, în

conferinţele de seară din timpul acestui Congres de Crăciun, am vorbit despre diferitele impulsuri care au existat în evoluţia istorică, pentru ca să ne putem deschide primirii unor impulsuri spirituale ce urmează abia de acum înainte să se reverse în lumea pământească, impulsuri care nu urmează să fie luate din lumea pământească însăşi. Căci tot ceea ce lumea pământească a rodit până acum în sens just, a izvorât din lumea spirituală. Şi dacă e ca noi să realizăm ceva rodnic pentru lumea pământească, impulsurile pentru aceasta trebuie scoase din lumea spirituală.

Aceasta, dragii mei prieteni, mă îndeamnă să atrag atenţia asupra faptului că imboldurile pe care trebuie să le luăm cu noi de la acest congres, în activitatea noastră viitoare, trebuie să fie unite cu o mare răspundere.

Să zăbovim câteva minute asupra a ceea ce ni se impune prin acest congres drept o mare răspundere. În ultimele decenii puteai trece, având un simţ pentru lumea spirituală, pe lângă tot felul de personalităţi, observând în mod spiritual şi primind sentimente amare din aceste observaţii spirituale în legătură cu destinul viitor al omenirii pe pământ. Puteai trece pe lângă semenii de pe pământ aşa cum o poţi face în spirit, şi îi puteai observa pe aceşti oameni, cum în timpul somnului îşi părăseau corpurile fizic şi eteric şi zăboveau cu Eul şi cu corpul lor astral în lumea spirituală. Ei bine, posibilitatea de a face călătorii în legătură cu destinele Eurilor omeneşti şi ale corpurilor astrale în ultimele două decenii, în timp ce oamenii dorm, a fost un prilej pentru experienţe care atrag atenţia asupra unor grele răspunderi pentru acela care ajunge să ştie aceste lucruri. Aceste suflete, care de la adormire până la trezire îşi părăseau corpul fizic şi corpul eteric, le puteai vedea cum se apropiau adesea de Păzitorul Pragului.

Acest Păzitor al Pragului din lumea spirituală păşeşte în decursul evoluţiei omenirii în modurile cele mai variate în faţa conştienţei omului. Unele legende, unele mituri – căci sub această formă se păstrează lucrurile cele mai importante, şi nu sub forma tradiţiei istorice –, unele legende, unele mituri atrag atenţia asupra faptului că în vremuri mai vechi cutare personalitate sau alta l-a întâlnit pe Păzitorul Pragului şi a primit de la el instruire despre felul cum trebuie să intre în lumea spirituală şi să se întoarcă apoi în lumea fizică. Căci orice intrare justă în lumea spirituală trebuie să fie însoţită de posibilitatea de a te întoarce în orice moment în lumea fizică şi de a trăi aici cu amândouă picioarele pe pământ, ca un om absolut practic, cugetat, nu ca un exaltat, nu ca un mistic exaltat.

Aceasta a fost în fond cerinţa în faţa Păzitorului Pragului, de-a lungul tuturor mileniilor în care oamenii au căutat intrarea în lumea spirituală. Dar mai ales în ultima treime a secolului al XIX-lea, abia dacă mai vedeai oameni care să ajungă în stare de veghe lângă Păzitorul Pragului. Cu cât în epoca noastră, când din punctul de vedere al evoluţiei istorice întregii omeniri i se impune să treacă într-o formă sau alta pe lângă Păzitorul Pragului, cu atât mai mult afli, aşa cum am spus, cutreierând lumea spirituală, că sufletele adormite, ca Euri şi corpuri astrale, se apropie de Păzitorul Pragului. Acestea sunt imaginile pline de semnificaţie pe care le poţi primi astăzi: Gravul Păzitor al Pragului, în jurul său grupuri de suflete omeneşti adormite, care în starea de veghe nu au forţa de a se apropia de acest Păzitor al Pragului şi care se apropie de el în timpul somnului.

Atunci când vezi scena care are loc, îţi vine un gând legat tocmai de ceea ce aş numi încolţirea necesităţii unei mari răspunderi. Sufletele care se apropie astfel, în stare de

somn, de Păzitorul Pragului, cer cu acea conştienţă – pentru conştienţa de veghe lucrul acesta rămâne inconştient sau subconştient pe care omul o are în somn, intrarea în lumea spirituală, permisiunea de a trece Pragul dincolo. Şi în nenumărate cazuri auzi atunci glasul gravului Păzitor al Pragului: Spre propriul tău bine, tu nu ai voie să treci pragul. Nu îţi este permisă intrarea în lumea spirituală. Trebuie să te întorci înapoi. Căci dacă Păzitorul Pragului ar permite necondiţionat intrarea unor asemenea suflete în lumea spirituală, ele ar trece Pragul, ar ajunge în lumea spirituală cu noţiunile care li le transmit din şcoala actuală, cultura actuală, civilizaţia actulă, cu noţiunile şi ideile cu care omul trebuie să trăiască astăzi de la vârsta de şase ani şi, în fond, până la capătul vieţii sale.

Aceste noţiuni şi idei au specificul următor: Dacă intri cu ele în lumea spirituală, aşa cum ai devenit prin ele datorită civilizaţiei şi şcolii actuale, eşti penalizat sufleteşte. Şi ai ajunge înapoi în lumea fizică într-un vacuum de gânduri şi idei. Dacă Păzitorul Pragului nu ar respinge aceste suflete, dacă nu ar trimite înapoi multe suflete din omenirea actuală, dacă le-ar lăsa să treacă dincolo, în lumea spirituală, atunci la trezire, când s-ar întoarce, ele ar avea sentimentul: Nu pot gândi, gândurile mele nu-mi iau în stăpânire creierul, trebuie să merg fără gânduri prin lume. Căci aşa este lumea ideilor abstracte pe care omul le leagă astăzi de toate. Poţi intra cu ele în lumea spirituală, dar nu mai poţi ieşi cu ele. Şi dacă vezi această scenă, pe care astăzi o vieţuiesc mai multe suflete decât se crede de obicei, îţi spui: O, numai de ne-ar reuşi să ferim aceste suflete să trebuiască să vieţuiască şi după moarte ceea ce vieţuiesc în somn. Căci dacă starea pe care omul o vieţuieşte astfel în faţa Păzitorului Pragului ar continua să dureze suficient de mult, adică dacă civilizaţia umană ar

rămâne mai mult timp sub domnia a ceea ce primim azi în şcoli, a ceea ce se primeşte prin civilizaţie, somnul ar deveni viaţă. Sufletele umane ar trece prin poarta morţii în lumea spirituală, dar nu ar putea aduce iarăşi în următoarea viaţă pământească o forţă a ideilor. Căci cu gândurile actuale poţi intra în lumea spirituală, dar nu mai poţi ieşi cu ele. Poţi ieşi de acolo numai paralizat sufleteşte.

Vedeţi dar, civilizaţia prezentului poate fi întemeiată cu această formă a vieţii spirituale, care se cultivă deja de mult timp; dar viaţa nu poate fi întemeiată cu aceasta. Această civilizaţie ar putea merge mai departe un timp. În timpul stării de veghe, sufletele nu ar bănui nimic despre Păzitorul Pragului, în timpul somnului ar fi respinse de el, ca să nu fie paralizate, iar în cele din urmă aceasta ar face ca în viitor să se nască un neam de oameni care în viaţa lor viitoare, pe pământ, nu ar prezenta nici o pricepere, nici o posibilitate de a aplica idei în viaţă, iar gândirea, viaţa în idei ar dispărea de pe pământ. Pământul ar urma să fie populat de un neam de oameni bolnăvicioşi, pur instinctuali. În evoluţia omenirii ar prinde rădăcini sentimente şi afecte rele, lipsite de forţa dătătoare de direcţie a ideilor. Însă celui ce contemplă spiritual i se oferă o imagine tristă nu numai în modul descris, prin observarea sufletului care stă în faţa Păzitorului Pragului, căruia nu i se permite accesul în lumea spirituală, ci şi într-o altă privinţă.

Dacă iei acum o fiinţă omenească ce nu vine din sânul civilizaţiei apusene, ci din cea orientală, şi o observi de-a lungul aceluiaşi drum descris, al sufletelor omeneşti adormite până în faţa Păzitorului Pragului, dacă iei cu tine o asemenea entitate umană orientală, poţi auzi înălţându-se de la ea cuvinte spirituale ca un îngrozitor reproş împotriva întregii civilizaţii apusene: Vedeţi, dacă lucrurile

vor merge tot aşa, atunci când oamenii care trăiesc astăzi vor apărea într-o nouă încarnare pe pământ, pământul va fi barbarizat. Oamenii vor trăi fără idei, numai în instincte. Aşa de departe aţi dus lucrurile, pentru că v-aţi desprins de vechea spiritualitate a Orientului.

Într-adevăr, pentru ceea ce este misiunea omului, tocmai o asemenea privire în lumea spirituală ca aceea descrisă, poate crea o puternică responsabilitate. Şi aici la Dornach trebuie să fie un lăcaş unde, pentru acei oameni care vor să audă, să se poată vorbi despre toate vieţuirile importante, nemijlocite din lumea spirituală. Aici trebuie să fie un lăcaş unde să existe forţa de a se atrage atenţia, nu numai în maniera care fantazează ştiinţa dialectic-empirică a prezentului, asupra faptului că ici sau colo există asemenea mici urme ale spiritualului, ci dacă Dornachul vrea să-şi ducă la îndeplinire misiunea, atunci aici omul trebuie să poată auzi în mod deschis despre cele ce se petrec în lumea spirituală, istoric, despre ceea ce se petrece în lumea spirituală drept impulsuri care apoi intră în existenţa naturală şi stăpânesc natura. În Dornach omul trebuie să poată auzi despre trăiri reale, despre forţe reale, despre entităţi reale ale lumii spirituale. Aici trebuie să fie Şcoala Superioară a Ştiinţei Spirituale reale. Şi de acum înainte, nouă nu ne este îngăduit să dăm înapoi în faţa imperativelor ştiinţei actuale, care-l duce pe om, aşa cum am descris, dormind în faţa gravului Păzitor al Pragului. În Dornach trebuie ca omul să câştige, ca să zicem aşa, forţa – în sens spiritual – de a sta cu adevărat ochi în ochi cu lumea spirituală, de a afla despre lumea spirituală.

De aceea aici nici nu trebuie să se vorbească în tirade dialectice despre caracterul nesatisfăcător al actualei teorii a ştiinţei. Eu am avut datoria să atrag atenţia asupra situaţiei în care omul ajunge în faţa Păzitorul Pragului, din

cauza acestor teorii ale ştiinţei, cu prelungirile lor până în şcoala obişnuită. Dacă cu ocazia acestui congres aţi stat în mod serios cu toate aceste lucruri în faţa propriului suflet, atunci acest Congres de Crăciun va trimite în suflet un puternic impuls, care va putea impulsiona acest suflet pentru acţiune viguroasă în lume, aşa cum îi este de trebuinţă omenirii astăzi, pentru ca următoarea încarnare să îi găsească pe oameni în situaţia de a se putea întâlni într-un mod just cu Păzitorul Pragului; cu alte cuvinte, aşa încât civilizaţia să devină astfel încât să poată rezista ea însăşi, ca civilizaţie, în faţa Păzitorului Pragului.

Comparaţi civilizaţia actuală cu civilizaţii mai vechi. În toate civilizaţiile mai vechi au existat idei, noţiuni care mai întâi se înălţau spre lumea suprasenzorială, spre zei, spre lumea unde se zămisleşte, se creează, se produce, apoi, cu noţiunile care aparţineau în primul rând zeilor, puteai privi în jos la lumea pământească, pentru a înţelege acuma şi această lume pământească cu noţiunile şi ideile demne de zei, cu noţiunile şi ideile care erau la înălţimea zeilor. Dacă ajungeai cu aceste idei, care fuseseră plăsmuite într-un mod demn de zei, în faţa Păzitorului Pragului, acesta îţi spunea: Tu poţi trece, căci tu duci dincolo în lumea suprasenzorială ceea ce deja în timpul vieţii tale pământeşti, în trup fizic, este orientat spre lumea suprasenzorială. Atunci, la întoarcerea în lumea fizic-senzorială iţi mai rămâne suficientă forţă, ca să nu fii paralizat de perceprea lumii suprasenzoriale. În zilele noastre, omul dezvoltă noţiuni şi idei pe care, după geniul epocii, vrea să le aplice numai lumii fizic-senzoriale. Aceste noţiuni şi idei tratează despre tot felul de lucruri care pot fi cântărite, măsurate ş.a.m.d., numai despre zei nu. Ele nu sunt demne de zei, ele nu sunt la înălţimea zeilor. De aceea în sufletele care acum sunt căzute deja cu totul pradă

materialismului ideilor nedemne de zei şi care nu sunt la înălţimea zeilor, când ele vor să treacă în somn pe lângă Păzitorul Pragului, spre ei tună aceste cuvinte: Nu păşi peste prag! Tu ţi-ai folosit rău ideile tale pentru lumea senzorială. De aceea tu trebuie să rămâi cu ele în lumea senzorialăă, cu ele nu poţi intra în lumea zeilor, dacă nu vrei să ajungi paralizat sufleteşte.

Vedeţi dumneavoastră, asemenea lucruri trebuie spuse, nu ca să fantazăm asupra lor, ci ele trebuie spuse ca să ne lăsăm simţirea impregnată şi pătrunsă de ele şi să ajungem în dispoziţia sufletească potrivită pe care trebuie să o luăm cu noi de la acest atât de grav Congres de Crăciun al Societăţii Antroposofice. Căci mai important decât orice vom lua cu noi, va fi dispoziţia pe care o ducem cu noi, dispoziţia pentru lumea spirituală, care conferă certitudinea: În Dornach va fi creat un centru al cunoaşterii spirituale.

De aceea, azi-dimineaţă, când s-a vorbit despre un domeniu care urmează să fie cultivat aici, la Dornach, despre domeniul medicinei, au sunat atât de frumos cuvintele dr-ului Zeylmans, cum că astăzi nu se mai pot clădi punţi pornindu-se de la ştiinţa obişnuită spre ceea ce urmează să fie întemeiat aici la Dornach. Dacă noi descriem ceea ce se dezvoltă pe solul nostru în domeniul medical, cu orgoliul că tratatele noastre pot rămâne în picioare în faţa pretenţiilor clinice actuale, atunci nu vom ajunge niciodată la un anumit ţel cu lucrurile pe care le avem de fapt ca sarcină. Căci atunci ceilalţi oameni vor spune: Ei da, acesta este încă un medicament nou; şi noi am făcut deja atâtea medicamente noi.

Esenţialul este ca în viaţa antroposofică să se preia într-adevăr o asemenea ramură a vieţii cum este medicina. Cred că am înţeles bine azi-dimineaţă acest lucru drept un

dar al dr. Zeylmans. Căci în legătură cu acest ţel, el a spus: Eu am devenit medic – dar el duce dorul după ceva care dă impulsuri dintr-un nou ungher al lumii. Şi, vedeţi dumneavoastră, în domeniul medicinei acest lucru trebuie făcut pe viitor, pornind de aici, din Dornach, în mod lămurit, aşa cum au lucrat şi alte ramuri ale activităţii antroposofice, care au rămas în sânul antroposofiei, iar acum elaborez, împreună cu colaboratoarea mea, d-na dr. Wegman, tocmai acel sistem medical izvorât cu totul din antroposofie, de care omenirea are nevoie şi care în scurt timp va păşi în faţa omenirii. Tot astfel, intenţia mea este să stabilesc o legătură cât se poate de strânsă cu Institutul Clinic-Terapeutic din Arlesheim, cu activitatea lui atât de binecuvântată, o legătură cât mai intimă a Goetheanumului cu acest institut, cât se poate mai curând, în viitorul apropiat, aşa încât ceea ce se dezvoltă acolo să se situeze pe adevărata linie de orientare antroposofică. Aceasta este şi intenţia d-nei dr. Wegman.

Ei bine, prin aceasta însă dr. Zeylmans a atras atenţia asupra unui aspect particular, pe care Consiliul de conducere din Dornach îl va transforma în misiune a sa în toate domeniile muncii antroposofice. De aceea în viitor se va şti cum stau lucrurile. Nu se va spune: Să ducem acolo euritmia; dacă oamenii văd mai întâi euritmie şi nu aud nimic despre antroposofie, euritmia o să le placă. Apoi poate că vor veni mai târziu, pentru că le-a păcut euritmia şi vor afla că în spatele euritmiei stă antroposofia, şi le va plăcea şi antroposofia. Sau: Trebuie să le arătăm oamenilor mai întâi practica medicamentelor, trebuie să le arătăm că acestea sunt medicamente potrivite şi atunci oamenii le vor cumpăra. Apoi ei vor afla mai târziu că în spatele lor se află antroposofia şi atunci se vor apropia în acest fel de antroposofie.

Trebuie să avem curajul de a vedea că un asemenea procedeu este mincinos. Mai întâi trebuie să avem curajul să găsim mincinos un asemenea procedeu, să simţim lăuntric repulsie faţă de el, şi atunci antroposofia îşi va găsi drumul ei prin lume. Şi în această privinţă tocmai năzuinţa după adevăr va fi aceea pentru care pe viitor, de aici din Dornach, trebuie să luptăm fără fanatism, ci sub semnul iubirii cinstite şi, fără ocolişuri, al adevărului. Poate că tocmai prin aceasta vom putea repara unele din lucrurile în care în ultimii ani s-a păcătuit atât de greu.

Nu cu gânduri uşoare, ci cu gânduri grave trebuie să plecăm de la acest congres care a dus la întemeierea Societăţii Antroposofice Generale. Dar eu cred că pentru nimeni nu a rezultat necesitatea, din cele ce s-au întâmplat la acest Crăciun, să ia cu sine o atitudine pesimistă. Este adevărat că în fiecare zi am trecut pe lângă trista ruină a Gotheanumului, dar eu cred că prin fiecare suflet care a trecut pe aici, urcând colina spre locul de desfăşurare a congresului, au trecut totodată şi cele discutate aici, cele ce, aşa cum în mod vădit s-a putut observa, au fost cu siguranţă înţelese de către prietenii noştri, în inimile lor. Şi din toate acestea a izvorât gândul: vor putea exista flăcări de foc spirituale, care trebuie să ţâşnească în viitor, drept viaţă spirituală adevărată. Din Goetheanumul pe cale de a renaşte, spre binele omenirii, ele trebuie să ţâşnească prin sârguinţa noastră, prin dăruirea noastră. Şi vom pleca de aici cu atât mai mult curaj pentru purtarea chestiunilor antroposofice, cu cât am auzit mai bine ceea ce a străbătut în aceste zile adunarea noastră, ca o fulgerare spirituală plină de nădejdi. Căci experienţa pe care v-am descris-o şi care poate fi văzută atât de des astăzi – omul actual, cu civilizaţia şi şcoala decadentă, dormind în faţa Păzitorului Pragului – aceasta nu există de fapt în cercurile

antroposofilor cu simţire. Aici există totuşi ceva ce are eventual nevoie numai de acest unic îndemn, care sună aşa: Pentru a auzi glasul din ţara spiritelor, tu trebuie să dezvolţi tăria curajului de a mărturisi acest glas, căci tu ai început să fii treaz. Curajul te va ţine treaz; singură lipsa de curaj te-ar putea face să adormi.

Glasul ce îndeamnă la curaj, aceasta este cealaltă variantă, varianta pentru antroposofi în viaţa civilizaţiei actuale. Neantroposofii aud: Rămâi în afara lumii spirituale, ai făcut rea folosinţă de idei pentru obiectele pur pământeşti, nu ai adunat idei care să fie demne de zei şi de înălţimea zeilor. De aceea tu ai paraliza la reîntoarcerea în lumea fizic-senzorială. Acestor suflete, care sunt suflete de antroposofi, li se spune însă: Voi mai trebuie numai să mai fiţi puşi la încercare în curajul vostru, pentru mărturisirea a ceea ce voi puteţi desigur auzi, prin înclinaţia simţirii voastre, prin înclinaţia inimii voastre.

Dragii mei prieteni, cum ieri s-a împlinit un an de când am privit la limbile flăcărilor care ne-au mistuit vechiul Goetheanum, deja astăzi – de vreme ce, chiar şi când flăcările ardeau afară, noi aici nu ne-am lăsat tulburaţi în continuarea muncii –, fără îndoială că deja astăzi putem spera că atunci când noul Goetheanum fizic se va înălţa aici, noi vom fi lucrat în aşa fel, încât el va fi doar simbolul exterior pentru Goetheanumul nostru spiritual, pe care vrem să îl luăm cu noi ca idee, când vom pleca de aici afară, în lume.

Piatra Fundamentală am pus-o aici. Pe această Piatră Fundamentală trebuie să fie înălţată clădirea ale cărei pietre individuale vor fi lucrările pe care fiecare dintre noi le va realiza afară în lumea largă, în toate grupele noastre. Spre aceste lucrări vrem să ne îndreptăm acum privirile şi să devenim conştienţi de răspunderea faţă de omul epocii

prezente, aflat în faţa Păzitorului Pragului, căruia trebuie să i se refuze intrarea în lumea spirituală.

Fără îndoială că nu e voie să ne vină în minte să simţim altceva decât cea mai profundă durere şi cel mai profund doliu pentru cele ce ni s-au întâmplat în urmă cu un an. Dar totul în lume – şi de aceasta e îngăduit să ne aducem aminte –, totul în lume care a atins o oarecare măreţie, s-a născut din durere. Fie deci ca durerea noastră să fie orientată, încât din ea să se nască o Societate Antroposofică viguroasă, luminoasă, prin munca dumneavoastră, dragii mei prieteni.

În acest scop ne-am adâncit în acele cuvinte cu care am început, în acele cuvinte cu care aş dori să închei acest Congres de Crăciun, acest Congres de Crăciun care trebuie să fie o Noapte Sfântă, o sărbătoare a sfinţirii nu numai pentru un început de an, ci pentru un început de eră nouă a omenirii, căruia vrem să i ne dedicăm întru cultivare plină de dăruire a vieţii spirituale.

Suflet al Omului!
Tu trăieşti în membrele,
Care prin lumea spaţiului
Te poartă în fiinţa mării spiritului:
Exersează amintire în Spirit
În profunzimi de suflet,
Unde în atotstăpânitoarea
Existenţă creatoare de lumi
Propriul Eu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei trăi cu adevărat
În fiinţa cosmică a omului.
Căci domneşte Spiritul-Tată al Înalturilor
În adâncurile lumii, existenţă creând.

Serafimi, Heruvimi, Tronuri,
Faceţi să răsune din înalturi
Ceea ce îşi găseşte ecou în adâncuri;
Aceasta cuvântă:
Ex Deo nascimur.
Aceasta aud Spiritele Elementelor
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca oamenii să audă.
Suflet al Omului!
Tu trăieşti în pulsarea inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:
Exersează cugetare în Spirit
În echilibrul sufletului,
Unde vălurindele
Fapte de devenire ale lumilor
Propriul Eu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei simţi cu adevărat
În lucrarea din sufletul omului.
Căci domneşte împrejur voinţa lui Christos
În ritmurile lumilor, peste suflete har revărsând.
Voi, Spirite-Lumină,
Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
Faceţi să se învăpăieze din Răsărit
Ceea ce se formează prin Apus;
Aceasta cuvântă:
In Christo morimur.
Aceasta aud Spiritele Elementelor
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca oamenii să audă.
Suflet al Omului!

Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Gândurile cosmice ţi le descoperă:
Exersează privire în Spirit
În liniştea gândurilor
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina Fiinţei lumilor
Propriului Eu
Spre liberă voire
O dăruiesc;
Şi tu vei gândi cu adevărat
Din temeliile spiritului omului.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,
În Fiinţa lumilor, lumină invocând.
Arhai, Arhangheli, Îngeri,
Faceţi ca din adâncuri să fie cerut
Ceea ce în înalturi este ascultat.
Aceasta cuvântă:
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.
La răspântia timpurilor
Lumina Spiritului lumilor
A intrat în curentul pământesc de existenţă;
Întunericul de noapte
Şi-a încetat domnia;
Lumină clară de zi
Radie în sufletele omeneşti;
Lumină
Care încălzeşte
Modestele inimi de păstori;
Lumină,
Care iluminează,
înţeleptele capete de regi.
Dumnezeiască lumină,

Christos-Soare,
Încălzeşte
Inimile noastre,
Iluminează
Capetele noastre
Ca bun să devină
Ceea ce noi din inimi
Întemeiem,
Ceea ce noi din capete
Conştienţi de ţel să făptuim vrem.

Astfel, dragii mei prieteni, duceţi afară inimile voastre calde, în care aţi pus la temelie Piatra Fundamentală pentru Societatea Antroposofică. Purtaţi afară aceste inimi calde pentru o lucrare viguroasă, cu forţa aducătoare de mântuire în lume. Şi vă va veni ajutor, încât capetele voastre vor lumina ceea ce voi toţi vreţi acum să conduceţi spre ţel. Acest lucru vrem să ni-l propunem astăzi cu toată puterea. Vom vedea totuşi: Dacă ne vom arăta demni de aceasta, o stea bună va plana asupra a ceea ce se vrem să devină acest loc. Urmaţi, dragii mei prieteni, această stea bună. Să vedem încotro ne vor conduce zeii prin lumina acestei stele.

Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare,
Încălzeşte
Inimile noastre,
Iluminează
Capetele noastre!

XXI
CUVÂNTUL DE MULŢUMIRE DIN PARTEA MEMBRILOR ŞI CUVÂNTUL DE ÎNCHEIERE AL LUI RUDOLF STEINER

Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 8.30 seara

Dl Werbeck: Iubite, prea venerate domnule doctor! Dragi prieteni! Nu poate fi altfel, decât ca acest congres, care înseamnă pentru societatea noastră şi pentru mişcarea noastră imens de mult, să se încheie cu un cuvânt de zguduită recunoştinţă, cu un cuvânt de mulţumire faţă de acela întru a cărui lucrare pământească de iubire suntem adunaţi azi cu toţii aici. Dar, dragii mei prieteni, ce sunt în stare să exprime cuvintele? Şi oare nu cumva de fapt tot ceea ce poate un cuvânt, a fost exprimat deja cu adevărat la începutul acestui congres, de către atât de stimatul nostru prieten Albert Steffen, când el a rostit un cuvânt care de fapt voia să sugereze că recunoştinţa pur şi simplu nu se poate exprima, spunând: Recunoştinţa noastră este de neexprimat, dar exprimând totuşi pe aripile acestui cuvânt tot ceea ce inimile noastre de oameni pot da. Dragi prieteni, cuvintele, adresele, rezoluţiile şi altele de acest fel, în legătură cu acest congres sunt de fapt rechizite depăşite, ieftine ale acestei vieţi spirituale care se prăbuşeşte în jurul nostru. Şi ce se ascunde în spatele unor asemenea rechizite, o ştie mai bine ca nimeni altul acela care ne-a vorbit în această seară, zguduind fiinţa noastră cea mai adâncă. Dar ce este sau mai degrabă ce poate deveni adevărată recunoştinţă, această adâncă virtute o vom putea exersa de-abia prin acela care ne-a vorbit astăzi: El a fost primul care ne-a arătat prin lucrarea lui spirituală, ce este de fapt recunoştinţa. Şi dacă-l înţelegem, ştim că pentru noi, antroposofii, a venit ceasul în care în locul

cuvântului de mulţumire trebuie să punem fapta de mulţumire, că noi trebuie să răspundem la marea, la inimaginabila sa mare faptă de iubire cu fapta de mulţumire, cu ceea ce slabele noastre puteri pot face. Căci noi datorăm celui care ne-a vorbit în această seară nu mai puţin lucru decât fericirea spirituală a vieţii noastre. Şi noi ştim că aceasta poartă în sine o valoare de veşnicie, că nu se raportează la cei câţiva ani în care poate că mai avem de respirat pe acest Pământ fizic, ci că fericirea pe care ne-a dăruit-o va ajunge şi în încarnările viitoare. Şi noi ştim că aceasta reprezintă o cotitură şi pentru destinul nostru mai îndepărtat. Ceea ce ne este dat să vieţuim prin fapta lui de iubire, are o importanţă pe care n-o putem bănui. Dar noi ştim, de asemenea, că această fericire în viaţă nu poate fi măsurată cu etalonul care ne-a devenit curent în perioada noastră neantroposofică, ci că ea va merge mână în mână cu durere gravă, cu destine de tot felul; dar că totuşi ceea ce vrea să fie fericirea noastră, va creşte pentru binele nostru. Dacă ştim aceasta cu adevărat prin simţire, ştim totodată că faţă cu acest lucru cuvintele de mulţumire nu mai au sens, atunci noi ştim că putem răspunde numai cu fapte de mulţumire la ceea ce primim din acest loc. Şi noi ştim că aceste fapte de mulţumire se pot revărsa în marea sa faptă, oricât de slabe sunt forţele noastre. Şi noi ştim de asemenea, cu aceasta, că ele se pot revărsa în ceea ce este dat azi omenirii drept plan de mântuire a ei. Căci, aşa cum am spus, de vreme ce acest ceva mare este dedicat oamenilor, este îngăduit ca şi acest ceva mic să fie dedicat oamenilor. Totul oamenilor, aceasta stă scris deasupra acestei grandioase opere de viaţă. O, dragii mei prieteni, noi ştim că în el acţionează supraomul, divinul! Dar tocmai pentru că noi răspundem prin activitatea noastră îndreptată spre oameni, noi ştim că el va resimţi de

asemenea în mod omenesc aceste fapte ale noastre de mulţumire. Ieri el ne-a vorbit cu focul puternic al inimii lui mari: fidelitate pentru fidelitate. Dar aceasta este ceva omenesc pentru ceva omenesc. De aceea vă rog, dragii mei prieteni, să vă ridicaţi încă o dată de pe locurile dumneavoastră şi să spunem în inimă, despărţindu-ne de acest loc sfânt: Ţie, tu, frate al oamenilor mari şi puri, ţie vrem să-ţi mulţumim din forţele noastre, ah, atât de slabe, să-ţi mulţumim prin faptă, prin (auto)depăşiri în slujba sfintei tale cauze umanitare. Şi te rugăm: Fii cu noi, cu forţa cerească a binecuvântării tale părinteşti!

Dr. Steiner: Dragii mei prieteni! Unele cuvinte pe care a trebuit să le rostesc în cadrul acestui congres, desigur nu le-aş fi putut rosti în forma în care le-am rostit, şi nu aş avea voie să primesc pur şi simplu frumoasele cuvinte ale dragului prieten Werbeck, dacă toate acestea s-ar raporta la o slabă personalitate. Căci de fapt aceste lucruri nu e voie să se raporteze, în cadrul cercurilor noastre, la o simplă personalitate. Dar, dragii mei prieteni, ceea ce s-a întâmplat aici, o ştiu, am avut voie să le spun, căci a fost spus în deplină responsabilitate faţă de spiritul care este şi trebuie să fie şi va fi spiritul Goetheanumului. În numele său mi-am permis să spun în aceste zile unele cuvinte care n-ar fi avut voie să fie atât de dure, dacă n-ar fi fost rostite cu privirea îndreptată spre spiritul Goetheanumului, spre spiritul bun al Goetheanumului. Şi astfel, îngăduiţi-mi să primesc aceste mulţumiri în numele spiritului Goetheanumului, pentru care vrem să acţionăm, să năzuim, să lucrăm în lume.

Îmi mai rămâne să-i rog pe medicii practicanţi să vină mâine în Casa Vitraliilor nu la ora 9:30, ci la ora 10.

Apoi mai trebuie să dau citire acestui mesaj: „Dintr-un sentiment de puternică participare la Congresul de

Crăciun de la Dornach, îl salutam pe preşedintele Societăţii Antroposofice. Îi mulţumim lui şi colaboratorilor săi din consiliu pentru preluarea conducerii şi mulţumim pentru statute. Membrii Societăţii Antroposofice din Köln, adunaţi cu ocazia încheierii anului."

Acesta este lucrul pe care l-am mai avut de spus. Mâine la ora 7 seara va avea loc o reprezentaţie de euritmie pentru acei prieteni care vor mai fi aici.

POSTFAŢĂ DE MARIE STEINER LA EDIŢIA I, 1944

Munca ce a început acum şi care s-a desfăşurat fără întrerupere a fost dedicată mai întâi artei medicale, străbaterii aspectului ei ştiinţific cu forţe spirituale reale, aprofundării muncii esoterice, intens dorite de medicii mai tineri, spre a dezvolta voinţa de iubire şi voinţa de a vindeca, în practica, ce necesită atâta altruism, a îngrijirii bolnavilor.

La 2 ianuarie 1924 a fost ţinută a treia conferinţă pentru medici [Nota 94]. Tot la 2 ianuarie a început şi cursul de opt conferinţe pentru medici mai tineri şi studenţi în medicină, curs care a ţinut până la 9 ianuarie [Nota 95].

Conferinţele de seară au adus consideraţii în legătură cu destinele vieţii spirituale lăuntrice în perioada de la începutul secolului al IX-lea şi până la sfârşitul secolului al XII-lea. ***Lăcaşuri de misterii ale Evului Mediu*** [Nota 96] este titlul acestui ciclu prezentat între 4 şi 13 ianuarie, care ne conduce în conferinţa de încheiere de la principiul de iniţiere rosicrucian la taina iniţierii moderne şi la zorii erei michaelice. O conferinţă pentru membri, din 18 ianuarie

[Nota 97], e de o deosebită importanţă ca descriere succint-cuprinzătoare a evoluţiei Societăţii Antroposofice, de la începuturile ei, străbătând perioada războiului şi până la terminarea lucrărilor la clădirea din Dornach: Instituţiilor întemeiate mai ales in Stuttgart şi activităţii în cadrul acestora a oamenilor de ştiinţă care s-au alăturat societăţii în număr considerabil, li se opunea voinţa de distrugere a unei coaliţii de adversari bine organizate. Acestei declaraţii de război a adversarilor îi urmă incendierea Goetheanumului şi, avându-se în vedere situaţia mondială nou-creată, se decide o nouă întemeiere a societăţii, ca Societate Antroposofică Generală.

Întrebarea care ni se pune acum şi care ne solicită este: Cum să fie reprezentată antroposofia în faţa lumii? Cu această întrebare culminează conferinţa din 18 ianuarie. Dar ea aduce şi înţelegeri mai apropiate în legătură cu organizarea, care urma să se facă, a claselor. Şi pentru a se da o fundamentare reală educaţiei spirituale spre care se năzuia, este prezentată în nouă conferinţe o pătrundere aprofundată în esenţa antroposofiei, pătrundere devenită posibilă prin munca în decursul multor ani, reunită sub modestul titlu: ***Antroposofie. O introducere*** [Nota 98].

Totodată, în „Mitteilungsblatt" (Foaia de comunicări) începuse să apară seria aşa-numitelor scrisori sau cuvinte ale dr. Steiner „*Către membri*". În acestea el încearcă să trezească şi să fortifice sentimentul răspunderii pentru plăsmuirea vieţii societăţii şi pentru activitatea în diferitele grupe. Ele ni s-au păstrat într-o formă încă netipărită, cu titlul: ***Fiinţa vie a Antroposofiei şi cultivarea ei*** [Nota 99]. De la această bază, dr. Steiner trece la ceea ce el caracterizează mai îndeaproape drept câmpul specific de activitate al diferitelor secţii de pe lângă Goetheanum. În primele articole, care au fost publicate sub titlul *Şcoala*

Superioară Liberă pentru Ştiinţa Spirituală, el se dedică mai întâi cerinţelor, care-l preocupau în mod deosebit la acea vreme, munca medicului, misiunile unui tineret ce căuta cu atâta dor o concepţie spirituală despre lume. El luminează în mod deosebit conflictul, care apare tot mereu, şi care acum este deosebit de puternic, dintre generaţia vârstnică şi cea tânără. Avântului nestrunit al tineretului, care în cadrul iţelor încurcate ale societăţii se manifesta cam exaltat şi imatur, i se netezea acum un teren de lucru ordonat, în noua secţia ce avea să fie întemeiată, „pentru năzuinţa spirituală a tineretului". Urmează câteva alte scurte discuţii.

Pentru că se cerea deja de mult o retipărire a acelor articole, pare că acum a sosit momentul ca ele să fie publicate, drept continuare a dezbaterilor de Crăciun. Aşadar, următoarea tipăritură privată, sub titlul: *Constituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală* [Nota 100], va conţine în esenţă articolele şi conferinţele dr. Steiner din perioada 18-30 ianuarie şi, de asemenea, un discurs al său din 3 ianuarie. În ele sunt tratate probleme ale împărţirii pe secţiuni a Şcolii Superioare şi se atrage atenţia asupra semnificaţiei deosebite a apartenenţei la clasă.

ANEXE
CUVÂNTUL DE ÎNCHEIERE AL LUI RUDOLF STEINER

Dornach, 31 decembrie 1923, înainte de amiază

Acest cuvânt de încheiere, care lipseşte până la ediţia a 4-a din 1985, este reprodus aici în Anexă, pentru a se evita o repaginare. Nu ne-a rămas nici o stenogramă de la cuvântul domnului Erwin Hahl, antevorbitorul său (vezi nota referitoare la prezenta ediţie). Stenografa, Helene Finckh, a notat în stenograma ei originală următoarele:

Dl Hahl: S-a subliniat că reconstruirea clădirii e absolut necesară, că a procura bani e o necesitate imperioasă. Propuneri de a se face bani prin întreprinderi industriale, de exemplu, fabrica de maşini...

Dr. Steiner: Vă rog să mai rămâneţi câteva momente pe locurile dumneavoastră. Am de spus câte ceva în legătură cu cele două puncte pe care le-a pus în discuţie dl Hahl.

Dragii mei prieteni, în acelaşi moment în care, cu inimă grea, m-am hotărât să preiau eu însumi funcţia de preşedinte al Societăţii Antroposofice, în acelaşi moment mi-am spus: Anumite lucruri care s-au înrădăcinat printre noi în ultimii ani nu trebuie să se repete. Şi printre aceste lucruri se numără şi faptul că se spune să construim sau să preluăm nişte întreprinderi industriale sau altceva de acest fel [Nota 101], prin care să căutăm a face bani, să dăm bani. Aşa ceva nu trebuie să se mai întâmple. În ultimii ani am avut cele mai rele experienţe cu acest principiu. Vă amintiţi, desigur, dragii mei prieteni, cel puţin mulţi dintre dumneavoastră, că în urmă cu mai mulţi ani, cam din aceeaşi direcţie, doar cu câţiva paşi mai la dreapta, s-a făcut propunerea să trecem la asemenea întemeieri. Eu am

subliniat că nu ne putem aştepta, în prezent, să găsim persoanele potrivite care ar sta în spatele unor asemenea întemeieri, reprezentându-le până la capăt, în aşa fel încât să se dea bani, pentru a se primi iar bani. Am făcut o altă experienţă – care coincide, mai degrabă, cu avertismentul meu de atunci –, ea constă în faptul că noi am dat bani spre a pierde bani buni, pe care i-am fi putut folosi pentru cauza noastră bună. Nu vrem să mai facem aşa ceva, dragii mei prieteni. Astăzi trebuie să ne fie absolut clar faptul că noi vrem să muncim numai din inimile bune ale prietenilor noştri, în aşa fel încât prietenii noştri să ştie: nu căutăm să facem un lucru sau altul şi nu promitem pentru aceasta un lucru sau altul, ci cu aceşti bani noi facem un lucru sau altul.

Aşa că aş vrea să pun drept condiţie pentru preluarea de către mine a funcţiei de preşedinte, pe aceea că asemenea experimente financiare, în legătură cu tot soiul de întreprinderi industriale, care în ultimii ani ne-au adus experienţe atât de rele, să nu se repete.

La un mare număr de experimente s-a văzut că persoanele care s-au implicat la început în ele, nu s-au mai interesat apoi de acestea şi că ele au fost continuate de către unii oameni care ar avea ceva mai bun de făcut. Căci există şi lucruri mai bune.

Ei bine, dragii mei prieteni, aceasta mă împiedică să vă mai dau vreun sfat în această direcţie. Lucrurile care au fost inaugurate deja în această direcţie trebuie continuate cu toată energia, se înţelege de la sine; dar a începe ceva nou de felul acesta, nu se cuvine, în anii următori, când noi trebuie să avem cea mai mare grijă să nu lăsăm ca acest bun ideal pe care-l avem să fie influenţat de asemenea curente marginale. În viitor, fiecare dintre prieteni trebuie să ştie: Ceea ce dă, va fi folosit pentru eforturile noastre

ideale aşa cum este; nu va fi valorificat întâi în altă parte, spre a fi transformat în aşa fel încât să se înmulţească. Aşa ceva, după cum am spus, nu vom mai face.

Cât despre cel de-al doilea punct, eu consider că ceea ce domnul Hahl a spus este extrem de îmbucurător; dar acest lucru s-a întâmplat deja, în cursul verii şi domnul Hahl nu mai trebuie decât să-şi dea cu cel mai mare drag bănuţul lui, acum când a început deja colecta pentru construirea Goetheanumului. Nu e nevoie să avem mereu conturi noi pentru ceva ce există deja (Nota 102). Despre aceasta s-ar putea vorbi numai în sensul întrebării cum poate fi mărit foarte mult contul deja existent. Dar de conturi noi nu avem nevoie, căci până la urmă nu vom mai şti ce să facem cu atâtea conturi.

Acesta e lucrul pe care aş mai dori să vi-l leg de suflet. L-am exprimat în acest fel sec, fiindcă îmi pare necesar ca azi el să fie spus în acest fel sec şi clar. În ultimul timp eu am vorbit de multe ori despre faptul că sunt greşite asemenea lucruri, aşa cum se propune acum din nou, de a se crea o întreprindere industrială. Dacă e să se facă aşa ceva, atunci să se facă în mod cu totul separat de Societatea Antroposofică, numai în şi pentru sine. Dacă se va dori atunci ca eu să dau nişte sfaturi pur practice, pentru fabricarea unor maşini, să zicem, şi altele asemenea, asta se poate. Dar nimeni nu va mai vedea, după experienţele avute, că eu îmi voi oferi ajutorul şi voi mai intra în asemenea întreprinderi, drept consilier administrativ sau alt fel de consilier.

Dragii mei prieteni, cu aceasta am ajuns la sfârşitul congresului nostru. Mai trebuie numai să vă anunţ că paşapoartele cu viză de şedere prelungită pot fi luate de acum înainte din casa Friedwart; paşapoartele care expiră

la 1 ianuarie mai pot fi folosite şi pe 2 ianuarie, pentru întoarcerea acasă.

Apoi, deşi congresul nostru va mai dura numai puţin, aş mai dori să spun că rugăm să se renunţe la fumat, în toate sălile Goetheanumului, fără excepţie, şi la fumatul pe furiş, pe sub bănci, ca să zic aşa, fiindcă trebuie să excludem orice posibilitate a unui incendiu.

Cu aceasta, amân adunarea noastră până mâine la ora 10 dimineaţa. Cer permisiunea să stabilesc ordinea de zi în felul următor: Astăzi la ora 2:30 pun la dispoziţia membrilor elveţieni timpul necesar pentru a se întâlni jos, în Casa Vitraliilor, cu consiliul de conducere şi a discuta despre constituirea Societăţii Elveţiene. La ora 4:30 va avea loc spectacolul cu piesa de Crăciun despre cei trei regi – magi. La ora 8:30 va fi conferinţa mea. Iar mâine îi rog pe medicii practicanţi care au fost prezenţi azi-dimineaţă la ora 8:30 în Casa Vitraliilor, să se adune iar pentru o instruire cu mine, la ora 8:30. Mâine la ora 10 va fi continuarea acestei instruiri.

CUVÂNTUL DE SALUT ROSTIT DE RUDOLF STEINER LA „ROUT"

Dornach, 1 ianuarie 1924, ora 4:30 după-amiaza

Acest cuvânt de salut nu a fost stenografiat de către Helene Finckh. Lipsa începutului se explică prin faptul că, nefiind anunţat oficial, ea nu a fost pregătită să stenografieze.

...V-am invitat să veniţi astăzi aici, pentru ca la o asemenea instituire strâmtorată, cu amintirea dureroasă a celor petrecute în urmă cu un an, inimile şi sufletele prietenilor antroposofi să se poată regăsi aşa cum îmi

imaginez, dintr-o asemenea dispoziţie sufletească gravă, în cadrul unor convorbiri personale. Noi avem nevoie, dragii mei prieteni, avem nevoie întotdeauna, ca în societatea noastră să se întâlnească în mod real om cu om, inimă cu inimă, suflet cu suflet. Dar avem nevoie de acest lucru mai ales acum, când suntem nevoiţi să ne întâlnim în această încăpere sărăcăcioasă, având în imediata noastră apropiere ceea ce ne aminteşte atât de dureros de ceea ce am căutat să ridicăm drept semn exterior al cauzei noastre sfinte. Şi eu cred că fiecare dintre noi ar trebui să simtă nevoia de a găsi în această după-amiază posibilitatea de a-şi spune cuvântul în legătură cu durerea, cu doliul nostru, dar şi de a îmbărbăta, de a dezvolta speranţă, curaj, forţă – lucruri pe care vrem să le avem în viitor.

Acestea sunt cuvintele pe care am vrut să le spun, dragii mei prieteni, dintr-o inimă plină de durere, drept cuvinte menite să fie punctul de pornire al multor lucruri care vor fi spuse în această după-amiază, în mod rodnic, între prietenii noştri antroposofi. Aşa să fie!

NOTE
Referitoare la ediţia de faţă

Textul de bază: Textul conferinţelor, cuvântărilor şi al contribuţiilor lui Rudolf Steiner la discuţii are la bază stenogramele luate de stenografa Helene Finckh (1883-1960), pe care ea însăşi le-a transcris în scriere obişnuită. Contribuţiile aduse la discuţii de ceilalţi vorbitori la adunările de întemeiere nu au fost introduse de ea în textele transcrise, ci notate de alţii şi integrate în text. Nu se ştie sub ce formă au existat aceste notiţe; ele nu s-au păstrat. Aceste contribuţii au fost redate, la tipărire, sub o formă neschimbată, conform cu varianta transpusă de Helene Finckh în scriere obişnuită. Discuţiile de la celelalte adunări au fost notate, însă, tot de Helene Finckh.

Referitor la cuvintele şi desenele de pe tablă: Cuvintele scrise şi desenele făcute de Rudolf Steiner pe tablă sunt cuprinse şi în volumul XVII din seria ***Rudolf Steiner, desene făcute la tablă în cursul conferinţelor***. Se atrage atenţia prin observaţii marginale, la pasajele respective, asupra acestui lucru. Transpunerile sub formă de desene intercalate în text în ediţiile mai vechi au fost păstrate şi pentru ediţia de faţă.

Ediţii anterioare şi corecturi ale textelor

Pentru ediţia 1 din 1944 Marie Steiner a avut la dispoziţie textul transcris de Helene Finckh.

Ediţia a 2-a, din 1957, a fost o reproducere foto-mecanică a primei ediţii.

Pentru ediţia a 3-a din 1963, îngrijită de Paul Jenny, textul a fost comparat din nou cu stenogramele originale.

Pentru ediţia a 4-a din 1985, unele pasaje au fost reexaminate. De aici au rezultat completări, respectiv corecturi (v. mai jos). Acestei ediţii i s-a adăugat într-o

„Anexă" care cuprinde cuvântul de salut rostit de Rudolf Steiner la „Rout", rezumatul conţinutului fiecărei conferinţe, note în text, registrul de nume cu date biografice, precum şi o altă anexă reprezentând facsimile. Stabilirea textului, completările şi corecturile aparţin editorilor Hella Wiesberger, Michael Schweizer şi Konrad Donat.

Ediţia a 5-a din 1994 a fost extinsă în „Anexă" prin cuvântul de încheiere rostit de Rudolf Steiner la 31 decembrie 1923. Stabilirea textului şi corectarea materialelor aparţin editorilor Hella Wiesberger, Michael Schweizer şi Carlo Frigeri.

Modificările efectuate în textul celor două conferinţe, din 31 decembrie 1923 şi 1 ianuarie 1924 sunt preluate din noua ediţie a volumului ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii spiritului uman***, (GA 233), în care sunt cuprinse şi conferinţele respective. S-au făcut comparaţii cu stenogramele. Modifcările sunt menţinute în ediţia de faţă.

Alte apariţii editoriale ale unor conferinţe cuprinse în acest volum:

Dornach, 23 decembrie 1923, în ***Naşterea şi dezvoltarea euritmiei***, GA 277a.

Dornach, 25 (Punerea Pietrei Fundamentale), 26,27,28,29,30, 31 decembrie 1923, 1 ianuarie 1924 (şapte cuvântări, „Ritmurile mantrelor de la Punerea Pietrei Fundamentale", Cuvinte de încheiere), în *Punerea Pietrei Fundamentale a Societăţii Antroposofice Generale*, Dornach, 1955, 1958,1969, 1978,1986.

Dornach, 31 decembrie 1923,1 ianurie 1924, în ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii spiritului uman*** (GA 233).

Modificări în textul Cuvântărilor: Vezi *observaţie specială referitoare la mantre*.

Privitoare la text

Operele lui Rudolf Steiner din Ediţia Opere complete (GA) sunt indicate în note cu numărul bibliografic corespunzător din bibliografia generală a ediţiei.

Pentru Cuvânt înainte de Marie Steiner

1. *În cartea apărută de Crăciun*: „Rudolf Steiner şi misiunile pentru civilizaţie ale antroposofiei. O privire retrospectivă asupra anului 1923", Dornach, 1943. În cadrul ediţiei *Opere complete* cu titlul ***Anul de destin 1923 din istoria Societăţii Antroposofice****. Incendierea Goetheanumului şi Congresul de Crăciun*. Cuvântări, adunări, documente, ianuarie – decembrie 1923, GA 259.

2. *Agenţia de concerte Wolff din Berlin*: În anii 1921 şi 1922 cea mai mare agenţie de concerte a vremii, Hermann Wolff şi Jules Sachs din Berlin, a organizat diferite turnee făcute de Rudolf Steiner pentru a ţine conferinţe.

3. *Die Alldeutschen*: Întemeiată în 1891 sub numele „Allgemeiner deutscher Verband" (Uniunea generală germană), schimbat în 1894 în „Alldeutscher Verband" (Uniunea tuturor germanilor) care a urmărit în Primul Război Mondial unele scopuri războinice exagerate, iar după sfârşitul războiului a luptat pentru restaurarea monarhiei.

4. *Matthias Erzberger* (1875-1921), om politic german, cu orientare de centru. În octombrie 1918, împuternicit pentru încheierea armistiţiului. În 1919-1921, ministru de finanţe al Reich-ului. A fost asasinat de extremiştii de dreapta.

5. *Walther Rathenau* (1867-1922), industriaş şi om politic german. În 1921, ministru pentru reconstrucţie al

Reich-ului, în 1922 ministru de externe. Asasinat de extremiştii de dreapta.

6. *conferinţelor de la München şi Elberfeld*: Rudolf Steiner a vorbit la München pe 15 mai şi la Elberfeld pe 17 mai 1922, pe tema „Antroposofie şi cunoaştere spirituală". Conferinţa de la München a fost tipărită în „Blätter fur Anthroposophie" (Foaia pentru antroposofie) din anul 1966, nr. 11 şi 12; conferinţa de la Elberfeld a rămas netipărită. După ambele conferinţe, Rudolf Steiner a fost nevoit, spre a scăpa de unele ameninţări personale, să iasă din clădire pe scara din spate şi să plece pe străzi lăturalnice.

7. *generalul G. von G.*: generalul Gerold von Gleich. Scrierea sa de denigrare „Rudolf Steiner ca profet, un cuvânt de avertizare pentru poporul german", apărută în 1921, a fost combătută mai apoi de fiul său, Sigismund von Gleich: „Adevărul contra neadevărului privitor la Rudolf Steiner. Infirmarea scrierii de denigrare a generalului-maior în rezervă Gerold von Gleich": „Rudolf Steiner ca profet, un cuvânt de avertizare pentru poporul german", Der Kommende Tag A.G. Verlag, Stuttgart, f.a.

8. *conferinţele sale din anul 1923, apărute sub formă de broşuri separate*: vezi ***Formarea comunităţii antroposofice***, GA 257.

9. Johanna Mükce: Vezi registrul de persoane cu date biografice.

10. *Aşa că după încheierea congresului din Olanda, am plecat direct la Berlin*: Vezi Rudolf Steiner/Marie Steiner-von Sivers, ***Corespondenţă şi documente 1901-1925***, GA 262.

11. *Când ne-a vorbit pentru ultima oară*: Vezi „Ultimul discurs", Dornach, 28 septembrie 1924, în

Considerații esoterice asupra unor legături karmice, vol. IV, GA 238.

12. ***Lăcașuri de misterii ale Evului Mediu. Rosicrucianismul și principiul de inițiere modern***, GA 233a.

13. Ciclul de conferințe ***Antroposofie****. O sinteză după douăzeci și unu de ani. Totodată, o îndrumare pentru felul cum trebuie ea reprezentată în fața lumii*, GA 234.

14. *prima oră de clasă esoterică*: Vezi: ***Instrucțiuni esoterice pentru prima clasă a Școlii Superioare de Știință Spirituală de la Goetheanum***, GA 270.

15. *patru conferințe de curs zilnice*. Vezi: ***Modelarea vorbirii și arta dramatică. Curs de artă dramatică***, GA 282; ***Colaborarea dintre medici și preoți. Curs de medicină pastorală***, GA 318; ***Curs pentru preoții Comunității creștine despre Apocalipsa lui Ioan***, GA 346; „Viața spirituală a epocii prezente în legătură cu mișcarea antroposofică", vol. IV din ***Considerații esoterice asupra legăturilor karmice***, GA 238.

16. *vechea tâmplărie*: După incendierea primului Goetheanum, în noaptea Anului Nou 1922/23, a fost necesar ca toate activitățile să se desfășoare în atelierul de tâmplărie, care servise încă din 1914 drept sală pentru conferințe și alte programe artistice.

17. *restul Scrisorilor către membri*: Vezi ***Teze antroposofice.*** *Calea de cunoaștere antroposofică. Misterul michaelic* (1924/25), GA 26.

18. *articolele despre cursul vieții sale*: ***Cursul vieții mele*** (1923-25), GA 28.

19. *ciclul premergător Crăciunului*: ***Forme ale misteriilor***, GA 232.

20. *se exprimă în axele ochilor, ce se încrucișează*: Compară, printre altele, și indicațiile date în conferințele

din 12 aprilie 1921, în ***Euritmia terapeutică***, GA 315, p. 19, şi din 26 iunie 1924, în ***Euritmia ca vorbire vizibilă***, GA 279, p. 80.

21. *Adunarea delegaţilor ramurilor eleveţiene din 8 decembrie 1923, care a pregătit adunările din 22 aprilie şi 10 iunie*: Cuprinse în ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

22. *La adunarea generală a Asociaţiei Goetheanumului din 17 iunie*: Cuprinsă în ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

23. *Adunarea internaţională a delegaţilor din 20-22 iulie*: Cuprinsă în „***Anul de destin 1923...***", GA 259.

24. *Cuvântul lui Rudolf Steiner la Adunarea Generală a Societăţii Antroposofice din Elveţia, 22 aprilie 1923*: Acest cuvânt a fost redat aici, în Cuvânt înainte, sub o formă prescurtată. Textul integral în ***Anul de destin 1923...***, GA 259, p. 483.

25. *Adunarea ce a avut loc recent la Stuttgart*: Adunarea delegaţilor de la sfârşitul lui februarie 1923, în ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

Privitoare la conferinţele lui Rudolf Steiner

26. Conferinţele prezentate de Rudolf Steiner în timpul Congresului de Crăciun, în ***Istoria lumii în lumina antroposofiei***, GA 233. De la conferinţele susţinute la congres de către ceilalţi vorbitori nu au rămas stenograme, nici notiţe, cu excepţia referatului lui Albert Steffen: „Din istoria destinului Societăţii Antroposofice", în „Ce se petrece în Societatea Antroposofică. Ştiri pentru membri ei", an. 1,1924, nr. 2 şi 3. Despre jocurile de Crăciun care au fost prezentate pe scenă: „Jocuri de Crăciun din vechiul tezaur popular". Spectacolele de la Oberufer (Piesa despre Paradis, cea despre naşterea lui Christos şi cea despre cei trei regi-magi, comunicate de Karl Julius Schroer, puse în

scenă de Rudolf Steiner), Editura Rudolf Steiner, Dornach, diferite ediţii, şi „Expuneri despre jocurile de Crăciun, din vechiul tezaur popular" (ţinute cu ocazia diferitelor spectacole cu piesele de la Oberufer), GA 274. Cuvântările rostite în timpul Congresului de Crăciun la spectacolele de euritmie se găsesc, împreună cu programele spectacolelor, în volumul ***Euritmie. Revelarea sufletului care vorbeşte. O dezvoltare a concepţiei goetheene despre metamorfoze în sfera mişcării umane***, GA 277.

27. *şi în ceea ce priveşte Editura Filosofic-Antroposofică ne aflăm, din punct de vedere exterior, în faţa unor ruine*: Comparaţi Cuvântul înainte de Marie Steiner la volumul de faţă. În „Ce se petrece în Societatea Antroposofică. Ştiri pentru membri", 1926, nr. 39 (notă de subsol) citim: „Pentru a evita unele înţelegeri greşite, observăm aici că numai impozitele extrem de mari din Germania, imposibil de achitat, cotizaţiile trimise cu întârziere de către abonaţi, alături de devalorizarea monetară în fiecare zi au făcut să rezulte o asemenea imagine ca un morman de ruine, ca şi faptul că ea a zăcut împachetată în lăzi de lemn. Substanţa sa interioară era însă atât de sănătoasă, încât în condiţii normale a înflorit din nou în scurt timp."

28. *Şi vedeţi deja aici, între sala cazanelor (Heizhaus) şi Casa arhitecţilor (Glashaus) cum se ridică o mică clădire*: Vezi: Erich Zimmer, *Rudolf Steiner ca arhitect de clădiri pentru locuit şi cu alte destinaţii*, Stuttgart, 1971.

29. *peretele de scânduri. A trebuit să-l ridicăm provizoriu, în două zile*: Ca să poată cuprinde marele număr de participanţi a fost nevoie ca atelierul de tâmplărie să fie mărit.

30. *Impulsul pentru Mişcarea antroposofică n-a venit dintr-o voinţă pământească arbitrară*: Vezi ***Despre istoria***

şi din conţinuturile secţiunii şcolii esoterice din 1904 până în 1914, GA 264.

31. *Azi noi vrem să reînnodăm firul cu ceea ce am fi dorit atât de mult deja în 1913*: Vezi conferinţa de la Berlin, 3 februarie 1913, „Fiinţa Antroposofiei", în „Semne ale destinului pe calea de dezvoltare a Societăţii Antroposofice", Dornach, 1943; în Ediţia Opere complete prevăzută a fi inclusă în secţiunea ***Fiinţa vie a antroposofiei şi cultivarea ei. Scrieri şi conferinţe referitoare la istoria mişcării antroposofice şi a Societăţii Antroposofice*** (GA 251).

32. *În timpul acelor dragi şi preţioşi patru-cinci ani, în care dramele-misteriu au fost reprezentate la München*: În anii 1910-1913 au fost reprezentate pe scenă cele patru drame-misteriu ale lui Rudolf Steiner.

33. *în cursul unei adunări de la Stuttgart*: Adunarea delegaţilor, sfârşitul lui februarie 1923, în ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

34. *lacuna fundamentală a Societăţii Teosofice, din care s-a dezvoltat cea antroposofică, a constat în formularea celor trei principii ale sale*. Acestea sună aşa: 1. A forma nucleul unei uniuni fraterne generale a oamenilor, fără deosebire de credinţă, naţiune, stare socială, sex. 2. A cultiva cunoaşterea sâmburelui de adevăr din fiecare religie. 3. A cerceta forţele spirituale mai adânci care dormitează în natura umană şi în restul lumii.

35. *am avut prilejul să fiu prezent, spre marea mea satisfacţie, la întemeierea societăţilor din diferite ţări*: Vezi ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

36. *într-unul dintre primele articole care au apărut în „Lucifer-Gnosis"*: Se referă la articolul ***Probleme de viaţă ale mişcării teosofice***, în „«Lucifer-Gnosis». Articole

fundamentale referitoare la antroposofie şi relatări din revistele «Luzifer» şi «Lucifer-Gnosis» 1903-1908", GA 34.

37. *să dăm citire acum propunerii de statut*: Rudolf Steiner ceruse ca proiectul de statut să fie tipărit şi înmânat fiecăruia dintre cei prezenţi.

38. *Cele trei clase au existat deja iniţial... numai că într-o altă formă*. Vezi ***Despre istoria şi din conţinuturile primei secţiuni de cunoaştere cultică a Şcolii Esoterice 1904-1914***, GA 264 şi 265.

39. *cunoscută* (rândul 8 din § 8 al statutului). Trebuie să se ţină seama de faptul că ar trebui să sune „recunoscută" în loc de „cunoscută", conform cu răspunsul dat de Rudolf Steiner la întrebarea referitoare la acest lucru, pusă de dr. Büchenbacher. Vezi în carte la dezbaterea statutelor.

40. *judecăţi ca aceea a lui Leisegang*: Se referă la critica antroposofiei făcută de Hans Leisegang (1890-1951), conferenţiar la Universitatea din Leipzig, în cartea sa *Ştiinţele oculte*, Stuttgart, 1924.

41. *am şi început să elaborez împreună cu d-na dr. Wegman sistemul medicinei antroposofice*: Vezi Dr. Rudolf Steiner, Dr. Ita Wegman, ***Elemente de bază pentru o extindere a artei medicale conform cu cunoştinţele spintual-ştiinţifice*** (1925), GA 27.

42. *Despre ceremonia de punere a Pietrei Fundamentale şi Adunarea de întemeiere, la 25 decembrie 1923*: Adolf Arenson (1885-1936) scrie într-o scrisoare din 24 decembrie 1926, adresată lui Albert Steffen, printre altele: „Rudolf Steiner nu a deschis Congresul de Crăciun prin cuvinte, ci prin lovituri simbolice, şi cu aceasta, el a făcut să se manifeste legea continuităţii. Căci fiecăruia dintre cei ce aparţin instituţiei descrise de Rudolf Steiner în cap. 36 din ***Cursul vieţii mele***, aceste lovituri i-au spus:

«Noul pe care vreau să vi-l dau, îl leg prin aceasta de vechiul existent, rămânând astfel fidel legii esoterismului». (Vezi amănunte în ***Constituirea ...***, GA 260a, p. 89 ş.u.). Această comunicare e confirmată printr-o notiţă existentă în stenograma originală a Helenei Finckh. Înaintea cuvintelor de salut, ea a notat: „3 x 3". Trebuie că Rudolf Steiner a deschis şi adunarea de întemeiere tot cu lovituri de ciocan. Stenograma conţine înainte de cuvântul de salut notaţia: « – .. –..».

43. *Această tripartiţie a omului... Eu însumi am putut-o duce la maturizare de-abia în ultimul deceniu, în vâltoarea războiului.*: Pentru prima dată în conferinţa pentru publicul larg prezentată la Berlin, la 15 martie 1917, în ***Spirit şi materie, viaţă şi moarte***, GA 66, şi în capitolul „Dependenţele fizice şi spirituale ale entităţii umane", în ***Enigmele sufletului*** (1917), GA 21.

44. *Pentru punerea Pietrei Fundamentale*: Vezi nota 42.

45. *Annie Besant* (1847-1933). Din 1907, după moartea preşedintelui fondator, H.S. Olcott, preşedintă a Societăţii Teosofice.

46. *Charles Webster Leadbeater* (1847-1934), colaborator de seamă al lui Annie Besant. Inspirator pentru întemeierea Ordinului „Steaua Orientului".

47. *Wilhelm Windelband* (1848-1915), filosof. În anii 1882-1903, profesor universitar la Strassburg.

48. *D-na dr. Wegman a organizat împreună cu mine cursuri la Londra, Viena şi Haga*: Vezi conferinţele susţinute de Rudolf Steiner la Londra în 2 şi 3 septembrie, Viena în 2 octombrie şi Haga în 15 şi 16 noiembrie 1923, cuprinse în ***Cunoaşterea antroposofică a omului şi medicina***, GA 319.

49. *la Viena un curs de douăsprezece conferinţe*: Vezi ***Contraste între lumea occidentală şi cea orientală. Căi de conciliere a lor prin antroposofie*** (1922), GA 83.

50. *Eul propriu spre liberă voire a-l dărui"*(rândul 3 ş.u. şi 8 ş.u.): Şi aici, în mod analog cu prima şi a doua strofă, şi în strofa a treia s-a rostit – conform cu stenograma – „Eul propriu" în loc de „Eului propriu", cum era scris pe tablă.

51. „*vilă de vară*": Prin această denumire glumeaţă se înţelege extinderea atelierului de tâmplărie, făcută în vederea Congresului de Crăciun, „din cauza curentului de aer rece care se simţea aici." (Lehrs, *Aşteptare trăită*, Stuttgart, 1979). În ediţiile anterioare era scris numai „vilă", „vilă de vară" după Lehrs. (Vezi şi nota 29).

52. *dl. Pyle a creat modelul pentru o puşculiţă foarte frumoasă şi a cerut confecţionarea ei*: Pe baza unei schiţe în creion făcute de Rudolf Steiner (reprodusă în ***Anul de destin 1923...***, GA 259).

53. *Şi misiunea ce va urma va fi aceea de a forma relaţia corespunzătoare între Consiliul de conducere şi Asociaţia pentru construirea Goetheanumului*: Vezi ***Constituirea Societăţii Antroposofice Generale şi a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală – Reconstruirea Goetheanumului***, GA 260a.

54. *în cadrul unei adunări a delegaţilor*. La 8 decembrie 1923. Vezi şi nota 21.

55. *Aceste secţiuni vor fi puţin diferite de clase*: Vezi ***Constituirea...***, GA 260a.

56. *dacă datăm ştiinţa spirituală de la apariţia* ***Filosofiei libertăţii***: Această lucrare fundamentală (GA 4) a apărut în anul 1894.

57. *Am susţinut odată un ciclu de conferinţe la Bremen*: Rudolf Steiner nu a susţinut niciodată la Bremen

vreun ciclu de conferinţe. În stenogramă stă scris clar „Bremen", dar s-ar putea să fie vorba de o eroare şi să se fi spus „Berlin". Fiindcă la Berlin, Rudolf Steiner a ţinut într-adevăr, în anul 1904, un ciclu de şapte conferinţe despre mistica germană şi premisele ei. Dintre ele, trei pe tema „Mistica platoniciană şi Docta ignorantia", cuprinse în volumul ***Despre filosofic, istorie şi literatură.*** Prezentate la Şcoala de culturalizare a muncitorilor şi la Şcoala Superioară Liberă din Berlin (1901-1905), GA 51.

58. *La § 1 n-aş şti să propun altceva*: Vezi nota 37.

59. *în memoriile mele, care apar în această perioadă în gazeta „Goetheanum ", chiar la începutul articolului care va apărea în această seară*: în nr. 21 din 30 decembrie 1923, despre relaţia sa cu geometria. Astăzi, capitolul 1 din ***Cursul vieţii mele***, GA 28.

60. *recunoscută (rd. 3, § 8 din statut)*: Vezi nota 39.

61. *De pildă, am vorbit odată... cu cunoscutul filosof al inconştientului...*: Eduard von Hartmann (1842-1906), „Filosofia inconştientului, încercare de a schiţa o concepţie despre lume". Berlin, 1869. Vezi şi Rudolf Steiner, ***Cursul vieţii mele*** (1923-25), GA 28, în special cap. IX; precum şi ***Scrisori*** vol. I (1881-1890), GA 38. Convorbirea din 19 sau 20 august 1889, la Berlin.

62. *„Teoria cunoaşterii în concepţia goetheană despre lume"*: Vezi ***Linii fundamentale ale unei teorii a cunoaşterii în concepţia despre lume a lui Goethe***, *cu referire în special la Schiller* (1886), GA 2.

63. *Am în această privinţă şi experienţe cu totul ciudate*: Vezi, Scrisorile lui Rudolf Steiner către Marie Steiner von Sivers din 18 şi 20 februarie 1911, în ***Corespondenţă şi documente 1901-1905***, GA 262.

64. *mişcării şcolare elveţiene*: „Asociaţia şcolară pentru educaţie şi învăţământ liber din Elveţia", mai târziu

„Asociaţia şcolară de la Goetheanum", Dornach. Înfiinţată în 1922. Din 1924, după Congresul de Crăciun, condusă de Rudolf Steiner.

65. *Când discuţia s-a legat de ciclul meu de conferinţe...*: Este vorba de ciclul de conferinţe ***Practica pedagogică din punctul de vedere al unei cunoaşteri spiritual-ştiinţifice a omului. Educarea copilului şi a omului mai tânăr***, GA 306.

66. *La ultima adunare a delegaţilor...*: Adunarea delegaţilor Societăţii Antroposofice din Elveţia, din 8 decembrie 1923. Vezi şi nota 21.

67. *este vorba de adunarea delegaţilor de astă-vară*: Vezi nota următoare.

68. *Adunarea delegaţilor din vară, care a făcut atâta sânge rău....*: Este vorba de adunarea internaţională a delegaţilor din iulie 1923. Compară cu nota 21.

69. *Situaţia de la Carnegie ...*: Andrew Carnegie (1835-1919), mare industriaş american. A făcut o avere uriaşă, pe care a folosit-o în mare parte la crearea unor fundaţii cu scopuri ştiinţifice şi sociale.

70. *V-am descris cum se realiza şi expedia în vremurile de început revista „Lucifer-Gnosis", de exemplu*: în conferinţele din iunie 1923 despre ***Istoria şi condiţiile de viaţă ale mişcării antroposofice în raport cu Societatea Antroposofică***, GA 258.

71. *Scrisoare de la Gottfried Husemann*: în ediţia a 5-a textul scrisorii lui Gottfried Husemann a fost reprodus conform cu originalul păstrat în Archiv der Rudolf Steiner-Nachlaßverwaltung (Arhiva moştenirii lăsate de Rudolf Steiner).

72. *Am vorbit în diferite locuri despre lucrul extraordinar de mulţumitor de la şcoala de vară din*

Penmaenmawr: Asemenea relatări se găsesc în ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

73. *Despre adversitatea din Olanda, mai ales din partea prof. de Jong*: Nu s-au putut găsi amănunte.

74. *Pe medicii practicanți... i-aș ruga să vină mâine la ora 8,30, jos, în Casa vitraliilor, pentru o primă întâlnire*: Vezi volumul: ***Aspecte fiziologic-terapeutice pe baza ştiinţei spirituale. Terapie şi igienă***, GA 314.

75. *Dr. Rudolf Maier, Stuttgart, vorbește despre „Legătura magnetismului cu lumina"*: Vezi articolul dr-ului Maier: „Despre o legătură găsită datorită antroposofiei între lumină şi magnetism", în „Gea Sophia. Anuarul Secţiei de Ştiinţe Naturale a Şcolii Superioare Libere de Ştiinţă Spirituală de la Goetheanum", Dornach, 1926.

76. *D-na doctor Kolisko vorbește despre lucrările de biologie ale Institutului de Cercetări de la Stuttgart*: Vezi lucrarea acesteia: „Dovezi aduse de fizică asupra activităţii entităţilor foarte mici", Stuttgart, 1923.

77. *în vară, când s-a vorbit despre finanțarea viitorului Goetheanum*: Este vorba de Adunarea internaţională a delegaţilor de la Dornach, din 20-23 iulie 1923. Vezi ***Anul de destin 1923...***, GA 259.

78. *în expunerile mele din revista „Goetheanum"*: Este vorba de articolele „Goetheanumul în cei zece ani ai săi. Goethe şi Goetheanum", scrise după incendierea clădirii, ca retrospectivă asupra intenţiilor artistice legate de primul Goetheanum şi de întărirea muncii antroposofice. A apărut ca volum separat, iar în cadrul Ediţiei Opere complete, în volumul ***Ideea de Goetheanum în contextul crizei civilizaţiei din epoca prezentă***, GA 36.

79. *Am încercat să construiesc o casă în stilul betonului*: Este vorba de casa „Duldeck", situată la sud-vest de Goetheanum.

80. *Clădirea mică... ridicată ca sală de exersare pentru euritmie*: Este vorba de actuala clădire „Rudolf Steiner-Halle" (situată în partea de nord-vest a Goetheanumului).

81. *Abia din anul 1913 s-a dezvoltat euritmia*: Vezi volumul ***Naşterea şi dezvoltarea euritmiei***, GA 277a.

82. *„Neue Generation" („Noua generaţie")*: Ramură pentru tinerii din Dornach, întemeiată în iulie 1923 de către Willy Storrer şi Willy Stokar.

83. *Soupçon*: Franceză: suspiciune.

84. *Pentru început va fi publicat un raport oficial în primul supliment al revistei „Goetheanum"*:Vezi ***Constituirea...***, GA 260a. (Vezi nota de la p.2.)

85. *unul din cei mai valoroşi membri din Elveţia*: Prof. dr. Alfred Gysi (vezi indicele de persoane).

86. *Conferinţa care mi-a fost dat s-o ţin exact în urmă cu un an în vechea noastră clădire ...Şi ultimul lucru pe care l-am scris pe tabla din acea sală*: Este vorba de conferinţa din 31 decembrie 1922, în ***Relaţia lumii stelelor cu omul şi a omului cu lumea stelelor. Comuniunea spirituală a omenirii***, GA 219.

87. *fapta lui Herostratos*: Pentru ca numele său să rămână pentru posteritate, efesianul Herostratos a dat foc, în anul 356 î.Ch., templului zeiţei Artemis din Efes.

88. *Naşterea lui Alexandru*: Alexandru cel Mare (356-323 î.Ch), din 336 rege al Macedoniei; mort în Babilon.

89. *Un document demn, un monument demn*: Conform cu stenograma originală, s-a spus „document". Corectura făcută, după sens, în ediţia a 5-a, prin „monument".

90. *Sub aceasta va apărea un fragment care va putea fi considerat un fragment din pentagramă...*: Redare textuală după stenograma originală. Corectura potrivit sensului: „o bucată de pentagon"; în continuare: „Pentagonul ar fi gata numai *deasupra*".

91. *Forme rotunde de la primul Goetheanum*: Vezi ***Căi spre un nou stil în arhitectură. – «Şi clădirea devine om»***, GA 286.

92. *diferitele perspective pe care ni le-a dat această serie de conferinţe*: Vezi ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază pentru cunoaşterea spiritului uman***, GA 233.

93. *acele conferinţe ... organizate de Agenţia Wolff*: Vezi nota 3.

94. *La 2 ianuarie 1924 a fost ţinută a treia conferinţă pentru medici*: Vezi ***Aspecte fiziologic-terapeutice pe baza ştiinţei spirituale. Terapie şi igienă***, GA 314.

95. *Tot la 2 ianuarie a început şi cursul de opt conferinţe pentru medici şi studenţi la medicină, care a ţinut până la 9 ianuarie*: Vezi, ***Consideraţii şi îndrumări meditative pentru aprofundarea artei terapeutice***, GA 316.

96. ***Lăcaşuri de misterii ale Evului Mediu...***: GA 233a.

97. *o conferinţă pentru membri din 18 ianuarie:* În ***Constituirea...***, GA 260a.

98. *„Antroposofie. O introducere – nouă conferinţe”*: Vezi, ***Antroposofie. O sinteză după douăzeci şi unu de ani. Totodată, o îndrumare despre felul cum ea trebuie să fie reprezentată în faţa lumii***, GA 234.

99. *În broşura „Fiinţa vie a antroposofiei şi cultivarea ei”*: Azi, sub titlul, ***Scrisori către membri, 1924***, ca volum separat; în cadrul Ediţiei Opere complete în volumul ***Constituirea...***, GA 260a

100. *următoarea tipăritură privată, sub titlul*: ***Constituirea Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spirituală***. Vezi GA 260a.

101. *...să construim ori să preluăm nişte întreprinderi industriale sau altele asemenea*: Expunerile legate de aceasta se referă la „Futurum AG, Societate Economică pentru stimularea internaţională a unor valori economice şi spirituale", Dornach, 1920-1924. Ea a fost fondată la 16 iunie 1920, ca întreprindere asociativă în sensul tripartiţiei sociale, pe aceeaşi bază ca şi asociaţia „Der Kommende Tag AG", fondată în martie, acelaşi an, la Stuttgart. Până în martie 1922, Rudolf Steiner a fost preşedintele consiliului administrativ. Din cauza situaţiei economice generale, întreprinderea nu s-a putut afirma şi a trebuit să fie lichidată în 1923/24. Într-o scrisoare din 25 februarie 1924, adresată acţionarilor de la „Futurum", Rudolf Steiner scrie, printre altele:

„M-am hotărât numai învingându-mi cea mai mare împotrivire interioară, să-mi asum funcţia de preşedinte al întreprinderii Futurum, fondată nu din iniţiativa mea. Eu n-am fost sprijinit în nici un fel de persoanele care au avut această iniţiativă. [...]. Se va spune: de ce am spus pe atunci «Da» la aceste lucruri? Ei bine, cei care le-au iniţiat, poate că ar spune azi, dacă eu aş fi intervenit altfel decât avertizând: dacă ne-aţi fi lăsat să facem ce intenţionam, acum Goetheanumul ar putea fi construit cu banii câştigaţi. A *trebuit* să le dau acelor oameni ocazia de a arăta de ce sunt în stare. Dar ajunge acest singur caz; efectele Congresului de Crăciun vor avea grijă ca aşa ceva să nu se repete." (Vezi textul integral al scrisorii în ***Constituirea Societăţii Antroposofice Generale...***, GA 260a, p. 441 şi urm.). Despre avertismentul dat de el atunci, Rudolf Steiner a spus, în conferinţa pentru membrii din 26 decembrie 1920, de la Dornach (GA 220): „Şi de un lucru aş dori să vă aduc aminte astăzi: aici, în acest loc stătea, în momentele în care avea să fie fondată «Futurum», dragul

nostru domn Molt şi vorbea despre ceea ce trebuia să pătrundă şi în viaţa practică. El avea dreptate, în mod sigur, cu fiecare cuvânt. După aceea, eu am luat cuvântul şi am spus că nu îmi fac griji pentru tot ceea ce este necesar spre a încarna gândurile, ideile şi sentimentele antroposofiei în activităţi practice exterioare; pentru un singur lucru îmi fac griji – aşa am spus atunci dacă vom găsi un număr de oameni suficient de mare care să dea dovadă de destoinicie pentru a realiza aşa ceva."

Referitor la evoluţia asociaţiilor „Der Kommende Tag" şi „Futurum", vezi Christoph Lindenberg, „Rudolf Steiner. O cronică", Stuttgart, 1988, iar pentru întreprinderile ataşate de acestea, GA 260a, registrul instituţiilor.

102. *contul deja existent*: „Cont pentru reconstruirea Goetheanumului", întemeiat la începutul anului 1923 (Cont: Banca de Credit Elveţiană, Basel). Rudolf Steiner avea puterea exclusivă de administrare a acestuia. Din motive tehnic-financiare, în vara anului 1923 a fost creat şi un „Credit pentru Goetheanum" german.

Observaţie specială referitoare la mantre

În ediţiile a 4-a şi a 5-a meditaţiile sună aşa cum au fost ele rostite de Rudolf Steiner, conform cu stenograma fără lacune, demnă de toată încrederea, luată de Helene Finckh în zilele Congresului de Crăciun din 1923. În ediţiile anterioare ele au sunat – mai ales cele din 25 decembrie – parţial altfel, lucru justificat prin cele ce urmează:

Rudolf Steiner a dat mantrele în două variante. Pentru fiecare variantă există textul scris de mâna sa (v. facsimilele din anexele 3 şi 5). Prima variantă a avut-o în faţă în timpul Congresului de Crăciun; a doua a fost destinată tipăririi în relatarea „Întemeierea Societăţii

Antroposofice Generale la Congresul de Crăciun 1923“, în primul număr al gazetei informative „Ce se petrece în Societatea Antroposofică. Ştiri pentru membri“ din 13 ianuarie 1924 (vezi ***Întemeierea Societăţii Antroposofice Generale...***, GA 260a, p. 27). În această a doua variantă, faţă de ceea ce a fost rostit în timpul Congresului de Crăciun, se află unele modificări. Cea mai importantă constă în faptul că ierarhiile nu sunt invocate cu numele lor, ci printr-o caracterizare generală, iar mantra rosicruciană nu apare în limba latină, ci în germană.

Motivul care l-a determint pe Rudolf Steiner să facă aceste schimbări ne-a fost comunicat de mai multe ori de către Marie Steiner şi de unul dintre colaboratorii ei, Günther Schubert, după cum urmează: „Ea a spus în repetate rânduri că îşi aduce aminte cât de greu s-a hotărât dr. Steiner să dea tiparului mantra Punerii Pietrei Fundamentale din 1923 şi că, în varianta tipărită în cele din urmă, a estompat în direcţia abstractismului invocarea directă a ierarhiilor. Dr. Steiner a vrut ca şi în cercurile de membri să fie folosită numai această variantă estompată, fiindcă la asemenea mantre esoterice în formă cultică există o lege, conform căreia forţa trimisă în afară loveşte înapoi cu aceeaşi putere, aşa că trebuie să ne gândim dacă o vom putea suporta.”

De acest lucru voia să ţină seamă, desigur, Marie Steiner, când a dat tiparului volumul *Congresul de Crăciun....* Dar el a fost posibil numai la 25 decembrie, fiindcă la 29 decembrie – în zilele dintre aceste date partea modificată nu a fost rostită deloc – invocarea numelui ierarhiilor a fost inclusă în discutarea „ritmurilor”.

În ediţia de faţă mantrele apar peste tot – şi la 25 decembrie –, aşa cum au fost rostite de Rudolf Steiner, conform stenogramei.

INDICE DE PERSOANE
(cu date biografice)

Abels, Joan (n.India, d. 1962, Heidenheim pe Brenz).

A activat ca euritmist deja la prima reprezentaţie de euritmie de la München, 1913, mai târziu la Dornach. După ce a renunţat la activitatea de euritmist, a preluat lucrările de birou ale cantinei.

Aeppli, Willi (Akra, Goldküste, 1894-1972, Basel).

Învăţător elveţian. Membru din 1921. La Congresul de Crăciun, reprezentant al Societăţii Antroposofice Elveţiene, în anii 1927-1954, învăţător la Şcoala Rudolf Steiner din Basel. Din 1954 consilier pentru Federaţia Şcolilor Libere Waldorf din Germania. Scrieri de pedagogie.

Bemmeln, Daniel J., van (Batavia – Djakarta/Indonezia, 1899-1982).

Membru olandez din 1921. În 1923 unul dintre întemeietorii şi învăţătorii primei şcoli Waldorf din Olanda, „De Vrije School", Haga.

Brandtner, W, secretar al Societăţii Antroposofice întemeiate în 1920 la Porto Alegre, Brazilia.

Büchenbacher, Hans, dr. (Fürth, 1887-1977, Arlesheim).

Activitate de conferenţiar în sensul tripartiţiei organismului social. La Congresul de Crăciun, reprezentant al Societăţii Antroposofice Libere din Germania. În anii 1931-1935, preşedintele Societăţii Antroposofice din Germania. Mai târziu, conducătorul grupei de lucru pentru filosofie şi psihologie de la Goetheanum, Dornach.

Bürgi-Bandi, Lucie (Berna, 1875-1949, Berna).

Membră a Societăţii Teosofice din 1907. În comitetul de conducere al ramurii Johannes din Berna. În anii 1913-

1925, în comitetul de conducere al „Asociaţiei Goetheanum" (Bauverein). În martie 1925 e chemată de dr. Steiner la conducerea „Administrării clădirii Goetheanum". Membră fondatoare a Administrării Moştenirii lui Rudolf Steiner.

Cesaro, Giovanni Antonio, duce de (Roma, 1878-1940, Roma).

Fiul baronesei de Renzis (v. mai jos). Membru în consilii din diferite oraşe ale Siciliei (Partidul radical, apoi cel social-democrat). În anii 1922-1924, ministrul poştei şi telegrafului. Co-editor al revistei „Lo Spettatore". Scrieri politice. S-a alăturat în 1926 Alianţei Naţionle Antifasciste. A reprezentat la Congresul de Crăciun grupa Novalis din Roma.

Collison, Harry (Londra, 1868-1945, Londra).

Avocat, pictor şi scriitor. Membru din 1910. conducător pentru Myrdhin-Group, Londra. Autorizat de Rudolf Steiner să-i traducă lucrările în limba engleză; fondator al Anthroposophical Publishing company. Din 1923, secretar general al Societăţii Antroposofice din Anglia.

Cross, Margaret Frances (Preston/Anglia, 1866-1962, Hemel Hampstead, Anglia).

A condus o şcoală particulară, care a devenit apoi prima şcoală de pedagogie Waldorf din Anglia, „The New School", Kings Langley/Herts.

Donner, Uno (Helsingfors, 1872-1958, Arlesheim).

Inginer, a întemeiat şi condus, printre altele, câteva fabrici de textile. În 1913 a cunoscut, la Londra, antroposofia. Propus de Rudolf Steiner, în anii 1923-1932, secretar general al Societăţii din Finlanda. Ia parte la cursul de agricultură ţinut de Rudolf Steiner la Koberwitz/Breslau în 1924, din 1928 face încercarea de a gospodări o mare

moşie după principiile agriculturii bio-dinamice. Prin dispoziţie testamentară, întemeiază „Institutul Donner pentru cercetarea istoriei religiei şi culturii", în cadrul Universităţii Åbo/Finlanda.

Drechsler, Luna (n. Lwow-Lemberg/Polonia, d.1933, Polonia, la 51 de ani).

Pictoriţă şi sculptoriţă. Activa în viaţa politică (administraţia oraşului), colaborează la construirea primului Goetheanum. Iniţiativa de întemeiere a societăţii poloneze, secretar general al acesteia.

Dunlop, Daniel Nicol (Kilmarnock/Scoţia, 1868-1935, Londra).

La început, membru al Societăţii Teosofice, din 1918 membru al Societăţii Antroposofice din Anglia şi conducător al Grupului Human Freedom. Organizatorul şcolilor de vară din Penmaenmawr (1923) şi Torquay (1924). În 1924 întemeiază Compania British Weled. În anii 1930-1935 este secretar general al Societăţii Antroposofice din Anglia.

Dürler, Edgar (St. Gallen, 1895-1970, Arlesheim).

Comerciant. Membru din 1921. Colaborează la Futurum AG, Dornach şi temporar în consiliul său de administraţie, ca şi în consiliul de administraţie de la Ilag, resp. Weleda AG, Arlesheim, mai târziu, preşedintele consiliului său administrativ, timp de mulţi ani.

Eiselt, Hans, dr. (n. Praga, d.1936, Praga).

Cunoaşte de tânăr antroposofia, a activat pentru ea până la moarte. A condus munca din ramura Praga, a ţinut conferinţe şi a condus afacerile societăţii din ţara sa. A şi stenografiat unele conferinţe prezentate de Rudolf Steiner la Praga. La Congresul de Crăciun este reprezentant al Consiliului de conducere al Societăţii cehoslovace.

Ferreri, Charlotte (d.1924, Milano), născută în Honolulu ca fiică a unui misionar american.

Conducătoarea ramurii „Leonardo da Vinci" din Milano, care în 1913 a ieşit în întregime din Societatea Teosofică şi s-a alăturat Societăţii Antroposofice. Mai târziu, cofondatoare a unei ramuri în Honolulu. La Congresul de Crăciun, reprezentantă a ramurii din Honolulu.

Freund, Ida (d. 1931, Praga).

Membru activ de prin 1909/10, la Praga. Activitatea ei de caritate a fost cinstită după moartea sa prin întemeierea unei fundaţii „Ida Freund".

Geering-Christ, Rudolf (Basel, 1871-1958).

Librar şi editor. În 1902, membru fondator al Secţiei germane şi în 1906 al ramurii Paracelsus, Basel, din 1921 preşedinte al acesteia. În 1922/23 se afla la Goetheanum în cadrul unei colaborări mai strânse. În anii 1913-1925 este în comitetul de conducere al Asociaţiei pentru clădirea Goetheanumului (Bauverein); în martie 1925 este numit de dr. Steiner în conducerea „Administraţie clădirii Goetheanum".

Geuter, Friedrich (Darmstadt, 1894-1960, Ravenswool/Anglia).

În activitatea desfăşurată împreună cu Herbert Hahn ca translator de limba engleză şi franceză pentru prizonierii de război a ajuns să cunoască antroposofia. Activează la „Sonnenhof" din Arlesheim, sub conducerea dr. Ita Wegman. Din 1929 în Anglia, a întemeiat două cămine pentru pedagogie culturală.

Geyer, Johannes, pastor (Hamburg, 1882-1964, Stuttgart).

În studenţie a auzit pentru prima dată de Rudolf Steiner. Membru din 1910. Din anul 1912, pastor la

biserica evanghelică. Din 1919, la invitaţia lui Rudolf Steiner, devine învăţător la şcoala Waldorf.

Gnädinger, Franz (d.1971).

Preot la Comunitatea Creştinilor. 0 vreme, secretarul lui Friedrich Rittelmeyer. În perioada Congresului de Crăciun era la Zürich, din 1934 trece la Berna.

Goyert, Wilhelm Rudolf, (Witten pe Ruhr, 1887-1954, Arlesheim).

Negustor de artă. Cofondator al şcolii Waldorf din Koln, „Şcoala Neuwacht" (nume dat de Rudolf Steiner).

Grosheintz, Emil, dr. med. dent. (Paris, 1867-1946, Ascona).

Membru din 1906 şi co-fondator al ramurii Paracelsus, Basel, în anii 1908-1913, în consiliul de conducere al Secţiei germane; În 1912 şi-a pus la dispoziţie terenul – proprietate personală – din Dornach pentru construirea Goetheanumului. În anii 1913-1915 a fost vicepreşedinte al Asociaţiei pentru clădirea Goetheanum, în 1915-1924 prim-vicepreşedinte, în 1924-1925, alături de dr. Steiner, vicepreşedinte al acestei asociaţii. În martie 1925 numit de dr. Steiner, ca preşedinte, în conducerea „Administraţiei clădirii Goetheanum". În 1920, membru fondator şi prim-preşedinte al ramurii de la Goetheanum, până în 1946. În 1922-1923, într-o comisie de lucru mai restrânsă la Goetheanum.

Grosheintz, Oskar, dr. (d. 1944, Basel).

Membru din 1907 şi preşedinte al ramurii Johannes, înfiinţată din iniţiativa sa, la Berna. Colaborează la punerea în scenă a dramelor-misteriu la München.

Gysi, Alfred, prof. dr. med. (Aarau, 1865-1957, Zürich).

Cunoscut cercetător pe tărâmul medicinei stomatologice, printre altele, deschizător de drum pentru protetica stomatologică. Conferenţiar şi profesor la

Institutul de Stomatologie al Universităţii din Zürich, al cărui membru fondator este. În 1902 a fost unul dintre cei trei membri fondatori ai Secţiei germane, devenind preşedintele ramurii Zschokhe din Zürich, întemeiate de el, căreia i-a pus la dispoziţie, până în 1920, o încăpere în casa lui. „Felului său de a-şi desfăşura activitatea i se datorează faptul că cele mai importante conferinţe de la Zürich ale dr. Steiner au avut un caracter ştiinţific." (Marie Steiner, Amintiri I.) În anul 1913 el s-a numărat, împreună cu dr. Emil Grosheintz, cu d-na Marie Schieb şi d-na Marie Hirter-Weber, printre cei patru membri elveţieni care au pus la dispoziţie terenul de pe colina din Dornach, pentru construirea Goetheanumului; el a făcut parte până în 1920 din consiliul de conducere al Asociaţiei pentru clădirea din Dornach (Bauverein). La începutul anilor '20 prof. Gysi s-a retras din Societatea Antroposofică.

Haan, Pieter de (Utrecht, 1891-1968, Olanda).

Membru din 1912. Desemnat iniţial drept secretar general pentru Olanda, el s-a retras, în favoarea lui Zeylmans van Emmichoven, propus de dr. Steiner. În anii 1964-1966 conduce Editura Filosofic-Antroposofică din Dornach.

Hahl, Erwin (d. 1958).

Württemberger. L-a audiat pentru prima dată pe Rudolf Steiner, în 1919,1a Stuttgart. Din 1922 lucrează în Iugoslavia, încearcă să întemeieze o ramură la Zagreb. La Congresul de Crăciun, reprezentantul activităţii din Iugoslavia.

Hardt, Heinrich, dr. med. (Sargard/Mecklenburg, 1896-1981).

A cunoscut antroposofia la Rostock, unde îşi făcea studiile universitare şi a devenit unul dintre iniţiatorii conferinţelor pe care Rudolf Steiner le-a ţinut în ianuarie

1924 şi de Paştile aceluiaşi an la Dornach, pentru studenţii în medicină. Mai târziu, activitate de medic, mulţi ani, la „Lauenstein" (institut de pedagogie terapeutică).

Hart-Nibbrig, J. (n. Olanda, d. 1957, Dornach, la 87 de ani).

A fost deja înainte de 1913 membră a Societăţii Teosofice. De prin 1924 la Dornach. Legătură de prietenie cu Marie Steiner.

Henström, Sigrid, membră din 1911, din 1923, preşedinta ramurii Stockholm.

La Congresul de Crăciun a reprezentat Societatea Suedeză.

Hohlenberg, Johannes (1881-1960, Copenhaga).

Pictor şi scriitor. Din 1923, secretar general al Societăţii daneze. În Norvegia, în 1926, co-editor, în 1929 editor al revistei antroposofice scandinave „Vidar",până la încetarea apariţiei, în 1940. În anii 1947-1954, în Danemarca, scoate revista cultural-politică „Der Augenblick" („Clipa").

Hugentobler, Jalob, dr. (d.1961).

Învăţător. În consiliul de conducere al ramurii Zschokke, mai târziu Pestalozzi, din Zürich, apoi al ramurii Johannes din Berna.

Husemann, Gottfried (Blasheim/Westfalia, 1900-1972, Arlesheim).

Fondator şi preot al Comunităţii Creştinilor.

Im Obersteg, Armin, dr. (1881-1969, Basel).

Avocat cunoscut. Membru din 1919, sprijin de nădejde al Goetheanumului, mulţi ani preşedinte al asociaţiei cafenelei şi restaurantului de pe lângă Goetheanum, şi consilier juridic la Weleda.

Ingerö, Karl (Harnar/Norvegia, 1889-1972, Oslo).

La Congresul de Crăciun, reprezentantul Societăţii norvegiene. Rudolf Steiner şi Marie Steiner au fost de mai multe ori oaspeţi în casa sa.

Kaiser, Wilhelm, dr. (Péry, Munţii Jura de lângă Berna, 1895-1983, Dornach).

Astronom. L-a cunoscut pe Rudolf Steiner în 1918. Un timp, colaborator cu dr. Elisabeth Vreede la Arhiva de la Goetheanum. Activitate vastă de confruntare în Germania şi Elveţia. Numeroase cărţi publicate.

Kaufmann (mai târziu Adams), *George, dr.* (Maryampol/Galiţia, 1894-1963, Birmingham/Anglia)..

Matematician şi fizician. Membru din 1916. A tradus pentru audienţii englezi 110 conferinţe, consfătuiri şi cuvântări ale lui Rudolf Steiner în Anglia şi la Dornach, susţinând în mod liber expuneri despre Rudolf Steiner. Traducătorul a numeroase cărţi scrise de Rudolf Steiner. Numeroase lucrări proprii publicate.

Keller, Karl (Basel, 1896-1979, Arlesheim).

Ziarist şi redactor la Basel. L-a audiat pentru prima dată pe Rudolf Steiner la Basel, în 1917. În calitate de colaborator din partea Elveţiei al Agenţiei de telegrame, a putut da tiparului un articol al lui Rudolf Steiner din toamna anului 1924 despre reconstruirea Goetheanumului.

Kellermüller, Jakob (Räterschen/Zürich, 1872-1947, Dornach).

Desemnat de Rudolf Steiner însuși, drept portar deja pentru Primul Goetheanum. A îndeplinit această funcţie până în 1946.

Kolisko, Eugen, dr. medic (Viena, 1893-1939, Londra).

Membru din 1914; din 1920 învăţător şi medic la Şcoala Liberă Waldorf din Stuttgart. În anii 1923-1935, în

consiliul de conducere al Societăţii din Germania. Mai târziu în Anglia.

Kolisko, Lilly (Viena, 1889-1976, Gloucester/Anglia).

Colaborare cu Rudolf Steiner la Institutul de Cercetări Biologice din Stuttgart. Scrieri rezultate de aici: „Funcţia splinei şi problema ...“, 1922, „Dovezi fizice despre activitatea unor entităţi foarte mici”, Stuttgart, 1923.

Koschützky, Rudolf von (Tarnowitz/Silezia de Sus, 1866-1954, Stuttgart).

Mmembru de prin 1917. La început agricultor, în Primul Război Mondial – relatări din război. Din 1922, preot la Comunitatea Creştinilor. Contribuie la crearea posibilităţii de a se ţine Cursul de agricultură şi este membru în conducerea Cercului experimental al agricultorilor germani.

Krebs, Konsul Christian (d. 1995, Suedia).

Participant la cursul de agricultură al lui Rudolf Steiner de la Koberwitz/Breslau, 1924.

Krkavec, Otokar, dr., Praga.

La Congresul de Crăciun, reprezentantul consiliului de conducere din Cehoslovacia.

Krüger, Bruno, dr. (Berlin, 1887-1979, Stuttgart).

Avocat la Berlin. Din 1921 colaborator al Uniunii pentru Tripartiţia Organismului Social din Stuttgart, pornind de aici, activitate de conferenţiar.

Leer, Emanuel Josef van (Amersfoort/Olanda, 1880-1934, Baku/Caucaz).

Mare comerciant olandez. Membru din 1909. Susţinător financiar puternic al diferitelor instituţii. În 1922/23, preşedintele Consiliului Administrativ al Laboratoarelor Internaţionale şi al Institutului Clinic-Terapeutic AG, Arlesheim. În 1924, primul preşedinte al Consiliului Consultativ la Weleda AG, Arlesheim.

Lehrs, Ernst, dr. (Berlin, 1894-1979, Eckwälden).

Om de ştiinţă. Membru din 1921. Profesor la Şcoala Waldorf din Stuttgart şi din 1923 membru al Comitetului Societăţii Antroposofice Libere, confirmat de Rudolf Steiner după Congresul de Crăciun şi, prin aceasta, funcţionar al Societăţii Antroposofice Generale. Scrieri de ştiinţele naturii publicate. Din 1952 susţine conferinţe la Seminarul de Pedagogie Terapeutică din Eckwälden.

Leinhas, Emil (Mannheim, 1878-1967, Ascona).

Comerciant. Membru din 1909. În martie 1920 co-fondator, mai târziu director general şi lichidatorul asociaţiei „Der Kommende Tag AG", Stuttgart. În anii 1921-1923 în consiliul de conducere central al Societăţii Antroposofice, din 1923 în consiliul de conducere al Societăţii germane, Stuttgart. Membru al Administraţiei Moştenirii lăsate de Rudolf Steiner, din 1949. „Din activitatea desfăşurată împreună cu Rudolf Steiner. Aspecte obiective şi aspecte personale", Basel, 1950.

Ljungquist, Anna (d. 1935, Dornach).

S-a numărat printre pionierii muncii antroposofice din Suedia. A reprezentat la Congresul de Crăciun Societatea Antroposofică Suedeză. (Mama „bucătăresei" Anna Ljungquist).

Mackenzie, Milicent, profesoară la University College din Cardiff/Wales, din 1910.

La îndemnul ei, Rudolf Steiner a ţinut în perioada Crăciunului din 1920, la Goetheanum, un ciclu de conferinţe pentru cadrele didactice engleze, el fiind invitat să ţină conferinţe şi la un seminar pe teme de educaţie la Stratford-on-Avon (primăvara anului 1922) şi la Oxford (august 1922). Aceste conferinţe prezentate în faţa publicului englez au dus la întemeierea Uniunii pentru educaţie („Educaţional Union") sub preşedinţia doamnei

prof. Mackenzie, spre a crea accesul în asociaţiile engleze şi americane de pedagogie ideii de educaţie a lui Rudolf Steiner.

Mackenzie, Milicent.

Profesoară la University College din Cardiff/Wales, din 1910.

Maier, Rudolf, dr. (Schorndorf, 1886-1943, Hüningen/Alsacia).

Membru de prin 1908/09; în anii 1920-1924, conducătorul Institutului de Cercetări Ştiinţifice al asociaţiei „Der Kommende Tag AG", Stutgart.

Maryon, Louise Edith (Londra, 1872-1924, Dornach).

Sculptoriţă, din 1914 colaborează la Dornach cu Rudolf Steiner pe tărâmul artelor plastice, mai ales la grupul statuar „Reprezentantul Omenirii între Lucifer şi Ahriman". Din iniţiativa ei au fost create figurile euritmice colorate şi au fost construite aşa-numitele trei case de euritmie, drept locuinţe pentru colaboratori. La Congresul de Crăciun 1923, desemnată drept conducătoarea Secţiei pentru Arte Plastice.

Maurer, Theodor, prof dr. (Dorlisheim/Alsacia de Jos, 1873-1959, Strassburg).

Scriitor şi conferenţiar antroposof. La Congresul de Crăciun a reprezentat Alsacia.

Mayen, Walther, dr. med., din Breslau.

Activitate antroposofică în America de Sud, printre altele în Porto Alegre, Brazilia.

Merry, Eleanor (Durham, 1873-1956, Frinton-on-Sea).

Scriitoare şi pictoriţă engleză. Membră din 1921. A organizat, împreună cu D.N. Dunlop, şcolile de vară din Penmaenmawr (1923) şi Torquay (1924).

Monges, Henry B. (Texas, 1870-1954, New York).

Profesor de arhitectură. Din 1916 membru şi activ pentru întemeierea, formarea şi menţinerea Societăţii Antroposofice din America, primul ei preşedinte, din 1923 secretar general. A asigurat drepturile de editare a operei lui Rudolf Steiner în S.U.A.; a tradus lucrări de el, pentru care a înfiinţat o editură.

Mücke, Johanna (Berlin, 1864-1949, Dornach).

A făcut parte din mişcarea sindicală socialistă şi din consiliul de conducere al Şcolii de culturalizare a muncitorilor din Berlin, unde l-a cunoscut pe Rudolf Steiner, în timpul activităţii desfăşurate de el acolo ca profesor (1899-1904). Membră a societăţii din 1903. Din 1908 şi până la pensionare (1935) s-a ocupat de afacerile Editurii Filosofic-Antroposofice, înfiinţate de Marie Steiner, pentru publicarea operelor lui Rudolf Steiner, la Berlin. Din 1924 editura a fost mutată la Dornach. La sfârşitul anilor 1911-1913 a făcut parte din consiliul de conducere al Secţiei germane, iar în anii 1921-1923, în consiliul de conducere al Societăţii din Germania. „Amintiri despre Rudolf Steiner şi despre activitatea sa la şcoala de culturalizare a muncitorilor din Berlin (1899-1904)", Basel, 1955.

Muntz-Taxeira del Mattos (originară din Olanda, d. 1931, Bruxelles).

La Congresul de Crăciun a reprezentat Societatea din Belgia, ca secretar general al ei; a rămas în această funcţie până la sfârşitul vieţii sale. A tradus în limba franceză multe conferinţe ale lui Rudolf Steiner.

Neuscheller-van der Pals, Lucy (Petersburg, 1886-1962, Dornach).

L-a audiat pentru prima dată pe Rudolf Steiner, împreună cu soţul ei, în 1908, la Berlin. Amândoi au devenit apoi membri. Mai târziu ea s-a dedicat euritmiei. În

1913 a plecat, împreună cu soţul ei, în America, a înfiinţat acolo euritmia şi a colaborat la întemeierea Şcolii Rudolf Steiner din New York. În 1959 revine la Dornach.

Palmer, Otto, dr. med. (Feinsheim/Hessen, 1867-1945, Wiesneck).

Membru din 1908, pe atunci medic la Hamburg. A dat curs în 1921 chemării lui Rudolf Steiner de a prelua conducerea Institutului Clinic-Terapeutic din Stuttgart. Din 1923 în consiliul de conducere al Societăţii Germane.

Peipers, Felix, dr. med. (Bonn, 1873-1944, Arlesheim).

Membru din 1904. A organizat prin 1906/07 o clinică particulară la München. La spectacolele cu dramele-misteriu de la München (1910-1913) a fost interpretul lui Benediktus. Co-fondator al Asociaţiei pentru construirea Goetheanumului. În anii 1911-1925, în consiliul de conducere al acesteia. În anii 1911-1913, în consiliul de conducere al Secţiei Germane. De prin 1915-1916, conducătorul activităţii antroposofice din München. În anii 1921-1924 a fost medic la Institutul Clinic-Terapeutic din Stuttgart.

Pollak, Richard (Karlin, lângă Praga, 1867 – pe la 1940, Dachau).

Ca pictor a luat parte, împreună cu soţia sa Hilde, la pictarea cupolei mari din Primul Goetheanum (1914-1919). În lagărul de concentrare a ţinut în faţa camarazilor săi întru moarte peste o sută de conferinţe antroposofice.

Polzer-Hoditz, Ludwig, conte de (Praga, 1869-1945, Viena).

Membru din 1911. În 1917 s-a implicat cu guvernul austriac în problema încercărilor lui Rudolf Steiner de a realiza tripartiţia socială. În anii 1919-1921, activitate desfăşurată în Austria pentru mişcarea tripartiţiei sociale. Odată cu întemeierea Societăţii din Austria (octombrie

1923), devine membru în consiliul ei de conducere. La Congresul de Crăciun, reprezentant al consiliului de conducere.

Pusch, Hans Ludwig (1902-1976).

Actor, participă la Cursul de artă dramatică al lui Rudolf Steiner, în 1924, apoi în ansamblul teatral Goetheanum condus de Marie Steiner, de la Dornach. Din 1939 în S.U.A. ţine conferinţe, cursuri de arta vorbirii, repetiţii pentru spectacolele cu dramele-misteriu.

Pyle, William Scott (american, d.1938, Haga/Olanda).

Pictor. De prin 1921/22 se află în Dornach. În 1929/30 a făcut împreună cu soţia sa Mieta Pyle(-Waller) schiţele pentru a patra dramă-misteriu şi, la îndemnul lui Rudolf Steiner, a lucrat la obţinerea unor noi culori vegetale („culorile Anthea").

Reichel, Franz, dr. (Praga, d.1960).

Unul dintre reprezentanţii consiliului de conducere al Societăţii din Cehoslovacia.

Renzis, Emmelina, baroană de (d. 1945, Roma).

Membră din 1909. S-a numărat printre pionierii mişcării antroposofice din Italia; după vizitele făcute de Rudolf Steiner în Italia pentru a ţine conferinţe (1909), a condus o ramură la Roma şi a activat în sensul traducerii lucrărilor sale în italiană.

Rihouët-Coroze, Simone (Paris, 1892-1983, Paris).

Membră din 1913. În 1921 a întemeiat Şcoala de Euritmie din Paris şi revista „Science spirituelle". În anii 1931-1976, secretar-general al Societăţii din Franţa. Traducătoare a operei lui Rudolf Steiner şi editor al revistei „Triades". „Rudolf Steiner, o epopee a spiritului în secolul al XX-lea", Paris, 1951.

Sauerwein, Alice (n. Marsilia, d. 1931, în Elveţia).

Sora celebrului ziarist şi antroposof francez Jules Sauerwein. A întemeiat la Paris grupul „Saint-Michel", în cadrul căruia Rudolf Steiner a ţinut conferinţe în 1913 şi 1914. De la întemeierea Societăţii din Franţa a fost secretarul ei general în anii 1923-1930.

Schmiedel, Oskar, dr. (Viena, 1887-1959, Schwäbisch, Gmünd).

Chimist, membru din 1907. A înfiinţat Weleda şi de la început a fost în conducerea ei în Arlesheim, ulterior în Schwäbisch Gmünd.

Schubert, Karl, dr. (Viena, 1889-1949, Stuttgart).

Membru de prin 1910. În februarie 1920, chemat de Rudolf Steiner să preia clasa ajutătoare de la Şcoala Liberă Waldorf din Stuttgart. Primul pedagog terapeutic antroposof. Mai târziu a ajutat la înfiinţarea unor institute de pedagogie terapeutică în Germania şi în alte ţări.

Schwarz, Lina (Verona, 1879-1947, Arcisate, Italia).

A cunoscut antroposofia în 1912 şi s-a numărat printre pionierii muncii antroposofice din Italia. A activat în ramura Milano, pe care a reprezentat-o la Congresul de Crăciun şi a cărei conducere a preluat-o după moartea întemeietoarei sale, Charlotte Ferreri. A făcut traduceri excelente din lucrările lui Rudolf Steiner.

Schwebsach, Erich, dr. (Frankfurt/Oder, 1889-1953, Freiburg, i.Br.).

Muzicolog şi pedagog. Membru de prin 1919. Solicitat de Rittelmeyer, a luat parte la antologia „Despre activitatea lui Rudolf Steiner", pregătită de acesta pentru cea de a 60-a aniversare a lui Rudolf Steiner (1921), cu un articol intitulat „Goethe şi Rudolf Steiner", prin care şi-a atras atenţia lui Rudolf Steiner şi a fost chemat să lucreze la Şcoala Waldorf din Stuttgart. Aici şi-a desfăşurat activitatea din 1921. Reconstruirea ei, după cel de-al Doilea Război

Mondial, în 1945, s-a datorat, în esenţă, iniţiativei sale. În 1946 a unit şcolile Waldorf din Germania în Uniunea Şcolilor Libere Waldorf, al cărui conducător a fost.

Schweigler, Karl Richard, fratele pictorului Emil Schweigler.

Membru din 1918 (St.Gallen). A întemeiat o grupă de lucru la Rorschach, în 1921. Din 1922, la Dornach.

Steffen, Albert (Murgenthal/Aargau, 1884-1963, Dornach).

Scriitor şi poet elveţian. L-a cunoscut pe Rudolf Steiner în 1907 la München. Din toamna anului 1920, la Dornach. Odată cu înfiinţarea revistei săptămânale „Das Goetheanum" (1921), devine redactorul-şef al acesteia. La Congresul de Crăciun 1923-1924, vicepreşedinte al Societăţii Antroposofice Generale şi conducătorul Secţiei pentru Belle Arte. Cu începere de la Crăciunul 1925, preşedinte. Scrieri literare, poezii, teatru. Comp. „In memoriam Rudolf Steiner", 1925 şi „Întâlniri cu Rudolf Steiner", 1955.

Stein, Walter Johannes, dr. (Viena, 1891-1957, Londra).

Membru din 1913; în anii 1919-1932, profesor de istorie la Şcoala Waldorf din Stuttgart; în anii 1923-1928 şi în consiliul de conducere al Societăţii germane, mai târziu activează în Anglia.

Steiner, Marie, născută von Sivers (Wlotzlawek/Rusia, 1867-1948, Beatenberg/Elveţia).

Din 1902, cea mai apropiată colaboratoare a lui Rudolf Steiner la înfiinţarea Mişcării şi a Societăţii Antroposofice. De la Crăciun 1914 – Marie Steiner. A elaborat împreună cu el arta goetheanistă a scenei (arta modelării vorbirii şi euritmia); de la Crăciunul 1923, conducătoarea Secţiei pentru arta vorbirii şi a muzicii. În

Editura Filosofic-Antroposofică, fondată de ea în 1908, s-a îngrijit de editarea şi publicarea cărţilor şi conferinţelor lui Rudolf Steiner. Pentru a duce mai departe această sarcină, ea a întemeiat în 1943 Administrarea Moştenirii lăsate de Rudolf Steiner. Comp. Rudolf Steiner, ***Cursul vieţii mele***; Marie Steiner „Amintiri" I şi II, Dornach, 1949 şi 1952; Rudolf Steiner/Marie Steiner-von Sivers, ***Corespondenţă şi documente 1901-1925***, GA 262; Hella Wiesberger, *Din viaţa Mariei Steiner-von Sivers*, Dornach, 1956; *Marie Steiner, drumul ei spre reînnoirea artei teatrului prin antroposofie. O documentare*, Dornach, 1873.

Stibbe, Max (Padang/Sumatra, 1898-1973, Pretoria/Africa de Sud).

Pedagog. Membru din 1920. În 1923 participă la înfiinţarea primei Şcoli Waldorf din Olanda, „De Vrije School", la Haga, şi devine cadru didactic la aceasta.

Stokar, Willy (Schaffhausen, 1893-1953, Zürich).

Membru de prin 1916. Scriitor. În anii 1921-1922/23 colaborează cu Willy Storrer în cadrul unui schimb de servicii mai strâns, la Goetheanum, printre altele ca ghid al vizitatorilor clădirii şi ţinând conferinţe. Temporar, şi membru în consiliul administrativ la Futurum AG, Dornach.

Storrer, Willy (Töss, lângă Winterthur, 1895-1930, Dornach).

Din 1919 colaborator al lui Roman Boos în adunarea delegaţilor elveţieni, precum şi în problemele de secretariat şi organizare de la Goetheanum, pe care le-a dus mai departe în mod independent, după moartea dr. Boos la începutul verii 1921. La fondarea revistei „Das Goetheanum" Rudolf Steiner l-a însărcinat cu administrarea ei şi, implicit, l-a numit omul pentru afacerile editurii de la Goetheanum. În 1920, membru fondator şi secretar al ramurii de la Goetheanum şi în 1923

membru fondator al ramurii Noua Generaţie. Până la Congresul de Crăciun 1923, este într-o comisie de lucru mai restrânsă la Goetheanum. Temporar şi în consiliul administrativ de la Futurum AG. A murit la 3 mai 1930 în urma unui accident aviatic cu avionul său personal.

Stuten, Jan (Nymwegen, Olanda, 1890-1948, Arlesheim).

Muzician, membru de prin 1910. Din 1914, colaborator permanent la Goetheanum ca muzician (compozitor şi dirijor). Interpretează diferite roluri pe scenă, în regia lui Rudolf Steiner, printre altele rolul lui Faust. Mai târziu şi scenograf (1928, prima şi a doua dramă-misteriu). Diferite compoziţii muzicale, în special pentru Faust I şi II şi muzică la moartea lui Rudolf Steiner. Membru al Administrării Moştenirii lăsate de Rudolf Steiner.

Thut, Paul (1872-1955, Berna).

Inginer. Director al uzinei electrice din Berna. Ani de zile membru la Berna.

Trinler, Karl (d. 1964) Arlesheim şi Basel.

Tymstra, Frans (1891-1975, Arlesheim), olandez.

Unger, Carl, dr. ing. (Bad Cannstatt lângă Stuttgart, 1878-1929, Nürnberg).

Membru de prin 1902/03. A condus până la capătul vieţii ramura principală din Stuttgart, pe care o întemeiase în 1905 împreună cu Adolf Arenson. În anii 1913-1923, membru al consiliului de conducere central al Societăţii Antroposofice, din 1923 principalul garant şi membru al consiliului de conducere al Societăţii Germane. La Congresul de Crăciun, reprezentant al consiliului de conducere şi reprezentant la grupei Porto Alegre/Brazilia.

În perioada ianuarie 1914 – septembrie 1915 a deţinut conducerea tehnică pentru clădirea Primului Goetheanum; în anii 1913-1925 a fost în consiliul de conducere al asociaţiei pentru construirea Goetheanumului. Înainte de a-şi începe conferinţa pentru publicul larg, „Ce este antroposofia?", la 4 ianuarie 1929, la Nürnberg, el a fost împuşcat de un bolnav mintal. Culegere de scrieri în 3 volume.

Usteri, Alfred, dr. (Bühler/Appenzell, 1869-1948, Reinach/Elveţia).

Scrieri pe teme de botanică; conferinţe la Goetheanum.

Vreede, Elisabeth, dr. (Haga/Olanda, 1879-1943, Ascona/Elveţia).

Membră a Societăţii Teosofice deja de pe la 1902, din aprilie 1914 colaboratoare la Goteheanum, unde începând cu anul 1919 a organizat Arhiva de conferinţe ale lui Rudolf Steiner. În 1920, membru fondator al ramurii de la Goetheanum şi mai târziu secretară a ei; în anii 1922-1923, membră a unei comisii de lucru restrânse, iar după Congresul de la Crăciunul din anul 1923 până în 1935, membru fondator al consiliului de conducere al Societăţii Antroposofice Generale şi conducătoarea Secţiei de Matematică şi Astronomie.

Wachsmuth, Guenther, dr. (Dresda, 1893-1963, Dornach).

Din 1921, permanent la Dornach. În anii 1922-1923, membru al unei comisii de lucru restrânse de la Goetheanum. După Congresul de Crăciun, în anii 1923-1963, a fost în consiliul de conducere al Societăţii Antroposofice Generale, ca secretar şi trezorier şi conducător al Secţiei de Ştiinţele Naturii. Scrieri, printre altele, *Viaţa pământească şi activitatea lui Rudolf Steiner. O*

biografie, Dornach, 1941, republicată 1951. Lucrarea amintită: *Forţele plăsmuitoare în cosmos, pământ şi om*, Stuttgart, 1924.

Wachsmuth, Wolf gang, dr. (Dresda, 1891-1953, Arlesheim).

A activat în diferite edituri, a cunoscut antroposofia spre sfârşitul Primului Război Mondial şi în 1920 a preluat, la Stuttgart, conducerea Editurii „Der Kommende Tag AG" („Ziua ce vine"), până la desfiinţarea întreprinderii, în 1924/25. Temporar, în consiliul de conducere al Societăţii Antroposofice din Germania.

Wegman, Ita, dr. med. (Java, 1876-1943, Arlesheim).

Membră de prin 1903. Studii de medicină la Zürich. A întemeiat în 1921 Institutul Clinic-Terapeutic din Arlesheim, de unde a rezultat o colaborare strânsă cu Rudolf Steiner în domeniul medicinei. În anii 1922-1924, în consiliul administrativ al Laboratoarelor Internaţionale AG din Arlesheim. În anii 1922-1923, în comisia de lucru restrânsă de la Goetheanum. După Congresul de Crăciun, în anii 1923-1935, a fost secretara consiliului de conducere al Societăţii Antroposofice Generale şi conducătoarea Secţiei de Medicină. În anii 1924-1925, medicul curant al lui Rudolf Steiner, cu care a scos în colaborare lucrarea ***Aspecte fundamentale pentru o echilibrare a artei terapeutice...*** (GA 27).

Werbeck, Louis Michael Julius (Hamburg, 1879-1928, Hamburg).

Membru din 1910, iar din 1917 conducătorul ramurii Pitagora din Hamburg. În 1923, în consiliul de conducere al Societăţii din Germania. Lucrări: *Adversarii ştiinţifici ai lui Rudolf Steiner şi ai antroposofiei infirmaţi de ei înşişi* şi *Adversarii creştini ai lui Rudolf Steiner şi ai antroposofiei...*, Stuttgart, 1924.

Wullschleger, Fritz (Zofingen, 1896-1969, Zofingen).

Profesor. Membru din 1920. Membru al Asociaţiei Şcolare pentru Educaţie şi învăţământ Liber din Elveţia. (Vezi Nota 64.)

Zagwijn, Henri (d. 1954).

Compozitor şi scriitor din Rotterdam. A pus pe note, printre altele, mantra lui Rudolf Steiner „În ochiul sufletului..." şi „Soarele priveşte-l...". A scris „Muzica în lumina antroposofiei". Profesor la Şcoala Liberă din Haga.

Zeylmans van Emmichoven, Frederik Willem, dr. med. (Helmond/Olanda, 1893-1961, Johannesburg/Africa de Sud).

Membru din 1920. În 1923 întemeiază clinica Rudolf Steiner din Haga şi participă la înfiinţarea Societăţii Antroposofice din Olanda, noiembrie 1923, devenind secretarul ei general. Scrieri, printre altele, *Rudolf Steiner, o biografie*, Stuttgart, 1961.

Facsimile
MANUSCRISE ŞI DESENE REALIZATE PE TABLĂ DE RUDOLF STEINER ÎN TIMPUL CONGRESULUI

Anexa 1 (filele I-IV): Proiectul de Statut al Societăţii Antroposofice Generale

Statuten der anthroposophischen Gesellschaft.

1. Die anthroposophische Gesellschaft soll eine Vereinigung von Menschen sein, die das seelische Leben im einzelnen Menschen und in der menschlichen Gemeinschaft auf der Grundlage einer wahren Erkenntnis der geistigen Welt pflegen wollen.

2. Den Grundstock dieser Gesellschaft bilden die in der Weihnachtszeit 1923 am Goetheanum in Dornach versammelten Persönlichkeiten, sowie diejenigen Einzelnen oder zu Gruppen gehörigen, in deren Auftrag sie erschienen sind. Sie sind von der Anschauung durchdrungen, dass es gegenwärtig eine wirkliche Wissenschaft von der geistigen Welt schon gibt und dass der heutigen Civilisation die Pflege einer solchen Wissenschaft fehlt. Die anthroposophische Gesellschaft soll diese Pflege zu ihrer Aufgabe haben. Sie wird diese Aufgabe so zu lösen versuchen, dass sie die im Goetheanum zu Dornach gepflegte anthroposophische Geisteswissenschaft ~~im~~ Mittelpunkt mit ihren Ergebnissen für die Brüderlichkeit im menschlichen Zusammenleben, für das moralische und religiöse, sowie für das künstlerische und allgemein-geistige im Menschenwesen zum Mittelpunkte ihrer Bestrebungen macht.

3. Die als Grundstock der Gesellschaft in Dornach versammelten Persönlichkeiten erkennen zustimmend die Auffassung der Goetheanum-Leitung in Bezug auf das Folgende an: Die im Goetheanum gepflegte Anthroposophie führt zu Ergebnissen, die jedem Menschen ohne Unterschied der Nation, des Standes, der Religion als Anregung für das geistige Leben dienen können. Sie kann zu einem wirklich auf brüderliche Liebe aufgebauten sozialen Leben führen. Ihre Aneignung als Lebensgrundlage darf nicht an einen wissenschaftlichen Bildungsgrad gebunden, sondern nur an das unbefangene Menschenwesen. Ihre Forschung und die sachgemäße Beurteilung ihrer Forschungsergebnisse unterliegt aber der geisteswissenschaftlichen Schulung, die stufenweise zu erlangen ist. Diese Ergebnisse sind auf ihre Art so exact wie die Ergebnisse

der wahren Naturwissenschaft. Wenn sie in derselben Art wie diese zur allgemeinen Anerkennung gelangen, werden sie auf allen Lebensgebieten einen gleichen Fortschritt wie diese bringen, nicht nur auf geistigem, sondern auf auf ~~geistigem~~ praktischem Gebiete."

4. Die anthroposophische Gesellschaft ist keine Geheimgesellschaft, sondern eine durchaus öffentliche. Ihr Mitglied kann jedermann ohne Unterschied der Nation, des Standes, der Religion, der wissenschaftlichen oder künstlerischen Überzeugung werden, der in dem Bestand einer solchen Individuen, wie sie das Goetheanum in Dornach als freie Hochschule für Geisteswissenschaft (da ist!) etwas bereitliches sieht. Die Gesellschaft lehnt jedes sectiererische Bestreben ab. Die Politik betrachtet sie nicht als in ihren Aufgaben liegend.

5. Die anthroposophische Gesellschaft sieht ein Centrum ihres Wirkens in der freien Hochschule für Geisteswissenschaft in Dornach. Diese wird in drei Klassen bestehen. In dieselben werden auf ihre Bewerbung hin aufgenommen die Mitglieder der Gesellschaft, nachdem sie eine durch die Leitung des Goetheanums zu bestimmende Zeit die Mitgliedschaft inne hatten. Sie gelangen dadurch in die erste Klasse der freien Hochschule für Geisteswissenschaft. Die Aufnahme in die zweite, beziehungsweise in die dritte Klasse erfolgt, wenn die um dieselbe Ansuchenden von der Leitung des Goetheanums als geeignet befunden werden.

6. Jedes Mitglied der anthroposophischen Gesellschaft hat das Recht, an allen von ihr veranstalteten Vorträgen, sonstigen Darbietungen und Versammlungen unter den von dem Vorstande bekannt zu gebenden Bedingungen teilzunehmen.

7. Die Einrichtung der freien Hochschule für Geisteswissenschaft obliegt zunächst Rudolf Steiner, der seine Mitarbeiter und

seinen eventuellen Nachfolger zu ernennen hat.

8. Alle Publikationen der Gesellschaft werden öffentlich in der Art wie diejenigen anderer öffentlicher Gesellschaften sein. Von dieser Öffentlichkeit werden auch die Publikationen der freien Hochschule für Geisteswissenschaft keine Ausnahme machen; doch nimmt die Leitung der Schule für sich in Anspruch, dass sie von vorne herein jedem Urteil über diese Schriften die Berechtigung bestreitet, das nicht auf die Schulung gestützt ist, aus der sie hervorgegangen sind. Sie wird in diesem Sinne keinem Urteil Berechtigung zu erkennen, das nicht auf entsprechende Vorstudien ebenso geprüft ist, wie das in der anerkannten wissenschaftlichen Welt üblich ist. Deshalb werden die Schriften der freien Hochschule für Geisteswissenschaft den folgenden Vermerk tragen: „Als Manuscript für die Angehörigen der freien Hochschule für Geisteswissenschaft, Goetheanum gedruckt. Es wird niemand für diese Schriften ein kompetentes Urteil zugestanden, der nicht die von dieser Schule geltend gemachte Vor-Erkenntnis durch sie oder auf eine von ihr selbst als gleichbedeutend erkannte Weise erworben hat. Andere Beurteilungen werden insofern abgelehnt, als die Verfasser der entsprechenden Schriften sich in keine Discussion über dieselben einlassen."

9. Das Ziel der anthroposophischen Gesellschaft wird die Förderung der Forschung auf geistigem Gebiete, das der freien Hochschule für Geisteswissenschaft diese Forschung selbst sein. Eine Dogmatik auf irgend einem Gebiete soll von der anthroposophischen Gesellschaft abgewiesen sein.

10. Die anthroposophische Gesellschaft hält jedes Jahr um die Zeit des Jahresbeginns im Goetheanum eine ordentliche Jahresversammlung

ab, in der von dem Vorstande ein vollständiger Rechenschafts-
bericht gegeben wird. Die Tagesordnung zu dieser Versammlung
wird mit der Einladung an alle Mitglieder drei Wochen vor
von dem Vorstande
der Tagung (Weihnachten) gegeben. Ausserordentliche Versammlungen
kann der Vorstand berufen und für sie die Tagesordnung festsetzen.
Er soll ~~XX~~ drei Wochen vorher die Einladungen an die Mitglieder versenden.
Anträge von einzelnen Mitgliedern oder Gruppen von solchen
sind ~~XXXX~~ eine Woche vor der Tagung einzureichen.

11. Die ~~Gesellschaft der~~ Mitglieder ~~vereinigt~~ können sich auf jedem
örtlichen oder sachlichen Felde zu kleineren oder grösseren Gruppen
zusammenschließen. Die anthroposophische Gesellschaft hat ihren
Sitz am Goetheanum. Der Vorstand hat von da aus das an die
Mitglieder oder Mitglieder-Gruppen zu bringen, was er als die
Aufgabe der Gesellschaft ansieht. Er tritt in Verkehr mit den Funktionären
die von den einzelnen Gruppen gewählt oder ernannt werden.
Die einzelnen Gruppen besorgen die Aufnahme der Mitglieder,
doch sollen die Aufnahmebestätigungen dem Vorstande in Dor-
nach vorgelegt und von diesem auf das Vertrauen zu den Gruppen-
funktionären unterzeichnet werden. Im Allgemeinen soll sich jedes
Mitglied einer Gruppe anschließen; nur wem es ganz unmöglich
ist, die Aufnahme bei einer Gruppe zu finden, sollte sich in
Dornach selbst als Mitglied aufnehmen lassen.

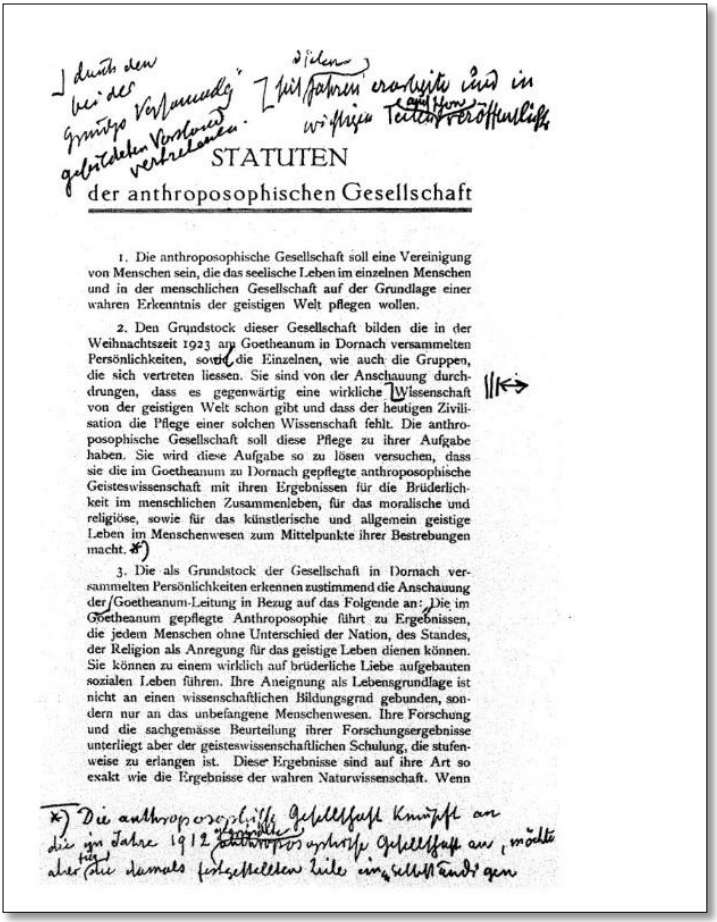
12. Der Mitgliedsbeitrag wird durch die einzelnen Gruppen bestimmt;
doch hat jede Gruppe für jedes ihrer Mitglieder ——— an die
centrale Leitung am Goetheanum zu entrichten.

13. Jede Arbeitsgruppe bildet ihre eigenen Statuten; nur sollen diese
den Statuten der anthroposophischen Gesellschaft ~~entsp~~ nicht widersprechen.

14. Gesellschaftsorgan ist das „Goetheanum", das zu diesem Ziele
mit einer Beilage versehen wird, die die offiziellen Mitteilungen
der Gesellschaft enthalten soll. Diese vergrößerte Ausgabe des „Goetheanum"
wird nur an die Mitglieder der anthroposophischen Gesellschaft abgegeben.

Facsimile de manuscrise şi desene realizate pe tablă de Rudolf Steiner în timpul Congresului

Anexa 2 (filele I-IV): Textul tipărit al Statutelor cu modificările şi completările manuscrise introduse ca urmare a dezbaterilor pe marginea articolelor statutului

STATUTEN

der anthroposophischen Gesellschaft

1. Die anthroposophische Gesellschaft soll eine Vereinigung von Menschen sein, die das seelische Leben im einzelnen Menschen und in der menschlichen Gesellschaft auf der Grundlage einer wahren Erkenntnis der geistigen Welt pflegen wollen.

2. Den Grundstock dieser Gesellschaft bilden die in der Weihnachtszeit 1923 am Goetheanum in Dornach versammelten Persönlichkeiten, sowohl die Einzelnen, wie auch die Gruppen, die sich vertreten liessen. Sie sind von der Anschauung durchdrungen, dass es gegenwärtig eine wirkliche Wissenschaft von der geistigen Welt schon gibt und dass der heutigen Zivilisation die Pflege einer solchen Wissenschaft fehlt. Die anthroposophische Gesellschaft soll diese Pflege zu ihrer Aufgabe haben. Sie wird diese Aufgabe so zu lösen versuchen, dass sie die im Goetheanum zu Dornach gepflegte anthroposophische Geisteswissenschaft mit ihren Ergebnissen für die Brüderlichkeit im menschlichen Zusammenleben, für das moralische und religiöse, sowie für das künstlerische und allgemein geistige Leben im Menschenwesen zum Mittelpunkte ihrer Bestrebungen macht. *)

3. Die als Grundstock der Gesellschaft in Dornach versammelten Persönlichkeiten erkennen zustimmend die Anschauung der Goetheanum-Leitung in Bezug auf das Folgende an: Die im Goetheanum gepflegte Anthroposophie führt zu Ergebnissen, die jedem Menschen ohne Unterschied der Nation, des Standes, der Religion als Anregung für das geistige Leben dienen können. Sie können zu einem wirklich auf brüderliche Liebe aufgebauten sozialen Leben führen. Ihre Aneignung als Lebensgrundlage ist nicht an einen wissenschaftlichen Bildungsgrad gebunden, sondern nur an das unbefangene Menschenwesen. Ihre Forschung und die sachgemässe Beurteilung ihrer Forschungsergebnisse unterliegt aber der geisteswissenschaftlichen Schulung, die stufenweise zu erlangen ist. Diese Ergebnisse sind auf ihre Art so exakt wie die Ergebnisse der wahren Naturwissenschaft. Wenn

*) Die anthroposophische Gesellschaft knüpft an die im Jahre 1912 [illegible] anthroposophische Gesellschaft an, möchte aber [illegible] die damals festgestellten Ziele [illegible]

sie in derselben Art wie diese zur allgemeinen Anerkennung gelangen, werden sie auf allen Lebensgebieten einen gleichen Fortschritt wie diese bringen, nicht nur auf geistigem sondern auch auf praktischem Gebiete. //

4. Die anthroposophische Gesellschaft ist keine Geheimgesellschaft, sondern eine durchaus öffentliche. Ihr Mitglied kann jedermann ohne Unterschied der Nation, des Standes, der Religion, der wissenschaftlichen oder künstlerischen Überzeugung werden, der in dem Bestand einer solchen Institution, wie sie das Goetheanum in Dornach als freie Hochschule für Geisteswissenschaft ist, etwas berechtigtes sieht. Die Gesellschaft lehnt jedes sektiererische Bestreben ab. Die Politik betrachtet sie nicht als in ihren Aufgaben liegend.

5. Die anthroposophische Gesellschaft sieht ein Zentrum ihres Wirkens in der freien Hochschule für Geisteswissenschaft in Dornach. Diese wird in drei Klassen bestehen. In dieselbe werden auf ihre Bewerbung hin aufgenommen die Mitglieder der Gesellschaft, nachdem sie eine durch die Leitung des Goetheanums zu bestimmende Zeit die Mitgliedschaft inne hatten. Sie gelangen dadurch in die erste Klasse der freien Hochschule für Geisteswissenschaft. Die Aufnahme in die zweite, beziehungsweise in die dritte Klasse erfolgt, wenn die um dieselbe Ansuchenden von der Leitung des Goetheanums als geeignet befunden werden.

6. Jedes Mitglied der anthroposophischen Gesellschaft hat das Recht, an allen von ihr veranstalteten Vorträgen, sonstigen Darbietungen und Versammlungen unter den von dem Vorstande bekannt zu gebenden Bedingungen teilzunehmen.

7. Die Einrichtung der freien Hochschule für Geisteswissenschaft obliegt zunächst Rudolf Steiner, der seine Mitarbeiter und seinen eventuellen Nachfolger zu ernennen hat.

8. Alle Publikationen der Gesellschaft werden öffentlich in der Art wie diejenigen anderer öffentlicher Gesellschaften sein. Von dieser Öffentlichkeit werden auch die Publikationen der freien Hochschule für Geisteswissenschaft keine Ausnahme machen; doch nimmt die Leitung der Schule für sich in Anspruch, dass sie von vorneherein jedem Urteile über *diese* Schriften die Berechtigung bestreitet, das nicht auf die Schulung gestützt ist, aus der sie hervorgegangen sind. Sie wird in diesem Sinne

xx)

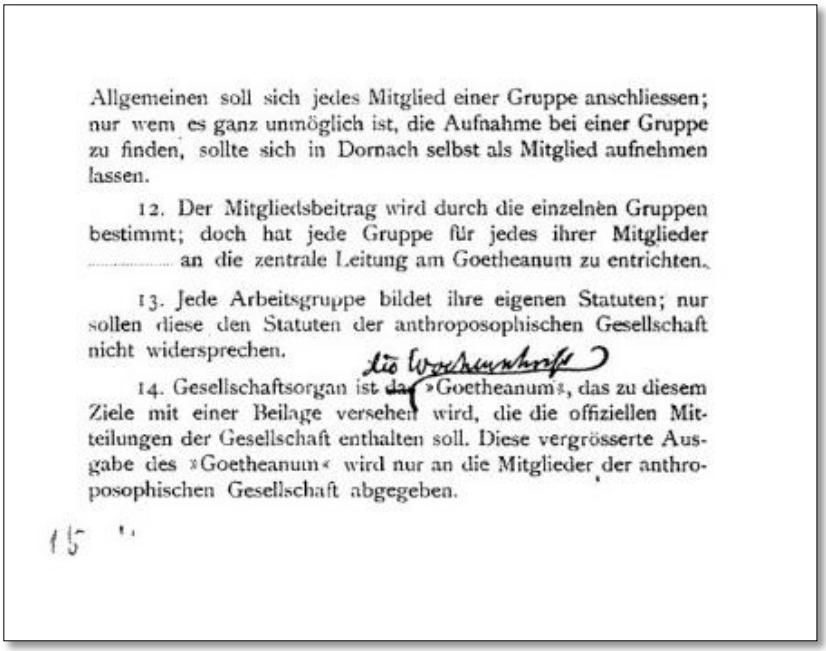
dem wahren Geiste der Gegenwart entsprechenden Ausgaben pünctlich schaffen.

keinem Urteil Berechtigung zuerkennen, das nicht auf entsprechende Vorstudien gestützt ist, wie das in der anerkannten wissenschaftlichen Welt üblich ist. Deshalb werden die Schriften der freien Hochschule für Geisteswissenschaft den folgenden Vermerk tragen: »Als Manuskript für die Angehörigen der freien Hochschule für Geisteswissenschaft, Goetheanum Klasse... gedruckt. Es wird niemand für diese Schriften ein kompetentes Urteil zugestanden, der nicht die von dieser Schule geltend gemachte Vor-Erkenntnis durch sie oder auf eine von ihr selbst als gleichbedeutend erkannte Weise erworben hat. Andere Beurteilungen werden insofern abgelehnt, als die Verfasser der entsprechenden Schriften sich in keine Diskussion über dieselben einlassen«.

9. Das Ziel der anthroposophischen Gesellschaft wird die Förderung der Forschung auf geistigem Gebiete, das der freien Hochschule für Geisteswissenschaft diese Forschung selbst sein. Eine Dogmatik auf irgend einem Gebiete soll von der anthroposophischen Gesellschaft ausgeschlossen sein.

10. Die anthroposophische Gesellschaft hält jedes Jahr ~~um die Zeit des Jahresbeginns~~ im Goetheanum eine ordentliche Jahresversammlung ab, in der von dem Vorstande ein vollständiger Rechenschaftsbericht gegeben wird. Die Tagesordnung zu dieser Versammlung wird mit der Einladung an alle Mitglieder drei Wochen vor der Tagung von dem Vorstande bekannt gegeben. Ausserordentliche Versammlungen kann der Vorstand berufen und für sie die Tagesordnung festsetzen. Er soll ~~drei~~ Wochen vorher die Einladungen an die Mitglieder versenden. Anträge von einzelnen Mitgliedern oder Gruppen von solchen sind eine Woche vor der Tagung einzusenden. –

11. Die Mitglieder können sich auf jedem örtlichen oder sachlichen Felde zu kleineren oder grösseren Gruppen zusammenschliessen. Die anthroposophische Gesellschaft hat ihren Sitz am Goetheanum. Der Vorstand hat von da aus das an die Mitglieder oder Mitgliedergruppen zu bringen, was er als die Aufgabe der Gesellschaft ansieht. Er tritt in Verkehr mit den Funktionären, die von den einzelnen Gruppen gewählt oder ernannt werden. Die einzelnen Gruppen besorgen die Aufnahme der Mitglieder; doch sollen die Aufnahmebestätigungen dem Vorstande in Dornach vorgelegt und von diesem im Vertrauen zu den Gruppenfunktionären unterzeichnet werden. Im

Allgemeinen soll sich jedes Mitglied einer Gruppe anschliessen; nur wem es ganz unmöglich ist, die Aufnahme bei einer Gruppe zu finden, sollte sich in Dornach selbst als Mitglied aufnehmen lassen.

12. Der Mitgliedsbeitrag wird durch die einzelnen Gruppen bestimmt; doch hat jede Gruppe für jedes ihrer Mitglieder ..... an die zentrale Leitung am Goetheanum zu entrichten.

13. Jede Arbeitsgruppe bildet ihre eigenen Statuten; nur sollen diese den Statuten der anthroposophischen Gesellschaft nicht widersprechen.

14. Gesellschaftsorgan ist das »Goetheanum«, das zu diesem Ziele mit einer Beilage versehen wird, die die offiziellen Mitteilungen der Gesellschaft enthalten soll. Diese vergrösserte Ausgabe des »Goetheanum« wird nur an die Mitglieder der anthroposophischen Gesellschaft abgegeben.

15

Facsimile de manuscrise şi desene realizate pe tablă de Rudolf Steiner în timpul Congresului

Anexa 3 (filele I-V): Varianta Meditaţiei Pietrei Fundamentale pentru Congresul de Crăciun

Menschenseele!
Du lebest in den Gliedern
Die dich durch die Raümeswelt
Im Geistesmeereswesen tragen:
Übe Geist-Erinnern
In Seelentiefen
Wo in wallendem
Weltenschöpfer-Sein
Das eigne Ich
In Gotter-Ich
Erweset
Und du wirst wahrhaft leben
Im Menschen-Welten-Wesen.

Menschenseele!
Du lebest in dem Herzens-Lungen-Schlage
Der dich durch den Zeitenrhythmus
Ins eigne Seelenwesensfühlen leitet:
Übe Geist-Besinnen
Im Seelengleichgewichte
Wo die wogenden
Welten-Werde-Taten

Das eigne Ich
Dem Wesen-Ich
Vereinen
Und du wirst wahrhaft fühlen
Im Menschen-Seelen-Wirken.

Menschenseele!
Du lebst im ruhenden Haupte
Das dir aus Ewigkeitsgründen
Die Weltgedanken erschliesset:
Übe Geist-Erschauen
In Gedanken-Ruhe

Wo du ew'gen Götterziele
Welten-Wesens-Licht
Dem eignen Ich
Zu freiem Wollen
Senken
Und du wirst wahrhaft denken
Im Menschen-Geistes-Gründen.

In der Zeitenwende
Trat das Welten-Geistes-Licht
In den irdischen Wesensstrom;
Nacht dunkel hatte ausgewaltet
Taghelles Licht
Erstrahlte in Menschenseelen

Licht, das erwärmet
Die armen Hirten ~~seelen~~ herzen
Licht, das erleuchtet
Die weisen Könighäupter -

Göttliches Licht
Christus Sonne
erwärme unsre Herzen
Erleuchte unsre Häupter

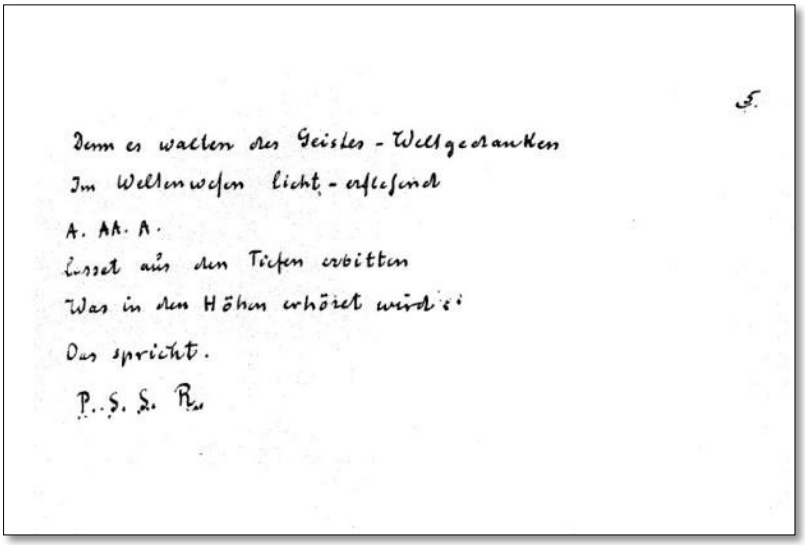
Dass gut werde
Was wir aus Herzen
gründen
aus Häuptern
Zielvoll führen wollen.

Denn es waltet der Vater-Geist der Höhen
In den Weltentiefen Sein-erzeugend
S. Ch. Th.
Lasset aus den Höhen erklingen
Was in den Tiefen das Echo finden:
Das spricht:
E. D. n.

Das hören die Elementargeister im O. W. N. S. Menschen mögen es hören.

Denn es waltet der Christus-Wille im Umkreis
In den Wellenrhythmen Seelen-begnadend
K. D. E.
Lasset vom Osten befeuern
Was durch den Westen Ich gestaltet:
Das spricht.
J. Ch. M.

Facsimile

MANUSCRISE ŞI DESENE REALIZATE PE TABLĂ DE RUDOLF STEINER ÎN TIMPUL CONGRESULUI

Anexa 4: Desenele şi notaţiile la tablă

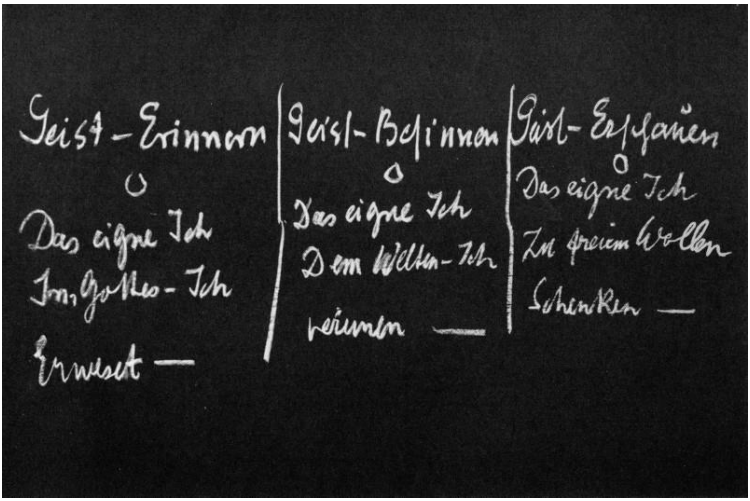

Tabla 1 Dornach, 26 decembrie 1923

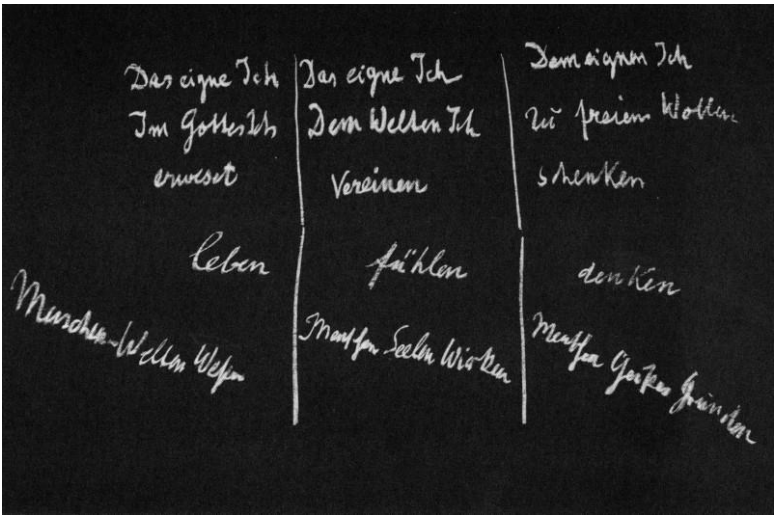

Tabla 2 Dornach, 27 decembrie 1923

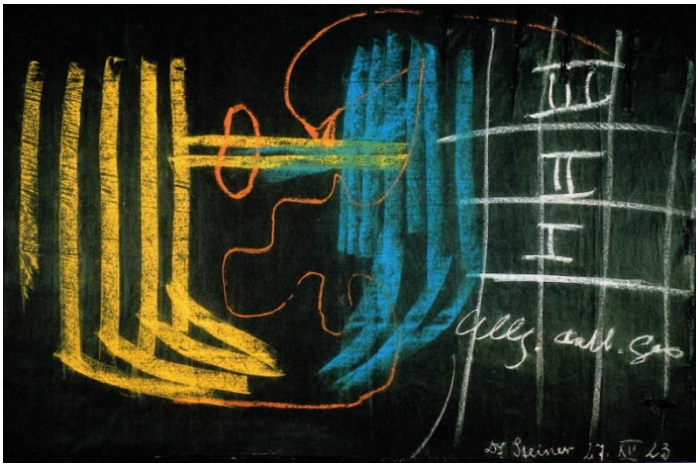

Tabla 3 Dornach, 27 decembrie 1923

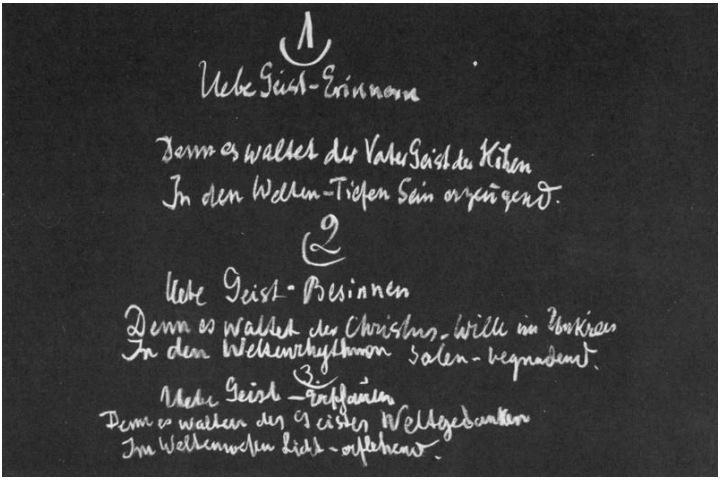

Tabla 4 Dornach, 28 decembrie 1923

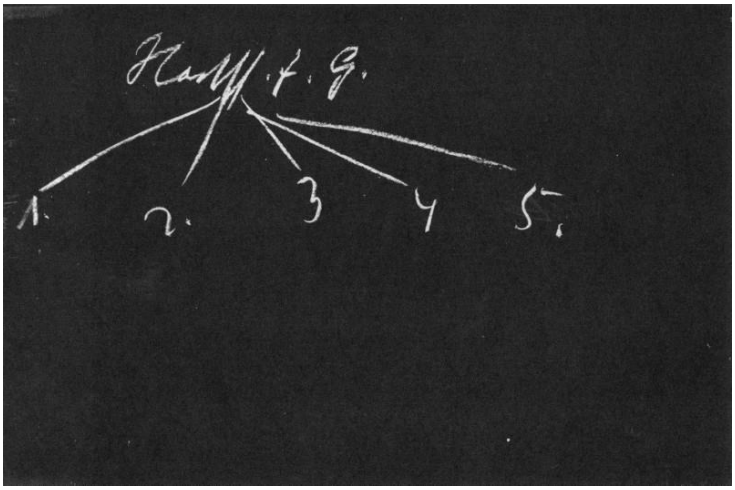

Tabla 5 Dornach, 28 decembrie 1923

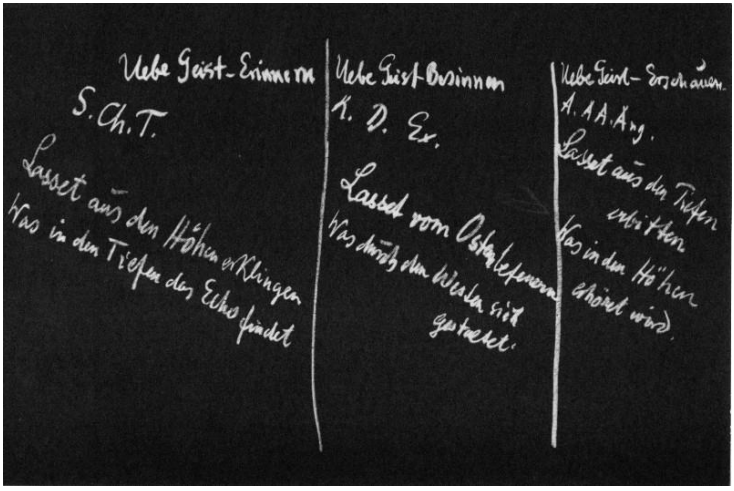

Tabla 6 Dornach, 29 decembrie 1923

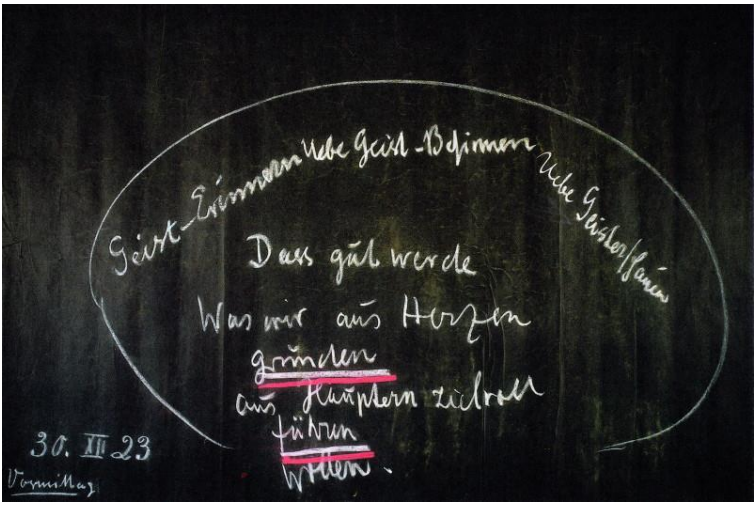

Tabla 7 Dornach, 30 decembrie 1923

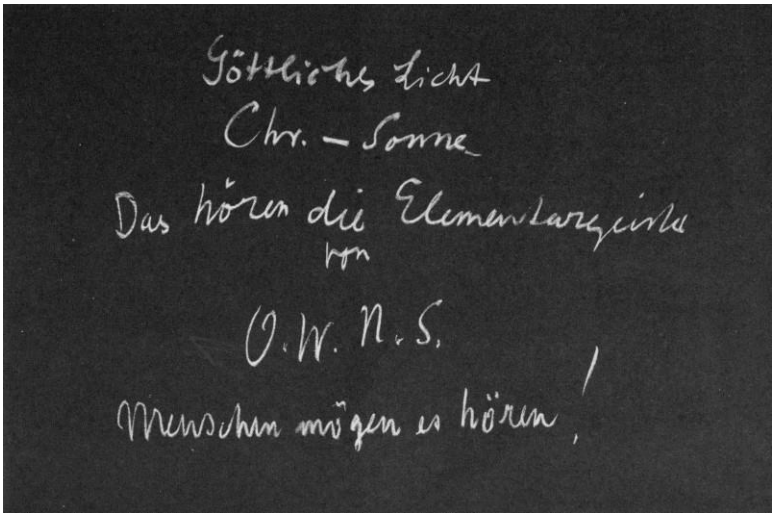

Tabla 8 Dornach, 31 decembrie 1923

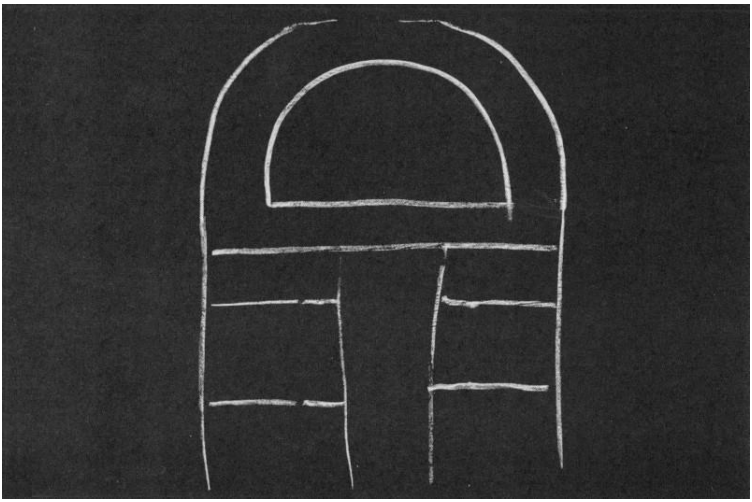

Tabla 9 Dornach, 31 decembrie 1923

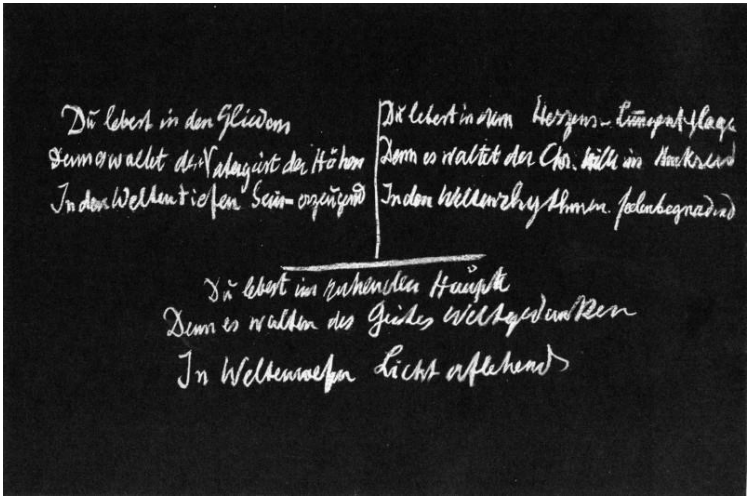

Tabla 10 Dornach, 1 ianuarie 1923

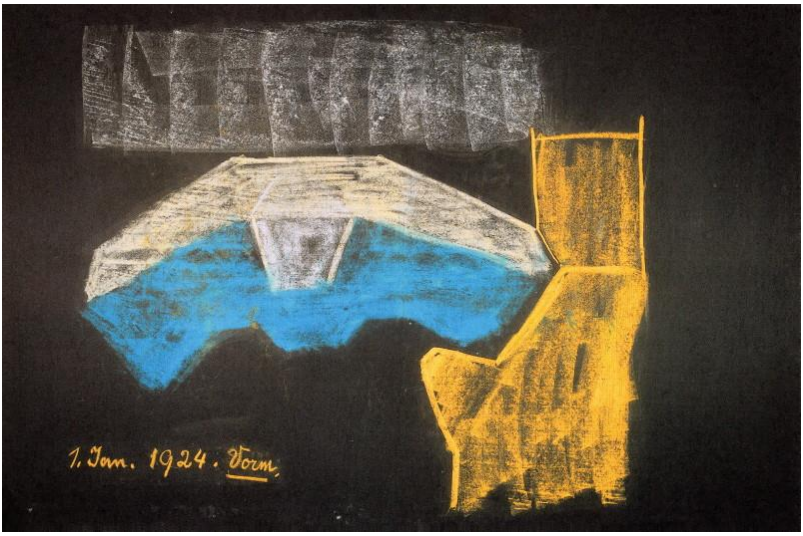

Tabla 11 Dornach, 1 ianuarie 1923

Facsimile

MANUSCRISE ŞI DESENE REALIZATE PE TABLĂ DE RUDOLF STEINER ÎN TIMPUL CONGRESULUI

Anexa 5(filele I-IV): Varianta Meditaţiei Pietrei Fundamentale publicată în „Nachrichtenblatt" („Foaia de ştiri"):

„Was in der Antroposophischen Gesellshaft vorgeht" („Ce se întâmplă în Societatea Antroposofică"), an. I, nr. 1 din 13 ianuarie 1923.

Menschenseele!
Du lebest in den Gliedern,
Die dich durch die Raumeswelt
In das Geistesmeereswesen tragen:
Ihr Geist-Erinnern
In Seelentiefen,
Wo in wallendem
Weltschöpfer-Sein
Das eigne Ich
Im Gottes-Ich
Erwesen;
Und du wirst wahrhaft leben
Im Menschen-Welten-Wesen.

Denn es waltet der Vater-Geist der Höhen
In den Weltentiefen Sein-erzeugend:
Ihr Kräfte-Geister
Lasset aus den Höhen erklingen,
Was in den Tiefen das Echo findet;
Dieses spricht:
Aus dem Göttlichen weset die Menschheit.
Das hören die Geister in Ost, West, Nord, Süd:
Menschen mögen es hören.

Menschenseele!
Du lebest in dem Herzens-Lungen-Schlage,
Der dich durch den Zeitenrhythmus
In's eigne Seelenwesens fühlen leitet:
Ihr Geist-Bestimmen
Im Seelengleichgewichte,
Wo die wogenden
Welten-Werde-Taten
Das eigne Ich
Dem Welten-Ich
Vereinen;
Und du wirst wahrhaft fühlen
Im Menschen-Seelen-Wirken.

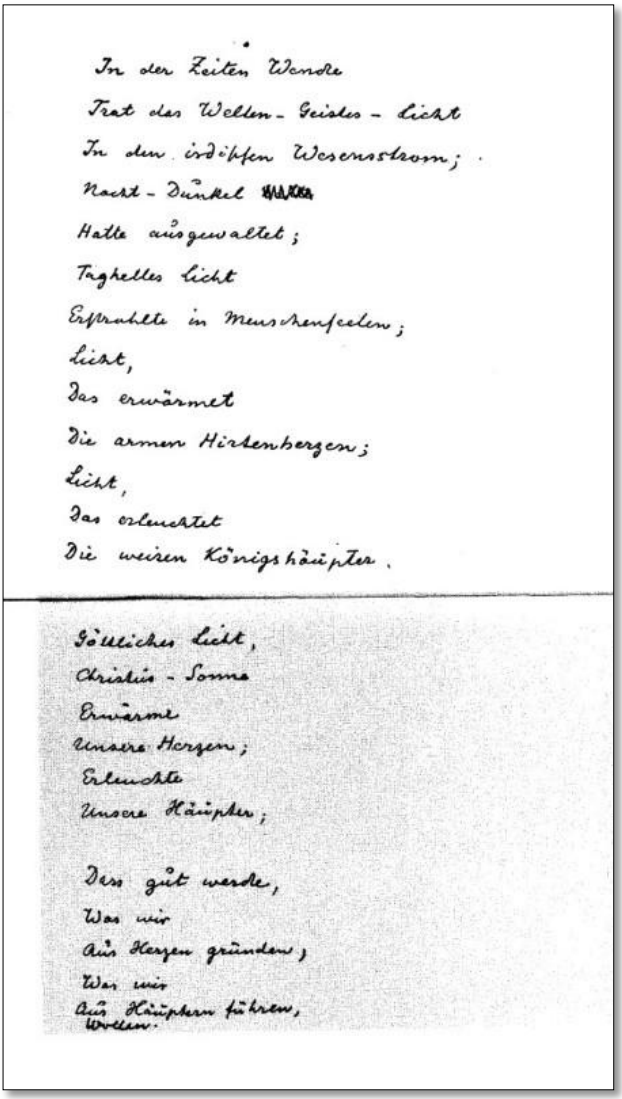
Denn es waltet der Christus-Wille im Umkreis
In den Weltenrhythmen Seelen-begnadend
~~Ihr~~ Lichter-Geister
Lasset vom Osten bekennen,
Was durch den Westen sich formet;
Dieses spricht:
In dem Christus wird Leben der Tod.
Das hören die Geister in Ost, West, Nord, Süd;
Menschen mögen es hören.

Menschenseele!
Du lebest im ruhenden Haupte,
Das dir aus Ewigkeitsgründen
Die Weltgedanken erfließet:
Übe Geist - Erschauen
In Gedanken - Ruhe,
Wo die ew'gen Götterziele
Welten - Wesens - Licht
Dem eignen Ich
Zu freiem Wollen
Schenken;
Und du wirst wahrhaft denken
In Menschen - Geistes - Gründen.

Denn es walten des Geistes - Weltgedanken
Im Weltenwesen Licht - erflehend.
~~Die~~ Ihr Seelen = Geister
Leuret aus den Tiefen erbitten,
Was in den Höhen erhöret wird:
Dieses spricht:
In des Geistes Weltgedanken erwachet die Seele.
Das hören die Geister in Ost, West, Nord, Süd;
Menschen mögen es hören.

x x

In der Zeiten Wende
Trat des Welten-Geistes-Licht
In den irdischen Wesensstrom;
Nacht-Dunkel
Hatte ausgewaltet;
Tageshelles Licht
Erstrahlte in Menschenseelen;
Licht,
Das erwärmet
Die armen Hirtenherzen;
Licht,
Das erleuchtet
Die weisen Königshäupter.

Göttliches Licht,
Christus-Sonne
Erwärme
Unsere Herzen;
Erleuchte
Unsere Häupter;

Dass gut werde,
Was wir
Aus Herzen gründen,
Was wir
Aus Häuptern führen,
wollen.

Goetheanum-ul este centrul mondial al mişcării antroposofice, situat în mica localitate Dornach din cantonul Solothurn, Elveţia. Numit în onoarea lui Johann Wolfgang von Goethe, centrul include o sală de spectacole cu o mie de locuri şi spaţii administrative pentru Consiliul Societăţii Antroposofice; clădirile vecine găzduiesc facilităţile de cercetare şi educaţionale ale societăţii.

Primul Goetheanum, o structură din lemn proiectată de Rudolf Steiner, a fost gândită ca o „Gesamtkunstwerk" **(sinteza unor diverse efecte artistice media şi senzoriale),** pătrunsă de semnificaţie spirituală.

În momentul începerii construcţiei Goetheanumului de la Dornach (Elveţia), Rudolf Steiner a folosit momentul Nunţii Cosmice pentru a pune Piatra Fundamentală a construcţiei edificiului respectiv.

Construită iniţial pentru a găzdui evenimentele teatrale estivale ale Societăţii Antroposofice, a devenit centrul unei mici colonii de căutători spirituali care locuiau

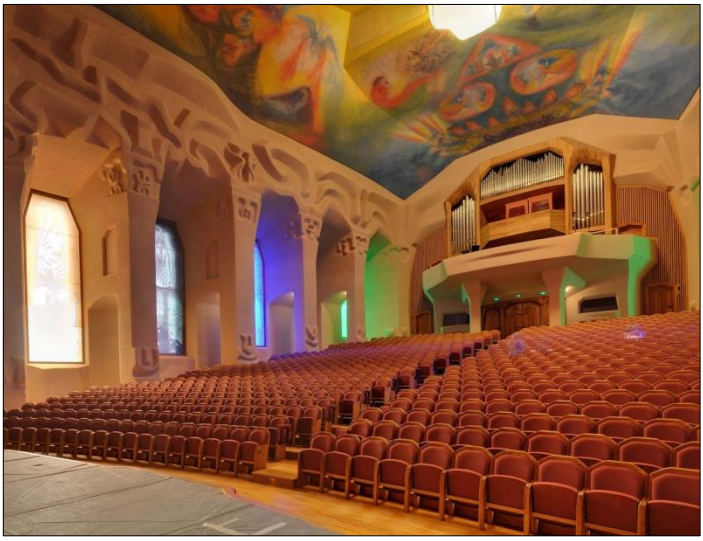
în Dornach şi se grupaseră în jurul lui Rudolf Steiner. Creaţia a presupus colaborarea mai multor artişti vizuali: vitraliile au dat culoare spaţiului, pictorii au decorat tavanul cu motive care descriau întreaga evoluţie umană, sculptorii au cioplit baze enorme pentru columne, capitele, şi arhitrave cu imagini de metamorfoze, iar arhitecţii au creat neobişnuita structură de lemn a cupolei duble, peste o bază de beton curbată.

Această clădire a fost incendiată în ajunul de An Nou, 1922/1923. Steiner a considerat această nefericită întâmplare drept o purificare şi a reînceput construcţia noului Goetheanum.

În cursul anului 1923 R. Steiner a proiectat o clădire care să o înlocuiască pe cea originală. Această clădire, cunoscută azi ca *Al doilea Goetheanum*, a fost construită în întregime din beton armat. Clădirea este situată tot în localitatea Dornach, în apropierea oraşului Basel. Este un pionierat al folosirii betonului în arhitectură şi a primit statut de clădire protejată, ca fiind un monument naţional

elveţian. Criticul de arta Michael Brennan a numit clădirea o **„adevarată capodoperă a arhitecturii expresioniste din secolul XX”.**

Goetheanumul actual găzduieşte o sală de spectacole de 1.000 de locuri, în prezent centrul unei comunităţi artistice active, încorporând reprezentaţiile trupelor sale de teatru interior şi de euritmie, precum şi ale artiştilor veniţi în vizită din toate colţurile lumii.

Clădirea găzduieşte de asemenea birourile mondiale ale Societăţii Antroposofice. Conferinţe pe teme de interes general au loc de mai multe ori pe an. Conferinţe de specialitate pentru profesori, fermieri, doctori, terapeuţi, precum şi multe alte profesii se ţin de asemenea regulat. Goetheanumul este deschis vizitatorilor în fiecare zi; se organizează şi tururi, de mai multe ori pe zi.

Remodelări complete ale sălii centrale au avut loc la mijlocul anilor '50 şi în primii ani ai secolului al XXI-lea. Vitraliile datează din vremea lui R. Steiner; tavanul pictat şi

columnele sculpturale sunt replici contemporane sau reinterpretări ale celor aparţinând Primului Goetheanum.

Curburile betonului sunt inedite, iar ansamblul clădirii are ceva parcă din altă lume.

Statuia lui Hristos, sculptată de însuşi Rudolf Steiner, este cu totul şi cu totul diferită de reprezentările obişnuite ale Dumnezeului creştin. Hristos este în mijloc, ţinându-i în frâu pe cei doi mari duşmani, Ahriman (jos) şi Lucifer (sus). Dincolo de arhitectura neobişnuită se simte sufletul care animă această clădire, fluxul de energie spirituală care curge pe aici.

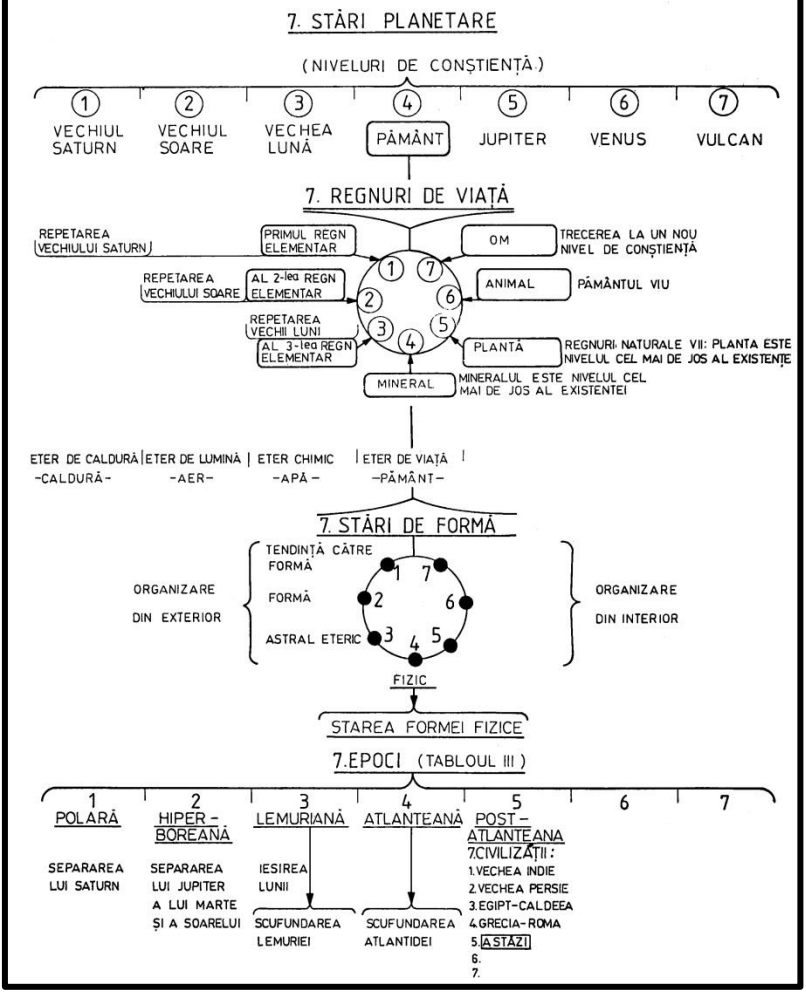
EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

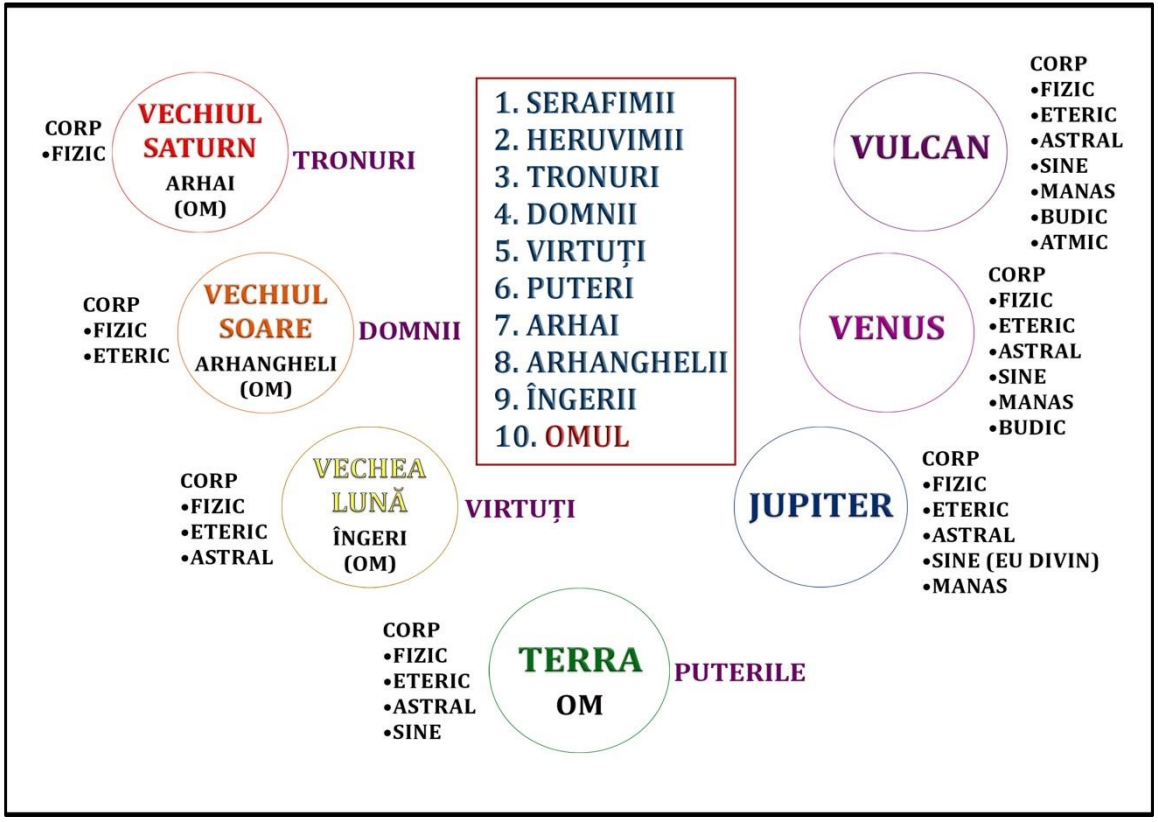
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI			FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar			
				Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ					Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali.	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice.
				Cambrian	Pești primitivi		
				Silurian Devonian	Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Primele plante de uscat.	Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer	Amfibii	Ferigi Criptogame Lycopode	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică)
				Permian Triasic	Reptile	Păduri de conifere	(Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare	Ferigi arborescente	Ieșirea Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine.
				Cretacic Scufundarea Lemuriei	Păsări cu dinți Saurieni	Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ		1. Tertiar: Paleocen, Eocen	Primele copitate sălbatice.	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire.
				2. Tertiar: Oligocen, Miocen	Mamifere superioare		Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar.
				3. Tertiar: Pliocen	Vite Primate		(TABLOU VII, VIII, IX)
				4. Cuaternar: Diluviul	(Schelete umane)		Glaciații
				5. Cuaternar: Glaciații (TABLOU X)	Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		
				6. Cuaternar			
				7. Scufundarea Atlantidei			Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ATLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ		1. Vechea Indie 2. Vechea Persie 3. Egipt-Caldeea 4. Grecia – Roma 5. Astăzi 6. 7.	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI
(OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI
(OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI
(OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
TERRA
OM
PUTERILE
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
•ATMIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
JUPITER
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS